

КАРЛ МАЙ СИНЬОЧЕРВЕНИЯ МЕТУСАЛЕМ

Превод от немски: Любомир Спасов, 1994

chitanka.info

ГЛАВА 1

КОНГ-КЕОУ, ЧЕСТНАТА ДУМА

Скъпи мой читателю, може би познаваш „Синьочервения Метусалем“? Съвсем сигурно, ако си на квартира във въпросното Университетско градче, или си пребивавал там като гостенин. Той беше жив символ на тамошната Алма матер. Никой не можеше да го отмине, без да го забележи, а който веднъж го видеше, бе невъзможно да го забрави.

Той живееше от кой знае колко семейства на „Пфефергесхен“ и следваше... да, кой ли би могъл да каже какво! На когото хрумнеше да го попита, той отговаряше с острието на шпагата и бе известен като опасен фехтовач.

В точно определена минута излизаше от къщата, в чийто партер китайският търговец на чай Йе-кин-ли притежаваше великолепно уреден магазин, минаваше по улицата, следван от ваксаджията си, завиваше надясно по „Хумболдтщрасе“ и изчезваше зад вратата на „Приносителя на записи от Ниневия“. Именно така наричаха студентите този често посещаван бирен локал. Също така точно на минутата го напускаше и се връщаше в жилището си.

Това се случваше три пъти дневно: преди обед, следобед и вечер, и то с такава редовност, че, съседите от „Хумболдтщрасе“ и „Пфефергесхен“ бяха свикнали да сверяват по него спрелите или неточните си часовници.

Един ден обаче те напразно очакваха неговата поява. Учудиха се, поклатиха глави. Когато не се появи и на следващия ден, започнаха да се замислят. На третия ден решиха да интервюират фрау Щайн — неговата хазайка, и узнаха по този път, че той си е предплатил наема за две години и после изчезнал. Къде? Това не се разбра. Беше взел със себе си и сина на хазайката. Тя вероятно знаеше целта на пътуването, ала по тоя въпрос не успяха да измъкнат нито думица — във всеки случай се касаеше за някаква тайна, чието разкриване предоставиха на бъдещето.

В онзи предиобед, в който Синьочервения Метусалем бе видян за последен път в „Приносителя на записа от Ниневия“, самият той не подозираше, че няма да се върне следобед и дори за много месеци ще се намира далеч оттук.

Както обикновено той закрачи бавно назад по „Хумболдтщрасе“ с важна мечешка походка, наслаждавайки се кротко на вниманието, което и днес по обичайному предизвикваше. А външността му действително беше доста фрапираща.

Беше висок и плещест, с фигура на истински исполин, и носеше хектолитровото си коремче с достойнството на китайски мандарин първа степен. Лицето му бе обрамчено от тъмна, добре поддържана брада, а цветът и пълнотата издаваха почтения германец, радващ се на факта, че немската бира отдавна е завършила своя триумф по земята. Косо през това лице се простираше широк белег от рана, който разделяше носа на две неравни части — ама какъв нос! Първоначално той трябва да е бил онова, което хората наричат ястребов нос, ала постепенно остротата бе смекчила очертанията си, за да отстъпи място на пълнотата, ставаща от семестър на семестър все по-застрашителна. А с времето бе придобил оттенък, преливащ от прелестно месно-червено до наситено червено-синьо. Притежателят на този нос, разбира се, твърдеше, че причината за оцветяването е сабленото нараняване, ала неговите състуденти бяха на друго мнение. О, младост, предпазвай се от подобни съвпадения!

Но нека засега бъде на неговото. На този нос и броя на семестрите си той дължеше прозвището Синьочервения Метусалем^[1].

Носеше вталено сако от синьо кадифе, червена жилетка, бял кожен панталон и високи лачени ботуши с обърнати кончови, чиито огромни мексикански шпори, с колелца два и половина цола в диаметър, гръмко звънтяха. Върху дългите, стелещи се на вълни гъсти къдрици се мъдреше златно-червена барета. Ръцете си държеше в джобовете, сякаш презираше целия свят. Между зъбите стискаше мундщука на персийско наргиле и изпускаше гъсти валма дим.

Пред него важно крачеше огромен нюфаундлендски пес, уловил с муцуната си неизменната двулитрова чаша на своя господар.

Последният бе следван от ваксаджията, носещ в лявата ръка наргилето, чиято глава побираше най-малко фунт долнокачествен тютюн. Неговият четири лакътя дълъг гумен шлаух се проточваше до

устата на бълващия пушек студент. С дясната си ръка ваксаджията държеше дълъг, тънък предмет, нарамен като пушка, в който срещаните минувачи разпознаваха за свое удивление... обой; този забележителен инструмент имаше благородното предопределение да дава бирен сигнал в „Приносителя на записа от Ниневия“ и съпровожда многобройните „Да живее“, „Ура“ и „пеене в кръг“^[2].

Носачът на наргилето и обоя правеше впечатление на също такъв оригинал като своя господар. Лицето му бе от онези, чиято възраст не може да се определи. То беше така прорязано от бръчици и бразди, че за същински черти не можеше и дума да става. Като гледаше с каква надменна сериозност крачи зад своя господар, когото единствен зачиташе, човек се изкушаваше да му даде доста над четирийсетте. Но удадеше ли му се възможност да наблюдава в продължение на час хитрото примигване на малките му очички, да гледа обиграните му движения и да се убеди в неговия винаги находчив, пъргав ум, не би го оценил много над двайсет. На отнасящи се до тази тема въпроси, той никога не отговаряше. Държеше възрастта си забулена в тайна, също както неговият господар семестрите си.

Дългата му, мършава фигура бе облечена кажи-речи досущ като Метусалем само че вместо барета носеше на късо подстриганата си коса бяло ленено боне подобно някой готвач или сладкар.

Така преминаха по „Хумболдтщрасе“ и после по протежение на „Пфефергесхен“ — отпред кучето, след него господарят и отзад — ваксаджията, всеки един изпълнен с достойнство, съизмеримо с това на другия. Хората поглеждаха усмихнато след тях.

Тъкмо се канеха да свият в коридора на обитаваната от тях къща, вратата на китайския дюкян се отвори и отвътре излезе собственикът, облечен в широката, оригинална носия на „Небесното царство“. Той се бе сприятелил със студента и учеше от него немски, който при заселването си тук говореше само завалено, а в замяна пък до такава степен му бе втъпявал китайския, че Метусалем го бе овладял доста добре.

— Чинг! — поздрави търговецът на чай, като се поклони.

— Чинг чинг, драги ми Йе-кин-ли! — отговори студентът с дълбокия си бирен бас. — Да излизате ли се каните? (’с ше че, чу?)

— Да, хер. Отивам в полицията.

— В полицията? Че каква работа пък имате с господата там? Да не сте намерил изгубен ключ? Или ще ви глобяват за некачествен чай?

Китаецът плъзна нежно плитката между ръцете си, повдигна тънките като косъм вежди и отвърна с любезен тон:

— Вие обичате да се шегувате! Йе-кин-ли никога няма да плати глоба, защото всичките му стоки са неподправени, без примеси и извънредно евтини. Получих от родината едно писмо, което трябва да предам. Тъй като името на получателя не е вписано в Адресната книга, ще се осведомя от канцеларията.

— Това не е необходимо, уважаеми мой. Най-достоверната адресна книга е тук пред вас — той посочи челото си. — Ненапразно ме наричат Метусалем. Много се родиха и мнозина измряха; хиляди дойдоха като зелени първокурсници и си заминаха бледи, приключили следването; единствено аз останах като скала сред подвижни пясъци и техните имена са скътани в още ненапечатаните анали на моя гений. Какъв е адресът?

Търговецът на чай извади от широкия си ръкав едно писмо и го показва. Както е известно, китайците използват ръкавите за джобове. Писмото не носеше нито марка, нито щемпел — беше стигнало до Германия най-вероятно като вложено приложение. Изписаният не с перо, а с четчица адрес гласеше:

„За прогимназиалния учител Йозеф Фердинанд Щайн или близките му, живял по-рано на «Обергасе» 12, партера.“ Студентът погледна замислено хартията, поклащайки глава.

— Хм-м! — изсумтя. — Значи човекът го няма в Адресната книга?

— Не.

— Аз също не знам тук да е назначаван учител с такова име. Навярно адресантът е починал и... ах! Еврика! Може би хазайката ми е неговата вдовица! Поверете ми писмото за минута-две, скъпи приятелю! Ще яздя в галоп нагоре и ще ви донеса експресен отговор.

Той бързо потъна в къщата. Кучето и ваксаджията бяха спрели с него. Двамата не улучиха момента на внезапното потегляне на господаря си. Нюфаундлендерът пъргаво отскочи встрани, ала ваксаджията беше малко по-бавен. По време на разговора Метусалем бе уловил шлауха на наргилето и в бързината сега отново бе пъхнал мундщука в устата си. Да беше скочил ваксаджията незабавно след

него, щеше да избегне последвалото нещастие, но той се поколеба за миг, шлаухът се опъна и изтръгна тулумбата от ръката му. Той поиска да я спаси и посегна след нея, ала по този начин придаде на падането ѝ такова направление, че тя полетя към нюфаундлендера, катурна се на земята и водният съд се разлетя на парчета. Главата изсипа нажеженото си съдържание по врата на кучето, а останалата част студентът повлече със себе си до половината стълби. Там усети, че зад него не всичко е наред. Спря и се обърна.

Тогава видя, че е притежател само на шлауха с основата на лулата. Кучето силно заквича, понеже козината по главата му започна да тлее, а ваксаджията, прекатурил се през него, лежеше с обоя на земята. Китаецът плесна с ръце и извика уплашено:

— О, ниоу-ниоу-ниоу! Хи-чин! Хи-ниоу!

Всичко това правеше такова забавно впечатление, че студентът въобще не се замисли за загубата на скъпата лула, а викна ухилен от стълбите:

— Ах, ти, Готфрид фон Буйон, какви, ги забърка!

Ваксаджията на Метусалем по неизвестни причини бе наричан от всички студенти „Готфрид фон Буйон“. Той скочи от земята и отвърна по-скоро разгневен, отколкото смутен:

— К’ви ги забъркал? Да не аз? Ама т’ва прекалено и за капак текли по земята! Кой ми изтръгнал от ръката водния хука^[3] и приземил ма заедно с обой? Върви си човек с цялото достойнство и тържественост на бог Бакхус с домашни пенати^[4] и едва пристъпил остиума^[5], изтъпанчва са мъж с плитка и крещи някакво ниоу! К’во ща значи то?^[6]

Този гневен въпрос беше отправен към китаеца. Вместо него отговори студентът:

— Ниоу означава говедо. Следователно повторено три пъти едно подир друго има значението на трикратно преживно животно.

— Хубаво! А хи-чин?

— Дръвник, непохватен Санчо Панса.

— Още по-хубаво! Хер Йе-кин-ли, вий току-що се тъкмяхте за полицията; т’ва няма да ви е потребно, защото аз ша ви проводя при тях. Ша бъдете озаптен. Ама преди туй искам ви покажа как един музикално правоспособен европейец отговаря на подобни оскърбления със свой любим инструмент.

Той вдигна обоя от земята, насочи го като пушка и нападна китаеца. Оня в никой случай не беше герой и сметна за по-благоразумно да удари на бяг. Скри се в дюкяна и зарези вратата след себе си.

— Тъй, ето как той чудесно изчезна зад кулиси — ухили се Готфрид фон Буйон. — Аз победих, ама отказвам са от салют на Виктория, и предпочитам са погрижа тез' отломки на блажено минало изпратим в щастливо забвение.

Той събра парчетиите на куп. Господарят му подхвърли шлауха и тръгна нагоре да влезе при хазайката си.

Тя обитаваме една стаичка, граничеща с малка спалня. Останалите помещения от жилището си беше давала под наем на студенти, та да подобри донейде мизерното си положение. Беше вдовица на учител и получаваше една направо окаяна пенсия. Повечето нощи прекарваше зад шева и бродерията, за да държи немотията настрана от себе си и трите си деца.

Едва от деня, в който Метусалем се премести при нея, угнетеното ѝ положение претърпя промяна към добро. Предишният наемател не бе добър платец и създаваше доста грижи на почтената фрау. Този обаче беше богат и имаше отзивчиво сърце. Не само че плащаше най-редовно наема си, но и носеше на своята хазайка някои неочаквани приходи. Много скоро благовъзпитаните деца спечелиха симпатиите му; изпитваше удоволствие, когато го наричаха доверчиво „вуйчо“, и изглежда си бе поставил тайната задача да се грижи като истински роднина за тяхното благополучие.

Рихард, най-големият син на вдовицата, беше много даровито момче. Учителите му го обичаха и съветваха майката да го изучи. За съжаление тя бе твърде бедна за целта. Това създаваше у нея тъжно настроение. Много добре знаеше, че занаятът има златни устои, ала майчината любов я караше все пак тайно да страда, че не е в състояние да предложи на момчето си бъдеще според неговите заложи.

Една вечер при нея дойде Метусалем и се изрази по тази тема по своя прям, категоричен начин. Макар и запленила от предложението му, тя отклони скромно, но той приключи задушевния разговор, пояснявайки с решителен тон:

— Скъпа ми фрау Щайн, вие трябва да сте забелязала, че не обичам да говоря за живота си, но днес ще наруша този свой навик.

Баща ми беше богат пивовар. Той имаше амбицията да изучи сина си и да се гордее с неговата известност. Аз се противях, понеже не исках да стана нещо по-различно от това, което бе станал той — пивовар. Само че съпротивата ми не помогна. Трябваше да се слегна като фасул, макар хмелът да стоеше за мен над всичките му там фасулища. Понататъшното ще премълча. Баща ми превърна пивоварницата в акционерно предприятие и ми остави в наследство едно значително състояние. Аз обаче останах само един вечен студент, т.е. един академичен наблюдател на военните действия, когато истинският поборник презира. И сега в края на краищата започнах да чувствам твърде болезнено цялата празнота на тоя безцелен живот. Срамувам се от самия себе си. Не желая повече да бъда един безполезен член на човешкото общество. Искам да върша дела и нека първото ми деяние се състои в това, да компенсирам чрез вашия син моите пропиленни студентски часове. Той ще следва, а разноските поемам аз. И това не бива да ви притеснява, защото няма да ми дължите нищо, а аз ще изкупя една вина, която ми тегне на сърцето. Ощастливявайки сина си, вие ще ми окажете услуга, която никога няма да забравя. И тъй, казвайте „да“, дайте си ръката и нека с това нещата бъдат приключени и приети!

Оттогава Рихард започна да посещава гимназията, а Метусалем бдеше над него, както квачката бди над единственото си пиленце. Това пиленце сега бе станало на седемнадесет години и полагаше всички усилия да оправдае надеждите на майка си и „вуйчо Метусалем“.

Когато последният влезе сега с писмото от Китай в ръка, погледът му се спря върху една картина на тиха семейна идилия, фрау Щайн бе заета с гладене. Гимназистът седеше приведен над някаква географска карта, чиито линии проследяваше с върха на молива си. По-малката му сестра се бе заела с шевната машина, която студентът ѝ бе подарил за последното Рождество Христово, а малкият шестгодишен Валтер седеше стаен като мишка зад печката и също така се трепеше с един коледен подарък. Той тайно бе похитил ваксаджийските прибори, за да лъска кожените ботуши на своя палячо. Работата му костваше доста пот и понеже бършеше ронещите се капки не с ръка, а с четката, скоро наклепа цялото съдържание на ваксаджийската кутия по лицето си.

Метусалем едва намери време да поздрави.

— Фрау Щайн — запита той, — да сте живяла по-рано в партера на „Обергасе“ 12?

— Да — отвърна тя.

— Мъжът ви се казваше Йозеф Фердинанд?

— Да.

— Значи нещата съвпадат. Писмото е за вас!

Той й го предаде. Тя го взе, разгледа го, прочете адреса и запита учудено:

— Не е от пощата! Откъде е дошло?

— От Китай. Йе-кин-ли ми го даде.

— От... Китай! Кой би могъл да ми пише оттам? Това писмо не може да е предназначено за мен.

— За вас е! Та нали адресът напълно отговаря.

— Майко, я го покажи, моля те! — обади се Рихард, като приближи да вземе писмото. Разгледа адреса и отсече: — Отправено е до татко. Той вече не е жив, следователно имаш право да отвориш писмото.

Същевременно вече разрязваше плика с малкото ножче за пера. Извади съдържащият се ситно изписан лист, разгърна го и хвърли един поглед на подписа.

— От чичо Даниел! — възкликна бързо.

— Той нали беше в Америка и изчезна безследно — отвърна тя.

— Не е мъртъв, както смятахме досега. Каква радост, че е още жив! Чуйте какво пише! Ще прочета писмото на глас.

Метусалем поиска да се отдалечи, ала бе поканен да остане. От него нямаше семейни тайни.

Съдържанието на писмото трябва да бе от голяма важност, тъй като студентът остана при хазайката си повече от час. Когато ваксаджията мина по едно време край вратата и спря поради изпуснатия вътре радостен възглас, разбра, че явно се провеждаше някакво бурно съвещание, макар да не можеше да долови отделни думи.

— К'во ли са разправят там вътре, прилича ми на военен съвет — промърмори той. — Трябва са оттегля, иначе може ма сгязят конете на авангарда.

Постъпи много благоразумно, защото едва се бе отдалечил, господарят му излезе с най-голяма бързина, понесе се към жилището

си и съглеждайки там ваксаджията, го сграбчи за раменете с възторжен вик:

— Готфрид, край на дебелашкия живот! Отпътуваме!

— Тъй! Накъде? Сигур пак към Ютербог, та да опитаме тамошното вино? — Той направи една много кисела физиономия.

— Не, не, по-нататък, далеч по-нататък! Имаш ли склонност към морска болест?

— Страшно голяма!

— Откъде го знаеш?

— Понеже мой истински германски стомах не може да понася вода. Той винаги иска още едно, но естествено не вода!

— В такъв случай си оставащ тук, защото аз тръгвам към морето!

— Та т'ва никак не опасно. До морето човек може да иде, без да получи морска болест. Той трябва само да спре до водата.

— Само че аз се каня да потегля през морето, да премина океана, да стигна до Азия!

— Всички добри духове! — извика Готфрид, плясвайки ръце.

— До Китай!

— Та нали сме вече там!

Той посочи из стаята и съвсем не беше неправ, тъй като Метусалем — следствие сприятеляването си с търговеца на чай — бе станал страстен колекционер на китайски произведения. По стените висяха, а по масите лежаха прибори, съдове, оръжия, музикални инструменти и множество подобни неща, произхождащи от „Средното царство“.

— Това е псевдо-Китай, а аз искам да видя истинския — отговори студентът. Възбуждението бе обагрило лицето му в тъмночервено, а носа — в ултрамарин. — Ти ще дойдеш с мен. Но ако се страхуваш от морето, ще останеш тук и можеш да запълваш скуката, като позлатяваш комари.

Тогава ваксаджията сложи ръце на хълбоците, изтъпанчи се точно пред господаря си и рече:

— К'во? Как? Къде? Защо? Аз, прославеният Готфрид фон Буйон и отявлен, заклет враг на всички сарацинци, трябва са страхувам от няк'во си моренце! К'во ша ми направи едно такова старо херингово езерце! Впрочем аз на 'сички случаи трябва да дойда, защото съм ви

необходим. Кой ша лъска ботуши, четка дрехи, пълни лула, навива часовник и пожелава ви при хранене добър апетит? Разбира са, аз! Следователно идвам с вас, стига т'ва пътуване до Китай само да не няк'ъв майтап, 'къвто Готфрид не позволява си правят с него!

— Не е никакъв майтап, а сериозно. Нямам време да ти обяснявам, защото утре заран потегляме с първия влак за столицата — заради легацията. Сега трябва да отида до банкера, полицията и в стотина магазина, за да накупя хилядите необходими неща. Рихард също ще пътува с нас, а...

— Рих...! — прекъсна го ваксаджията, ала от слисване устните му пропуснаха само първата сричка от името.

— Да! Тъкмо той е, заради когото изобщо се предприема това пътуване. Ако не се разбързам, та утре да сме вече зад всички планини, то от това екзотично пътешествие хич нищо няма да излезе. Аз буквално поставих майка му натясно и трябва да отпътуваме, преди да е размислила.

Той бързо излезе.

Готфрид поклати глава, почеса се с две ръце зад ушите, отправи поглед към един голям китайски дракон-фенер, висящ от потона, и заговори:

— Висиш си тука, старий идоле, и ма зяпаш подигравателно в лице! Аз нивга не съм ти истински вярвал. Откак ти тук нашия зенит зае, при нас са Китай и Дявола засели. Подозирам даже, че ти посред нощ са носиш свободно наоколо кат' някой дух и призрак. Появяваш са на Метусалема в сънища и си му внушил мисъл напусне свидно отечество, та да се храни по брегове на Жълто море с печени дъждовни червеи, задушени стоножки, пържени водорасли, мариновани саламандри и варени миши опашки. Засрами са! Само че няма можеш са хвалиш, че него си на гибел завел. Аз ша го съпровождам кат' негова Зорница и Вечерница. Ний ша са сражаваме победоносно срещу твои братовчеди и братовчедки, срещу дракони, чудовища и китайци, а когат' са върнем ша ги закачим тук кат' трофеи, та да та ядосват, както ти мен дразниш. Презирам та!

Той си тръгна и отиде да се осведоми при хазайката как му е текнала на неговия господар мисълта да се отправи към Китай.

Междувременно Метусалем не бе стигнал кой знае колко далеч. Пред вратата на китайския дюкян той се позамисли и влезе.

— Е? — попита го синът на Средното царство. — Писмото ли връщате?

— Не. Моята хазайка е получателката, така че не е необходимо да се безпокоите повече по въпроса. Но кажете ми, моля, как попадна в ръцете ви?

— Чрез моя доставчик от Куанг-чеу-фу^[7], на когото е било предадено за мен.

— Съобщили ли ви този хер кой е подателят?

— Не. Дава ми указания да издира адресанта или наследниците му, да им връща писмото, и да се погрижа да отговорят веднага. Мястото, до което трябва да изпратят отговора, било посочено в писмото.

— Това е вярно. Но ние решихме да не отговаряме писмено, а самите да отидем там, именно Рихард Щайн, аз и моя Готфрид фон Обой.

Сега бе ред на китаеца да се сащиса. Той се впусна в странни междуметия, при което въздигна ръце с широко разперени пръсти към небето и заклати глава ту на една, ту на друга страна, напомняйки периодичните движения на часовниково махало.

— Вие самият, вие лично се каните да отидете до Чунг-куо — Средното царство, Чинг-хоа — Средното цвете! — възкликна. — Да видите Тиен-чао — Небесната империя! Да тръгнете към Ки-тиен-тех — Храмът на небесните добродетели, към Шан-хоанг-ти — Планината на величествения господар! Как ви хрумна това? По кой начин стигнахте до тая мисъл?

— Благодарение привързаността, която питая към семейството на моята почтена хазайка и особено към Рихард. Ще ви разкажа накратко: покойният прогимназиален учител Щайн имал брат, който, подтикван в младостта си от жажда към приключения, се впуснал по широкия свят. Дълги години бил първо в Южна, а после в Северна Америка, без да се замогне кой знае колко. По-късно потеглил за Ява, но в близост до китайските брегове корабът потънал и той бил един от малцината, успели да се спасят. Сред китайците отначало определено му потръгнало зле, та нали според техните възгледи той бил един И-йин, чуждоземен варварин. Бил задържан като пленник. Малко по малко свикнал с тамошните условия. Научил езика, навлякъл китайски дрехи, възприел местните привички и ето как се стигнало дотам, че

започнали да гледат на него като на исконен жител. Само страната нямал право да напуска — всеки опит в това отношение щял да бъде наказан със смърт. За да бъдат съвсем сигурни в него, го изпратили във вътрешността, където много скоро вече бил възприет като равен сред туземното население. Съвсем случайно открил в планините петролен извор. Запознат с методите на експлоатация и оползотворяване на петрола от Съединените щати, той се заловил за нещата по американски, като естествено се съобразявал с китайските условия. Станал богат човек и постепенно разширил връзките си до морското крайбрежие. Последното обстоятелство му дало възможност да изпрати до родината си едно писмо — точно това, което получихте като поръчение. Не се бил оженил, нямал наследници и същевременно бил толкова болен, че допускал скорошна смърт. Не желал състоянието му да премине в чужди ръце. Ето защо моли брат си да отпътува незабавно за Китай. В случай че братът е мъртъв, да отидел при него най-големият му син, за чието раждане знаел от по-ранната кореспонденция. Само така било възможно да се заобиколят китайските закони и плодовете на неговото трудолюбие да попаднат в ръцете на роднините му. Той моли за незабавен отговор, след което щял да преведе пари за пътуването. Тук обаче аз възразих, че така ще се пропилят месеци и болният хер като нищо може междувременно да почине. Пускайки в ход цялото си влияние, постигнах, фрау Щайн да се съгласи с незабавното заминаване на нейния Рихард, разбира се, само при условие, че аз го придружавам. Разноските по пътуването ще поема аз. Всичко стана така внезапно и трябва да бъде проведено час по-скоро, иначе се опасявам, че хазайката ще си вземе думите назад. За една майка не е шега работа да изпрати детето си толкова надалеч и в една такава страна. Утре с първия влак отпътуваме.

Китаецът стоеше пред него с отворена уста и втренчен поглед. Нито един крайник на тялото му не помръдваше.

— Какво ви стана? — попита угрижено Метусалем. — Та вие сте като парализиран! Как може разказът ми да ви окаже такова въздействие?

Той улови „Синът на Небето“ за раменете и го разтърси. Това помогна на китаеца да дойде на себе си. Той отиде бързо до вратата, спусна резето, за да не ги обезпокои някой клиент, хвана студента за

ръката, отведе го в малкото, лично помещение, разположено зад магазина, и го натисна в едно кресло от плетен бамбук.

— Приятелю! — възкликна, заговаряйки ту на китайски, ту на немски. — Наистина ли, наистина ли заминавате за Чина, моето горещо обичано отечество?

— Да, утре.

— О, Господорю на небето. Блясък на слънцето, Създателю на времето и пространството! Какво щастие, каква съдба! Приятелю, моят живот ви принадлежи; моето имущество е ваша собственост. Всичко, всичко ще имате, само имената на предците си не мога да ви даря. Вие можете да ми окажете услуга, пред чиято безпределност и най-голямата благодарност изглежда малоценна.

— С удоволствие, с най-голямо удоволствие, стига да съм в състояние! Какво е това, което мога да сторя за вас?

— Доведете ми моята жена, доведете децата ми!

— На драго сърце! — засмя се студентът. — Че то е нищо!

— Не говорете така! Това, което искам от вас е трудно, почти невъзможно за осъществяване. Властите ще се противопоставят.

— О, с господата мандарините все някак ще се оправя!

— Никой китаец не би съумял да се справи с тая работа. Но вие самият сте необикновен мъж. Няма да се стъписате пред никое рисковано дело. Ще използвате и хитрост, и сила, за да ме направите щастлив. Ето защо ви се доверявам. Ако някой въобще е в състояние да ми доведе съпругата, децата и имането, което зарових — защото при бягството не можах да го взема със себе си — то това сте единствено вие!

— Какво-о? Заровил сте имане? Защо не го оставихте на жена си?

— Щяха да й го отнемат. Аз, знаете ли, бях един... Независимо че бяха сами и никой не би могъл да ги подслуша, той се наведе над ухото на студента и прошепна: — ...един осъден на смърт. Имах нещастieto да попадна случайно сред метежниците. Знаете какво означава това в Чина. Бях невинен като млад Кианиао, като малък врабец в гнездо, ала бях видян при тях и щяха да ме погубят, ако не бях се спасил със светкавично бягство. Едва намерих време, колкото да се сбогувам с домашните си, да опаковам златните и сребърни кюлчета и

тайно да ги заровя. Със себе си можах да взема само една малка част от метала, за да си подсигурия съществуването в чужбина.

— Във висша степен интересно! — забеляза студентът. — Та значи трябва да стана иманяр, а?

— Да. Виждате какво голямо доверие ви имам. Вие няма да ме измамите. Зная го със сигурност.

— Боже, опази! Каквото намеря, ако въобще намеря нещо, ще си го получите. Но къде се намират нещата? И къде да открия близките ви?

— Къде е заровено златото и среброто, ще се ориентирате лесно, понеже ще ви нарисувам един точен план. Необходимо ще е само да се ръководите по него, за да откриете кюлчетата. Но къде да попаднете на съпругата и децата ми, това, за съжаление, не знам.

— Няма да си отдъхна, докато не ги намеря, при предпоставката, че са все още живи — увери студентът, затрогнат от израза на искрена мъка, изписал се по лицето на китаеца.

— Възможно е да са били убити — рече онзи, — тъй като правораздаването в моето отечество не е така хуманно като тукашното. Там много често сродниците на провинения трябва да понесат същото наказание като него.

— Назовете ми селището, където сте се разделил с тях! Ще се отправя нататък и ако не ги намеря, ще тръгна по следите им, както индианецът проследява някоя диря. Но се надявам най-малкото да ви донеса достоверни сведения.

— Да, зная, че ще направите всичко възможно, няма да се спрете пред никаква жертва и няма да се стреснете от никаква опасност, за да върнете спокойствието в моето сърце. Аз ще запиша всичко, което е необходимо да знаете, и тази вечер ще ви предам бележките. Ще приложя и няколко препоръчителни писма до стари приятели, към които ще можете да се обърнете с пълно доверие. Те знаят, че съм невинен, и с готовност ще ви съдействат. Значи сте решен да се нагърбите с тази мисия?

— Напълно.

— В такъв случай от този миг ви считам за свой кие-чей, свой извънреден пълномощник, и ви питам: готов ли сте да ми дадете вашата конг-кеоу, вашата ненарушима честна дума?

— Вие я имате, ето ръката ми! — отговори Метусалем.

— Почакайте! — помоли Йе-кин-ли. — Ще приема думата ви според обичая в моята страна.

Той донесе едно пакетче тсан-хианг — разнасящи благоуханен дим пръчици, които китайците ползват при изпълнение на определени религиозни ритуали. Студентът взе една в лявата ръка; търговецът на чай стори същото, след което запали двете пръчици. Когато благовонният дим се издигна нагоре, той улови с десницата тази на Метусалем и произнесе с тържествен тон:

— Вие сте мой кие-чей. Като такъв трябва да действате точно така, сякаш сте самият аз. Не бива да храните задни мисли, нито пък в сърцето ви да има злоба и притворство спрямо мен. И тъй, ще имате ли сега добрината да ми дадете своята конг-кеоу, че ще изпълните според силите си заръката ми, и ще бъдете честен към мен и моите близки?

— Да — отвърна студентът. — Не мисля, че с тази церемония извършвам някакво езическо дело. Тя можеше и да не се състои, тъй като моята честна дума е като най-святата клетва. Но понеже това изглежда ще ви успокои, нека стане тъй както желаете. Обещавам ви да постъпвам така, както бихте постъпил самият вие. Това е едно честно немско обещание, на което можете да се осланяте!

— Вярвам и ви имам доверие. И това доверие ще съществува помежду ни, докато тези две тсан-хианг бъдат отново запалени край моя ковчег.

Той угаси пръчиците и после ги прибра, грижливо завити, в едно абаносово сандъче, в което имаше навика да съхранява само предмети от изключителна важност.

Ето как бе дадена честната дума, която щеше да има за студента значителни и необикновени последствия. Той се отдалечи сега, за да направи необходимите приготовления за предстоящото заминаване.

---

[1] Метусалем (библ.) — дядо на Ной, живял 969 години (Б. пр.)

↑

[2] „пеење в кръг“ — задължително за всеки член от компанията (Б. пр.) ↑

[3] хуках — персийско наргиле (Б. а.) ↑

[4] пенати (лат. penate) — в древния Рим богове покровители на домашното огнище (Б. пр.) ↑

[5] остиум (лат. ostium) — врата, вход (Б. пр.) ↑

- [6] Готфрид говори с диалект (Б. пр.) ↑
- [7] Куанг-чеу-фу (кит.) — Кантон (Б. а.) ↑

ГЛАВА 2

„ЧИНГ, ЧИНГ, ЧИН!“

Сред онези наши любезни читатели, живеещи в някой от пристанищните градове край Северно или Балтийско море, вероятно има такива, които са чували името Търнърстик или пък дори са се срещали очи в очи с този честен и много опитен моряк.

Капитан Фрик Търнърстик, един истински фризийски морски вълк, от дълги години бе на служба при един нюйоркски корабоприитежател и понеже работеше предимно с американски моряци, бе трансформирал своето наистина странно немско име Дрехслерщок в английското Търнърстик^[1]. Въпреки че бе възприел някои американски привички, той си оставаше немец от най-чиста проба.

Беше известен по всички морета като способен, дързък, изкусен и опитен мореплавател, който освен това притежаваше извънредно похвалното качество да се отнася към подчинените си по-скоро като грижовен баща, отколкото като строг началник. Ето защо винаги имаше на борда си само благонадеждни и кадърни мъже, които го обичаха и уважаваха, и си затваряха очите за някои неща, които други навярно не биха отминали.

С други думи капитан Търнърстик притежаваше някои чудатости, напълно подходящи да предизвикат насмешките на неговите подчинени. Причината да не му се присмиват зад гърба, бе чисто синовният респект, който изпитваха към него.

Че е склонен към странности, подсказваше дори външният му вид. Независимо от значителните си моряшки познания той нямаше много одухотворена физиономия. Насред нея се мъдреше онова, което морякът нарича „преден носов люк“. Той беше извънредно натрапчиво вирнат нагоре, а от един юмручен удар, получен от добрия капитан на младини, бе отплеснат доста настрани, което придаваше на лика му изключително разхайтен вид. Грамадни мустаци караха това чипо после да изглежда дважд по-наивно и комично — обстоятелство, което

не търпеше никакво подобрие от грамадния индийски предпазен шлем, носен обикновено от Търнърстик като шапка.

В една битка с малайски пирати беше изгубил дясното си око и носеше наместо него изкуствено, което впрочем трудно се забелязваше.

Никой не го бе виждал някога другояче, освен във високите, катраносани, непромокаеми ботуши, стигащи му чак до торса. Също така неизменна част от него беше един южнокаролински фрак, украсен с позлатени копчета с формата на котва, без който той изглежда въобще не можеше да живее. По-нататък носеше извънредно висока „отцеубийца“^[2], около която бе вързал яркочервена кърпа, а пък отпред имаше-закачена огромна пеперудоподобна папионка. Към тия неща се добавяше едно златно пенсне, висящо на широка лента от черна коприна — една много добре обоснована предпазна мярка, тъй като пенснето и за миг не можеше да се задържи на отредения му пост. То постоянно се изхлузваше, поради което едната ръка на капитана бе непрестанно заета да притиска смъкващото се пенсне към недостатъчно израслото носле.

Откровено казано, добрият Фрик Търнърстик си беше малко нещо суетен по отношение на своя кораб, който винаги, доколкото бе възможно, беше образец на чистота и ред. Това естествено не можеше да не окаже влияние и върху външния му вид.

Неговите езикови познания бяха напълно достатъчни за потребностите му. Повече не можеше да се изисква от него. И все пак имаше един, който виждаше в негово лице истински гений по езиците, и този един беше... самият той.

Посетил всички възможни морски държави, той бе отнесъл отвсякъде по някоя дума от съответния език. Тези резултати на пътуванията лежах в главата му в безпорядък, напомнящ кажи-речи развалините на дерайлирал влак. Въпреки това бе напълно убеден, че владее няколко дузини езици и диалекти, и при всеки удобен случай внасяше в разговора филологични неразбории. От време на време наистина изглеждаше, сякаш се промъква и една лека, лека самоирония, защото капитанът много обичаше да вижда около себе си ухилени физиономии.

Днес Фрик Търнърстик се намираше в едно направо розово настроение и си имаше всички основания. Под краката му лежеше

палубата на най-бързия клепер, който някога бе командвал. Чудесен попътен вятър издуваше платната. Хоризонтът се простираше върху морето като рязко очертана линия, а небето се усмихваше безоблачно към ведрите лица на мъжете.

Към всичко това се добавяха и обстоятелствата, че се намираха в близост до пристанището, и че капитанът взеше пасажери, които бяха съумели да си спечелят неговото особено благоволение. Той ги бе взел от Сингапур и трябваше да ги закара до Кантон. За него това бяха великолепни дни. Такова развлечение от години не бе имал на борда. А целта, водеща тримата пътници към Кантон, бе за него така обаятелна, че беше решил да не се отделя скоро от тях. Можеше да им посвети повече време, тъй като кормчията му беше извънредно благонадежден, спокойно би могъл да му повери кораба и всички задължения.

Тези трима пасажери бяха студентът Фриц Дегенфелд, наричан Синьочервеният Метусалем, неговият ваксаджия Готфрид Цигенкопф, известен като Готфрид фон Буйон, и накрая Рихард Щайн, гимназистът, когото пътят водеше към встъпване във владение на китайското наследство.

Те седяха заедно на кърмовата палуба и се наслаждаваха на хоризонта пред себе си, където се виждаха няколко платна. Но странен бе редът, в който седяха. Сгъваемите столове, на които се бяха наместили, не стояха един до друг. Това би било за добрия Готфрид против всяка субординация. Години наред той бе търчал подир своя Метусалем и му бе невъзможно да допусне да внесе сега някакъв друг порядък. Ето защо той седеше зад него на традиционната дистанция от три крачки и държеше в ръце наргилето, чийто шлаух завършваше в устата на студента. Преди отпътуването то бе снабдено с нов стъклен балон.

Двамата, както господарят, така и ваксаджията, си бяха все още облечени, както хората бяха свикнали да ги виждат по родната „Хумболдтщрасе“. Рихард седеше до Метусалем, а няколко фута пред тях се бе курдисал познатият нюфаундлендер, който също като Готфрид се грижеше да се придържа към порядъка от родината.

Метусалем изпусна от устата си обичайните гъсти къмба дим и кимна добродушно на капитана, който тъкмо идваше отпред и се качи при тях на кърмовата палуба.

— Е, комодоре, как е? — запита Дегенфелд. — Ще видим ли скоро бреговете на Небесното царство?

— Ама, разбира се — отвърна запитаният. — Следобед вече ще сме хвърлили котва в Хонконг. Скоро платната там отпред, които имат същото направление, ще се увеличат.

— В такъв случай сме направили отлично плаване!

— Несравнимо! Скоростта ни е седемнайсет възела. А това говори нещо. За четири непълни дена от Сингапур дотук, нека някой друг го направи като Фрик Търнърстик!

— Да-а, вие и вашият добър кораб го постигнахте. Не съм и мислил, че толкова скоро ще мога да поздравя Китай.

— А знаете ли всъщност как да поздравите тази благословена страна на плитките?

— Е-е, как?

— „Чинг чинг!“ трябва да викнете. Това е истинският китайски поздрав.

— Я гледай! Да не би пък да говорите и малко китайски?

Търнърстик намести пенснето на носа, задържа го там здраво, защото то иначе като нищо щеше да се смъкне тутакси, метна укоризнен поглед към Дегенфелд и отговори:

— Как може да питате така! Та нали вечен студент като вас достатъчно дълго се е наприказвал в университета, за да знае, че човек не бива да засяга така капитан Търнърстик. Малко китайски! Тук сте акостирали пред топа и такела, отклонен най-малко на седем румба от курса! Взел веднъж въжето в ръка, аз го изтеглям изцяло.

— Значи много добре говорите китайски?

— Естествено! Как другояче?

Беше изговорено с тон, сякаш бе запитан дали може да пие вода.

— За мен това е нещо ново! — призна Дегенфелд. — Досега не сте обелил нито дума по тоя въпрос!

— Че за какво да говоря? За нещо, което се подразбира от само себе си, човек не вдига врява.

— Е, за мен находката, която направих във ваше лице, става толкова по-ценна. Вие дадохте дума да се присъедините към нас за няколко дни. За нас естествено е от най-голяма полза, че владееете свободно китайски.

— Я стига! Не си струва да се говори за това! Дребна работа! Но и вие сте изучавал китайски, както ми споменахте.

— Само две години.

— Повече от достатъчно, защото този език е най-лесният, който познавам.

— А аз считам изучаването му за извънредно трудно.

— Тук наистина поставихте едно много погрешно платно. Явно с неизбежния латински и гръцки сте изгубил верния курс. На когото главата е претоварела с класическа стока, не му остава място тъкмо за най-лесното. Заплават ли после такива преучили люде по света, не могат да отличат броненосец от плоскодънен каботажен ветроход за херинга. Да ви кажа, на мен китайският ми е направо вроден. Идва си като отвътре.

Метусалем бе опознал ахилесовата пета на капитана и каза с най-сериозен тон:

— Такова нещо може да се случи само на вас. Вие сте истински кит в морето на диалектите. Плувате из него с лекота и издухвате през носа като на шега най-трудните думи.

Търнърстик задържа горе пенснето, погледна изпитателно събеседника си и запита:

— През носа! Тук да не би да се крие намек за чертите на лицето ми, а?

— Какво ви хрумна! Аз говоря за кита, а че той прави фонтани, знаете много добре!

— Да, и то през носа. Имате право. Както той пори водата, така й аз се нося из езиците. А китайският ми е направо като апетитен салам.

— За мен пък, напротив, беше като някой много твърд кокал, който глождех с халтави зъби. Помислете само за наречията! Те са девет!

— Нищо работа! Такова едно наречие се стича в мен като силен грог. Най-важното е човек именно да се придържа към най-важното, а това в китайския са окончанията.

— Тъй ли? Аз винаги съм бил на мнение, че китайският изобщо няма окончания.

— Какво-о? Нямам окончания! Да, сега действително ми е напълно ясно, че вие въпреки тези цели две години не сте постигнал нищо! Да не знаете за окончанията е все едно да искате да плувате без

вода или да летите без крила. Заявявам ви, че съм в състояние да ви втълпя целия китайски с всичките му там девет наречия само за пет минути!

— Немислимо!

— Веднага ще се убедите. Я ми назовете имената на няколко китайски града или реки!

— Нищо по-лесно. Да вземем например Янг-тсе-кианг, Гин-сенг, Пе-кинг, Хон-конг, Ви-сунг...

— Стига! — прекъсна го капитанът. — Това е напълно достатъчно. Та ето ви веднага пет окончания!

— Окончания? Съвсем не!

— Че какво друго? Та нали ги споменахте анг, енг, инг, онг, и унг! Ако това не са окончания, тогава аз не съм Фрик Търнърстик! Тези окончания са истинските зайчета! С тяхна помощ ще изтръскате китайския като из ръкав. Окончанията, окончанията, те са сланината за гъстия грах. Вие с вашия гръцки и латински действително си нямате хич никаква представа от едно порядъчно, употребимо и удобно окончание! Мисля, във всичките ви там университети няма да се намери нито едно прилично и разбираемо окончание като някое китайско инг, анг или унг! С пет такива окончания ще пъкна целия Китай в джоба си. А, там приближава един кутер^[3]. Това е лоцман. Незабавно ще му дам сигнал да дойде до борда. Сетне ще поговоря с него на китайски, пък вие ще се порадвате. Ще има да се чудите как не сте се сетил и сам за тая работа.

Той даде съответната заповед и скоро от предната мачта на клипера се развя знакът „РТ“ според международната книга за сигналите.

Лоцманът видя повикването и се отзова. Плавателният му съд не беше някоя китайска лодка. Беше построен с много остър кил, а ферщевенът^[4] се издигаше почти под прав ъгъл. Имаше много висока стенга^[5], хоризонтално разположен бушприт^[6], гафел^[7] и гафелтон^[8], щагфок^[9] и голям кливер^[10]. Удоволствие беше да се глада как бързо и грациозно се стрелна насам. Остави лоцмана на борда и бе задържан после от екипажа на разстояние от клипера.

Лоцманът беше облечен по китайски и носеше на главата си необикновено широка сламена шапка, която така засенчваше лицето му, че едва можеше да се различи.

— Внимавайте сега! — каза капитанът на Фриц Дегенфелд. — Почваме с китайския.

Той пристъпи към лоцмана и поздрави:

— Чинг, чинг, чинг...

— Nonsense!^[11] — прекъсна го грубо човекът. — Кажете просто „welcome, sir“^[12]. На един американец не е необходимо да си поява с китайска плитка!

— Не сте ли китаец, лоцман?

— Не. Почтен шотландец съм от Грийнок край Клайд, знаете, къде се строят знаменитите железни кораби. Можем следователно да разговаряме на матерния ви език.

— Аз исках да поговоря с вас на китайски — рече Търнърстик разочаровано.

— Я хайде, китайски! Тия типове с дръпнатите очи изобщо не са достойни да го е еня човек за езика им. Погрижете се по-добре да получа един хубав ром за добре дошъл, иначе се махам от борда, пък вие си разбивайте после носа в остров Лама.

Той тръгна към капитанската каюта и Търнърстик, ще не ще, го последва.

— О, уви! — обади се Рихард Щайн. — Не можа за съжаление да си пласира китайския! Какво ли искаше да каже с тези негови окончания!

— Мержелее ми се някаква догадка да не би да се кани да говори немски, курдисвайки му славните си окончания! Би било във висша степен забавно. А това от него като нищо може да се очаква. Виждам да се задават комични сцени. Готфрид, хо су!

Тези две думи означават „дай огън!“. Откак се намираха на път, студентът преподаваше уроци на другите двама. А ваксаджията получаваше всички заповеди и разпореждания на китайски, което нерядко предизвикваше забавни недоразумения.

— Ки ойлх — чух! — отговори той много сериозно, като извади една тресчица от джоба си, запали я и помогна на господаря си да разпали угасналата лула. После отново седна зад него.

Не след дълго лоцманът се върна с капитана от каютата. Той пое командването на кораба, така че Търнърстик имаше време да се позанимае с пасажерите си.

Платната, които се виждаха наоколо, бяха станали безчет. Синьобели ивици дим известяха за идващите и отиващи към Кантон параходи. Морето все повече и повече се оживяваше от плавателни съдове, а после бавно изплуваха скалистите масиви на Хонконг и другите острови, издигащи се пред Бисерната река.

— Страшно досадно, че лоцманът не е китаец — рече капитанът. — Но само трябва да потърпим още малко, после ще бъдем буквално обградени от лодки и ще мога да ви демонстрирам как владее езика на Небесните синове. Между другото вече е време да отворите куфарите си.

— Защо? — попита Дегенфелд.

— За да извадите китайските си костюми.

— Нямаме такива.

— Какво? Да не би да се каните да слезете на сушата и се отправите посред гъмжилото на китайския град, без да сте облечени както му е обичаят в тази страна? Тъкмите се да вървите точно така, както сега си седите тук, с шарената студентска капа на главата?

— Защо не?

— Защото това е издъно погрешно. Хората ще ви се дивят и присмиват. Ще ви задирят и наричат „чуждоземен варварин“. Ще преживеете всевъзможни неприятности и може би ще попаднете дори в истинска опасност.

— Кой ще ми запрети да се обличам, както ми е угодно?

— Здравият човешки разум. Ако искате да опознаете правилно Китай и китайците, трябва възможно най-малко да издавате, че не сте китаец. Вие още не познавате тоя народ. Хората бяха принудени да ни отворят своите пристанища, но ни мразят като пришелци, нахлули при тях с груба сила. Като чужденец няма да се чувствате напълно сигурен нито даже в обсега на консулската власт. А пък излезете ли от него, както впрочем ви е намерението, ще се натъквате само на врагове.

— Ще видим. Малко желание имам да се отричам от чист страх от немския си произход.

— Това е много почтен и много патриотичен замисъл, но... хм-м, строго погледнато вие сте прав. Защото дори да сте облечен като истински китаец, веднага ще разпознаят във вас чужденеца заради незнанието на езика, докато аз ще бъда сметнат за туземец. Но въпреки това ще е по-добре, ако се примирите с тукашните обичаи.

— Е, що се отнася до това, не е изключено и ние тримата да се облечем според адетите на страната. Но засега ще си останем така. Колко време ще ви задържат вашите задължения в Хонконг?

— Немного. Ще дам пълномощия на кормчията. Трябва само да изпълня някои дребни формалности, които едва ли ще отнемат и час. С американския консул, когото трябва да навестя, ще се срещна в Кантон.

— Това ми е много приятно, понеже няма да се наложи да се разделяме. Аз не мисля да отсядам в Хонконг, който не може нищо да ми предложи. Той е един европейски град, построен на китайска земя, и не желая да прахосвам нито час в него.

— И за мен е много удобно. Можем да използваме някой параход на „Чайна навигейшън кампъни“ или пък, за да се потопим в тукашния живот, да отпътуваме до Кантон с китайска джонка.

— Предпочитам първото, защото ми, се иска час по-скоро да пристигна там. Та след това нали ще имаме предостатъчно време да се заловим с китайския дракон. Куфарите ни ще останат на борда, тъй като няма да се задържа прекалено в Кантон.

Междувременно клиперът бързо приближи устието на Чукианг^[13]. Всички мъже стояха по местата си, за да изпълняват мигновено заповедите на лоцмана. Корабът се отклони по западния проток Лама, зави край зеления остров и се насочи към кея на Хонконг, наблъскан с параходи, платноходи, гребни лодки и джонки.

— Чинг чинг! — възкликна въодушевено Търнърстик, като разтвори широко ръце, сякаш се канеше да прегърне цял Хонконг. — Сега сме тук и ще покажем какви типове сме само.

Въпреки европейския характер на града, пристанището предлагаше една напълно задоволителна картина на източно-азиатско оживление. От високата около хиляда и двеста фута планина Виктория поглеждаше на долу издигащата се до пилоната със знамето стражева куличка. По склона се проточваше алеята на Кенеди роуд, под която живееше градът и покритият с кораби залив. От другата страна се виждаше планинската земя на Китай, доста добре разработена, а вляво се простираше до Макао верига от голи скалисти острови.

Сушата гъмжеше от европейци от всякакъв вид националности, китайци, японци, малайци, индуси, персийци, син-гalezци, португалски мелези и тъмнокожи африканци.

А покрай корабите се стрелкаха безразборно цели пълчища лодки и салове, натоварени с пресни продукти от сушата и всевъзможни китайски вехтории. Всеки лодкар искаше пръв да предложи стоката си на новопристигналите — незапознати още с тукашните цени, за да им смъкне сума, надвишаваща неколкостранно обичайната. Наоколо се носеха такива крясъци, викове, рекове, караници, проклетия, хвалби и реклами, че ушите да продължат на човек.

— Само нищо не купувайте! — предупреди капитанът. — Тук лъжат на поразия. Най-добре е човек въобще да не позволява на негодниците да приближат, в противен случай те буквално ще плъзнат по борда и той престава да бъде господар. Аз умея да разговарям с тая пасмина. Веднага ще видите.

Той бързо напълни няколко ведра с вода и ги остави непосредствено до фалшборда. После се наведе навън и изрева гръмогласно към гъмжилото лодки:

— Назад отук! Нищо няма да купуваме! Изчезвайте, негодници! Незабавно се пръждосвайте, махайте сенг, отивайте синг, отстранявайте сунг! Действайте, действайте, действайте!

Не тези думи, а силният му глас и бурните, застрашителни жестове бяха причина врявата долу да затихне за минута-две. Погледите на търговците се отправиха сакисано към него.

— Чухте линг? — продължи да вика той. — Нищо не ни е необходимонг. Ние нямаме пари. Може да офеикватонг!

Слисаните кули все още бяха безмълвни. Не знаеха какво да мислят. Готфрид фон Буйон видя облежаният наблизко огромен рупор. Взе го, подаде го на капитана и каза с най-сериозен тон:

— Хиляда дяволингу капитанг! Хоратанг чуват действителниг, че вий владеете свободно деветте диалектинг. Моля, вземете рупора! Т'ва ша направинг колосален ефектунг!

— Какво чувам! — отговори Търнърстик. — Та вие говорите китайски направо несравнимо. Виждате, колко бързо подежда моят урок за окончанията! Сърдечни поздравления! За рупора имате право. Я го дайте насам!

Лодкарите се заловиха отново за веслата и пак започнаха да напират. Сега Търнърстик насочи рупора към тях и прогърмя:

— Незабавнинг спретенг, мерзавцанг, негодяинг! Веднага се покорявайтенг и подчинявайтенг! Назад, назад! Живонг, живонг, живанг, живенг, живенг!

Рупорът предаде тази заповед надалеч по водата. Стотици насочиха вниманието си към клипера и притискащите го лодки. Търнърстик взе едно от пълните ведра и изсипа съдържанието му върху натрапчивите търговци.

Това ги накара да проумеят, че тук не искат да знаят за тях, и те се оттеглиха с гневни викове. Дрехите им не пострадаха от водата. Мнозина от тях не носеха нищо повече от къси ленени или басмени панталони, а при тяхната невероятна нечистоплътност една такава неочаквана баня можеше само да им повлияе благотворно.

Сега капитанът се обърна към Дегенфелд и запита триумфиращо:

— Е, приятелче, какво ще кажете? Не бях ли разбран от нехранимайковците, а?

— Действително — отговори запитаният сериозно. — Убедих се за свое най-голямо удивление.

— О, тук няма място за удивление. Всичко е извънредно просто. Окончанията, самите окончания вършат всичко. Вярно, за тая работа се иска и определен вроден талант. Който обаче го има, на него китайският му иде като по вода.

Лоцманът, който стоеше наблизо и бе чул и видял всичко, сложи ръка на рамото му и каза ухилен:

— Сър, това да не би да означава, че си въобразявате, че умеете да говорите китайски?

— Какво желаете? — запита високомерно Търнърстик, като повдигна пенснето и огледа пренебрежително говорещия.

— Питам дали си мислите, че сте говорил китайски на кулите?

— Естествено. А как иначе?

— All devils!^[14] Това е смешно! Нарезда си човекът нещо неразбираемо, та да помислиш, че са му измъкнати всичките зъби, и го смята за китайски! Драги ми сър, аз горе-долу владее тукашните диалекти, именно пунти, хакка, хах-киан, фух-киан, фу-чеу, нан-ченги ооей-чеу, тъй като вече от петнайсет години се скитосвам наоколо, ама това, дето го римувахте тука, настина никога не съм го чувал!

Търнърстик остави пенснето да се смъкне, разкрачи се широко по моряшки и вече отваряше уста за рязък отговор, когато лоцманът го пресече с думите:

— Само не дръжте речи, моля! Нямам време да ги изслушам. Платете ми таксата, аз ви давам квитанция и се разделяме после в мир.

— Да — избълва капитанът, — да се отвържем час по-скоро един от друг, иначе ще попаднете откъм подветрената страна и няма да можете да се изтеглите. Защо преди малко не пожелавате да говорите с мен китайски? Защото не можете! Това е то!

Той се отправи към каютата като оскърбен, много добре съзнаващ превъзходството си герой. Лоцманът го последва и скоро след това се върна, за да напусне кораба.

Търнърстик не се показва. След изтичането на почти час, по време на който кормчията бе разпореждал и надзиравал планината от платна и другите необходими неща, Фриц Дегенфелд сметна за уместно да навести обидения.

Вече се канеше да почука на каютната врата, когато тя се отвори и отвътре излезе... един мъж, когото студентът би сметнал за чистокръвен китаец, ако не беше златното пенсне, което тъкмо се плъзгаше по кривото, вирнато носле.

— Капитане! — извика Дегенфелд. — Почти не ви познах!

— Нали! — отвърна Търнърстик с извънредно доволна и суетна физиономия. — Да, аз съм чист чайнаман^[15] А?

— Действително! Сякаш сте роден и възпитаван в лятната императорска резиденция в Юан-нинг-юен! Позволете малко да ви поогледам?

Той го улови за раменете и го завъртя на всички страни, за да разгледа внимателно метаморфозата, на която се бе подхвърлил Търнърстик.

— Фино, много изискано! Всичко от коприна! — поясни капитанът, като разтвори връхната дреха, та Дегенфелд да види и тоалета под нея.

Той носеше извънредно широки панталони от червена коприна на бели цветя, привързани над глезените с широки ленти, а нагоре жилетка от същата материя, която му стигаше до средата на бедрата. Върху нея идеше безръкавна блуза от бяла коприна. После следваше една доста тясна, наподобяваща домашен халат, синя дреха, която

стигаше почти до земята. Ръкавите ѝ бяха прекомерно широки и се спускаха до дланите; те можеха да се ползват като джобове. Около хълбоците бе препасал дълъг пояс с втъкани златни нишки, чиито краища висяха до коленете. На него редом с джобния часовник бяха окачени всякакви торбички с най-различни предмети от първа необходимост за всеки китаец. Отгоре бе навлякъл някакво бурнусоподобно одеяние, малко по-късо от предишното. Десенът представляваше зелен фон с червени гъсеници и жълти пеперуди, а ръкавите стигаха малко над лактите.

На краката си бе обул червени копринени пантофи без токове, чиито върхове се извиваха далеч нагоре. Подметките се състояха от дебел картон, покрит отдолу с кожа, и като нищо имаха три пръста височина.

Главата се предпазваше от оплетена от тръстика и подплатена с мек хастар шапка, която напомняше огромна обърната паница. Беше украсена с голям кичур червено обаягени конски косми и с една изработена от тънка златна ламарина проблясваща драконова фигура.

През едното рамо преминаваше колан, на който бяха закрепени две криви саби — едната по-къса, а другата подрънкваше по земята.

Не бе забравено и най-важното — в ръката си носеше ветрило, зад което, както го разтвори в момента, можеше най-малкото два пъти да скрие торса си. На тази вещь, която не бива да липсва на никой китаец, бе изписана кървава бойна сцена, а над нея блестеше със златните си йероглифи китайски надпис.

— Е, как ме намирате? — попита той.

— Отлично! — отвърна Дегенфелд. — Ама откъде пък се сдобихте с тоя тоалет?

В интерес на истината трябва да кажем, че според китайските представи Търнърстик правеше извънредно голямо впечатление.

— Купих го от Сингапур — поясни той. — Там поръчах да направят и надписа върху ветрилото.

— Можете ли да го прочетете?

— Не. Що се отнася до китайското четмо, то там не стоя здраво на нозете си. Прочетете го, моля ви.

Дегенфелд разгледа внимателно знаците и обясни:

— Китайците нямат „р“; те го произнасят като „л“. Ето защо е трудно да се дешифрира първата сричка. Сигурно трябва да се каже

Тър вместо Тъл?

— Естествено. Та нали това е моето име, преведено на китайски.

— Аха, тогава съмнението отпада. Следователно надписът гласи: „Тър-нинг сти-кинг Куо-нган та-фу-тсианг“. Вярно ли е?

— Така мисля. Можете ли да го преведете?

— Да. Той гласи: „Търнърстик, великият генерал-майор екселенц“. Ама какъв бяс ви е прихванал, капитане! Претендирате да сте генерал-майор, че и на това отгоре велик, което значи прославен, а?

— Че защо пък не? — ухили се запитаният. — Без съмнение имам разум колкото един китайски генерал-майор.

— Но ако трябва да докажете, че наистина сте такъв?

— На оня, който ми го поиска, ще му го докажа веднага, и то с тези мои два добри пестника. Това е легитимация, на която сигурно никой китаец няма да противостои. А какво мислите за това тук? — Той приповдигна леко шапката и изпод нея тутакси се плъзна скритата до този момент изящна плитка.

— Пен-тзе — засмя се студентът. — Една истинска, същинска пен-тзе, плитка, както се води по книгите. Как я закрепихте?

— Виси на извънредно фина, почти невидима мрежа, която съм нахлузил върху собствената си коса. Виждате, че съм напълно подготвен да предприема един излет до Небесните синове.

— Стига само да не рискувате твърде много!

— Да рискувам? Като че не зная! Капитан Фрик Търнърстик винаги знае какво прави. Спомняте си само за моята лекота в говора, за моите окончания и диалекти! Какво може да ми се случи? Освен това съм роден немец и американски гражданин. Какво може да ми се случи щом се държа като джентълмен? Нищо, хич нищо! Аз си притурих титлата, та господа китайците да не вземат да си помислят, че живея само от бързова супа. Какво биха могли да имат против? И тъй, аз съм готов за тръгване. Трябва само да кажа на кормчията още едно-друго. С вас как стоят нещата? Приключихте ли с приготвянията?

— Големи приготвяния нямам за правене. Свършите ли с кормчията, тримата можем да се присъединим към вас. Та нали няма да вземаме багаж, значи бързо ще се оправим.

— Е, чак толкоз бързо, колкото си мислите, няма да стане. Там идва полицейската лодка, на чиито пасажери ще трябва да даваме отчет. Щастие, че не идваме от някоя заражена област и нямаме болни

на борда, в противен случай щяха да ни поставят под карантина, а тя трае до десет дни. Всъщност би трябвало тази лодка да ни посрещне още далеч навън.

Лодката пристана и на борда се качи полицейският комисар с доктора и един младши чиновник. Бяха англичани, та нали Хонконг е английско владение. Те се учудиха немалко, когато Търнърстик им се представи като капитан. Но като размениха някоя друга фраза с него, разбраха що за чудак е и полагаха усилия да задават служебните си въпроси със сериозна учтивост. Намериха всичко наред и тъй като кормчията щеше да се погрижи за по-нататъшното, на храбрия капитан вече нищо не стоеше на пътя, когато те си отидоха, да се оправи към сушата.

Докато траеха горните преговори на един от притежателите на многобройните лодки, натискали се преди малко насам, се бе удало все пак да пристане до бордовата стълбичка и да се качи на борда. Беше стар китаец в мръсно облекло, босоног и с огромна тръстикова шапка на главата. По тила му се спускаше мизерна къса плитчица като опашката на някой плъх, а на чипото монголско носле танцуваха грамадни очила. Когато забеляза, че капитанът се кани да го прогони гневно, той го изпревари, запитвайки го учтиво, и то на употребявания тук пиджин-инглиш:

— Money, money! To want you money? I am money-exchanger; to be banker. I will exchange!^[16]

Той беше чул част от разговора на Търнърстик със служителите и знаеше следователно, че капитанът въпреки скъпото си китайско облекло не е местен жител. Неговото предложение тутакси ликвидира яда на Търнърстик, който бе убеден, че малко дребни пари в джоба винаги са от полза. Ето защо навъсената физиономия на капитана се поясни. Той измъкна от джоба на шалварите си един дълъг, дебел, добре натъпкан кожен портфейл, извади една банкнота и каза, ама не на английски, о, не, защото нали искаше да бъде смятан за китаец:

— Да, да! На мен необходиминг монетенг, дребнанг монетенг. Обеменетунг ми единг доларенг!

Той размаха банкнотата пред сарафина. Оня опули очи, сащисай от тоя китайски и отговори:

— I can not understand. I shall exchange this dollar?^[17]

— Ja, yes, oui!^[18] Та налинг достатъчност ясинг го каза-хенг!

Въпреки това китаецът поклати леко глава. Но понеже поне онова yes бе разбрал, поиска да знае:

— Which money to wish you?^[19]

Търнърстик се обърна към Метусалем, който наблюдаваше сцената с тайно задоволство:

— Кажете, моля, как се казват всъщност тукашните монети? Искам да имам възможно най-дребните пари.

Около устните на запитания заигра усмивка, която не можа да спотаи, когато отвърна:

— Най-дребната монета е сапеке, наричана тук „ли“. Десет ли са един фен, десет фена — един чунг, а десет чунга — един лианг.

Търнърстик благодари за информацията с кимване на глава и заповяда на сарафина:

— Дайтенг ми ли, само ли! Искам ли, нищо освенинг ли! — Същевременно му тикна долара в ръката. Сарафина погледна тричетири пъти ту долара, ту лицето на капитана, зина още повече уста, сбърчи така чело, че очилата му поискаха да се хързулнат по нослето, и рече неуверено:

— Li, li, li! I have li, li, li!^[20]

Пристъпи до релинга и викна няколко китайски думи на двамата юноши, седящи в лодката, след което те домъкнаха горе един дървен сандък и го курдисаха пред него. Той постави показалец на носа, направи полугласно някакви пресмятания и отвори после сандъка.

— Дайтенг ми за два доларинг, за три доларинг! — нареди Търнърстик, като извади от портфейла още два долара и ги подаде на сарафина.

Оня повтори спомената вече гримаса, бръкна в сандъка и измъкна три връзки на които бяха нанизани по шестстотин ли. Това са онези китайски монети с четвъртитя дупка в средата, през която се прокарва връв. Хората обикновено ги носят като гердан на врата си.

— По дяволите! — изрева капитанът. — Толкова много да получанг за три доларинг?

— Yes, yes! — закима сарафинът, който настина не бе разбрал думите, но затова пък толкова по-добре физиономията му. — I am reasonable. Good bye, sir!^[21]

Той тикна трите долара в джоба си и побърза да се спусне по бордовата стълбичка. Двамата младежи го последваха със сандъка с

подобна бързина. Търнърстик претегли връзките с ръка и каза на Метусалем:

— Може ли да повярва човек, че за три долара ще получи такава камара пари?

— Доста парчета са, вярно — засмя се студентът, — но трябваше да получите още повече.

— Че колко пък?

— Три долара правят хиляда деветстотин шейсет и пет ли. Човекът ви даде сто шейсет и пет по-малко, което му донесе една печалба от около осем и половина процента.

— Осем и половина процента печалба! Но това означава над сто хиляди процента за година! Негодникът трябва да се върне! Той трябва да ми плати повече, иначе ще го окача да се люлее на реята!

Той пристъпи към релинга и викна гневно надолу:

— Незабавнонг се качете обратнинг, вие мошеникунг, вие измамниканг! Аз моганг в най-добрия случаинг само два процентанг позволенг!

Ала лодката вече се бе отблъснала от кораба. Двамата обесници въртяха с всички сили греблата, а старият китаец кимна радостно ухилен нагоре и отговори:

— Чинг леао! I have been noble, extraordinary noble.^[22] Чинг леао чинг!

— Отплава разбойникът! — гневеше се Търнърстик. — Да можех само да го пипна, здравата щях да го наложа, и то с най-дебелото въже! И на всичкото отгоре ще ми вика и чинг чинг! Щом още първият поздрав на тази страна представлява измама, то тия чайнамени като нищо ще ми отмъкнат всичко. Но какво да правя сега с тези пари? Невъзможно е все пак да ги пхна в портфейла!

— Напълно ви вярвам — засмя се студентът. — Тези монети тежат най-малко десет фунта. Трябва да си окачите вървите на врата.

— Че те ще ме удушат! С ума си ли сте?

— Тук хората другояче не ги носят.

— Наистина ли?

— Да, и щом искате да минете за истински китаец, трябва да се нагодите към тоя обичай.

— Искал съм да мина! — каза с упрек капитанът, изтървавайки пенснето. — За минаване не става и дума. Аз съм си един безспорен,

реален китаец. Я ме погледнете! И си припомнете езиковите ми познания!

— Ама сарафинът все пак не може да ви разбере!

— Което хич и не бе нужно! Измамник като него не е необходимо да ме разбира. Впрочем на него китайският му беше напълно чужд. Той говореше английски, но как! Косите ти да настръхнат направо. Беше хотентот или пешере. Никой китайски не може да е така ясен и толкова прост като моят. Нека си окача хиляда и осемстотинте ли и после ще напуснем борда. Да не си пилеем скъпоценното време тук на палубата.

Той си овеси трите връзки монети на врата и отиде да си вземе огнестрелните оръжия, които се състояха от два револвера и една двуцевка. Метусалем и Готфрид фон Буйон се бяха снабдили със същите оръжия само че вместо двуцевки бяха взели магазинни карабини. Военното снаряжение на Рихард Щайн се състоеше в дълъг нож и револвер. Пушка още не умееше да държи в ръцете си.

---

[1] И в двата случая — стругован бастун (Б. пр.) ↑

[2] Отцеубийца (шег.) — висока, твърда яка (Б. пр.) ↑

[3] кутер — едномачтов ветроход (Б. пр.) ↑

[4] Ферщевен (хол. voorsteven) — носова част на кораб (Б. пр.) ↑

[5] Стенга (хол.) — горната греда на мачта (Б. пр.) ↑

[6] Бушприт — дървена греда, поставена хоризонтално или леко наклонено на носа на кораба, за която се привързват предните ъгли на бомкливера и кливера (Б. пр.) ↑

[7] Гафел — коса рейка за трапецовидно ветрило (Б. пр.) ↑

[8] Гафелтон — ветрило на гафела (Б. пр.) ↑

[9] Щагфок — въже на фокмачтата (Б. пр.) ↑

[10] Кливер — предно триъгълно корабно платно (Б. пр.) ↑

[11] Nonsense! (англ.) — Глупости! (Б. пр.) ↑

[12] Welcome, sir (англ.) — добре дошъл, сър (Б. пр.) ↑

[13] Чу-кианг — Бисерната река (Б. а.) ↑

[14] All devils! (англ.) — По дяволите! (Б. пр.) ↑

[15] чайнаман (англ. chinaman) — китаец (Б. пр.) ↑

[16] Пари, пари! Иска пари? Аз съм сарафин, банкиер съм. Аз ще обменя! (Б. пр.) ↑

[17] Аз не разбира. Да обменям този долар? (Б. пр.) ↑

[18] Да! (нем., англ., фр.)(Б. пр.) ↑

[19] Какви пари желае? (Б. пр.) ↑

[20] Ли, ли, ли! Аз има ли, ли, ли! (Б. пр.) ↑

[21] Аз разумен. Сбогом, сър! (Б. пр.) ↑

[22] Аз бил благородник, изключителен благородник. (Б. пр.) ↑

ГЛАВА 3

ЕДНО ПРОДЪЛЖИТЕЛНО ПРЕПУСКАНЕ В НОСИЛКА

Трапът бе спуснат от борда до кея и четиримата авантюристи напуснаха кораба.

Търнърстик крачеше бавно и изпълнен с достойнство като някой китайски мандарин. Другите трима го следваха — Метусалем и Готфрид точно в същата процесия, както в родината ги бяха виждали да циркулират три пъти дневно до „Приносителя на записа от Ниневия“ и обратно.

Отпред пристъпяше важно-важно огромният нюфаундлендер. Той и тук вярно носеше в мордата си голямата бирена чаша. Освен това на гърба му бе закопчано като седло нещо подобно на войнишка раница, съдържаща разни необходими предмети. До раницата се мъдреше и един калъф, в който щеше да се помества чашата при по-дълги излети.

Зад кучето със сериозна важност вървеше Метусалем. Той носеше родния си студентски костюм, беше пъхнал ръце в джобовете, мундщука на наргилето в устата и изпускаше пред себе си гъсти облаци дим.

Следваше го Готфрид фон Буйон, спазвайки точно три крачки дистанция. Напреки на гърба му висяха двете магазинни пушки. В лявата ръка носеше наргилето, чийто край бе в устата на крачещия отпред господар, а в дясната държеше — да го смята ли за възможно човек! — своя обой! Доблестният Готфрид беше така неразделен със своя духов инструмент, че и през ум не му беше минало да се запита дали той ще му е от полза или в тежест в Китай. Беше го опаковал, сякаш това се разбираше от само себе си, а на господарят не бе му и хрумнало да му направи забележка.

Зад този оръже и наргиленосец идваше Рихард Щайн.

Той носеше зелената си гимназиална фуражка, а по отношение останалото облекло бе вярно копие на Метусалем, който преди заминаването го бе навлякъл в съвсем същата „гала студентска униформа“.

Когато преминаха по трапа, Търнърстик се насочи надясно, където предполагаше, че се намира параходът за Кантон. Метусалем обаче му подвикна:

— Чакайте! Накъде, мастър?

— Към стиймъра^[1] естествено — отвърна, спирайки, капитанът.

— Сега още не. Първо ще изпием по едно. Трябва да отпразнуваме тържественото си влизане в Средното царство. Та нека видим какви питиета точат тук!

— Но така ще изгубим време!

— Ба! Човек навсякъде и 'за всичко губи време — при пътуване и седене, в кръчмата и на работа, в смях и плач. Освен това непременно трябва да посетя нашия консул тук, за да му се представя и получа някои сведения. Така че ще ви отведа до хотел „Хонконг“, където можете да изчакате, докато се върна.

— Well! И за мен е удобно. Но как ще минем през тая навалица. Какво ли искат тия хора от нас!

— Какво искат? Ще ви отговоря с един чудесен студентски стих, като променя само името, именно: „Тук чудовище едно дотича, Търнърстик се то нарича. И стои пред него тълпа, като крава пред нова врата!“

Метафората, с която си послужи, никак не беше лошо подбрана само че вместо името на капитана трябваше да постави своето собствено, тъй като хората зяпаха къде-къде повече него, Готфрид и Рихард, отколкото Търнърстик. Трима така облечени мъже тук никога не бяха виждали. Още докато крачеха по трапа всички намиращи се в зрителното поле мъже и жени се бяха стекли насам и образували полукръг около тях. Мъже с всякакъв цвят и носия, премесени с нечисти жени-кули и още по-мръсни дечурлига, стояха тук и се пулеха в нечуваното зрелище. Но удивлението им бе изпълнено с почит. Виждаше се, че смятат трите персони за съвсем необикновени, високопоставени люде, за което допринасяше най-вече тяхното достолепно държане.

Но докато тези се правеха, сякаш въобще не забелязват предизвиканото внимание, гордостта на капитана се пробуди. Той беше убеден, че възхищението се отнася предимно за него, и ето как стигна до мисълта да се представи за висш мандарин. По тая причина каза на другите:

— За хора като нас, с хиляда и осемстотин ли на врата, подобава да пътуват или най-малкото да ползват паланкин. Ей къде виждам да стоят носачи, да ги наемем!

Той посочи група кули, стоящи наблизо с носилките си.

— Нещо нямам желание — отвърна Метусалем. — Толкова дълго бях на кораба, че истински се радвам малко да се поразтъпча. Така че наредете да ви носят напред. Ние ще ви последваме пеша и ще се срещнем в хотела!

— Хубаво! После на себе си приписвайте вината, когато хората не се отнесат към нас с подобаващото дълбоко уважение.

Метусалем не отговори. Той се осведоми на английски от един кули за хотел „Хонконг“ и след като получи необходимата информация на същия език, тримата закрачиха нататък с кучето в досегашната последователност. На устните на студента заигра особена усмивка. Изглежда бе на мнение, че леша ще стигне може би по-добре до хотела, отколкото капитана в неговата носилка. А че в това отношение не бе се излъгал, още след няколко мига щеше да си проличи.

С други думи Търнърстик бе приближил до групата кули и каза на двамата, притежаващи най-приличната носилка:

— Колко струванг да ме занесетенг оттук до хотелунг „Хонконг“?

Те го изгледаха удивено, поклатиха глави и единият отговори:

— Yes, sir! You are in Hongkong.^[2] — Той бе разбрал само думата „Хонконг“ и бе на мнение, че Търнърстик иска да знае дали се намира в Хонконг, фактът, че го нарече сър, беше сигурен белег, че въпреки китайското му облекло не го смята за син на Средното царство. Капитанът се ядоса, намести пенснето на носовия люк, метна през него един от най-величествените си погледи към кулите и каза:

— Аз настояваминг с мен на китайски говоретенг! Аз съм мандаринг най-висока класонг и нямам желание чужди диалектинг да понасямунг! Та колко да плащаменг до хотел?

— Хотел? — запита кули, разбрал сега думата.

— Да, хотел „Хонконг“.

— Ah, we shall besr to Hongkong-hotel?^[3]

— Да, дотаминг искаманг да ме носетенг. Колко трябванг за това да плащамонг?

Тъй като при „да“-то бе кимнал в знак на съгласие, беше разбран. При последния въпрос пък направи пантомима на броене на пари, която във всички страни означава едно и също. Ето защо на кулите му стана ясно какво иска да каже и отговори:

— Fifteen fen or candarins.^[4]

— Петнадесет фена са сто и петдесет ли, значи цяла макара; твърде много е! — промърмори си капитанът, а високо прибави: — Толкова много да платинг не ми и хрумванг. Аз съм китайски мандаринг и не позволяваманг на никой кули де ме оскубенг. Вие ще получетинг сто ли, но нито пфениг повече!

Той развърза едната връв, отброи сто ли и ги даде на единия кули. Оня ги преброи, поклати глава и каза:

— Hundred-fifti li, not hundred!^[5]

— Аз давам сто и така си оставанг — заинати се капитанът.

Кулите разбра по физиономията му какво има предвид и отвърна:

— Sir, do you are a miser, a niggard, a churt?^[6]

— Каквоо, бил съмунг скъперник? Скръндза? Това е прекалено! Това е във висша степен оскърбителинг! Върнете ми парите! Аз ще накарамунг други да ме носятенг!

Той го извика така високо и гневно, че многобройните зяпачи се занатискаха насам в очакване на някаква сцена. Двамата кули си размениха полугласно няколко изречения на китайски, измериха още един път Търнърстик — по-внимателно отпреди — и понечиха после да му дадат отговора си. Той обаче ги изпревари, като разтвори огромното ветрило, за да им влее респект, посочи златните йероглифи и се обърна заповеднически към тях:

— Ако не сте разбралинг кой съм в действителненг, то прочетете тук моята визитна картичанг! Търнингстикинг, куо-иган та-фут-тсианг! Аз съминг генерал-майоринг! Ясно-ниг? Ще ви отнесатанг дяволитенг, ако не се подчинитунг! Ще ме носите за сто ли, иначе ще ви издърпаманг ушитенг!

Околните зароптаха мърморещо. Кулите обаче ги успокои с няколко китайски думи, които Търнърстик не разбра, а на него каза с

дълбок поклон:

— Well, hundredli; get in, sir!^[7]

Същевременно отвори вратичката на носилката и покани с ръка капитана да седне вътре. Търнърстик се зарадва на победата, която според него беше извоювал. Той не забеляза злорадите, изпълнени с очакване погледи, които бяха отправени към него, и се качи.

Едва се бе настанил удобно на тапицираната седалка и двамата силни кули дигнаха прътите на раменете си. Същевременно притичаха други двама кули — единият от дясната, другият от лявата страна на носилката. Нейното дъно беше раздвижено; то можеше да се отваря надолу — за удобство при почистването, — като се откопчееше по една кука отдясно и ляво. Последно споменатите двама кули го сториха; дъното на носилката се отвори с хлопане, Търнърстик се сурна естествено след него и застана на крака.

— Всички дяволи! — кресна той. — Какво означава то ва? Носилката не е снабдена с капа к! И скам...

По-нататък не стигна, защото двамата носачи се понесоха, без да му обръщат внимание. Те тичаха според възприетия тук начин в бърз тръс. Напъхан в носилката, Търнърстик бе принуден да търчи заедно с тях, независимо искаше или не, но крясъците и виковете му за помощ се чуваха още отдалеч. Свидетелите на това немного достойно за него произшествие се подхилваха тихо над сполучливата дяволия, без да дават гласност на задоволството си. Та нали трябваше да се правят, сякаш изобщо не забелязват злополуката с „генерал-майора“.

Всеки, край който минаваше необикновеният транспорт, застиваше на място. Хората виждаха да се задават стремглаво двама кули със затулена носилка, чието дъно висеше. Отдолу забелязваха два крака с пантофи от червена коприна, които трескаво се стремяха да поддържат темп с кулитата. Същевременно нещастният притежател на тези крака ревеше непрекъснато:

— Стой! Стой! Веднага спритенг! Гръм и мълния! Не мога повече да тичаминг, без дъх останах! Стой, казвам, мерзавцинг, спрете, стоп, ау-о-а!

Гледката на странния транспорт принуждаваше и най-сериозните хора да се усмихват. Тълпа хлапетии търчаха отзад, викайки, кряскайки и свирейки. Най-драматично въздействаха сериозните

физиономии на двамата кули, които развиваха такава голяма бързина и не даваха вид да знаят, че пасажерът им е принуден да припка с тях.

Те трябваше да минат и покрай Метусалем, Готфрид фон Буйон и Рихард Щайн. Тримата чуха зад себе си ругаещия глас на своя спътник. Спряха и погледнаха назад. Тогава видяха в какво положение се намира техният Търнингсти-нинг коу-нган та-фу-тсианг, ала преди да им бе възможно да се намесят, кулитата префучаха с носилката край тях.

— Исусе! — извика Готфрид фон Буйон. — Кой беше т'ва? Ако не бяха нозете на нашия морски герой, значи не мога занапреж да разчитам на собствените си зъркели! А и гласът беше неговият. Как му е хрумнало са разхожда по тоз начин?

— Наистина да не повярва човек на очите си — отвърна Метусалем. — Търнърстик беше, няма никакво съмнение. Но как се е озовал в това смехотворно положение? Голям позор!

— Гва е вярно. Да брои пара за един такъв паланкин-долап и въпреки т'ва да топурка — таз мисъл е таман толкоз бездънна, колкото самото тегере. Еднъж видях да транспортират слон по подобен начин. Пък едно таквоз животно то си има своята причина, ама за човек може са нарече необосновано.

— Кой знае каква глупост е забъркал. Но ще се разбере. Хайде да побързаме, та да не вземе да похване нови неприятности.

Те закрачиха по-бързо, отколкото досега, и нямаха време да обръщат внимание на сензацията, която предизвикваха.

Хонконг, наричан от китайците Хианг-Кианг, е скалист остров, който се намира вдясно пред входа на устието на Чу-кианг. Той притежава едно от най-добрите пристанища на китайската държава и може да се оприличи като английският Гибралтар на Изтока. Столицата е Виктория. Тя е застроена изцяло по европейски, има широки улици, красиви сгради, великолепни магазини и елегантни вили. Който иска да се запознае с китайския живот, не се заседява тук, а се възползва от първата възможност да отиде до Кантон, каквото всъщност бе и намерението на Синьочервения Метусалем.

Когато той и спътниците му стигнаха до хотела, чуха от вътрешността да се разнася високият, гневен глас на Търнърстик. Влязоха в салона на ресторанта и видяха капитана, обкръжен от навлечени в дълги, сини одежди келнери и неколцина полицаи.

Последните бяха най-вече от индийски произход, носеха тъмносини униформи и бяха въоръжени с къси боздугани.

Тези хора слушаха разказа на моряка, ала не можеха нищо да разберат, тъй като той не бе и помислил да говори английски. Разблъсквайки стоящите на пътя му, той побърза да отиде при Метусалем и каза:

— Това е нечувано, наистина нечувано! Първо ме принуждават да търча в носилка, за която преди туй здравата са ме оскубали, а когато искам да се оплача, нито един от тия туземци не разбира китайски. Това е просто отчайващо!

— Заблуждавате се, капитане, ако смятате тези хора за туземни жители — осведоми го студентът. — Я ги заговорете на английски и те ще ви разберат.

— Английски? Хич не ми и хрумва! Щом се намирам в Китай, значи ще си служа с езика на Небесната империя. Искам зората да ме разберат, мен, един мандарин с хиляда и осемстотин сапеки!

— Ама вие още не сте в Китай, а в Англия. Хонконг е английско владение.

— Много добре го зная, но искам да зарадвам хората тук с езиковите си познания. Знаете ли какво ми се случи?

— Да. Сметнал сте за добре да се поупражнявате на дълго бягане в носилка.

— Сметнал съм за добре? Да не се каните и да се занасяте с мен? Заставиха ме, коварно ме заставиха!

— А вие защо го допуснахте?

— Нима можех да не го допусна?

— Защо не?

— Защото щяха да ми строшат главата, ако не бях търчал с тях. Аз се настаних с доволство в носилката, но из един път подът под мен пропадна и попаднах с краката на долния свят. Това още нямаше да е кой знае колко зле, защото дъното лесно можеше отново да се закачи. Да ама наместо да го сторят, типовете се затичаха презглава и на мен не ми оставаше нищо друго, освен да хукна с тях.

— Може пък да не са забелязали, че сте се озовал от горния етаж на партера?

— Охо! Знаеха си го те много добре. Та нали исках да спра само че те ме бутаха с все сила. Получавах тласък след тласък. Главата и

досега ми бучи като някой контрабас, гърбът ми прелива във всички оттенъци на дъгата, а в краката имам усещането, сякаш съм танцувал по въже. Всичките ми деветдесет и девет стави треперят, вие ми се свят, а потта се стича по тялото ми на обилни вади и потоци. Трябваше ли да понеса всичко това?

— Я кажете по-напред къде са двамата кули!

— Къде са? Да, къде ли наистина? Това не знам.

— Но нали точно вие най-добре би трябвало да знаете къде се намират. Та нали вие сте им наредил да ви носят.

— Наредил да носят! Наредил да носят!!! Що за проклетия от ваша страна! Хем ви казах, че не бях носен, а търчах! Благодаря за такава Китайска империя, където човек трябва да прати сто ли, за да има правото да препуска в носилка! Всичко се разви така набързо, че нямах време да се уловя за някоя спасителна мисъл. Знам само, че ревах като тигър, ама това нищо не помогна, защото нехранимайковците не разбираха ни думица китайски. И когато най-сетне спряха тук пред вратата, така катурнаха носилката, че аз се плъоснах заднешком на майката земя, а те офейкаха. И отгоре ми извикаха „чинг леао“. Какво значи то?

— Китайският прощален поздрав.

— Благодаря за такъв поздрав! Аз естествено веднага влязох тук и поисках полицията и прокурора. Вместо тях обаче дойдоха тия сини работни облекла, дето нищо друго не правят, а само зеят муцуни. Да не би да са им такива порядките и адетите?

— Не, то вероятно е станало само от изумление пред вашите езикови познания.

— Ако е такъв случаят, тогава ще го понеса.

— За съжаление тези почтени люде все още твърде малко работа си имат с китайския. Хората тук си служат предимно с пиджин-инглиш. Искате ли да ви разберат, то трябва да говорите на английски.

— За жалост изглежда сте прав. Но не е ли срамота, тук в Хонконг да не знаят китайски. Течно като в Германия наистина. Долнонемецът не може да разбере горнонемеца и понеже аз говоря най-чист горнокитайски с елегантни окончания, то тия хорица не могат да се оправят в моята лингвистика. Значи ако искам да получа удовлетворение, ще трябва да си послужа с английски. Защото негодниците трябва да бъдат наказани, наказани за назидание. Трябва

да ми ги предадат. Аз ще ги транспортирам до кораба и ще наредя така да ги нашибат, та да ме запомнят за вечни времена, че и за по-дълго!

Той говореше все още с най-яден тон. Полицайте и хотелският персонал стояха в любопитно очакване как ще се развият по-нататък нещата. Появата на капитана за тях беше нещо необичайно, но много повече влизането на трите по студентски облечени персони. Не знаеха за какви да ги смятат, ала изпълнените им с респект физиономии показваха, че имат високо мнение за тях. Вярно, не разбираха какво говори Метусалем, но неговият тон и сериозното му, самоуверено държание им импонираше. Той сметна за целесъобразно да възпре капитана от усложнения. Ето защо го дръпна за ръка настрани й му каза:

— Я по-добре да се откажем от нашибването, драги ми приятелю.

— Да се откажем? Какво ви скимна! Ако се каните да ме лишите от удовлетворението, то хич не е необходимо да ме наричате „драги приятелю“. Мой приятел е само онзи, който действа съобразно интересите ми.

— Та нали тъкмо това правя, като ви предпазвам да не се компрометирате още веднъж.

— Да се компрометирам... още веднъж? Нима вече съм се изложил?

— Дори страшно много.

— Охо, хер Дегенфелд! Как си позволявате! Да ме обидите ли искате? В такъв случай ще ме принудите да реша нещата помежду ни с острието на сабята!

— За вас това само би могло да вземе един лош обрат, защото ще ви кажа, че у дома ме смятат за най-добрата шпага. Вашата многоуважавана, смъртна черупка вероятно ще направи едно интимно, ала неприятно запознанство с моето острие. За една такава процедура впрочем трябва да е налице по-съществена причина, а аз нямам зли, а най-сърдечни намерения спрямо вас. Но все пак доста странно впечатление правеха краката ви да се наблюдават в една такава усилена дейност. Аз самият едва удържах смеха си.

— Тъй ли? Значи сте ме видял?

— Да.

— И не ви мина и през ум да ми помогнете, да ме избавите от това фатално положение!

— Естествено имах такова намерение, ала не съумях да го изпълня, тъй като вие минахте с такава бързина край нас. Кулитата несъмнено знаеха, че дъното на носилката е откачено: трябва следователно да е имало някаква причина да се държат така, сякаш не го забелязват.

— Разбира се! Типовете искаха да си отмъстят за петдесетте ли, които им смъкнах. Понеже в действителност трябваше да им заплатят сто и петдесет.

— А-а! И вие сте им дал само сто? Смъкнал сте им някакви си мизерни трийсет пфенига? Достойно ли е това за един мандарин, какъвто искате да сте?

— Да не би не?

— Не. Един генерал не се скъпи за петдесет ли. С тази неуместна пестеливост сте се издал, че не сте нито китаец, нито мандарин. Ако ви бяха сметнали за такъв служител, сигурно нямаше да се осмелят да ви разхождат с носилка. А настоявате ли за наказание на тези хора, то злополучното за вас събитие вероятно още повече ще се разчуе, отколкото досега. Властите ще поискат да се легитимирате като генерал-майор и понеже вие не можете да го сторите, ще изпаднете в положение, което поне на себе си не пожелавам.

Търнърстик дигна ръце да се почеше зад ушите.

— По дяволите! — изръмжа. — Не помислих за това. Нима ще трябва да застана като обвиняем пред тия чинг-чинг-чонги? В такъв случай предпочитам да оставя негодниците на мира.

— Тъкмо това беше, което исках да ви посъветвам. Вие подметнахте, че не ни подобавало да вървим пеша до хотела. Въпреки това вие не само вървахте, ами и търчахте. Казахте, че нямало да се отнесат към мен с необходимото дълбоко уважение. А на вас какво дълбоко уважение всъщност ви оказаха?

— Е, да, сега наистина можете да се перчите! Но такова нещо определено вече няма да ми се случи!

— Същото казахте и когато бяхте измамен от сарафина!

— Хм-м, да! Не е приятен тоя „чинг-чинг“, с който ме поздрави Средното царство, ама аз ще принудя все пак „Синове на небето“ да

ме почитат. Като добър дипломат ще се откажа от преследването на кулитата. Но горко на китаеца, комуто скимне за в бъдеще да си позволи подобна шега с мен! Ще го обеса на собствената му плитка. Та значи работата е уредена. Сега какво ще правим?

— Това, което моето куче ни дава за пример: ще пием по едно.

---

[1] стиймър (англ. steamer) — параход (Б. пр.) ↑

[2] Да, сър! Вие в Хонконг. (Б. пр.) ↑

[3] А, да носим до хотел „Хонконг“? (Б. пр.) ↑

[4] Петнайсет фена или кендъринс. (Б. пр.) ↑

[5] Сто и петдесет ли, не сто! (Б. пр.) ↑

[6] Сър, вие да не скъперник, скръндза, стипца? (Б. пр.) ↑

[7] Добре, сто ли. Отива вътре, сър! (Б. пр.) ↑

ГЛАВА 4

МИНХЕР ВИЛЕМ ВАН АРДАПЕЛЕНБОШ

Помещението, което изглежда се ползваше и като зала за хранене, беше изцяло по европейски стил мебелирано с маси и столове. Нюфаундлендерът още с влизането си се бе насочил към една маса и покатерил на стола; чашата беше поставил пред себе си. Сега седеше с войнишката раница на гърба, вперил поглед в празната чаша, и нетърпеливо ръмжеше. От „Приносителя на записа от Ниневия“ бе свикнал чашата незабавно да се пълни.

Метусалем обясни на полицаите, че не се нуждаят от тяхната помощ, и те се отдалечиха. После четиримата пътници заеха места край масата, която им бе запазило кучето. Дегенфелд се информира дали могат да получат бира и му бе даден утвърдителен отговор.

— Донесете ни тогава четири хубави глътки! — заповяда той.

Келнерът побърза усърдно да се отдалечи, за да изпълни поръчката. В този момент влезе нов посетител, който основателно привлече вниманието на присъстващите.

Човекът не беше висок, но толкова дебел, че сигурно от години не бе виждал собствените си крака. Тялото му можеше да се нарече „чудовищна топка месо“. Гладко избръснатото, кръгло като месечина лице блестеше в тъмночервен цвят. Също така фрапиращо като фигурата беше и облеклото му. Той носеше панталон, жилетка и сако от фин бял плат. Последното беше толкова късо, че още повече подчертаваше могъщото полукълбо на корема. Краката бяха напъхани в китайски обуца с четири цола дебели филцови подметки. Около корема — защото за талия бе невъзможно да се говори — бе опасан червен копринен шарф, от който надничаше скъпоценната дръжка на затъкнатия малайски крис. Лишеният от коса череп представляваше голяма тиква, покрита едва наполовина от малка шотландка барета на черни и бели карета, от която се спускаха по гърба две дълги, широки, също така оцветени ленти. На гърба му висяха две дълги пушки, чиито ремъци се кръстосваха отпред на гърдите. Върху цевите на оръжията

бе провесел една черна, добре натъпкана и грижливо закопчана кожена чанта, а в дясната ръка носеше китайски слънчев чадър с такива размери, че под него би могла да се подслони цяла фамилия.

— Goeden dag, mijne heren! — поздрави той на привлечен холандски. — Het is tijd, dat wij aan tafel gaan! — Което означава: — Добър ден, майне херен^[1]! Време е да се настаним на масата!

Това бяха направо особени маниери, толкова повече че той въобще не погледна към присъстващите, и без да им обръща някакво внимание, се насочи със ситни, важни крачки към близката маса. Съдържателят изглежда го познаваше, защото се втурна услужливо към него, събра с няколко дълбоки поклона два стола, понеже един не бе достатъчен за клиента, взе му чантата, двете пушки и чадъра и ги намести с нежна грижливост наблизко.

При вида и поздрава на този мъж по лицето на Метусалем плъзна весела усмивка. Той се надигна, поклони се и отвърна със забавен тон:

— Gaat U zitten; maakt U geen omslag; doet U maar net alsof U thuis bent! (Седнете, не се безпокойте, чувствайте се като у дома си!)

Едва сега дебелият погледна към четиримата. Проучва ги в продължение на няколко секунди, сви лишените от растителност вежди и каза учтиво на Метусалем:

— U bent een ongelukkig nijiraard. (Вие сте един нещастен речен кон.)

После се тръшна с въздишка на двата стола и се прозя така, сякаш се канеше да погълне половината атмосфера.

— En U bent een dik stekelvarken! (А вие сте едно дебело бодливо свинче!) — подвикна му ухилено студентът.

— Schaap! (Овца!) — отвърна презрително дебелият.

— Neushoorn! (Носорог!) — върна Метусалем.

— Paregaai! (Папагал!) — прогърмя дебелият.

— Vlaskop! (Копя слама) — осмя го Дегенфелд. Тогава дебелият се изправи, протегна двата си юмрука и извика фалцетно:

— Dor lucifershoutje, droge kleermaker. (Суха кибритена клечка, мършав шивач.)

Повече не продължи. Забелязал враждебното поведение на дебеланкото, нюфаундлендерът скочи от стола и бавно пристъпи към него. Като го доближи, изправи се, сложи лапи на раменете му, оголи

зъби и изръмжа предупредително в червеното лице, сякаш искаше да каже: „Ей, стига толкова, иначе ще си имаш работа с мен!“ Възнамеряваната обида остана затъкната в устата на заплашения. Той се отпусна бавно на столовете си, от което кучето застана отново на четири крака, и извика против всички очаквания на съдържателя:

— Ik heb honger; geef mij soep en kalfsvlees! (Аз съм гладен; дайте ми една супа и телешко!)

Това изглеждаше така комично и прозвуча така забавно, че четиримата избухнаха във висок кикот. Кучето сбърчи горната устна, като че искаше да се присъедини към този смях, върна се, махайки опашка, при господаря си и седна отново на стола. Като видя, че вече не е застрашаван от животното, дебелият се обърна и извика ядосано:

— Mijne heren, ik zou mij schamen, zo dom to lachen. Eet U liever een viees-gerecht of een eierkoek; pat is onse-twijfeld beter dan dit nutteloze gegrijns! (Майне херен, мен щеше да ме е срам да се смея така глупаво. По-добре изяжте една пържола или един омлет; това е по за предпочитане от подлото ви хилене!) Тази наежена реч само увеличи кикота, което така разгневи дебелия, че той се сопна — след като си бе поел дълбоко дъх — с истински гръмотевичен глас:

— Mijne heren, gij zijt slecht, gij zijt slechter, gij zijt de allerslechtsten; gij zijt mijne vijanden; gij-gij-gij zijt vier zum apen! (Майне херен, вие сте лоши, вие сте по-лоши, вие сте от всичките най-лоши; вие сте мои врагове; вие... вие... вие сте четири вкиснати маймуни!) — Едва ли може да се мисли, че тези гръмотевични слова ще направят по-сериозни смеещите се.

В туй време обаче един от келнерите донесе исканата супа на холандеца и той я придърпа към себе си, за да ѝ посвети вниманието си. Само още изръмжа:

— Een soep is beter dan zo'n bedorven schaap! (Една супа е по-добре от някоя покварена овца!)

Той махна презрително с ръка към Готфрид, който се бе смял най-високо, върза си салфетката около врата и започна да яде супата с такова самодоволно мляскане, сякаш половин дузина „Varkens“ (прасета) се бяха наместили край копанята.

След това бе донесено телешкото. Той взе с две ръце чинията, помириса проучвателно порцията, даде с благосклонно кимване да се разбере, че уханието му допада, след което нареди:

— Geef mij een stuk ossevrles met erwten en zuurkool! (Дайте ми парче говеждо с грах и кисело зеле!)

Четиримата зрители се съмняваха дали човек би могъл да получи в Китай грах с кисело зеле. Холандецът обаче изглежда добре познаваше възможностите на хотелската кухня, защото едва изля телешкото, вече му носеха поръчаното второ блюдо. Той помириса и него, кимна отново благосклонно и заръча:

— Geef mij een gebraden varkensvrles met ramen as en gebakken repen! (Донесете ми свинско печено с хрян и печени круши!)

Когато и това бе сервирано, той поиска „hammelsbout met salade“ (овнешки гърди със салата), после „eend met spinazie en knoflook“ (патица със спанак и чесън), по-късно „zeevin met gebakken pruimen“ (морска риба с печени сливи). Накрая пожела за десерт „zeekeeft en, boter, kaas en een groot glas brandwijn“ (морски раци, масло, сирене и една голяма чаша ракия).

Порциите бяха толкова обилни, че една-единствена би била достатъчна да засити нормално хранещ се човек, ала дебелият даде вид — когато бе свършил — че има още апетит. Той постави ръце на търбуха си и го опипа. И явно му се стори, че е открил още празно място, защото след къс размисъл пожела още „een brood met worst en mosterd“ (сандвич със салам и горчица).

Яденето така го бе ангажирало, че само един-единствен път отклони вниманието си от него. Това стана, когато донесоха бирата на другите четирима гости.

Метусалем беше поръчал за всеки по една добра глътка, поради което келнерът донесе четири съвсем малки шишенца, не съдържащи нито даже по третинка литър. Услужливият келнер сметна, че си е свършил работата. Дегенфелд обаче отвори и четирите, изсипа съдържанието им в студентската си чаша, поднесе я към устата, изпразни я на един дъх до дъно, свали я, примляска с език и разпореди:

— Не е съвсем лоша! Но стига колкото за дегустация. Донесете за всеки по една такава доза! За пет персони.

— Пет? — запита келнерът, който при повторното оглеждане преброи само четирима души.

— Да, нали това казах!

— Ама вие сте само четирима!

— Петима сме. Този тук също е жаден.

При тези думи посочи кучето. Келнерът направи глупаво-учудена гримаса и запитва, за да иде съвсем на сигурно, на своя пиджин-инглиш:

— Значи двайсет шишета, сър?

— Да, разбира се!

— Но, сър, знаете ли каква е цената на бирата тук в Хонконг?

Тогава Дегенфелд тресна чашата по масата и го навика:

— Човече, да не би да се каниш преди туй да ми ревизираш парите? Тичай, филистер! Иначе ще ти смъкна десет хиляди кожи от гърба!

Келнерът хукна стреснато, а след него и други двама, защото не можеше сам да носи двадесет шишета. Те ги донесоха. Метусалем отново пресипа четири в чашата си, дигна я към капитана и каза:

— Пия за ваше здраве тая капчица!

— Как? Какво? — запитва Търнърстик. — За мое здраве? Как тъй? На това капчица ли му казвате?

Още не беше го изрекъл, а Метусалем я беше вече изпил. Той напълни отново чашата с четири шишета, бутна я към капитана и отговори:

— Естествено, че е само капка! Сега пийте вие за мое здраве и се надявам да не се изложите пред нас и тия смаяни кули?

— Да се изложат? Pshaw!^[2] Някога да сте пълзял през моряшко гърло? Там определено няма да заседнете. Вашата чашчица не може ме уплаши. Наздраве, драги ми приятелю фон Буйон!

— Наздраве! — кимна едноименникът на завоевателя на Йерусалим.

Търнърстик доказва, че не се е изсилил в приказките. Той изпи чашата. Готфрид незабавно му я взе от ръката, напълни я за себе си и я изпразни също като другите двама.

Съдържателят и келнерите стояха надалеч и си мяха сащисани погледи. Такива пиячи още не бяха виждали. Дебелият холандец, макар и интимно зает със своето „Vices“ (месо), бе забелязал все пак случилото се. Порядъчен гастроном, сега той виждаше хора, които си позволяваха в пиенето най-малкото толкова, колкото той в яденето. Това му допадна и накара ядът му тутакси да премине. Почувства се задължен да им изкаже одобрението си. Ето защо се надигна от двата си стола, приближи, избърса уста със салфетката и каза:

— *Mijne heren, gij zijt brave en dappere makkers. Gij drinkt tamelijk goed. Ik ben uw breeder; gij zult het begrijpen. Ik verzoek, geeft mij uwe handen!* (Майне херен, вие сте почтени и храбри компаньони. Пиете доста добре. Аз съм ваш приятел и брат; вие ще го проумеете. Подайте ми, моля, ръцете си!) — Той разтърси ръката на всеки от тях и се върна после на масата си, за да си дояде.

Що се отнася до Рихард Щайн, той не се осмели да изпие пълна чаша. Поиска да му донесат по-малка и си отдели само едно шише. Готфрид начаса си присвои останалите, изпразни ги в чашата и я изпи, след като бе извикал:

— Наздраве, стомах! Т'ва наистина не е дъжд из ведро, ама все пак едно приятно леко ромолене.

После сне от главата си подплатената с непромокаем хастар бяла фуражка, сложи я наопаки пред нюфаундлендера на масата и изсипа последните четири шишенца в нея. Кучето изпи пивото с голямо задоволство и облиза много старателно фуражката. Готфрид я нахлупи отново на главата си и запита:

— Тъй! Пробвахме я. Ама сега к'во? Няма ли да си позволим след таквиз дълги лишения още една лоялна халба?

— Какво ти скимна — отвърна Метусалем. — Не се намираме в „Приносителя на записа от Ниневия“, откъдето е необходимо само да кривнем зад ъгъла и да се качим у дома. Аз преди всичко трябва да отида до консула. Имам да представя също един ордер и да се снабдя с неизбежния мамон. Чакайте тук, докато се върна! Междувременно ако имате охота, можете да изпиете — от мен да мине — още по едно, но не повече! Аз ще платя.

— Чакайте! — намеси се капитанът. — Плащането е моя работа. Ние все още се намираме в пристанищния град, така че трябва да ви помоля да бъдете мои гости.

— Нямам нищо против — усмихна се Метусалем. — Но сметката да не е твърде висока за вас?

— Какво си въобразявате! Я вижте шнуровете ми! Те сигурно ще стигнат още седмици наред.

Студентът не го разубеди и се отдалечи, оставяйки лулата и кучето. Търнърстик поръча към досегашните двадесет и четири шишета още шест, за да ги закръгли на тридесет. Готфрид сбърчи нос, но не каза нищо, защото капитанът беше плащащият, и нареди да

донесат две малки чаши, за да предотврати прекалено бързата консумация.

През това време холандецът беше приключил с обяда си. Той развърза салфетката, подсуши изпотеното си от усилията на храненето лице и обърна така столовете си, че да бъде срещу другите трима. Явно считаше, че един малък разговор ще е от полза за храносмилането. Беше чул с какъв език си служеха другите и поради това попита на поносим немски:

— Ik verzoek (извинявайте), мийне херен, вие немци ли сте?

— Да — отвърна Готфрид.

— Така си и помислих. Аз също съм бил в Германия — като търговски помощник в Кьолн на Рейн. По онова време бях още по-млад отколкото сега.

— Вероятно!

— Не, наистина! Тогава броях двайсет години, а сега съм почти четирийсет и пет. По него време бях een ongelukkig mjipaard (един нещастен речен кон), а сега съм een zware (един тежък) мъж с gezoutten (горчив) опит. Тогава научих немски и това сега ме радва, защото мога да побеседвам с вас.

— Радостта е взаимна, манхер.

— Много хубаво! Харесвам ли ви?

— Изключително!

— И вие на мен. Аз съм минхер Вилем ван Ардапеленбош и идвам от Ява, където имах плантация за Rijst (ориз) и тютюн. Продадох я и сега искам да видя дали ще намеря нещо подобно тук в Китай.

— Нещо подобно? Защо тогаз сте я продал?

— Заради климата — вредеше ми. Не можех нито да ям, нито да пия. Чезнех и сега съм само едно привидение на предишния.

— Ей! Тогаз ми са ще да ви бях мернал по-рано, хер Ердапфелбуш!

— Да, така е! — въздъхна дебелият, като помилва с две ръце търбуха си. — По онова време ядях за twaalf (дванайсет) мъже, а сега едва за половин!

— Ужасно!

— Нали! Изцяло на sterfelyk (смъртник) заприличах. Каква ми е ползата от моето Zilver (сребро), от моето Goud (злато), моето Rijkdom

(богатство), щом като не мога да ям и пия? Само който може здравата да си похапва и попийва е gelukkig (щастлив) и tevreden (доволен). По тая причина се сбогувах с тамошния климат и дойдох в Китай, та да се храня отново обилно и порядъчно.

— Е, да са надяваме, че т'ва намерение ща са увенчае с успех. Ама кожата ви, минхер, външната ви обвивка!

— Какво кожата ми? Не е ли истина, че има нездрав вид?

— Т'ва не мога да твърдя, но дали е достатъчна, дали ша стигне!

— Достатъчна? Да стигне?

— Да. Щом искате да ставате още по-дебел, то тя непременно ша са пръсне.

— Пръсне? О mijn hemelse Vader! (О, Небесни татко!) Да бяхте видял кожата ми по-рано! Тя блестеше като розово-червена сланинка! Ако в скорошно време не оздравея, то в миг ще умра.

— И търсете оздравяване в Китай?

— Да. Mijn geneesheer (моят доктор) каза, че климатът в Ява бил твърде южен. Тук може би щял съм да оздравея. По-рано приличах в лице на сияйно слънце, пък сега направо на Maansverduistering (лунно затъмнение).

— Тогаз сигур страдате от няк'ва изтощителна болест?

— От някоя, само една? Тогава щях да бъда изцяло щастлив! О, не, аз страдам от twintig (двайсет), dertig (трийсет), veertig (четирийсет), от honderd (сто) различни болести.

— Т'ва е лошо. Че къде пък се таят?

— По цялото Lichaam (тяло), по Aangezicht (лицето), в Oogappel (очните ябълки), в de Oren (ушите) и de Oorlapjes (ушните висулки), в Kimiebak (челюстта), в de Keel (шията) и Gorgel (гърлото), в Elleboog (лактите) и de Vingers (пръстите), в Maag (стомаха) и между Ribben (ребрата), в Вепеп (краката) и Voetzolen (петите), в de Long (белите дробове) и Lever (черния дроб), в de Gal (жлъчката) и в целия Romp (труп). Аз ежечасно витая между Leven (живота) и Dood (смъртта), а само яденето и пиенето може да ми помогне. Аз съм едно нещастно Schepsel (създание) и на драго сърце бих дал сто хиляди гулдена, ако знаех някой Offizer van Gezondheit (израз за военен лекар), който да ме спаси!

Той изброяваше страданията си с такъв печален тон, а фигурата му беше в такова рязко противоречие с тези жалби, че човек трябваше

да извика цялото си самообладание, за да не се разсмее. Готфрид направи състрадателна физиономия и запита съчувствено:

— Да не би да мислите, че китайските лекари притежават изкуството да ва възстановят?

— Може би. Това е последният опит, който ще направя. Разговарял съм с доктори от Германия, Нидерландия, Франция, Австрия, Испания, Швеция, Източна Индия, ала никой не може да ми помогне. Сега ми се ще да опитам с Китай; тук имало хора, които вършили истински чудеса.

— Аз бих имал повече доверие на другите. Сигур сте са срещал само с профани. Предписаха ли ви някакви илачи?

— Всички възможни Bomen (дървета) и Heesteers (храсти), всички Bladen (листа) и Bloemen (цветя), каквито изобщо могат да съществуват.

— Т'ва е било погрешно, защото от таквиз средства ваш'та болест само се влошава.

— Как може да го знаете?

— Аз? Та аз съм специалист.

— Вие? Специалист?

— Да, студент!

— Студент? Че какво пък следвате?

— К'во сега следвам? Нищо, хич вече нищо — отговори Готфрид, излъчвайки гърди. — Т'ва вече не ми е нужно, защото аз всъщност съм следвал, разбирате ли, аз съм следвал, следвал, следвал, значи perfectum^[3]; т'ва означава аз съм перфектен. Следвал съм 'сичко, без изключение, което ща рече, че са радвам на ненадминат майсторлък. Садя зале кат' най-богатият притежател на дворянско имение; карам най-опасните бързи влакове кат' най-опитния машинист; нахвърлям бойни планове кат' най-прославения фелдмаршал; говоря сички езици на земята кат' световните поети на първомайски празник; коля свине и телета кат' най-изкусния месар; държа парламентарни речи кат' някой Бисмарк; печеля най-заплетените процеси с по-голяма лекота от кой да е юрист; проповядвам наред с някой епископ или консистория; щавя сак'ви човешки и животински кожи — най-предпочитам с чепата тояга; строя мостове над долини и виадукти над реки; ша отида с цепелини докъдет' поискате, че и няколко мили по-нататък; пиша геогностични

трудовете за зелените и кафяви морски водорасли и зоологически книги за орбитата на Венера; слагам подметки на коне и подковавам ездаци; изготвим от вата най-точните хронометри и си служа кат' градинар с най-хубавия майсенски порцелан за цветните лехи; ходя по въже; пързаям са с кънки; отоплявам себе си и околните без дърва и кюмюр; откривам нефта на Северния полюс и лед в Арабия; аз... аз... аз... е, аз именно мога 'сичко, 'сичко, 'сичко!

Добрият Готфрид се бе надигнал и нахвърляше всичко това с такава пламенна скорост, че дебелият не разбра и половината на тоя панегирик. Минхер ван Ардапеленбош беше зинал уста и опулил очи, сякаш виждаше пред себе си истинско чудо. От скорострелната реч бе запааметил само, че има пред себе си един всестранно образован мъж. На едно обаче бе забелязал липсата, и то тъкмо на онова, което щеше да му е най-приятно. Ето защо сега каза, когато Готфрид го изгледа очаквателно отгоре надолу:

— През толкова училища ли сте минал, минхер, през толкова много?

— Да, разбира се!

— Но медицината, медицината липсва!

— Липсва? Не ми и хрумва! Само т'ва оставаше да липсва! Та тя е тъкмо любимата ми специалност!

— Вярно ли? Лекувал ли сте вече, правил болните здрави?

— Ам'че как! На далай ламата дадох едно средство против тения и когато животното са появи на бял свят, беше кат' змей, просто защото си бях послужил с липов чай...^[4]

— Какво? С Lindebloesemthee?

— Да, с Lindebloesemthee, както го рекохте на холандски. А на турския Велик везир оперирах фламингото. К'во ша кажете за тая работа?

— Фла... фла... фла..., що за същество е то?

— В действителност птица, много по-голяма от щъркел. Лекарите бяха сметнали болестта за сив катаракт^[5], ама аз кат' изрязах сетне юначагата, са оказа, че беше червено фламинго.

— Нищо... нищо не разбирам!

— И не е нужно. Т'ва е работа само за офталмолози.

— Ама такава голяма птица!

— Т'ва няма нищо общо? В леките случаи го наричат просто сиво перде, в по-тежките пък фламинго — т'ва са научни термини.

— Но, минхер, значи вие познавате и лекувате всички болести??

— Сички, стига пациентът да не е прекалено дебел.

— Небеса... Боже мой! Защо това изключение?

— Самопонятно, защото тогаз е напълно невъзможно да се надникне във вътрешността му. Вие например сте твърде тлъст.

— Dit Ongeluk! (Какво нещастие!) Аз бях преди много по-дебел от сега! Следователно не можете да ме излекувате?

— Съмнително! Но моят състудент, който тръгна преди малко, може би ша ви помогне.

— Тоя с четирите шишета бира за три минути?

— Да, същият. Аз лекувам 'сичко, ама при таквиз корпулентни пациенти той 'се пак ма превъзхожда. Тъй че, обърнете са спокойно към него!

В този момент врата се отвори и влезе Метусалем. Холандецът тутакси скочи към него, улови го за ръката и запита припряно:

— Mijnheer, wat leert het woordenboek van mijn maag en van mijn zenuwen?

Фриц Дегенфелд го измери от главата до петите, поклати глава и отговори:

— Какво учи речникът за вашия корем и нервите ви? За да се ориентира човек в нещата, изобщо не са му нужни книги.

— Видяхте ли, минхер! Нали ви го предрекох! — изпадна отново в диалекта си Готфрид. — Той знае аслъ 'сичко, и то без да са къори в речника.

— Ей! — предупреди Метусалем, заканвайки му се с пръст. — Май пак нещо си се разпуснал.

— Ни най-малко! Той е болен във 'сички вътрешни и външни крайници. С външните на драго сърце бих пробвал, ама зарад' вътрешните си позволих да адресирам минхер към вас, защото вашият поглед даже и през месо и кости преминава. Разрешете обаче преди 'сичко да ви го представя, именно минхер Вилем ван Ардапеленбош от Ява. От тамошния климат той така изпосталял, че са принудил да дойде тук, та да си възвърне апетита. Offiziervan Gezondheit (лекарят) така го посъветвал.

— Наистина ли? — запита Дегенфелд, обръщайки се към холандеца.

— Да, минхер — отвърна оня. — От известно време съвсем се стопих.

— По-рано още по-дебел ли бяхте?

— Ik was een reus (аз бях исполин), а сега хората ме гледат само със съчувствие.

Той наново започна да изброява страданията си. Дегенфелд го остави да се оплаква спокойно и се обърна към Готфрид:

— Представихте ли се вече и вие на минхер?

— Поименно още не — отговори този, — ама че аз съм голямо светило, той вече забеляза.

— В такъв случай нека изправа пропуска. Минхер, тук виждате най-напред нашия млад хер Рихард Щайн, един немски гимназист. До него седи нашият приятел Търнинг стикинг куо-нган та-фу-тсианг...

— Значи китаец! Ама преди малко той говореше немски! — рече дебелият.

— По начало действително си е немец, ала тук можем да го смятаме за китаец. По-нататък виждате моя spiritus familiaris^[6], регистриран в светия таен съд като Готфрид фон Буйон.

— Не беше ли това един храбър рицар?

— Да. Преди приблизително осемстотин години той предприел кръстоносен поход срещу неверниците; сега обаче се смирява пред всеки неверник. Що се отнася до самия мен, то аз съм просто всеизвестният Метусалем.

— За когото се споменава в Библията?

— Да, за когото разказва Библията, синът на Енох и бащата на Ламех. Но тъй като аз не познавам нито Енох, нито Ламех, от време на време ми иде да се отчаям от самия себе си. В такива нерадостни мигове се наричам Фриц Дегенфелд и приемам, че съм казал „добро утро“ на преходното земно битие в една немска пивоварница.

Минхер ван Ардапеленбош местеше поглед от един на друг и не знаеше какво да мисли. Дегенфелд го избави от страданията, казвайки му добродушно:

— Май не можете да проумеете що за типове имате пред себе си, а? Скоро ще ви се изясни. Къде живеете?

— Тук, в хотела, минхер.

— В такъв случай седнете при нас, понеже и ние ще се настаним тук! — Той събра два стола и холандецът се намести.

— Да се настаним тук? — запита Търнърстик. — И през ум не ми минава! Трябва да тръгваме за Кантон. Ще пътуваме с парахода.

— Той се движи само два пъти седмично. Осведомих се при консула. Следващият отпътува едва след три дни.

— Какво? Как? И толкова дълго трябва да чакаме тук?

— Да, освен ако не предпочетем да се качим на някоя китайска джонка.

— Тогава да го сторим, макар че ще се придвижим много по-бавно.

— Е, джонката може да плава доста бързо, стига да има добър вятър и да се движи нагоре с прилива. Но вие наистина ли се каните да се поверите на един такъв съд?

— Защо не? Вие да не би да се боите?

— Да се боя? Не, макар да съм чел, че човек трябва да е максимално предпазлив, тъй като има джонки, които не заслужават доверие. Но аз мисля за нечистотията, която за нас би могла да бъде много неприятна.

— Pshaw! Типовете бездруго ще бъдат заставени да чистят. Аз като мандарин с моето облекло, с личното си достойнство, със задълбочените езикови познания и превъзходните окончания. Най-главното е само бързо да намерим някоя джонка.

— Информирах се и в това отношение. Утре преди обяд ще отплува една нагоре с прилива. Казва се „Шуи-хой“ или преведено „Кралица на водите“.

— Красиво име, обещаващо. Една кралица непременно трябва да е чиста. Значи няма защо да се опасяваме от мръсотия. С какво е натоварена?

— С разни артикули, не успях да узная нещо по-подробно по въпроса. Впрочем вече я видях.

— Напета ли изглежда?

— Напълно задоволително.

— А разговаряхте ли с капитана? Та това е най-важното.

— Тук не сте прав, при все че самият сте капитан. Същинският капитан или шкипер, наричан тук „хо-чинг“, няма нищо общо с товара, независимо дали той се състои от стока или хора. Той се занимава

единствено с управлението на кораба. Който иска да предаде фрахт или самият да пътува, трябва да се обърне към собственика на джонката или нейния суперкарго. Така постъпих и аз.

— Вече сте се договорил с него?

— Не, понеже не знаех дали ще получа вашето съгласие. Освен това човекът никак не ми допадна. Лицето му не внушаваше доверие, а прекомерната вежливост бе отблъскваща.

— Глупости! Лицето! По него човек хич не бива да се води. Някой мерзавец има най-очарователната физиономия, някой грозник пък е честен мъж. А учтивостта трябва да е налице. Не бих посъветвал някой син на Средното царство да му липсва. Я оставете това! Утре отплаваме. Знаете ли каква е таксата за пасажер?

— Пътната такса тук е наречена доста забавно, но много характерно „шуи-кио“, което буквално означава „водни крака“. Заплащаните монети са „краката“, с които човек се предвижва по водата. Мъжът поиска по долар на лице до Кантон. За парахода щяхме да платим четири пъти повече.

— Тогава да вдигаме платна, храната включва ли се?

— Не. Тук всеки си се грижи за всичко, също и за леглото.

— Не ми е необходимо. Ще спя, както намеря. Значи уговорено! Нали, Готфрид?

— Аз съм „за“ — обади се споменатият. — Защо трябва да клечим тук! Колкото по-рано отплаваме, толкова по-рано ще са върнем, а т'ва 'се пак е и един вид развлечение.

— Да, вуйчо Метусалем — помоли Рихард. — Нека не си пилеем тук времето. Искане ми се колкото може по-скоро да стигна до целта.

— Добре, в такъв случай после ще отида да договоря пътуването и да накупя провизии, които да ни стигнат до Кантон. По-напред обаче нека платя пиячката.

— Това е моя работа — намеси се Търнърстик. — Та нали тук сте все още мои гости, пък и аз имам още хиляда и седемстотин ли! — и почуквайки по масата, той се обърна към съдържателя с вика: — Хей, хотелиеринг, искам да плащаменг. Колко струватонг трийсетинг шишетанг?

Съдържателят бавно приближи. Не беше разбрал Търнърстик и като се поклони дълбоко, попита:

— What bid, sir? (Какво заповядайте, сър?)

— Плащаменг!

— I cannot understand. (Не мога разбере.)

— Какво? Не можете да ме разберетенг? — викна Търнърстик.

— Това ми е необеснимонг! Аз се изразявамунг все пак яснинг! Внимавайтенг само правилнонг! Искам да плащаминг!

Хотелиерът поклати смутено глава. Тогава капитанът скочи от стола и кресна разгневен:

— Няматенг ли ушинг? Искам да плащамунг, плащаменг, плащаминг, плащамонг и плащаманг!

Съдържателят отскочи стреснато. Лицето му издаваше неговата безпомощност. Ето защо Метусалем го осведоми полугласно:

— He wants to pay. (Иска да плати.)

— Да, to pay, to payeng искам, payeng, разбранунг? — извика Търнърстик. — Но ще дам ли, само ли.

При тези думи показва нанизите пари, висящи на врата му. По лицето на Метусалем се забеляза израз на комично напрежение. Разбрал сега капитана, хотелиерът се постара да сподави усмивката си и каза много вежливо:

— Thirty bottles, sir? I beg, ten thousand li! (Трийсет бутилки, сър? Иска десет хиляди ли!)

Търнърстик отскочи назад, сякаш беше получил удар в лицето.

— Какво-о-о-о-о-о? — попита. — Десет хиляди ли?

— Да, така е, десет хиляди ли! — потвърди Дегенфелд.

— Невъзможно! Помислете, десет хиляди ли в немски пари са около шейсет марки! Значи за шише, което у дома струва петнайсет пфенига, две марки!

— Ние не сме у дома. Пихме немска бира и тази бира трябва да е пресякла два пъти Екватора. Никога ли не сте вкусвал наша бира толкова надалеч?

— Не.

— Е, в такъв случай не е за чудене, че преди малко не се кахъряхте за въпросната цена.

— Че вие знаехте ли я?

— Да.

— И да поръчате двайсет и четири бутилки! Това са четирийсет и осем марки, които само за пет минути се стекоха по гърлата ни! Само кучето ви издрънка осем марки. Какво прахосничество!

Добрият Търнърстик беше пестелив мъж, макар и не скъперник. Шейсет марки, значи десет хиляди ли за бира, това за него беше все пак прекалено; ето защо го бе обхванал гневът. Метусалем го взе под внимание и му каза спокойно:

— С моите средства мога да си го позволя. Впрочем това бе питие за добре дошли, което не възнамерявам да повторя, пък и откъде можех да зная, че ще искате да се нагърбите със сметката. Да смятам ли сега, че оттегляте намерението си да я платите?

Минхер ван Ардапеленбош беше следил сцената с голямо внимание. Езиковите му познания по немски правеха възможно да разбира всяка дума. За да уязви леко капитана, който преди туй бе отварял голяма уста, а сега се бавеше с плащането, той каза на обслужилия го келнер:

— Ober, ik mijn vertering betalen, maar in Li! (Келнер, искам да си платя сметката, но в ли!) — Drie duizend en vijf honderd Li (три хиляди и петстотин ли) — отговори човекът.

— Dat is vijf Dollar; twintig Mark en tachtig pfennig. (Това са пет долара; двацет марки и осемдесет пфенига). — Той бръкна в джоба, извади пет долара и пари за почерпка и му ги подаде.

Търнърстик бе разбрал всичко, тъй като холандските числителни звучат подобно на немските и английските.

— Почти двацет и една марка! — каза.

— Това наричам аз цени!

— Ik heb goed ontbeten en goed getronken; ik heb mij goed vermaakt en wil dus ook gaarne goed betalen (закусих добре и си пийнах добре; позабавлявах се добре и следователно плащам с удоволствие) — отговори дебелият.

Търнърстик усети ужилването. Той почувства честта си засегната, извади портфейла и каза с остър тон:

— Това ще сторя и аз, макар да не съм ял и да съм изпил само няколко глътки отлежала бира. Ето петнайсет долара! Това прави дори повече от сметката. Излишъкът нека остане за бакшиш. Един китайски мандарин не може да се цигани.

— Съвсем правилно! — ухили се Метусалем. — Докога можем да се смятаме за ваши гости?

— До този миг, оттук нататък — край. И без това накъдето погледна, само черни ядове гледам. Нима не говорих великолепен

китайски, без съдържателят да поиска да ме разбере? Това беше заслужаващо наказание възбунтуване срещу моя мандарински сан!

Междувременно минхер тайно беше казал няколко думи на съдържателя. Следствие на това келнерите донесоха тридесет шишета бира и ги курдисаха в редица на масата.

— К'во е т'ва? — попита Готфрид наедектризиран. — Половин такава колона от Garde du Corps^[7] аз ша понеса! Кой блестящ стратег изпрати тия юнаци на предната линия?

— Ik ben deze veldheer (аз съм този пълководец) — отговори дебелият. — Hier is het slagveld en de belegering, en wij zijn dappere krijgslieden. Latenwij daarom onze vanden weggagen! (Тук е бойното поле и обсадата. Ние сме храбри воители. Да прогоним враговете от полесражението!)

Тлъстото му лице сияеше от такава дружелюбност, че бе невъзможно да се отблъсне поканата. Капитанът обаче още не беше му простил жегването и каза:

— Как, минхер, искате да ни почерпите? Но това могат да си позволят само добри познати, а ние с вас сме напълно чужди.

— Тъкмо защото не искам да останем чужди, ви помолих — отговори дебелият, без ни най-малко да се засегне. — На драго сърце бих се сприятелил и отпътувал с вас до Кантон, защото иначе такава добра компания никога няма да намеря. Ще ми разрешите ли?

— Естествено, естествено, скъпи приятелю! — отвърна Метусалем. — Аз наистина не обичам да пия от кесията на други хора, ала не мога да отхвърля предложеното по такъв начин и при такива условия гостоприемство. Нека този път мине; човек невинаги си извоюва бира в тая страна на плитките! Ето ръката ми; да сключим добро другарство!

Той разтърси ръката на холандеца. Готфрид също я сграбчи, стисна я въодушевено и се провикна:

— Ето и моите пет пръста. По-късно може би ша притисна даже милото ви лице към моето кипящо от благост сърце. Бъдете един от нас, и то най-дебелият от 'сички! Поздравявам ва кат' достойна за нашия чорап бримка. Дано благоденствията ви нивгаж не пресъхнат, а прозрението ви нивгаж не намалее! А сега чашите, защото сражението трябва да почне!

— Не, не — отклони дебелият. — Никакви малки чаши! Искам и аз веднъж да пия от тая грамаданска стъкленица! Искам да покажа, че мога не само да ям, ами умея и да пия!

Предложението беше радушно прието. Чашата тръгна — отново и отново напълвана — от един към друг. Само Рихард Щайн беше пощаден, а нюфаундлендерът трябваше да пости. Минхер ван Ардапеленбош изпи точно като другите чашата до капка. Той изрази с най-причудливи думи радостта си, дето е намерил едно толкова добро „Reizegezelschap“ (общество за пътуване).

— Ето как стана от Савел на Павел! — захили се доволно Готфрид. — Първом са нарекохте наш враг, а сега ни посветихте цялото си сърце. И к'во всемогъщество ва тласна в наш'та прекрасна среда?

— Това, че пиете така славно бирата, обърна враждебността ми, а после си казах, че минхер Метусалем може би ще съумее да ме оздрави.

— Ще видим — кимна Синьочервеният. — За тая цел обаче трябва първо да ви опозная по-отблизо; трябва да ви наблюдавам, за да мога да открия същинското огнище на болестта. Едва тогава мога да се заловя с нея и да я прогоня.

— Точно както минхер Готфрид змея — кимна дебелият.

— Кого? Какво? Змей ли? Готфрид, Готфрид, изглежда си отпуснал юздите в мое отсъствие! Ще трябва да ги стегна! Значи искате да останете в Китай, манхер Ардапеленбош? Де се установите завинаги тук?

— Да, желая го именно заради здравето си. Искам да купя някоя плантация, а ако не намеря, ще си направя.

— Но къде?

— Още не зная, затова ще търся навсякъде.

— Нима говорите и разбирате китайски?

— Ни най-малко.

— В такъв случай е много рисковано да се отправите към вътрешността на страната.

— О, аз не се страхувам. Ще взема със себе си преводач. Нашият консул ще ми препоръча някой. Няма защо да се безпокоя. От кого да се страхувам? Никога не нося парите със себе си, на Rug (гърба) ми

висят две пушки; Kruit (барут) и Kogels (куршуми) имам предостатъчно.

— А решил ли сте вече накъде ще се отправите от Кантон?

— Не, ще питам консула.

— Струва ми се, че вашият лекар ви е напелшил глупости. Имаше ли той някакъв интерес от заминаването ви?

— Абсолютно никакъв, макар неговият Schoonvader (тъст) да купи от мен плантацията.

— Ето какво било! Вие сте един мил, доверчив хер. Имате ли семейство?

— Жена и деца нямам. Но моят Grootvader (дядо) е още жив в Нидерландия. Той живее при моята Zuster (сестра) и има много добър подслон.

— Няма ли да ви е по-добре да отидете при тях в родината си?

— Не. Нидерландия не е подходяща за здравето ми. Аз обичам отечеството си, но там не е достатъчно топло. Там няма да мога да ям и да пия. Цялото ми Lichaam (тяло) ще се поболее от Hoofd (главата) до Voeten (петите). Какво ще ме ползва Vices (месото), като не мога да го ям и Wijn (виното), като не мога да го пия? Ще изпосталявам все повече и повече, докато накрая стана като Breinaald (кука за плетене), а ръцете и краката ми заприличат на Draad (конци). Предварително виждам смъртта пред очите си. Не, аз бих бил един нещастен речен кон, ако пожелаех да отида в Нидерландия. Оставам тук, защото не искам да умра.

— Че имате ли всичко, което ще ви е необходимо за пътуването?

— Имам си paspoort (паспорта) и навсякъде кредитна сметка. От повече не се нуждаю.

— Е, ние сме по-добре екипирани от вас и нека видим как ще се погодим. Тъй като не можем да отпътуваме още днес, предлагам да разгледаме Хонконг. Така ще имам възможността да ви покажа джонката. Готфрид, натъпчи лулата и налей нова вода в балона!

— Т'ва всъщност би могъл да стори келнерът или камериерът. Тук аз съм желан и уважаван вояжъор^[8], чието човешко достойнство не са съвместява с чистенето на вехти лули.

— А, тъй значи! На господин ли се каниш да си играеш? Нямам нищо против да опитаме по твоя начин, после аз ще замина с някой

друг ваксаджия. Предупреждение за напускане нямаме; предплатата, която имаш, ще ти подаря.

— К'во? Изгонен ли ша бъда? Таман т'ва ми липсваше на 'сичкото отгоре! Тогаз предпочитам 'се пак да са нахвърля на доброто наргиле с обичайната вдъхновеност! Оставам за вас верния Готфрид заедно с Буйон с най-дълбока преданост, както отнапреж!

Той си отвори едно от останалите пълни шишета, изпи го и се измъкна с лулата от помещението. Малко по-късно компанията се отправи на път.

Редът беше обичайният: отпред кучето, после господарят — с края на шлауха в уста и зад него Готфрид фон Буйон с лулата и обоя. Следваше ги Рихард в контешката студентска униформа, а зад него крачеха един до друг Търнърстик и минхер ван Ардапеленбош.

Лекият яд, който капитанът бе таил срещу холандеца, му бе преминал. Изобщо последният беше човек, на когото можеш да се сърдиш само за минути.

Едва ли е необходимо всъщност да се споменава, че тяхната поява предизвика най-голяма сензация. Особено комично изглеждаше минхер до фалшивия мандарин. Той не бе могъл да се реши да остави пушките и раницата в хотела — носеше трите предмета на гърба по вече описания начин, и над тях бе разперил огромния си чадър.

Така се движеха бавно и тържествено към кея, за да стигнат до джонката. Същевременно се отдалечаваха от района, където лежаха на котва европейските кораби.

---

[1] майне херен (нем.) — драги господа (Б. пр.) ↑

[2] Pshaw! (англ.) — израз на презрение (Б. пр.) ↑

[3] perfectum (лат.) — минало свършено време (Б. пр.) ↑

[4] Игра на думи — първите срички на немските думи за змей и липов чай имат сходен строеж (Б. пр.) ↑

[5] Думата означава още „скорец“ (Б. пр.) ↑

[6] Spiritus familiaris (лат.) — духовен другар (Б. пр.) ↑

[7] Garde du Corps (фр.) — гвардейски корпус (Б. пр.) ↑

[8] Вояжър (фр. voyageur) — пътешественик (Б. пр.) ↑

ГЛАВА 5

С „ШУЙ-ХОЙ“ КЪМ КАНТОН

Китайските транспортни съдове небезоснователно привличат погледа на европейца.

Големите търговски джонки са тремави кораби със значителна големина, чиято предна и задна палуба са доста по-високи от средния борд, което им придава необикновен вид. Те стърчат над водата с хипопотамска непохватност.

Кърмата им е много широка — напомня старите холандски линейни кораби пъстро изрисувана, а понякога и позлатена, докато палубата е снабдена с грамаден покрив, от което съдът изглежда още по-недодялан. Извънредно дебелите мачти се състоят от едно-единствено тяло, нямат стенги и на върха им е монтирана една макара, през която минава дебело здраво въже, с чиято помощ се издига тежкото рогозено ветрило. Предната част е боядисана най-вече в червено. Вдясно и вляво на щевена се забелязва по едно око — често четири-пет фута в диаметър и изписано във възможно най-крещящи цветове. На тези две странно опулени очи джонките дължат популярното си название „Лунг-йен“, Драконови очи. Те трябва да придават на кораба онзи застрашителен израз, който прогонва злите духове и другите неземни страшилища, които в определено време се спускат на земята и особено във водата. Думата „джонка“ означава „кораб“ и на литературен китайски се произнася „джуен“, но в диалекта на Кантон — „джонк“.

По-големите джонки побират до петстотин тона товар и са тримачтови. Те са леки и сепло стъкмени, така че не могат да понесат някое по-силно вълнение или изстрел от голямокалибрено оръдие. Въпреки това самите търговски джонки, опасаващи се с право от речните пирати, имат едно или дори две оръдия на борда си. Поради простотата на такелажа и ветрилата не могат да кръстосват, а плават само с благоприятен вятър и по тая причина например правят годишно един курс отиване и връщане между Китай и Ява или Сингапур,

понеже духащите там по половин година ветрове, наричани „мусони“, са благоприятни само в едно направление.

Бойните джонки са малко по-елегантно и по-добре построени, а и с не толкова високи бордове. Не плават лошо, но са пригодни само за реки и крайбрежието, тъй като не могат да се преборват с големи вълни. Обикновено притежават от четири до шест три или четирифунтови оръдия на борд, едно или две шест до деветфунтови на носа и понякога няколко малки топа на кърмата. Няколко джингалс или валбюкзен с дълга шест-осем стъпки цев и два цола светъл диаметър на дулото се въртят на цапфи върху станоците си, монтирани на страничните бордове. Войниците са въоръжени с кремъклийки, копия, саби и щитове, ала мнозина си служат и с лъкове и стрели. Двадесет и пет до тридесет гребци подпомагат платната. Дисциплината дори на бойните джонки е типично китайска. Три пъти на ден се възнася молитва към Бога на войната, придружавана от раздиращи ушите хлопатари, тъпани, резове, крясъци, възпламеняване на фишеци, ракети и разни други фойерверки.

Едва на 8 юни 1869 година бе пуснат във фу-чеу от стапела първият построен по европейски образец военен кораб. Днес Китай притежава известен брой подобни съдове, но за една държава с около петстотин милиона жители^[1] това означава направо нищо.

И ако на военния кораб нещата с дисциплината не вървят добре, то на търговските джонки в това отношение те изглеждат още по-зле.

Собственикът или суперкаргото на кораба има неограничено господство върху целия корабен товар; той купува и продава съвсем по своя угода и упражнява надзор над евентуалните пасажери, предоставени изцяло на неговото самовластие. Над командването на кораба и поведението на екипажа той няма думата.

Командването води, както беше вече споменато, капитанът, наричан хо-чинг, което буквално значи „старият корабен фенер“ и се отнася и за пилот. Негов дълг е да води кораба денем и нощем и да съблюдава онези пунктове, за които се отнася курсът му. Това е много уморителен пост, затова има Хо-чинги, които заспиват дори прави. Независимо че той е командирът, матросите му се подчиняват само ако заповедите му им отърват. В други случаи го хулят и ругаят открито и вършат или отказват каквото на тях им харесва.

Неговият най-близък подчинен е кормчията, наричан „то-кунг“. Той стои на кормилото и се подчинява ту на Хо-чанг, ту на моряците, според моментната си изгода.

Матросите се делят на две подразделения — тау-му или стоящи отпред, и хо-кех или другари. Това разграничаване е приблизително както между нашите старши и младши матроси. От тези хора всеки може да заповядва на другия, ала никой не желае да се подчинява. Ако няма нищо за правене — всички са налице, но ако трябва да се свърши някаква по-тежка работа — те изчезват.

Освен това има писар, за да води сметките, артелчик, който по цял ден дъвче и преглъща, а онези, към които не е благосклонен, оставя да примират от глад. По петите го следва готвачът. При постъпването си на служба той обикновено е сух като чироз, ала много скоро си пуска представително шкембенце. Има и няколко бербери — крайно необходими хора, тъй като денят на смъртта на императора е единственият ден, в който китаецът не си позволява да се обръсне.

За да не се забрави още една важна личност, трябва да се спомене хианг-кунг, преведено „кадящ благовония“. Това е корабният свещеник, който се грижи за богослужението или по-точно за идолопоклонничеството. Тази обязаност обаче се състои само в това, всяка сутрин и вечер да запали определен брой благовонни пръчици.

Всеки член от екипажа гледа на работа си като на някакво странично занимание. Най-важна е за него търговията, която иска да върти и за чиято цел е заел сегашния си пост. Всеки има право да качи на борда определено количество стоки; веднага щом пристанат някъде, всички се втурват презглава със стоките си или пък примамват купувачи и всеки се посвещава на своята далавера, без да го е еня за останалите. Дали джонката ще стигне по-рано или по-късно до местоназначението си, това за тези хора е безразлично. Хо-чанг трябва да се съобразява с тях; с принуда не може да постигне нищо и често се вижда заставен да измоли с раболепна любезност онова, което всъщност би трябвало да изиска със строгост.

Човек добре може да си представи как са приютени пътниците на една такава джонка. Да, има съдове, на които моряците са завладели всички помещения. Дойде ли после някакъв пасажер, когото собственикът е приел, то той може да си помогне единствено като

уговори някой моряк да му отстъпи мястото си срещу допълнително възнаграждение. Така стоят нещата с прочутите лунг-йен.

Горко обаче на пасажера, който се възползва от някоя съмнителна джонка! Той мисли, че си има работа с почтени, макар и груби, но все пак честни хора, и по нищо не личи, че е тъкмо обратното. Пътем маската пада, той бива ограбен и умъртвен.

А такива пиратски джонки има все още много. Правителството е кажи-речи безпомощно срещу тях. Десет военни джонки не се осмеляват да нападнат същия брой пиратски, защото знаят, че небоеспособният им екипаж ще падне в ръцете на пиратите, и ще идат всички под ножа. Ето защо не плават прекалено надалеч, изпушкват няколко центнера барут, крещят и реват до пресилване, обръщат, принасят в жертва няколко чаши чай на морското божество Мат-су-по и пращат доклад на властите за някаква чутовна победа, която няма как да е била възможна, понеже битка изобщо не се е състояла. Така на пиратите не се случва нищо, докато някой път крайцерът на някоя европейска морска сила не простреля няколко от тези кианг-лунг или „речни пирати“, както ги нарича народът, така че и хора и мишки се понесат към дъното. Но става така, сякаш после десет живи се появяват на мястото на един мъртвец...

Когато Синьочервеният Метусалем и четиримата му спътници стигнаха откъм страната на китайските плавателни съдове, видяха пристанали там джонка до джонка — коя от коя по-чудати и гротескни. Каква разлика само между тези кораби и европейските от другата страна! Докато за нашите моряци е въпрос на чест корабът им да е максимално чист и спретнат, като се заемат с чистене и излъскване още далеч преди акостирането, то тези джонки изглеждаха така, сякаш никога не са виждали и капчица вода над ватерлинията си. По борда и въжетата висяха мръсни дрипи; отвсякъде надничаха мръсни мъже с мръсни лица, които се държаха с мръсни ръце. Между кея и бордовете циркулираше каква ли не мръсна гмеж, а във водното пространство зад корабите шетаха насам-натам мръсни лодки с мръсни пасажери. На самия кей имаше мръсни сергии с мръсни продавачи, а между тях мръсни амбулантни търговци рекламираха мръсната си стока.

Клекнал на земята пред малката си фурничка, един белеше лук. Уханието проникваше в носа и очите му. Той изкихваше истински ръмеж върху силно ухаещите си резени и буквално изреваваше „а-

апчиххх“ — звук, който си остава еднакъв по цялото земно кълбо. Монголецът, кафърът, индианецът и малаецът, първата придворна дама на руския император и наподобяващата домашен дух жена на папуаса — всички те кихат „а-а-апчихххх“. Понякога една от двете срички малко се съкращава от вредно за здравето чувство за приличие, но тя винаги е налице, макар и осакатена. Тук трябва да се захванат фабрикантите на международни езици от новото време; ап...чих или ха-тчих са двете фундаментални и първични срички на човечеството, дарени му от природата, която, веднага щом някога ги забравим, ни обръща по своите указания внимание на забравеното с една порядъчна хрема. Що се отнася до пекаря на кромид, то той не можеше да се отърве от кихането, защото колчем очите му плувнеха във влага, той ги измиваше — навярно за да пощади мръсните си ръце — с парче кромид и избърсваше после с него и носа си, след което естествено кихавицата наново експлодираше. Употребеният кромид обаче биваше изпичан и с добро разположение изяждан от клиентите. Купувачи той имаше достатъчно.

Такива и други подобни сцени, които не е хубаво да се обличат в думи, човек често би могъл да наблюдава, но с това не бива да се изрича присъда общо над китайците. По пристанищните селища именно се събира социалната мръсотия, тласкана от водата и сушата към морския бряг.

На една от по-напетите джонки, която имаше доста елегантна конструкция и не толкова високи носова и кърмова палуба, не се мяркаше никакъв човек. Мачтите се извисяваха голи, понеже големите рогозени ветрила лежаха навити на палубата. Драконовите очи от двете страни на форщевена бяха прясно изрисувани. На кърмата имаше няколко качета с цъфнали растения. Никъде не се виждаше мръсно бельо, а и иначе си личеше, че патронът на кораба държи малко повече на чистотата и реда от себеподобните. На една колкото висока, толкова и широка дъска бяха нарисувани сини вълни, сред които плуваше женска фигура с пет паунови пера в косите. В сините вълни под нея бяха изписани със сребърни бои двата йероглифа Шуи и Хой. Тази джонка следователно беше „Шуи-хой“, „Кралица на водите“. Тясна бамбукова стълба водеше от пристана до палубата.

— Това е съдът, който имах предвид — поясни Синьочервеният.

Търнърстик нагласи пенснето на нослето, огледа кораба с очи на познавач и рече:

— Хм-м, не е лоша! С източен кил, остра гръд, късо, но дълбоко захванато кормило и тесни, дълги платна. Кормилото е опашката, а платната са крилете, спокоен ход, подчинява се на кормилото и ляга по вятъра. Харесва ми. А и иначе има приятен вид и е най-чистата плувкия сред всички тия тук. С удоволствие ще дам моя долар, па и нещичко отгоре, стига вътрешността ѝ да отговаря на външността. Вие какво ще кажете по въпроса, минхер ван Ардапеленбош?

— Het setup is fraai (корабът е хубавичък) — отговори запитаният. — Ik ben tevreden. (Доволен съм.)

— Така мисля и аз, понеже съм познавач. А щом аз съм доволен, могат да са доволни и останалите. Плуващата жена сигурно ще е водната кралица, а?

— Да — отвърна Метусалем.

— Какво всъщност означават двете драсканици под нея?

— Това е подписът, а именно „Шуи-хой“.

— „Шуи-хой“? Глупости. Та това не са букви, значи не думи.

— Букви китайският няма, а йероглифи. Първият знак е осемдесет и петият ключ от китайската азбука, състои се от една вертикална линия, два извити, раздалечени полудиагонала и два пискюла до тях — това е йероглифът за вода. Вторият знак се състои от...

— За Бога, спрете! — извика Търнърстик, запушвайки с длани ушите си. — Главата ми бръмна още от единия знак. И колко такива йероглифи има всъщност китайското четмо?

— Приблизително осем хиляди.

— Всички добри духове...! Хвала на нашата азбука, дето е с толкова малко букви!

— Но вие, който така отлично говорите китайски, би трябвало да знаете поне двеста и четиринаisetия ключ на тази писменост!

— За какво са ми ключовете, като не искам да ги зная! Моите ключове са окончанията; с тяхна помощ прониквам до дълбините на езика, ама писмото ми е като лебервурст. Хайде да ги зарежем тия работи и да се качим по-добре на палубата на джонката. Но ще ви помоля, Метусалем, да си мълчите! С вашия книжовен китайски лесно можете да разберете всичко погрешно.

Дегенфелд кимна в отговор и се приготви да се качи, ала капитанът го улови за синьото кадифено, украсено с шнурове сако, дръпна го обратно и каза:

— Спрете, Музеналмахан^[2]! Аз ще говоря и трябва следователно да съм пръв. Казвам се Тър-нинг сти-кинг и предявявам правата си на мандарин.

— Хич и нямам нещо против, стари морски вълко! Но трябва да ви предупредя: не се наричайте мандарин пред китайците!

— Защо не? Да не би да смятате, че ще открият магаре под лъвска кожа, и аз ще бъда наказан за задигната титла?

— Също е възможно, но аз не това имах предвид, а нещо друго. Китайците въобще не познават думата мандарин.

— Не? Тогава са прекалено глупави! Щом ние я знаем, трябва толкова повече да е в употреба при тях!

— Не е точно така. Мандарин идва от санскритската дума мантри — мъдър съветник, министър. Португалците чули тази дума и я трансформирали в по-леснопроизносимата „мандарин“. Тази титла те прикачили после на китайските чиновници. Китайците обаче никога не употребяват тази изцяло чужда за тях дума. Те наричат всички свои чиновници Куан — дума, обозначаваща покрив, сиреч място, където са събрани много хора. За по-точно разясняване добавят йероглифа Фу, който означава „баща“ или „старец“, с други думи опитен, мъдър мъж, значи подходящ за чиновник. „Куан-фу“ означава следователно множество от умни хора, чиновници. И тук човек отново различава цивилни и военни служители; първите са наречени Ван-куан — литературни чиновници, а на последните им казват „ву-куан“ — храбри чиновници. Така че вие не бива никога да се наричате „мандарин“, също не и с общото „куан-фу“, а понеже сте генерал-майор, значи военен, спадате към подразделението „ву-куан“. Да си го отбележите!

Търнърстик се почеса зад фалшивата плитка.

— По дяволите, каква беда! — въздъхна той. — Куан-чу, венг-куан, вау-куан. Това е такава чу, венг- и вау-куан неразбория, че ушните ти висулки да се съберат чак на тила!

— Вие изговаряте думите изцяло погрешно!

— Поради разните куани! Я кажете още един път що за птица съм! Вече ще го запомня.

— Ву-куан!

— Ву, ву, ву, ву-куан! Сега това „ву“ го наместих здраво в главата си, стига само да не забравя пак онова куан. Това е един много лош китайски. Правилното окончание липсва; накрая трябва да има „нг“, „вунг-куанг“. Така би било на класически китайски. Дали нямате молив в себе си?

— Да, ето.

— Благодаря! Нека по-добре си го запиша това „ву-куан“, към чиято секта из един път се причислих, и то тук на ветрилото, та да ми е постоянно пред очите. Не ми ли текне веднага на ума, отварям ветрилото и моята военна класа ми появява. Великолепна мисъл! Човек би трябвало всъщност всяка китайска дума, която лесно би могъл да забрави, да си отбелязва на ветрилото.

— Колко голямо ще трябва да е то тогава за вас?

— Колко голямо? Ах, май се занасяте с мен? Мисля, че моята глава побира точно толкова, колкото вашата!

— О, дори къде повече. Та нали плитката ви го доказва. Как се казва плитка на китайски?

— Сигурно плитконг или плиткенг.

— Не. Този път сте погрешно осведомен.

— Че как тогава?

— Пен-тзе и се превежда „син на мозъка“. Китайците изхождат от гледището, че на здрава глава израства и здрава, значи порядъчно дълга плитка. От това следва, че една дълга плитка е сигурен белег за добър мозък, за умен мъж. Ето защо те се присмиват на късите ни коси и ни смятат за будали. Колкото по-високопоставен е китаецът, толкова по-дълга и дебела е неговата плитка — дали природно или изкуствено, отделен въпрос. И тъй като вие притежавате една такава величествена плитка, а аз за съжаление нямам никаква, то трябва духовно неимоверно да ме превъзхождате.

— И то сигурно е много вярно. Чакайте, трябва веднага да си запиша плитката. Значи „пен-дзе“?

— Не, защото „дзе“ означава „четири“.

— Следователно „пен-се“?

— Също не, защото „се“ има значение на академична степен, докторат.

— Да не би „пен-зе“?

— Нищо подобно, тъй като „зе“ има смисъл на любов, цвят, фигура, живопис. Трябва да поставите едно твърдо „т“ пред „з“-то.

— Което ще рече „пен-тсе“?

— Невъзможно, „тсе“ означава именно: себе си, лично, самобитност, вътрешен мир, еднаквост и сравняване.

Търнърстик взе ветрилото в лявата ръка и дигна десницата с молива за писане, но не записа нищо, а възкликна с измъчена физиономия:

— Я престанете, словесен жонгльоре! Така ми забуча в ушите, сякаш имам в главата си Ниагарския водопад!

— Да, драги мой, трябва ясно и точно да разграничавате двете съгласни. В китайския има голяма разлика между „зе“, „се“, „сче“, „тце“, „дзе“, и „дце“.

— Пет пари не давам за вашата разлика! Защо ми поднасяте само голи думи без нито едно от моите окончания? След като би било правилно „пенг-тзенг“, за какво да казвам тогава „пен-тзе“? Хич няма и да си записвам тая злополучна плитка. Ето ви обратно огризката от молив. Не ми е притрябвал вашият китайски по налъми. Моят все пак има повече жизненост и сила. Панг, пенг, пинг, понг и пунг — това е, което ни трябва; звучи като камбанен звън! Какво бихте казал, минхер ван Ардапеленбош, ако някой поиска от вас да разграничите седем-осем „дзе“-та и „тзе“-та?

— Ще му кажа: „Вие сте един нещастен речен кон“! — отговори дебеланкото, като си пое така дълбоко и страхливо дъх, сякаш му бе поставено искането да скланя ужасните „пен-тзе“.

Петте необикновени персони бяха привлекли с по-продължителния си престой тук голям брой любопитни. Въпреки това горе на палубата на джонката не се показваше никой. Нашият капитан сгъна ветрилото и се заизкачва по стълбата. Зад него следваха Рихард Щайн, ваксаджията, дебелият и накрая Метусалем. Този порядък леко притесняваше дебелия холандец. Тъй като Готфрид носеше главата на хуках, а в устата на Метусалем бе мундщукът, то шлаухът се проточваше край минхер ван Ардапеленбош и затрудняваше изкачването му, толкова повече че стълбата бе твърде тясна за неговата пълна фигура. На четвъртото или петото стъпало той спря, та да затвори поне исполинския чадър, който му бе станал много неудобен, но се заплете в дългия шлаух на наргилето. Чадърът се изплъзна от

ръката му. За да го улови, той направи едно рязко движение, изгуби опора и се хлъзна от стъпалото.

— Готфрид, дръж здраво лулата! — извика Метусалем, като пусна мундщука ѝ да отпътува.

Дебелият се срина върху него, и то с такава сила, че Синьочервеният не съумя нито него, нито себе си да задържи. Дватамата затрещяха по стълбата и се сгромолясаха на земята.

Метусалем се съвзе мигновено, дебелият обаче остана да лежи, навирил ръце и крака, и като разпери десетте си пръста закрепця:

— *Mijn God, mijn hemel, o mijn rug en mijn neus! Daar lig ik als een walvis in de fontein! Ik ben dood. Goede nacht, gij boze wereld!* (Боже мой, Небеса, о, гърба ми и носа ми! Лежа тук кат' някой кит в шадраван! Аз съм мъртъв. Сбогом, лош свят!)

Готфрид бе държал здраво лулата, така че не беше му се отскубнала. Сега той слезе да почисти замърсения костюм на господаря си с носната кърпичка. Докато го вършеше, попита:

— Как е всъщност партер на холандски?

— *Gelijkvloers* — отговори Синьочервеният.

— А сламеник?

— *Strozak*.

— Благодаря!

После се обърна към холандеца, който все още беше с навирени крайници и затворени очи, и му извика:

— Минхер, да не са каните да останете да лежите тук на *gelijvloers* кат' няк'ав *Strozak*? Я са надигнете в 'сичкото си великолепие!

— *Ik kan met!* (Не мога!) — отвърна с жалобен тон подканеният.

— Защо?

— Аз съм мъртъв, съвсем безжизнен. Починах начаса. Аз съм един нещастен речен кон. Трябва да се сбогуваме!

— К'во, толкоз ли сте безжизнен, та искате да са сбогувате? — ухили се ваксаджията. — Който пада така меко кат' вас, нивгаж няма да се разтърси до смърт. Но ако са унасяте 'се пак за оня свят, то имам аз мойта тръба на Последния съд, с която ша ва издухам на семейната гробница. Ша имате ли добрината да станете?

— Не! Не мога!

— Тогаз ша ва подпомогна!

Той приближи обоя до ухото му и го наду. Разнесе се такъв ужасен, протяжен фалшив звук, че холандецът мигом се изправи в седнало положение и запуши уши с длани.

— Тва помогна! Нали? — изхихика се Готфрид. — По-нататък! Още еднъж!

Но независимо че вторият тон бе по-ужасяващ от първия, дебелият остана седнал. Той беше направил жаловита физиономия и държеше ръцете си на ушите, без да помръдне.

— Не ще ли да действа? — попита Готфрид отзивчиво. — Ставайте, манхер! Ша тръгваме вече!

— Остави го! — викна Метусалем, който междувременно се бе качил по стълбата с нюфаундлендера. — На всеки мъртвец трябва да му се предоставя неговия покой. Лека да му е пръстта! Но ние имаме повече неща за вършене. Тук горе на палубата ухае направо възхитително. Мисля, че на борда се провежда изискан тържествен обяд. Мирише ми на рамстек със задушени картофи; ухае и на салата от целина. Изглежда хората са вече на второто блюдо. Хайде качвай се бързо, Готфрид! Китайска трапеза, това в никой случай не бива да го пропуснем!

— Печено говеждо? — провикна се дебелият, като сне ръце от ушите. — Салата от целина? Обяд на китайски кораб? Аз трябва също да ям. Идвам и аз на кораба!

Онова, което Готфрид не бе съумял да извърши с обоя, Метусалем постигна със съобщението си. На един римстек дебелият не можеше да устои. Той скочи от земята, намести изхлузената раница отново върху двете цеви, сграбчи семейния чадър и се закатери по стълбата с подвижност, на каквата преди туй никой не беше го считал за способен. Готфрид се качи ухилен след него и побърза да подаде шлауха на Метусалем.

Засега все още не се виждаше никой от корабните обитатели. Също така не се долавяше никакво ухание от печено, което принуди дебелия да възкликне разочаровано:

— Ik ben geschrokken! Hier word't niets gekookt. (Шокиран съм! Тук нищо не се готви.)

Той задържа носа си по всички направления на розата на ветровете и като не усети и следа от аромат на печено, тропна ядно чадъра си и извика:

— Ik houd met van zulik een gedrag; ik loop waarachtig naar mijn herberg! (Това не го считам за обноски; отивам си наистина в моя хотел!) — Той понечи да се обърне към стълбата, ала му се предложи една интересна гледка, която го възпря. Внезапно наистина замириса на печено месо и шегата на Синьочервения се превърна в реалност. В опорната стена на кърмовата палуба се отвори една рогозена врата и навън излязоха четирима китайци, които носеха маса. Върху нея се виждаха няколко порцеланови съда с различна форма, а в тях — печено месо, сладкиши, вино и благоуханни цветя.

— Ето че и обядът пристигна! — възкликна дебелият с озарено от радост лице.

— Наистина така изглежда! — кимна Готфрид фон Буйон. — Да не би да са забелязали пристигането ни и желаят да го отпразнуват с една тържествена дружеска закуска? Такъв дипломатически ход при тия синове на Средната империя не търси!

— Да изчакаме! — засмя се Метусалем. — Тези деликатеси сигурно не са за нас.

— Тогава завинаги няма да искам и да зная за тез' деца на плитката.

Оказа се, че Метусалем е прав, защото четиримата китайци направиха много учудени физиономии, като съгледаха чужденците. Те отнесоха масата между гот и бизанмачтата, наместиха я там и незабавно се отдалечиха — вероятно за да съобщят за присъствието на европейците.

Веднага след това от същата врата излязоха двама мъже и тръгнаха насам с бавни, изпълнени с достойнство крачки. Двамата бяха дълги и мършави. Носеха обичайното китайско облекло, без отличителните знаци на някакъв литературен или военен ранг, и имаха на остриганите си околобръст глави ликови шапки с широка периферия. Само косата на темето не беше отстранена — тя висеше изпод шапката под формата на плитка.

Когато приближиха, единият спря на крачка зад другия. Последният се поклони дълбоко и каза с вежлива усмивка на доста добър английски:

— Благородните господа оказват чест на моя мръсен кораб с бляскавото си присъствие. На какво щастливо обстоятелство дължи тази светлейша чест вашият недостоен слуга?

Дори в общуването с равностойни учтивостта повелява на китаеца да говори за себе си презрително, а към другия с възвишени изрази.

Метусалем се поклони също така дълбоко и вече отваряше уста да отговори, когато Търнърстик пристъпи бързо напред и извика:

— Чинг, чинг, чинг! Ние идваменг като пасажеринг и желаеманг да пътуваменг с „Кралица на водите“. Надяваме сенг да намериминг добро жилищунг и щенг щедро платимунг. Пет персонунг и едно куче. Колко трябванг за това да заплатимунг?

Китаецът метна слисан поглед към капитана, поклати глава и изгледа въпросително останалите.

— Е! — произнесе нетърпеливо Търнърстик. — Да се надяваминг разбиратенг китайски! Аз си служа само с най-чистонг и изисканинг диалектунг. Разбрахте линг? Чакаменг отговор!

Китаецът стоеше още по-сащисан отпреди. Ето защо Търнърстик продължи с повишен тон:

— Да не би вие дваматанг да сте глухонеминг? Аз мога да изискаминг да станетенг чуващи. Аз съм... съм... съминг.

За съжаление вече беше забравил думата. Та разтвори значи ветрилото да я прочете и допълни:

— Аз съминг ву-куан и се казвам Тър-нинг сти-кинг, корабенг капитанг и китайски висш мандаринг. Аз ще...

Беше прекъснат. Китаецът го накара да млъкне с едно движение на ръката и попита Метусалем, служейки си отново с английски:

— Who is this gentleman? (Кой е този джентълмен?) Моите непокорни уши не са в състояние да разберат думите му.

Запитаният отговори на същия език:

— Той е ву-куан, фу-тсианг в своята родина и си служи с висшия диалект на служителите на Пауновото перо, който другите изглежда не знаят.

— Така трябва да е, защото аз не познавам този език. Нека по-добре си служим с онзи на ян-куи-тсе^[3], на който навярно ще съумея да разбера мъдрите господа. Аз съм напълно недостойният хо-чанг на този кораб, а моят другар тук е то-кунг. Нашите тау-мух^[4] ни казаха, че на борда са дошли няколко лъчезарни мъже, и ние побързахме да дойдем и предложим най-смирено услугите си.

— Не ви ли каза притежателят на тази джонка, че тук е бил един тао-дзе-куе^[5], за да получи място за себе си и още четирима до Кантон?

— Каза ни. Ако вие сте тези изпратени от Небето господата, то ни оказвате незаслужената чест да ви откараме до Куанг-чеу-фу^[6].

— Ние сме. Къде е господарят на кораба?

— Той е при нашия хианг-кунг, за да се помоли за успеха на нашето пътуване. Щом свърши молитвата, ще се заемем тук на палубата с Конг-пит, та да сме съвсем сигурни, че по път няма да ни сполети някоя беда.

— Ще ни позволите ли да присъстваме на тази церемония?

— Да, понеже искате да пътувате с нас. Но трябва да ви запитам за вашите прославени имена и блестящите ви титли, за да мога да ви определя местата съобразно вашите високи заслуги.

— Ще ги узнаете. Този знаменит герой е, както вече споменах, ву-куан. Неговият ранг е отбелязан на ветрилото му: Тър-нинг стикинг куо-нган та-фу-тсианг. Моето име е Ме-ту-са-лем-тсинг-ван, от което разбирате кого имате пред себе си.

Класата „тсинг-ван“ е именно първата от петте висши класи на аристокрацията, към която принадлежат само членовете и потомците на императорската фамилия. Като чува тези две срички, китайците се поклониха толкова ниско, че плитките им полетяха през главите, а хочанг запита с тон на най-дълбоко смирение:

— Значи вие сте потомък на някой сияен прародител?

— На най-сияйния, който може да има. Казвал се е А-дам; пред него се прекланят всички създания на земята и той е праотецът на всички императори и крале. Моето име следователно е достатъчно, така че не е необходимо да назовавам тези на останалите. Всеки от тях е тао-куанг^[7] в нашата родина и щом ще пътуваме с вас, вие ще имате възможността да се запознаете с всичките техни десет хиляди достойнства. Но преди всичко друго бихме искали да знаем колко „водни крака“ трябва да имаме, за да стигнем с вас до Кантон.

— Господарят на кораба вече ми каза, че ви е поискал по един долар на човек. Но тъй като вие сте толкова знатни господата, мисля, че освен това ще дадете на нас двамата и ком-ча^[8].

— Ще получите по един долар.

— Господарю, това надхвърля всички очаквания. Ако платите веднага, ще станете свидетели на конг-пит.

Търнърстик и минхер платиха по два долара, а Метусалем за себе си, Готфрид и Рихард — четири долара, следователно корабните офицери прибраха три долара бакшиш, на което изключително много се зарадваха.

По време на разговора толкова безлюдната преди това палуба се изпълни. Екипажът беше стоял под палубата и сега се качи. Хората застанаха в близост до масата. Двама от тях се отделиха и приближиха бавно. Метусалем разпозна в единия собственика на кораба. Другият носеше монашеско облекло. Сигурно беше хианг-кунг, корабният свещеник.

Първият получи от капитана парите за път, но естествено без бакшиша. Четиримата китайци се отделиха настрани и поговориха известно време помежду си, като хвърляха остри, изпитателни погледи на пасажерите. Корабопритежателят имаше — както съвсем правилно бе забелязал Дегенфелд — небудеща доверие физиономия, а свещеникът беше още по-подозрителен. Техните погледи напомняха тези на търговци, които искат точно да преценят някоя стока.

— Тия типове никак не ми харесват — кама Метусалем. — Оглеждат ни като стока, която трябва да премине в тяхно притежание. Защо разговарят тайно помежду си?

— Това не ме безпокои — отговори Търнърстик. — Един капитан е длъжен да знае какви хора има на борда си, а че ние предизвикваме учудването им, то се разбира изцяло от само себе си. Оставете типове да си говорят. На мен те ми харесват, макар да не разбират ни думица от моя горнокитайски. Освен това тази^[9] „Щуи-хой“ действително е великолепен кораб, красив и чист във висша степен. Навярно ще ни позволят да хвърлим един поглед и под палубата. Ще ми бъде много приятно да остана още отсега тук. Вероятно така и ще сторя, ако разрешат. Защо да нощувам в хотела и да плащам толкова пари?

Сякаш чули думите на Търнърстик, четиримата отново приближиха и капитанът каза:

— Аз уведомих хианг-кунг, че желаете да гледате конг-пит. Той на драго сърце би позволил, ала не бива, защото вие после сигурно ще напуснете кораба, за да дойдете едва на заранта отново на борда.

— Така възнамеряваме действително — потвърди Дегенфелд. — Но защо това обстоятелство да е пречка?

— Защото сетне Кинг-пит няма да се сбъдне. Който е присъствал на него, не бива да напуска кораба до отплаването му, както се самоподразбира.

— И що пък за щуротия е това „кинг-пит“? — осведоми се капитанът на немски. — Вие знаете ли, Метусалем?

— Чел съм за него — отговори запитаният. — „Кинг-пит“ буквално означава „слизване до четката“. При китайците това е писането с духове, подобно безсмислиците у нас при разиграването на масичка или спиритизма.

— Писане с духове? Трябва да го видя! През целия си живот още не съм виждал дух, нито пък съм получавал писмо от такова същество.

— Ik ook nog niet; ik wil ook zien schrijven deze Kerel van ginds (и аз още не; аз също искам да гледам как пише този тип от оня свят) — обади се минхер.

А Рихард помоли:

— Дух, който пише? Скъпи вуйчо Метусалем, и на мен ще достави удоволствие да го видя. Не можем ли веднага да останем тук?

— Че защо не? — отвърна Готфрид фон Буйон. — Таквиз призрачни истории за мен всякогаж са били подозрителни. Духовете нивгаж не ма импонират. Единственият почтен дух си е само оня от шишетата. Ама 'се пак бих си позволил еднъж да видя някой дух с пен-тзе, с плитка, и са надявам нашият Метусалем да го направи възможно.

— Хм-м! — сви рамене споменатият. — Какво ни пречи да останем още сега тук? Малкото, което имаме още да свършим на сушата, скоро ще бъде уредено, така че се подчинявам на желанието ви.

Той го каза на капитана. Онзи веднага изпрати няколко души да напазаруват за пътниците онези неща, които Метусалем смяташе за необходими. Един от тях трябваше да отиде до хотел „Хонконг“ и да съобщи на съдържателя, че гостите няма да се връщат; манхер му даде писмено удостоверение.

Когато всичко това бе организирано, на пасажерите бе позволено да разгледат вътрешността на кораба и да видят със собствените си очи

койките или по-точно каютата, която щеше да им служи като местопребиваване.

Джонката и в своята вътрешност правеше чест на своя майстор строител и командващите офицери. Капитанът увери, че се чувства напълно сигурен от разбойниците, тъй като „Кралица на водите“ била най-бързият ветроход в Китайско море.

До Кантон корабът щял да плава с баласт и едва там щял да вземе товар, тъй като предишният бил разтоварен тук, в Хонконг. В трюма имало само известен брой големи, тежки сандъци. Те съдържали машинариите на някаква голяма ракиджийница, която щяла да бъде построена край Кантон, и чийто собственик бил поръчал машините от Европа. Те били взети от „Кралица на водите“ в Сингапур.

Така разказа хо-чанг и пътниците нямаха никаква основателна причина да поставят под съмнение достоверността на сведенията му.

---

[1] Романът е писан през 1888 г. (Б. пр.) ↑

[2] Музеналмахан (нем.) — годишен стихотворен сборник (Б. пр.) ↑

[3] Ян-куи-тсе — англичаните (Б. а.) ↑

[4] Тау-мух — моряци (Б. а.) ↑

[5] Тао-дзе-куе — немец (Б. а.) ↑

[6] Куанг-чеу-фу — китайското название на Кантон (Б. нем.изд.)

↑

[7] Тао-куанг — блясък на разума (Б. а.) ↑

[8] Ком-ча — (ча — чай) пари за чай, следователно пари за почерпка (Б. а.) ↑

[9] Според старото моряшко правило полът на кораба се определя от неговото име (Б. пр.) ↑

ГЛАВА 6

ЗАКЛИНАНИЕ С ДУХОВЕ

Отреденото за пасажерите помещение се оказа доста просторна каюта. Тя беше празна наистина и застлана само с една рогозка, ала толкова висока, че човек можеше да стои изправен вътре, и с такава дължина и ширина, че петимата пътници имаха предостатъчно място. А след като изпратените на сушата моряци донесоха поисканите завивки, тя се превърна в много удобен кът за нощувка.

На пасажерите стана приятно, че за тяхното специално обслужване бе прикрепен към тях един матрос, който владееше поносимо английски. Той нямаше монголски черти, беше дребен и сух и сподели с тях, че е малаец и е научил английски в Източна Индия. Беше много любезен и надомъкна разни предмети, които му се струваха подходящи да добие каютата обитавем вид.

От само себе си се разбира, че корабните офицери си имаха и друга работа, а не само да се занимават с пасажерите. Последните се настаниха един до друг на палубата, за да изчакат завръщането на пратениците, които по китайски маниер се бавеха необикновено дълго. Междувременно се бе стъмнило и малаецът закачи в тяхна близост един книжен фенер. После седна така, че да може веднага да чуе заповедите им. Дали щеше да се вслушва в техния разговор, им бе все едно, тъй като си служеха с немски — език, който тук най-вероятно никой не разбираше.

Най-после пристигнаха матросите със закупените предмети и трябваше да ги отнесат в кухнята. Пасажерите естествено също отидоха нататък. Това даде на малаеца възможност да се отправи незабелязано от тях към капитана, при когото в този миг се намираше свещеникът.

— Well (И тъй) — попита първият на английски; — did you hear anything (подслуша ли нещо)?

— Извънредно много. Сега ги познавам така добре, сякаш седмици наред съм бил техен прислужник. — Малаецът сега говореше

един много добър американски английски, докато пред пасажерите даваше вид, че го заваля. — Четирима от тях са немци, а дебелият е холандец.

— Rich? (Богати?)

— Според вида им имат много пари у себе си.

— А какви са? Оня със синьо-червения нос каза, че бил от висшата аристокрация. Назова своя родоначалник Адам.

— Вярвам го. Адам е първият сътворен човек, следователно родоначалник на всички хора.

— Значи този човек ме е излъгал?

— Може би редицата на неговите деди е прославена. Той и двамата му придружители носят носия униформата на онези млади хора, които в Германия искат да станат куан-фу.

— Значи още не са такива! Тези мошеници! Какви са другите двама?

— Дебелият е хонг-тзе, търговец, който възнамерява да основе тук някакво предприятие, и следователно трябва да има много пари в себе си. А оня с китайското облекло бил хо-чанг като теб. Той е малко смахнат и се представя за фу-тсианг.

— И какво се канят да правят тия немци в Китай?

— Търсят чичото на най-младия от тях, който бил богат, много богат. Търсят също една жена и децата ѝ.

— Това ли чу? Нима те говореха на английски?

— Не, на немски, на матерния си език.

— А ти разбираш ли го?

— Да. Нали знаеш, че съм чистокръвен янки и съм избягал от моя капитан, защото забих ножа си в тялото на един моряк и щяха да ме оковат. Дойдох на „Кралицата на водите“, където никой, няма да ме намери и много повече ще ми хареса, когато тепърва овладее по-добре китайския. Пътувал съм с немски моряци и дотолкова научих езика им, който е сходен с английския, че доста добре разбирам петимата пасажери.

— Това е отлично! Продължавай да си слушаш, но не се издавай! Ще те възнаградя богато. У себе си ли държат парите?

— Естествено! Но тези хора не носят състоянието си в метал, а във вексели и други книжа.

— От тия неща нищо не разбирам. В такъв случай ще им прибера монетите, а книгата ще продам на Хуи-чу^[1] в Шан-тоу.

— Значи нямаш намерение да отиваш към Куанг-чеу-фу?

— Дори и през ум не ми минава! Докато типовете спят, ще излезем в открито море.

— Но сега има прилив, ще ни е трудно да се придвижим.

— Ще чакаме, докато настъпи отливът.

— Хората ще забележат.

— О, не, защото ще им сипем опиум в питиетата, а бризът от сушата ще ни отнесе безшумно в морето, където ще ги хвърлим във водата. Документите ми са в ред, така че мога да отплавам, когато ми е угодно.

— Да ги удавиш ли искаш?

— Разбира се! Ти да не би да им съчувстваш? Мислиш, че трябва да ги оставя живи, та после да издадат, че моята „Шуи-хой“ е Тзеулунг-йен?

— Не мисля така. Но сега още не бива да умират, а едва по-късно — в Шан-тоу при Хуи-чу.

— Защо?

— Защото без тях няма да можем да продадем или оползотворим по друг начин книгата им. Зная го.

— Ти действително трябва да го знаеш по-добре от мен. Необходимо ли е всъщност да присъстват?

— Да, те трябва да дадат съгласието и подписите си.

— Няма да го сторят.

— Ще го сторят, защото ще им кажеш, че в противен случай ще умрат. Те ще помислят, че по този начин ще се откупят от смъртта.

— И когато го сторят, все пак ще ги убием! Нали това имаш предвид?

— Да.

— Ти си умен мъж и ще бъдеш добре при мен. А сега се връщай при тях и се опитай да узнаеш още нещо! Въпреки оръжията им ще ги надвием лесно, защото ще спят като мъртви. Само кучето ме безпокои. То е грамадно, силно животно.

— Дай му отровно месо!

— Имаш право. Съветът ти е добър и аз ще го последвам. Хайде сега върви! Ние ще се заемем с конг-пит и ще ги поканим. Така ще ни

се предостави възможност да им дадем да пият Сам-ху с опиум.

— И на още нещо искам да ти обърна внимание. Може би ще им хрумне и те да зададат въпроси на духа. Ако той е разумен дух, лесно може да аранжира отговорите си съобразно сведенията, които ти дадох.

Той си тръгна и се отправи към каютата, където завари пътниците да се устройват възможно най-удобно. Докато им помагаше, си служеше отново с неправилен английски и внимаваше за всяка дума, която биваше изговаряна.

След това дойде капитанът, за да вземе пасажерите си за конг-пит.

В Китай хората обикновено пишат с помощта на фина четчица. Названието „Слизане до четката“ следователно охарактеризира процес, при който някакъв дух слиза, за да отговори писмено на поставените му въпроси с помощта на специално конструирана за целта чупка. Духът не се показва като видима фигура, а винаги си служи с определено лице с изтъкнато положение, за да се появи. Следователно човек си има работа — точно както на нашите спиритични сбирки — работа с „медиум“. Това така наречено писмено общуване със света на духовете съществува в Китай вече от столетия и е интересно да се знае, че и конг-пит принадлежи към онези „открития“, с които китайците са ни изпреварили.

Предварително се отрязва със съответните церемонии от някое кайсиево дърво един тънък клон. Същевременно хората се извиняват на дървото за причиненото нараняване, като изрязват на кората му знаци, които му казват, че клонът ще бъде използван като „четка на духа“. После набавят парче бамбук, дебело един цол и около един фут дълго. Кайсиевият клон се оформя като четка и се пъха точно в средата на бамбуковото стебло, така че да образуват латинската буква „Г“.

Медиумът хваща това приспособление с изпънати нагоре ръце за двата края на бамбука, като кайсиевата четка сочи напред, и придържа после четката над някоя маса, чийто плот е посипан с фин, гладко заравнен пясък. Сега духът може — като въздейства на ръцете на медиума и води четката по пясъка — да отговаря на поставените му въпроси.

От неестественото положение ръцете скоро започват да треперят, ала за тренираният медиум не е трудно да възпроизвежда четливи

йероглифи по пясъка. Самоподразбира се, че при щекотливи въпроси винаги се дава отговор, допускащ различни тълкувания, от които едно навярно ще се сбъдне и ще налучка вярното.

Тъй като конг-пит се разглежда като религиозен акт, може да се предприема само с определени церемонии. Освен това духът трябва да се легитимира. Трябва да съобщи името си, своето положение и династията, при която е живял като човек. Колкото е по-стара последната — в данните обаче не са от значение неколкостотин или дори хиляда години — с толкова по-голямо благоговение се отнасят към духа.

Когато мъжете стъпиха на палубата, беше тъмна нощ. Между средната и задната мачта висяха книжни фенери, които осветяваха задоволително пространството. В близост до вече спомената маса, съдържаща светите дарове за духа, стоеше втора, която бе покрита с равен слой пясък. Екипажът образуваше около това място кръг, в който хо-чанг въведе немците. С помощта на сандъци там бяха приготвени за тях места за сядане.

Когато всички се настаниха под всеобщи поклони, свещеникът пристъпи напред и подхвана, естествено на китайски:

— Ние възнамеряваме да се допитаме до някой дух относно протичането на нашето плаване. Изпълнени сме за тази цел с най-сериозни, възвишени убеждения и ще отправим нашата молба към Мат-су-по, величественият суверенитет на морето.

Той даде знак, при който бяха донесени две кресла и статуята на морското божество. Той постави двата стола плътно един до друг от едната страна на отрупаната с жертвени дарове маса и покани божеството да заеме почетното място. Тъй като в Китай знатният сяда отляво, то скулптурата бе поставена във въпросното кресло, докато празният все още стол бе отреден за очаквания дух.

Сега свещеникът извади някаква жълта, изписана хартия и прочете високо съдържанието ѝ. То гласеше:

„Ние сме приготвили тази вечер Сам-ху и други дарове и умоляваме нашия могъщ бог-покровител да ни повика някой всеведущ дух, на когото да можем да поставим нашите въпроси. Ще го посрещнем там при корабната стълба.“

Той изгори хартията и разпръсна пепелта във въздуха. Възникна една неколкominутна пауза на очакване, защото все пак трябваше да се

предостави време на божеството-покровител да намери подходящ дух. Докато траеше тази пауза, свещеникът покри идола с една кърпа, за да загатне, че морското божество е заето с „търсене“ надуха и следователно отсъства.

После отстрани покривалото. Статуята стоеше на мястото си — божеството значи се бе върнало и вероятно беше довело някакъв дух, който сега чакаше долу при трапа. Ето защо духовникът даде знак на хочанг и то-кинг да отидат и го доведат.

Двамата офицери отидоха до стълбата и призоваха високо и учтиво духа да се качи горе и седне при тях. Както изглежда, той се отзова на поканата, тъй като те го поведоха помежду си, като му се кланяха непрекъснато. Свещеникът го посрещна със също така дълбоки поклони и го помоли най-почтително да заеме мястото си на приготвения за него стол. Тази сцена бе така странна, че немците едва съумяваха да потискат смеха си. Духът естествено беше невидим и по тая причина поклоните и отравяните към него слова изглеждаха извънредно комични.

Всички въпроси, задавани на някой дух, трябва да се записват на лист, който после се изгаря, за да се придаде, както се смята, духовна форма на изписаните йероглифи. Свещеникът написа най-напред въпроса дали „движещият се сред облаците“ дух се е явил, изгори хартията и пръсна пепелта във въздуха. След това хвана четката на духа по описания начин и я задържа над посипаната с пясък маса. Ръцете му започнаха да треперят, инструментът се задвижи и кайсиевият клон тръгна доловимо за слуха по пясъка. Метусалем погледна — там бе ясно записано: „То“, т.е. пристигнал е.

Следователно той беше тук. Понеже свещеникът държеше четката, налагаше се капитанът да записва въпросите и да превръща хартията в пепел. Духът съобщи чрез четката, че последно се е казвал Киа-тзонг и при династията Ву-ти^[2] е бил ванг^[3] на Изтока. Тъй като прочутите Ву-ти са живели преди повече от четири хиляди години, а един ванг е най-висшият служител в империята, то невидимо присъстващият вицекрал при всички случаи беше дух, с когото хората можеха да се гордеят.

Свещеникът естествено го съзнаваше. Почувствал се задължен да прояви най-голяма вежливост, той остави настрана четката, поклони се доземи и помоли духа да бъде така добър да опита ракията.

Тя не беше от грозде, а от ферментирал ориз, наричана сам-ху. Един дух е твърде горд естествено да яде или пие, когато го зяпат хора, които още не са умрели. Ето защо фенерите бяха затулени с приготвените за тази цел рогозки, така че наоколо стана тъмно.

Метусалем беше единственият от пасажерите, който разбираше всичко. Вярно, по време на пътуването Готфрид фон Буйон и Рихард Щайн също се бяха занимавали с китайски, ала все пак не бяха напреднали дотолкова, че да могат да следят една такава словесна канонада. Търнърстик и дебелият обаче не разбираха нито сричка. По тая причина Дегенфелд се възползваше от всяка настъпила пауза, колкото и малка да беше, да им преведе с тих глас чутото и обясни видяното.

Масата с пясъка беше поместена веднага щом започнаха въпросите и отговорите до жертвената, така че на последната оставаха само три страни свободни. Първата от тези страни заемаха двете кресла, на които господстваха морското божество и духът; на останалите две страни седяха петимата пасажери, и то така, че минхер се намираше до дясната ръка на духа, когато затъмниха сега фенерите, Синьочервеният му прошепна:

— Внимавайте, минхер, дали духът ще пие! Вероятно ще може да се чуе.

След кратка пауза дебелият уведоми със също така тих тон:

— *Hij drinkt, hij drinkt! Ik hoor 't slurpen.* (Той пие, пие! Чувам глътките.)

— Това е свещеникът!

— *Deze vos!* (Тази лисица!)

Когато сетне рогозките бяха отстранени от фенерите, всеки можеше да види, че духът е пил, тъй като съдържанието на съда бе намаляло.

Сега духът бе запитан дали ще имат хубаво време, ще бъде ли плаването благополучно и ще направят ли добри сделки. Паднаха се такива благоприятни отговори, че свещеникът се почувства задължен да покани духа да си вземе парче сладкиш от масата.

Кейкът изглеждаше извънредно апетитен и бе разрязан на осем еднакво големи части. Лампите бяха отново затулени — този път за по-дълго време, тъй като един дух се нуждае от повече време да изяде парче сладкиш, отколкото да изпие глътка ракия.

Но когато фенерите бяха отново открити, всички останаха смаяни. Духът не се бе задоволил само с една осминка, а бе изконсумирал целия кейк. Навярно бе слязъл от някой много отдалечен регион, за да има такъв вълчи глад. Най-слисан от всички беше самият свещеник. Очите му гледаха изплашено чинията, в която се бе намирал сладкишът. Плитката му понечи да се изправи от страх. Той бе имал на ума си да извърши един фокус-мокус. Нима наистина имаше духове? Нима конг-пит не бе измама? Нима в привидно празното кресло наистина седеше дух, който за толкова кратко време бе погълнал останалите седем осминки? Защото едната бе взел той, свещеникът, под закрила на тъмнината.

Държането му от този момент стана неуверено. На главните въпроси бе отговорено и сега бе разрешено на моряците да се обърнат за информация към духа. Суеверните люди се възползваха предостатъчно от това. На офицерите бе приятно, защото чрез сентенциите на оракула придобиваха власт над тези иначе толкова трудно управляеми хора.

Духът и сега даде такива отлични отговори, че свещеникът го помоли да им окаже милостта да изпие още една глътка. Веднага щом бяха затъмнени фенерите, мошеническият заклинател се промъкна да посегне към каната и отпие порядъчна глътка. Как само се изплати, когато ръката му намери празно мястото, където съдът току-що бе стоял. Едва не се разкрещя. Значи все пак имаше някакъв дух, който ядеше сладкиш и пиеше сам-ху. Какъв триумф, ако можеше да покаже това на хората! Каква гледка би представлявала една висяща във въздуха кана, без да се вижда пиещият! Той незабавно разпореди да отстранят покривалата от лампите. Когато това стана... каната отново си стоеше на мястото, но бе съвсем празна, изпита до дъно. Духът трябва да е бил точно толкова жаден, колкото и гладен, физиономията на свещеника не подлежеше на описание. А Рихард Щайн прошепна на седящия до него минхер:

— Какво да мисли човек? Аз наистина чух да се пие.

— Zo? (Тъй ли?) — усмихна се дебелият. — Ik kat't met geloven! (Не мога да повярвам!)

— О, напротив! Чух къркорене и преглъщане, сякаш някой се мъчеше час по-скоро да свърши.

— Dan is de dorst zeer groot geweest! (Значи жаждата е била много голяма!)

Докато свещеникът и офицерите, знаещи шмекериите на конг-пит, се стъписаха от ужас, екипажът ликуваш, убеден че наистина има дух, и то много знатен, който не се задоволява само с глътка оризово вино и парче сладкиш. Заклинателят се окопоти и попита сега гостите дали не желаят и те да отправят някой въпрос към духа. Метусалем вече си бе наумил да помоли за това, така че веднага се съгласи с предложението. Нареди да се напише въпроса дали той и спътниците му ще постигнат целта на пътуването. След като духът изписа с помощта на медиума отговора върху пясъка, Дегенфелд приближи, за да прочете сам известието. Той изпадна в най-голямо изумление, защото то гласеше: „Да. Вие ще намерите богатия чичо и също жената с децата, а холандецът ще купи голямо предприятие.“ Метусалем преведе на другарите си отговора на немски, което ги слиса до немай къде. Беше ясно: духът знаеше намеренията им, държани от тях в най-голяма тайна. Задоволството на свещеника от тяхното видимо смайване бе толкова голямо, че той изцяло забрави възникналите относно духа съмнения и го покани учтиво да си вземе парче печено.

Печеното, разбира се, беше изстинало. Седемте или осем големи къса, които лежаха в чинията, изглеждаха съблазнително, почти като хрупкаво телешко печено. Естествено светлините бяха отново затулени, а свещеникът се прокрадна да посегне тайно. Но понеже нямаше вяра в нещата и бе очаквал, че като заместник на духа ще може здравата да си похапне — цял ден не бе сложил нищо в уста, грабна две парчета, та да не загази съвсем. Изяде на бърза ръка тези две парчета и нареди да открият отново фенерите. Едва падна светлината върху масата и се видя, че чинията бе съвсем празна.

Свещеникът се скова от ужас, толкова повече като забеляза опасните погледи, които му метнаха посветените в изкусните му похвати офицери. Онези парчета, които духът обикновено оставяше, бяха предназначени за тях. Сега те си мислеха естествено, че са изиграни от медиума; логично бе да допуснат, че свещеникът е прибрал липсващото, за да го изяде по-късно.

— По дяволите! — изруга полугласно Метусалем. — Духът на вицекраля трябва наистина да е гладувал над четири хиляди години. Та той се тъпче и пие като немски ратай по вършитба!

— Жал ма е за клетия, мил дядка! — рече Готфрид фон Буйон. — При тоя благословен апетит търбухът му ша са пръсне и сетне край с неговото добро здраве.

— Аз го чух да яде — забеляза Рихард. — Преглъщаният и млясканията бяха съвсем ясни.

— Тъй ли? — попита дебелият. — Здравата ли се мляскаше?

— Добре доловимо. Беше толкова близо, сякаш бяхте вие.

За да излезе от затруднението си, свещеникът се видя принуден да се сбогува с духа. Той написа на лист една учтива благодарност и го изгори. Но духът владееше не по-малко добрия тон, защото влезе в свещеника и го принуди да напише с помощта на четката по пясъка:

„Господа, много съм радостен, че се запознах с вас, и ви благодаря най-сърдечно за даровете, с които ме ощастливихте и подкрепихте. Сега трябва да потеглям час по-скоро защото и други чакат моята помощ, и ви моля най-любезно да ме изпратите до стълбата.“

На тези прощални думи бе незабавно откликнато. Всеки от присъстващите получи по един запален жълт лист в ръка и после се сформира шествие, което придружи духа като почетен кортеж до трапа. Той вървеше отново така, както беше дошъл — между капитана и кормчията, и при все че не се виждаше, всички му се кланяха непрекъснато, докато напусна кораба.

Немците бяха останали по местата си. И през ум не им минаваше да участват в шашмата и да породят по този начин впечатление, че вярват в нея. Някои неща, разбира се, им бяха неясни.

— Порядъчен гастроним и пияч беше тоя дух — обади се Готфрид. — Трябва много дълго да е постил.

— Глупости! — отсече Търнърстик. — Свещеникът е изпил и изял всичко.

— Тоя мършав, дребен негодник? Т'ва не ми го побира главата. Оттук подуших, т'ва изобщо не беше ракия. Миришеше на деветдесетградусов спирт. И едно таквоз пълно гърне? Не, не е бил свещеникът.

— Аз бях — поясни тогава дебелият. — Аз изпих ракията.

— Вие? — запита учуден Метусалем. — Вие ли му отмъкнахте каната?

— Да.

— И я изпразнихте до дъно?

— Ja; hij was toch zeer klein en de brandewijn zwak. (Да та тя беше твърде малка, а ракията — слаба.)

— Сега нещата действително ми се изясняват. После сигурно сте изял и целия сладкиш?

— Ik heb hem opgevreten. (Аз го излапах.)

— И всичкото месо?

— Heb ik ook opgevreten. (Него също излапах.)

— Ама преди туй в хотела вие така обилно се нахранихте! И как сте сега? Как се чувствате?

— Zeerwel, allerbest; ikhoudveel van koek en ook van vices. (Много добре, превъзходно; аз много обичам кейк и също месо.)

— Е, в такъв случай не ми е чудно! Мисля, че бихте изял дори щъркел!

— Een ooievaar? Waarom niet, als hij goed gebraden is? (Щъркел? Защо не, ако е добре препечен?) — Той го каза толкова сериозно и непринудено, че останалите избухнаха във висок смях. В това време се върнаха китайците от съпровождането на духа. Моряците се пръснаха по палубата, а офицерите взеха свещеника помежду си и раздражено го заразпитваха за изключителния апетит, който беше проявил духът. Той се закле в невинността си, ала те не му повярваха и го заставиха да си покаже джобовите. Как само се изумиха, когато те се оказаха празни! Не бяха изпускали свещеника из очи, значи той не бе скрил сладкиша и месото някъде другаде, и ето как допуснаха накрая, поклащайки глави, че днес по изключение е имало истински дух.

Метусалем ги наблюдаваше отдалеч. По движенията им той отгатна предмета и съдържанието на техния разговор. Сега те приближиха, за да се осведомят какво впечатление е направил конг-пит на него и спътниците му. Дегенфелд с удоволствие би изразил искреното си мнение, ала с това веднага щеше да се дискредитира, тъй като благоприличието повеляваше на китаеца при всички случаи да бъде учтив и не позволяваше никакво изключение от правилото. Ето защо Синьочервеният прикри неверието си и отговори на оставения му въпрос с възможно най-голямо безразличие. Това така ги изуми, че хочинг запита:

— Нима присъствието на духа не ви смути?

— Не. Как би могло?

— Духът все пак е по-висше същество от човека.

— Така твърдите вие, но навярно ще позволите аз да съм на друго мнение. — може ли да го узнаем това мнение?

— Да. Кое е най-висшето същество на земята?

— Човекът.

— От какво се състои той?

— От тяло и дух.

— Съвсем правилно. Тялото само за себе си може ли да представлява човек?

— Не.

— А само духът?

— Също не.

— Щом като нито тялото, нито духът поотделно са достойни да се нарекат човек, то тяхното обединение, човекът, стои високо над двете. Как би могло тогава да му смути присъствието на един дух, след като аз се числя към категорията на най-висшите земни създания, а той стои под мен!

Заклучението слиса хо-чанг. Въпреки това той намери възражение:

— Но този дух е бил ванг!

— Сега вече не е, а вашата прочута Ли-кинг, Книгата, към която се обръщате при всяка ситуация, ви повелява да отдавате всекому почитта на съсловието, към което той в момента принадлежи. Как може да се страхувате от един дух, който наистина е бил ванг, но вече не е!

— Може би вашият народ има право, може би — нашият. Нека не се карае. Но тъй като ни бе пророкувано едно толкова щастливо пътуване, ние трябва да се радваме и ще отпразнуваме тази радост с пиршество, на което най-почтително ви каним.

— Благодарим ви! Ние знаем какво ни повелява етикецията и ето защо ви молим да се храним сами.

— Разбрахте ме погрешно. Ние ви отправяме поканата си с цялата й сериозност.

— И аз също така най-сериозно отказвам. След като вие сте толкова учтиви да ни поканите, как бихме си позволили неучтивостта да ви досадим, като изпълним желанието ви!

Според китайските разбирания Синьочервеният беше съвършено прав. Човек има право да се отзове само на онази покана, поднесена по всички правила на голям, цветен, специално за тая цел предназначен лист хартия.

— Нашето желание наистина е с искрено намерение — настоя хо-чанг. — Ние нямаме на борда си напечатани покани и понеже говоря английски, не изказвам поканата си на китайски.

— Мога ли да го повярвам?

— Да, дори настоятелно ви умолявам.

— В такъв случай ще рискувам да приема поканата ви. Кога ще започне яденето?

— След половин час. Аз лично ще дойда да ви взема. Месо за съжаление няма да мога да ви предложа, защото духът го изяде.

— Досега не знаех, че духовете ядат месо. Вероятно те имат особено предпочитание към онова печено, което бяхте сервирали. Ще бъдете ли така добър да ми кажете от какво животно беше месото?

— Беше джи, най-доброто ястие, което изобщо може да има. Затова духът не ни остави за жалост нищичко.

Докато се връщаше при спътниците си, които по време на този разговор бяха стояли настрана, той тайно се подсмихна на това джи. Съобщи им, че са поканени на вечеря и добави усмихнато:

— Но минхер ван Ардапеленбош навярно няма да може много да си позволи.

— *Waarom niet?* (Защо не?) — попита дебелият. — *Ik heb evenwel al weer honger?* (Аз въпреки всичко съм вече гладен.)

— Манхер, възможно ли е? Що за стомах имате!

— *Ja, mijn maag is goed, m ar mijn buik niet. Hij is zo zwak.* (Да, стомахът си ми е добър, ала коремът — не. Той е така слаб.) — Той постави с печална физиономия ръце на търбуха си и запита после Метусалем с настоятелен тон:

— *Wet zegt het woordenboek van de buik?*

— Какво казва речникът за корема? Нека не обсъждаме това. Аз считам за много по-интересно да ви запитам дали знаете какво месо сте ял.

— Печено телешко.

— Не. Не е било теле, а джи.

— Джи? Не познавам такова.

— Не знаете какво е джи? Я отгатнете тогава!

— Добре, животно ли е?

— Да, животно е.

— Може ли да лети?

— Не, не може да лети.

— Да плува?

— Да, може да плува.

— А да тича?

— Може и да тича.

— От ловец ли е било застреляно?

— Не, не е било застреляно от ловец. Никой ловец не стреля по него, защото то оказва най-добра помощ при лова.

Кръглото лице на минхер видимо се удължи.

— О, моя Холандия и Нидерландия! — възкликна той уплашено.

— Да не е куче?

— Да, куче е. „Джи“ означава куче. Не знаете ли, че в Китай отглеждат специална порода кучета, които бързо се угояват, за да ги колят после и консумират?

— Кучешко месо, ял съм месо от куче! — изкряска дебелият.

Той скочи от мястото си и понечи да се затича, ала явно му дойде друг ум. Завъртя се отново, плесна доста енергично ръце и извика:

— Neen, en driemaal neen, en duizendmaal neen! Wat in de maag dat moet ook in de maag blijven! (Не, три пъти не, хиляди пъти не! Което е в стомаха ми, трябва да си остане в стомаха!)

— Дори и да е куче! — ухили се Метусалем.

— Ja, de hond moet blijven! Ik eet er nog gebraden vee's bovenop. (Да, кучето ще остане! Върху него ще добавя още печено.)

Всички се засмяха. А той седна отново на мястото си и по неговото тлъсто, доволно лице не се забелязваше ни най-малка следа от погнусата, която току-що бе изпитал.

— Тъй, погребяхме кучето — продължи Синьочервеният. — Сега нещо друго! Не се ли учудихте на отговора, който духът даде на моя въпрос?

— Извънредно много! — обади се Търнърстик. — Беше доста странно.

— Да. Навярно всички сме на мнение, че не става дума за дух. Свещеникът дава писмените отговори по свое усмотрение, а не под

въздействието на някакво свръхестествено същество. Той следователно трябва да знае каква цел преследваме в Китай. Узнал го е, но от кого?

— От мен ни думица! — увери Готфрид.

— Van mij ook niet! (От мен също не!) — врече се тържествено минхер.

— Напълно го вярвам. Възможно е единствено обяснението, че сме били подслушани, и то тук на кораба. Кога говорихме за нашите намерения? Когато седяхме в каютата си преди мръкване. И кой от екипажа беше тогава при нас? Малаецът, който ни прислужва. Значи той трябва да е бил онзи, който е предал подслушаното на свещеника.

— Но как ша е възможно т'ва? Та нали говорехме на немски.

— Не може ли един малаец да е влизал в контакт с немци? И този човек наистина ли е такъв, за какъвто се представя? Вярно, лицето му е обръснато, но има такава гъста окосменост, което не се среща сред малайците. Цветът му не е много мургав, а за изпъкнали скули и дума не може да става. Към това се добавя, че неговият английски има един своеобразен американски оттенък. Говори завалено, ала от време на време употребява съюзи, с които може да си послужи само някой владеец свободно езика. На всичко това преди туй не отдавах значение, но сега съм обхванат от подозрение и се сещам. Почти съм сигурен, че е янки, а при това положение не е за чудене, че разбира немски, тъй като в Съединените щати има милиони наши сънародници.

— Един янки сред китайски моряци? — усъмни се Търнърстик.

— Може ли някой дотолкова да се самозабрави?

— Защо не. Не би ли могъл да избяга по някаква причина от кораба си?

— Хм-м! Такова нещо всъщност често се случва. А тия типове с плитките на драго сърце ще приемат наистина някой опитен моряк. Ако сте прав, то нехранимайкото е дезертьор, от когото нищо добро не може да се очаква.

— Такова е и моето мнение. Защо е подслушвал? Защо крие националността си? Защо не си признае открито, че ни разбира? Защо точно той ни бе пратен за прислужване? Той се намира в разбирателство с капитана срещу нас. Крои ни се нещо лошо.

— Нещата надали стоят така зле. Ако той действително е избягал моряк, то, разбира се, си има причини да го крие от нас.

— Нека е тъй! Но ние трябва да го наблюдаваме внимателно и да не говорим вече в негово присъствие за нашите работи. Аз ще го поразпитам, и то така, че да се издаде. Бих предпочел обаче да напусна кораба, физиономиите тук никак не ми харесват.

— Pshaw! Кой пък ще ни мисли злото. Не ви смятах за толкова страхлив, както ви намирам сега.

— Аз съм само предпазлив, не страхлив. Ако бях сам, щях да сляза от борда и да оставя пътните си да отплуват. Но вие сте на друго мнение и аз трябва да се подчиня.

— Wij blijven op uw schip (оставаме на нашия кораб) — обади се дебелият. — Wij krijgen een goed avondeten. Zouden wij weggaan, dan zouden wij zeer ongelukki nijpaarden zijn. (Ще получим добра вечеря. Тръгнем ли си, бихме били много нещастни речни коне.)

Такова бе становището и на другите, и ето как Метусалем бе принуден да се подчини.

---

[1] Хуи-чу — Оглавяващият братството (Б. а.) ↑

[2] Ву-ти — Петимата владетели (Б. а.) ↑

[3] Ванг — вицецрал (Б. а.) ↑

ГЛАВА 7

СРЕД ПИРАТИ

Хо-чанг дойде, за да отведе пасажерите на пиршеството. Отредената им каюта се намираще от дясната страна на носовата част. Лежащото непосредствено до щевена тясно помещение се използваше за съхранение на различни корабни уреди. Граничещото с него по-широко пространство бе разделено на две половини, всяко от които си имаше отделен вход. Пасажерите бяха настанени в дясната половина. Жилището се осветяваше от два люка на корабната стена. Те нямаха стъкла, а бяха снабдени с дървени шибъри, за да могат да се затварят при лошо време.

Вечерята щеше да се състои на средната палуба — на същото място, където бе проведен сеансът с духа. Мястото сега беше осветено от много лампи, които бяха изработени от импрегнирана оризова хартия и създаваха много приятен ефект. До двете събрани маси стояха нови бамбукови кресла. Приборите за всеки гост се състояха от чиния, малка чаша, нещо като дебела порцеланова лъжица, но така безформена, че надали би могла да се поднесе в уста, и пръчици за ядене от слонова кост, наричани от англичаните „чопстикс“, а от китайците — „квай-тце“.

Китайците нямат същински лъжици; също така малко си служат на масата с нож или вилица. Всички неточни ястия, месо и т.н. се сервират нарязани на дребно. Необученият си бодее с помощта на квай-тце от бульона, но което говори за гавра с китайското благоприличие. Рутинираният консуматор взема едната пръчица между палеца и показалеца на дясната ръка, другата — между средния пръст и безименния; събира краищата на пръчиците, така че да образуват подвижен ъгъл, нещо като щипци, с които може да поднесе до устата си всичко, дори рядък ориз. Който иска да разбере каква забавна гледка представлява един несвикнал да се храни по този начин човек, нека опита да вкуси ечемичена супа с две шест цола дълги и почти колкото кибритени клечки тънки пръчици, без да разсипе всичко до устата си.

Мястото, където бяха поставени масите, беше изолирано от останалата част на палубата с провесени на върви огромни географски карти. Тези карти изобразяваха страните на света, ала според китайските представи. Те имаха формат най-малко по четиридесет квадратни фута. Тридесет и девет квадратни фута заемаше Средното царство. Останалите страни по земята заедно с всичките му там морета бяха поместени на четиридесетия. Русия имаше големината на орех; до нея бе лепната Франция с размерите на лешник. Отвъд тези две страни, отделени от тях с някаква река — казваше се Тзин-тзе, вероятно Темза — лежах Германия и Англия с респектиращата големина на грахово зърно. Испания беше до Съединените щати, а Холандия — изрисувана до Ява, и то колкото главичката на карфица. Затова пък Янг-тзе-кианг имаше ширина от две мъжки педи, а Пекин беше представен три пъти по-голям от всички чужди страни, взети заедно. Така Господ бе разпределил земята сред народите според вижданията на китайците. При това положение никак не е за чудене, че притежават една изключително голяма национална гордост и се смятат за най-привилегирвания народ на света.

Освен петимата гости край масата насядаха хо-чинг, то-кинг, хианг-кунг (свещеникът) и корабоприетелят. И сега бяха поднесени ястията.

Първото блюдо се състоеше от варени яйца, подправени с кълцана коприва и оцет.

— Що за яйца са това? — попита дебелият.

— Крокодилски яйца — поясни Готфрид фон Буйон сериозно.

— Пфу! И вие ще ги ядете?

— Естествено!

— Отвратително! Аз няма да ям!

Ястието изглеждаше много апетитно и той беше вече грабнал лъжицата, за да си сложи в чинията, ала бързо я остави настрана. Готфрид обаче посегна и започна да си служи с квай-тце със сръчността на китаец. И той като Метусалем и Рихард Щайн се бе запознал с пръчиците за хранене при Йе-кин-ли, а по време на морското пътуване бе свикнал с тяхната употреба. Минхер не докосна ястието, но се виждаше колко му тежи отказът, като гледа как вкусно си похапват останалите.

След това бе сервиран бульон, в който плуваха малки късчета месо. Виждайки другите да си сипват, дебелият попита предпазливо:

— Това куче ли е?

— Не — отвърна Готфрид.

— Тогава и аз ще ям!

Той напълни чинията си и започна да се храни с безформената лъжица, без да си служи с квай-тце. И хич не го бе грижа за погледите, които му мятаха китайците за това нарушаване на благоприличието. Когато привърши, кимна любезно на Готфрид и каза:

— Не, не е куче.

— Куче не, но котка! — отговори Готфрид.

— Небеса! О, гърлото ми, стомахът ми, червата ми! *Mijnheer Methusalm, wat zegt het woordenboek van de darmen?*

— Какво казва речникът за червата? Че са дълги седем метра — засмя се запитаният, защото дебелият постави ръце на корема си и изкриви жално лице. — Да не би вашите да са зле?

— Да, много! *Ik heb pijn en een ontsteking.*

— Какво? Болки и възпаление имате? Защо?

— Ядох котешко месо.

— Глупости! Не се оставяйте да ви занася Готфрид с подобни щуротии! Той самият не знае какво яде.

Минхер се закани с юмрук на съседа си и му нашепна гневно:

— Нехранимайко! Нещастен речен кон! Следващото блюдо се състоеше от бистра, но не рядка супа, със ситно накълцани корени. Тя ухаеше подканящо.

— *Soup of salangans!* — подвикна към гостите си хо-чанг, правейки важна физиономия, за да намекне, че се касае за изключителен деликатес.

Това следователно беше супа от прочутите лястовичи гнезда! За тези така наречени индийски птичи гнезда са разпространени много неистини. Вярно е само следното:

Селенгейните (*Collacelia nidifica*) са дванадесет сантиметра дълги лястовици, с приблизително тридесет сантиметра размах на крилата. Отгоре тъмнокафяви, те са по-светли от долната страна и се срещат в Индустан, Индокитай и Зондските острови, където гнездят на големи орляци предимно по недостъпни скали край морето. Особено

обичат такива места, където високите брегове се извисяват отвесно от врящия пробой.

Малко преди периода на люпене, значи по времето на виене на гнезда, силно набъбналите слюнестни жлези на тези птици отделят слюз, наподобяваща гъст клей. Тази слюз те лепят по гладката, отвесна повърхност на скалата, като птицата безброй пъти долита и винаги отново добавя от отделяния секрет, натискайки го с човка или език. Така се образува една здрава, пихтиеста основа, върху която се строи същинското гнездо от скрепени и накалафатени със същата слюнка треви, пера, мъх и морски водорасли. Не това гнездо, както погрешно се смята, а само съставеният от втвърдената слюз фундамент се използва като храна или по-точно — деликатес.

От казаното става ясно, че събирането на тези гнезда е много опасно. Ловецът на селенгейни трябва да се спусне с въже от зъберите на отвесните скали и виси над прибой в постоянна смъртна опасност. На някои находища хората я отстраняват, като чрез опънати въжета и въжени стълби правят достъпно цялото протежение на брега.

Селенгейните се срещат в такива количества, че само от Ява се изнасят годишно около девет милиона гнезда. В Китай, където годишно се внасят средно шест милиона, парчето струва приблизително една марка, което при паричните отношения в тази страна в никой случай не е евтино, при положение, че едно изчистено гнездо често тежи само няколко грама. Единствено състоятелните люде могат да си позволят това удоволствие.

Впрочем едно такова гнездо не представлява никакво кой знае колко апетитно ястие. Неприготвено, то въобще не може да се яде, а варено придобива блудкав вкус. Който дъвче излязлата от кората на черешово дърво смола, страдащо от гумоза, получава съвсем същата наслада. Едва след като се приготви, този съмнителен деликатес става приемлив. Китаецът го вари във вода или месен бульон и прибавя корени, подправки, пресен хайвер, холотурия^[1], нарязани плодове и други неща. Именно тези съставки придават на гнездото пикантност и хранителна стойност.

Минхер ван Ардапеленбош изглежда вече познаваше ястието от Ява. Той и него ядеше с лъжицата, правейки същевременно изпълнена с блаженство физиономия.

Търнърстик не желаше нито да си разчеква устата с голямата лъжица, нито притежаваше уменията да си служи с квай-тце. Без много-много да се церемони, той изпи супата направо от чинията, което му спечели тайните презрителни погледи на китайците. Другите трима обаче се справиха добре, като изгребаха с пръчиците необичайния бульон до последната капчица.

— Изискано, изключително изискано! — рече капитанът, примлясквайки с език.

— Да, така е! — кимна дебелият с доволство. — Великолепно, нямам думи!

— Наистина ли беше толкова великолепно, толкова превъзходно? — попита го Метусалем.

— Разбира се, на мен много ми хареса!

— А знаете ли какво ядохте?

— Естествено! — намеси се Търнърстик. — Селенгейнови гнезда!

— Глупости! Тези негодници да ни нагостят с индийски птичи гнезда! Това и през ум не би им минало, дори и да имаха такива.

— Добре де, какво ще е било тогава?

— Говежда кожа, ситно нарязана и варена до желиране. По този начин се получава бульон, който горе-долу прилича на онзи от птичите гнезда.

— По дяволите! Ако е така! Нима в Китай ядат дори кожата на воловете и кравите?

— Действително. Даже се смята за отлично блюдо.

— О, мой Боже, о, Създателю мой! — изплака тутакси дебелият, като се хвана за корема. — Ik ben ziek, ik ben ziek!

— Линеете? Болен сте? Че какво пък ви има?

— Ik heb een gezwel in de maag.

— Язва в стомаха? Хм-м!

— En een aanval in de Lever. Wat zegt het woordenboek van de lever? (И криза в черния дроб. Какво казва речникът за черния дроб?)

— Кризата ви в черния дроб сигурно не е с такава острота, че да ни принуди да се обърнем за съвет към медицинския справочник. Я погледнете, идва ново блюдо! Това са, както изглежда, морски раци.

Лицето на дебелия мигом просветна.

— Zeekreeften? — провикна се той. — Слава на Бога, ще ги ям!

Взе си най-големия омар от сервираните и от радост пред тоя „Zeekreeft“ (морски рак) напълно забрави „Gezwel“ (язвата) и „Aanval“ (кризата).

След това ястие като последен номер на менюто имаше варена риба. То явно не преливаше от гозби. Домакините изглежда бяха предвидили повече пиене отколкото ядене, защото между всяко блюдо чашите биваха на два пъти пълнени със сам-ху, и тъй като Хо-чанг винаги изпиваше своята на екс, гостите трябваше да следват примера му. Добре приготвеното сам-ху е леко опияняващо, напомнящо арак питие, което китайците много обичат.

През моряшкото гърло на Търнърстик се бяха плъзнали някой и друг силен ром и грог, а минхер ван Ардапеленбош се бе наслаждавал на толкова много джин, че сам-ху не представляваше никаква опасност за тези двамата.

— Нека прием и видим дали те нас, или ние тях ще свалим под масата — каза първият.

— Да, нека прием храбро! — кимна дебелият. — Аз пия като някой речен кон.

Метусалем и Готфрид имаха зад гърба си не едно и две ведра „Turkenblut“ и също не се бояха от сам-ху. Рихард обаче само сръбна от първата чаша и повече не я докосна. На повторната подкана на Търнърстик да опита още една глътка, той отговори:

— Аз по начало не мога да пия ракия, а тая сега още по-малко. Прекалено горчива ми е.

— Твърде силна, навярно искате да кажете.

— Не. Има някакъв горчив привкус, който ме отвращава.

— Хм! Марципан, разбира се, не е добавен.

И той като другите мислеше, че този привкус сам-ху трябва да го има. Също така малко като тях обърна внимание на факта, че празните чаши биваха напълвани зад паравана от географски карти. В противен случай би забелязал, че ги наливат от два съда — в единия от тях се намираще сам-ху с опиум, който получаваха само гостите.

Нюфаундлендерът седеше между господаря си и Рихард Щайн. Той не се отделяше от тях нито за миг и наблюдаваше всяко движение на китайците с враждебен поглед. Приблизеше ли случайно някой до него, той оголваше зъби и ръмжеше заплашително. Да, когато Хо-чинг нареди да му донесат парче месо, той се спусна да захапе не месото, а

ръката на човека. Не го взе дори и когато му го поднесе лично Метусалем. За щастие мнителността на кучето бе точно толкова голяма, колкото непредпазливостта на неговия господар. Така че надеждата на китайците да умъртвят по този начин животното, се оказа напразна.

Толкова по-голям труд те си даваха да подканят гостите да пият и това действително им се удаде къде по-добре. Само се бяха измамили, като си мислеха, че ще ги напият чак толкова лесно — четиримата пиеха като прочутите тъкачи от студентската песен.

Затова пък въздействието на сам-ху при китайците много скоро си пролича. Синът на Средното царство въобще не притежава уменията да носи силни спиртни питиета, и ето как хо-чинг забеляза, че оризовата ракия проявява у него един нежелателен ефект. Поведението на другарите му издаваше, че и те са започнали да оплитат конците. На това трябваше да се попречи, тъй като с пияни хора не би съумял да изпълни плана си. И тъй, той нареди да наливат в неговата и техните чаши слаб чай, което гостите нямаше как да разберат, понеже запарката имаше почти същия цвят като сам-ху.

Но тази хитрина не продължи дълго. Поразвеселеният Метусалем държа на домакините кратко слово, за да им изрази благодарността си, и покани после хо-чинг да пият брудершафт, което ще рече, да изпразнят чашите си с взаимно преплетени ръце. Той вмъкна лявата си ръка под дясната на китаеца, при което чашата на последния мина толкова близо край носа на Синьочервения, че той усети чаената миризма. Сграбчи я веднага, издърпа я от ръката на хо-чинг и опита съдържанието.

— Чай! Бр-р-р! — възкликна. — Я се засрамете! Аз много добре забелязах, че се каните да ни напиеете, но щом действате толкова нечестно, пийте си вашия ча (чай) сами. Който не се бори с нас с равностойни оръжия, нямаме работа с него. Приемете нашата благодарност и ни позволете да си вървим!

Китайците не възразиха. Те смятаха, че гостите са пили достатъчно, за да окаже сипаният опиум желаното въздействие. Пътниците се оттеглиха в каютата си. По път минаха край мястото зад картите, където бяха напълвани чашите. Минхер видя една стомна, в която имаше все още значително количество сам-ху, помириса я и каза:

— Вземам ракията с мен, ще ни дойде много добре.

Той грабна стомната и я понесе към каютата, сякаш имаше най-големи права над нея. Китайците естествено се зарадваха над тази безочливост, защото ако гостите изпразнеха напълно стомната, то непременно щяха да изпаднат в дълбок сън и после толкова по-лесно можеха да бъдат надвити и ограбени. А Метусалем не знаеше да се смее ли над тази безцеремонност на дебелия, или да го смъмри. Спря се на последното, понеже не подозираше от каква голяма полза ще му бъде сам-ху, ала не стигна далеч, защото минхер прекъсна конското с думите:

— Тия негодници пиеха чай, а на нас даваха от тази ракия. Значи ракията е наша и ние трябва да я изпием. Аз няма да я оставя да стои тук!

Срещу това тълкуване на нещата нищо не можеше да се възрази, а и на всичко отгоре бе изложено по такъв комичен начин, че човек не можеше да не се разсмее.

Търнърстик донесе два от все още горящите вън фенери, за да освети каютата, на което не му бе попречено, а после Готфрид фон Буйон зарези вратата. Пътниците се завиха със завивките си; сега те се чувстваха обхванати от извънредно голяма умора, ала не съумяха все пак веднага да заспят. Бяха вътрешно възбудени. Кръвта им циркулираше по-бързо от обикновено, а пулсът беше много ускорен, което бе невъзможно да се припише на оризовата ракия. Това естествено им направи впечатление.

— К'во мизерно сам-ху! — изгълча Готфрид. — То е едно много коварно питие.

— Да не си се нафиркал? — попита го Дегенфелд.

— Нафиркал? И през ум не ми минава! Ама съм в горе-долу подобно състояние. Еднъж четох за няк'ав, дет' опитал да пуши опиум. Той описваше много подробно въздействието на отровата. Сегашното ми състояние е досущ кат' неговото, когат' са намирал на първия стадий на т'ва въздействие. Дали в Сам-ху е нямало опиум?

— Хм! И аз се намирам в някаква странна, коварна, неясна възбуда. Но не виждам причина да примесват ракията с опиум. Ти как се чувствах, Рихард?

— Съвсем добре — отвърна запитаният.

— Защото не си пил. Значи състоянието ни определено се дължи на сам-ху. Нека изчакаме.

Мина половин час, по време на който четиримата мъже се въртяха неспокойно от една страна на друга. После изглежда един по един заспаха.

Рихард беше още буден. По едно време чу отвън по палубата многобройни стъпки, същевременно се разнесе звук като от навиване на въже по скрипец; дълго време дрънча верига. На няколко пъти вратата на каютата бе ударена отвън, сякаш някой избутваше нещо до нея. Нюфаундлендерът заръмжа, ала отново се успокои, тъй като никой не направи опит да влезе.

Така мина още половин час, сетне още толкова. На Рихард се стори, че подът на каютата сега заема по-стръмно положение. През двата отворени прозореца нахлуваше свеж, много осезаем полъх, какъвто не беше преди туй случаят.

Рихард се изправи и погледна навън. Светлините на пристанището бяха изчезнали, което лесно би могло да се обясни, че са угасени поради късния час. Но на всеки кораб трябваше да гори поне един фенер, а сега не се виждаше никакъв, независимо че толкова много джонки се бяха поклащали в близост до „Шуи-хой“. Небето беше ясно и чисто; звездите ярко блестяха отгоре. Тяхната светлина бе достатъчна да се различи околността на кораба и все пак не се виждаха нито джонки, нито сгради. Напротив, пред очите на Рихард се разстилаше една ширина, нежно полюляваща се, от нищо непрекъсвана повърхност, в която се отразяваха звездите — това беше морето.

Момчето се изплаши. Нима джонката се бе откъснала от котвата и отливът я е отнесъл от пристанището? Макар да не беше моряк, той знаеше все пак колко често се сменят приливите и отливите. От един прилив и отлив до друг минаваха дванадесет часа и половина. Утре преди обяд „Шуи-хой“ бе възнамерявала да тръгне с прилива към Кантон; сега беше може би един часа след полунощ, следователно морето най-вероятно се намираше в започване на отлива. В такъв случай бе възможно откъснатият кораб да е отнесен от пристанището, без това да е забелязано от екипажа, който може би спеше до последния човек.

Рихард реши да събуди вуйчо Метусалем.

Той обаче спеше така здраво, че не чу повикването на момчето, нито пък почувства нещо, когато то силно го разтърси. Страхът на

момчето се увеличи. То поиска да излезе на палубата, за да вдигне тревога, и издърпа резето на вратата, ала не съумя да я отвори — тя беше барикадирана отвън.

Сега му проблесна някаква смътна представа, която беше още по-лоша от първоначалното му предположение: китайците не бяха честни хора; „Кралицата на водите“ беше може би дори разбойническа джонка. Бяха дали на европейците сам-ху с опиум, за да ги приспят и после ограбят и умъртвят.

При тази мисъл се възвърна цялата дееспособност на момчето. То се опита още веднъж да събуди с разтърсване Метусалем или някой от другите, но напразно.

— Продължават да спят — каза. — Ще се събудят може би едва през деня. Само аз и кучето сме будни. Тия негодяи ще узнаят, че един немски гимназист не се страхува от тях! Нали тъй, храбри ми момко?

Той погали кучето по красивата, дълга козина, а то го погледна със светлите си очи, удари с опашка по пода, после извъртя глава към вратата и изръмжа тихо и гърлено, сякаш искаше да каже: „Знам вече! Но не се бой, нали съм тук!“ След това Рихард взе от ъгъла пушките на спътниците си и ги прегледа. Той не беше стрелец, не знаеше дали магазинните карабини са заредени и ще може ли в случай на отказ да ги зареди. Но конструкцията на двете пушки на минхер беше толкова проста, че лесно би могъл да си служи с тези оръжия. Отвори петлетата и по капсулите разбра, че цевите са заредени. Впрочем нали съществуваха и револверите, с чието боравене бе напълно запознат. Той ги извади от джобовете на спящите и сега събра един внушителен арсенал.

Но ето че кучето внезапно се послуша, отиде до вратата, подуши и започна да ръмжи — някой трябва да се намираше отвън.

Рихард чу вън да местят нещо тежко, после някой опита да отвори тихо вратата. Но не успя, тъй като тя бе зарезена. Момчето даде знак на кучето да отиде при него и му заповяда с жест да мълчи.

Оттатък си зашепнаха нещо, след което минаха няколко минути и се чу нов шум. Звучеше, като че някой работи със свредел по вратата. Рихард приближи и наистина вода да се появява върхът на голям свредел. Човекът явно се канеше да пробие отвор, за да може да погледне в каютата.

Когато привърши и изтегли свредела, Рихард се отдръпна встрани, за да не могат да го видят. Погледът на съгледвача имаше възможност да обхване само четиримата спящи и кучето. Човекът вероятно сега си мислеше, че Рихард лежи в ъгъла и също спи. Ньюфаундлендерът седеше в средата на каютата със зорко вперени в дупката очи. Умното животно изглежда съзнаваше нейното значение, личеше му, че е готово да се нахвърли върху първия, дръзнал да влезе. При силата на животното въпросният при всички случаи щеше да е изгубен и Рихард си каза, че онези отвън ще се стремят най-напред да обезвредят кучето.

Но как? Не можеха да го достигнат с нищо друго освен с куршум. Дали щяха да опитат? В такъв случай беше необходимо да се просвредли още един отвор — единият за огнестрелното оръжие, другият за прицелващото се око.

Момчето не се излъга, тъй като сега отново чу шум от пробиваше. Каза си, че револверният куршум навярно ще премине през тънката врата, но няма да нарани стоящият отвън. Ето защо взе пушките на минхер, запъна петлетата и застана така, че отвън да не може да бъде видян. Едната пушка облегна до себе си, насочи цевта на другата към вратата и зачака какво ще предприеме човекът.

Свределът премина през вратата и на светлината на двата висящи от потона фенери Рихард видя, че той е с по-голям диаметър и бе превъртял един далеч по-голям отвор от първия. Онова, което бе подозирал, се сбъдна: човекът провря цевта на един пищов. Умният поглед на кучето все още бе отправен към врата. То видя оръжието и бързо отскочи встрани. В същия миг Рихард дръпна спусъка, понеже окото на атентатора при всеки случай беше на горния отвор, той беше насочил цевта приблизително петнадесет цола по-ниско, където би трябвало да се намират гърдите. Изстрелът отекна и отвън се разнесе силен крясък. Юношата грабна бързо втората пушка и даде още един изстрел — по-настрани от първия, понеже си каза, че отвън сигурно има няколко души. Прозвуча втори крясък, след което се чуха викове от много гласове, в които се включи яростният лай на кучето.

Съобразителният момък бързо измъкна бележника от джоба си, откъсна няколко листа, навлажни ги с език и ги залепи върху четирите отвора — от куршумите и свределите, така че вече не можеше да се наднича вътре. Който приближеше с намерение да погледне, трябваше

да избути хартията и тогава Рихард щеше да знае къде точно да се цели. Но изглежда никой от китайците не мислеше да рискува да се приближи в такава опасна близост до вратата. Вниманието на юношата на първо време се разпределяше между нея и спътниците му.

Колкото и дълбока да бе упойката, трясъкът от двата изстрела все пак бе проникнал до слуха им. Те се раздвижиха, но в много различна степен наистина.

Дебелият само се помръдна леко и промърмори, без да отваря очи:

— Hem! Jemand schiet. Dat gevt gebraden kater. (Хм! Някой стреля. Това означава печено от котарак.) — После отново потъна в упойката си.

Търнърстик се обърна бавно на другата страна и продума:

— Още веднъж огън, момче! И добре се цели! Дай му да се разбере! — Той изглежда мислеше, че неговият кораб води битка с някой друг.

Готфрид фон Буйон повдигна високо глава, послуша се за миг и изруга:

— Глупако, к'во ти хрумна? Как може да стреляш с моя обой! Че беше ли зареден? — Сетне смъкна отново глава и продължи да спи.

По-голямо въздействие отколкото при другите трима упражниха изстрелите върху Метусалем. Той се надигна до кръста и отвори очи. Загледа се втренчено пред себе си и запита:

— Стреля ли се? Кой... къде... защо... за... за... за...!

По-нататък не стигна. Затвори очи и отново се отпусна назад. Рихард пристъпи към него, улови го за раменете и го задържа.

— Вуйчо, събуди се, вуйчо Метусалем!

Подканата на момчето не намери отклик. То изправи с мъка тежкия торс на упоения и извика:

— Вуйчо, ама чуй ме, де! Застрелях двама китайци. Канят се да ни убият!

— Остави... остави... остави ме! — измърмори Дегенфелд и поиска отново да се отпусне.

Рихард обаче го задържа здраво и помоли:

— Събуди се, събуди се! Намираме се в голяма опасност!

— Опас... ност? — изломоти другият.

— Да. Поне очите си отвори, де!

— Оч... оч... очите!

Виждаше се, че се мъчи да повдигне клепачи, ала не му се удаде. Тогава на Рихард хрумна едно необикновено средство: той подвижна с гневен тон на студента:

— Не чуваш ли, тъп хлапако!

Оскърблението веднага даде желания резултат. Метусалем ококори очи и кресна:

— Безсрамна лисица! Ще ти тресна един! Наточи шпагата, Готфрид! — Въпреки отворените си очи той не позна Рихард.

— Ти си лисица! — отвърна този. — На три пъти изключвана от университета маймуна!

Обидата се оказа по-силна от упойката. Метусалем отхвърли юношата от себе си, изправи се на колене и прогърмя:

— Как? Какво? Изклю...изклю...аз...аз?

— Да, ти! Позорно изключен!

Сега Синьочервеният скочи на крака, протегна ръце към оскърбителя и извика с почти преминал във фалцет глас:

— На мен това! На мен! Кучешки кокал, ще те сдробя!

Поиска да скочи върху Рихард, но залитна към стената и затваряйки очи, остана облегнат на нея. Хвана с две ръце натежалата си глава и навярно щеше отново да се смъкне, ако на Рихард не бе хрумнало ново средство за въздействие върху неговата дееспособност. Той разтърси рамото му и каза:

— Метусалем, я се събуди! Касае се за твоята честна дума. Искаш да се оставиш да те заколят тук и да не можеш да сдържиш честната си дума? Чуй, твоята честна дума, твоята конг-кеоу, твоята конг-кеоу!

— Честна дума... конг-кеоу; Ще... я... сдържа! Какво... какво... а, ти ли си, Рихард? — Той се изправи стегнато, отвори очи и сега разпозна момчето.

— Моля те, за Бога — каза то, — спомни си за конг-кеоу! Спомни си за моята майка, спомни си и за Йе-кин-ли, комуто си дал своята честна дума. Ако сега не се съвземеш, няма да спазиш своята конг-кеоу.

— Защо?

— Защото в противен случай тук ще ни убият — У-би-ят?!

— Да. Не чу ли изстрелите ми? Аз застрелях двама китайци.

— По дяволите! Сънувам ли? Главата ми, главата ми! Какво става с мен и главата ми? Защо лежат тия тримата като мъртви на пода?

— Защото са ви дали опиум, за да ви упоят. Мерзавците пробиха две дупки във вратата с намерение да застрелят най-напред кучето, но аз им пратих два куршума, които сигурно са улучили.

— Ти... си... стрелял! Кой... кой говореше преди малко за изключване?

— Аз. Това беше единственото средство да те разбудя.

— Ах...ах...ти, храбрецо! Умен обесник! Но главата ми, главата ми! — Той сложи ръце на слепоочията си и се постара да застане твърдо, без да се олюлява.

— Остани буден, остани буден, вуйчо! Животът ни зависи от това!

— Да, живот... честна дума... конг-кеоу... *Relegatio cum infamia!* [2] Момче, това беше серт тютюн, но той трябва да бъде изпушен. Опиум! Рихард, главата ми е замаяна, сякаш бавно пропадам. Трябва да ми помогнеш!

— Ако мога, ще го сторя.

— Добре! Удари ми една плесница, ама от все сърце!

— Вуйчо!

— Я стига! И не се мотай! Така трябва да бъде, другояче не става, момчето ми. Не аз, а опиумът ще получи удара. Хайде, действай!

— И наистина ли ще помогне?

— Така мисля. По дяволите, стори го бързо, иначе ще се срина!

— Е, добре тогава!

Рихард замахна и му нанесе пожеланата плесница, и то така „от все сърце“, че удареният политна, хванал се за бузата, и извика:

— Мътните да те вземат, момче! Нямах предвид чак толкова силна! Но не вреди. Много помага, много, казал селянинът, скочил в кревата и го издънил. Сега ми е по-добре, та казвай бързо, какво се случи?

Рихард го осведоми накратко. Метусалем пристъпи до прозореца и погледна навън, отиде до вратата да огледа повредите, след което каза:

— Рихард, ето ръката ми! Ти си един умен и храбър момък и ни спаси живота. Издръж само още малко, докато стана отново плен

господар на главата си. Веднага щом пребледнея, светни ми още един шамар — това помага, чувствам го. Засега друго средство нямаме. Най-напред ще прегледам карабините и ще заредя пушката на дебелия. Дръж внимателно вратата под око. Вземи моята пушка и видиш ли някой да отстранява отвън хартията, прати незабавно един куршум към съответното място.

Той вкара два патрона в магазинната карабина и я подаде на момчето. Едва бе станало това и кучето се обърна с ръмжене към прозорците. Синьочервеният хвърли поглед в тази посока, измъкна незабавно пушката от ръцете на Рихард и се прицели.

Изпърво се показаха краката, а после се появи и тялото на някакъв мъж. Сигурно се бе спуснал по въже от борда.

— Искат да опитат оттам, но и това ще им опротивее — прошепна студентът. Сега той стоеше, без да залита. Опиумът вече нямаше власт над него.

— Да го застреляш ли се каниш? — попита Рихард.

— Сега съм убеден, че се намираме сред морски разбойници. Те нямат милост и ние можем да се спасим единствено ако също не мислим за снизхождение. Живот срещу живот! Може би нехранимайкото се тъкми да ни метне вонящо гърне. Удаде ли му се, ние сме изгубени.

Човекът вече се бе спуснал толкова, че лицето му се появи на люка. Метусалем дръпна спусъка — лицето трепна и изчезна. Екнаха гневни викове.

Дегенфелд пристъпи до прозореца и погледна навън.

— Правилно! — каза. — До въжето виждам една връв, на която виси гърне. То при всички случаи е „хи-тху-чанг“, както тия типове наричат вонящите гърнета, сиреч „съд със силно смърдящи треви“. Горко на оня, край който се пръсне едно такова гърне! Китайските пирати ги мятат на палубата на корабите, които възнамеряват да превземат. Ужасната смрад, която разпространяват, зашеметява целия екипаж на плавателния съд. Внимавай с прозорците!

— Не искаш ли да ги затворим?

— Няма да помогне, понеже шибърите могат да се избутат и отвън. Освен това смятам, че няма да се осмелят да се спуснат пак скоро. Сега нека заредя изстреляната цев.

Докато го правеше, погледът му падна върху тримата спътници, които и тоя път бяха чули изстрела. Готфрид фон Буйон се бе изправил в седнало положение и подпрян на стената, веднага бе заспал пак. Търнърстик лежеше, приповдигнал се на лакът, ала погрешно — лежеше по корем, което му пречеше да потъне отново в сън. Той напразно се мъчеше да се търкулне по страна или по гръб и стенеше:

— Jemand heeft weer geschoten. Hij heeft mij getroffen. Ik ben dood! (Някой пак стреля. Той ме улучи. Аз съм мъртъв!) — Той беше най-бодър от тримата, макар да бе пил точно колкото тях. Метусалем го обърна по гръб, изправи го с усилие в седнало положение, изтика го до стената да може да се облекне и му каза:

— Не сте мъртъв, минхер, жив сте. Я ме погледнете!

— Не — твърдеше дебелият, — мъртъв съм.

— Не, не сте умрял, а само упоен.

— Добре, тогава ще спя!

— Не бива да спите! Събудете се! Отворете очи!

— Имам ли очи?

— Разбира се, че имате! Само си направете труда да ги отворите!

Дебелият помъчи да откликне на подканата. Източи максимално вежди нагоре, ала не съумя да отлепи клепачите.

— Het gaat niet (не става) — рече той с прозявка. Тогава Рихард пое нещата в свои ръце. Сети се за успеха, който бе имал при вуйчо Метусалем, и реши да затрогне забележителната му особеност, като каза:

— Манхер, не сте ли гладен? Не искате ли да хапнете нещо?

— Да ям? — запита Ардапеленбош. — Какво имате?

— Какво имаме? А вие какво най-много обичате?

— Gebraden gans met koolsalade.

— Имаме го, печена гъска със салата от зеле!

— Прекрасно! Искам я!

Хитрината успя. Дебелият отвори широко очи и протегна ръце за обещаното гъше печено. Дегенфелд бе принуден да се изсмее високо, макар ситуацията да не бе приятна, и каза:

— Още малко търпение, минхер. Няма да я получите, преди да сте станал.

— Ik zal opstaan! (Ще стана!) — Като се опря здраво с две ръце на стената, действително му се удаде да се изправи. От това усилие

съзнанието му още повече се върна. Той изгледа двамата учудено, хвана се после за главата и занарежда: — *Mijn hoofd, mijn hoofd! Ik heb een Nijipaard tussen mijn hersens!* (Главата ми, главата ми! Имам речен кон в мозъка си!)

— Но ни виждате и разпознавате?

— *Jawel!* (Да, така е!)

— Тогава кажете най-напред къде държите мунициите си!

— *Oaar!* (Там!) — Той посочи войнишката раница. Метусалем я отвори и съгледа значителен брой разноцветни кесии. Извади една и попита:

— Какво е съдържанието на тая хартия?

— *Hooizaad* — гласеше отговорът.

— Тревни семена! А тук?

— *Driekleurigviooltjesthee.*

— Значи чай от градински теменуги. А тук.

— *Krizemuntthee.*

— Чай от гъозум! А в тази кесия?

— *Lindeboombloesemthee.*

— Липов чай! Следващата тук?

— *Seringenthee.*

— Значи чай от чер бъз. Но, минхер, това са двацет кесии, цяла аптека! С каква цел мъкнете всъщност насам-натам всичките тия различни чайове?

— *Voor mijn gezondheid. Ik tieb vele ongesteldhedden.* (За моето здраве. Аз имам много болести.)

Дегенфелд извади всички кесии, докато стигна най-отдолу до мунициите и зареди двете изстреляни пушки. От това дебелият изцяло дойде на себе си. Той се осведоми с каква цел пълнят оръжията му. Като чу в каква голяма опасност се намира, стана извънредно подвижен. Прибра отново кесиите, за да са му всички неща наедно, изтегли се после с пушките, чадъра и войнишката раница в ъгъла и заяви, че ще застреля на място всеки, който само му направи някоя по-навъсена физиономия.

Сега се касаеше да се доведат до съзнание капитана и Готфрид фон Буйон. И това стана, макар и трудно. Щом чуха, че някой иска да посегне на имуществото и живота им, омаята излетя от тях. Но за колко дълго, това бе въпросът. Може би отровата още не беше

встъпила в своето пълно, същинско въздействие, може би то тепърва започваше да се разгръща. Това трябваше да се предотврати. Но как и с какво? Та нали средство за противодействие в каютата нямаше.

Като първо средство лекарят препоръча повръщането и ако се налага, прилага стомашна промивка, за да отстрани все още наличната в стомаха отрова. Ето защо Дегенфелд посъветва другарите си да раздразнят по механичен път стомасите си до повръщане. Но това естествено не бе достатъчно, тъй като опиумът вече бе проникнал в кръвта. Употребяваните в подобни случаи медикаменти, като кофеин или декокти, липсваха. Един танинов разтвор...ах, това наведе Метусалем на една добра идея.

— Манхер, вашата раница ще ни спаси! — каза той на холандеца.

— *Mijn ransel?* (Моята раница?) — запита онзи учудено. — *Wilt U hem als Medicijn opvreten?* (Искате да я изядете като лекарство?)

— Не, хвърлил съм око не на раницата, а на съдържанието ѝ. Различните чайове съдържат повече или по-малко дъбилна киселина. Ако ги заварим гъсто и изпием настройката, алкалоидите на опиума ще се превърнат в тялото в неразтворими танати. Цяло щастие, че ви хрумна мисълта да вземете ракията със себе си; сега можем да я използваме като горивен материал. Самовар и вода за пиене моряците ни набавиха следобед. Значи имаме всичко необходимо.

— Да — рече дебелият, чаят ще ми дойде добре. Трябва да пием.

Скоро чаят беше готов и всеки, освен Рихард, получи равна порция от горещата, противна на вкус напитка. Освен това беше необходимо да се противодейства на опиума с непрестанни телесни движения и дълбоки вдишвания на свеж въздух. Ето защо по предложение на Метусалем се заловиха със свободни гимнастически упражнения, при което дебелият изглеждаше извънредно комично. Той изпълняваше всички движения и стойки, които Синьочервеният демонстрираше, с истинско въодушевление, защото чувстваше по себе си, че това средство дава желания резултат, макар да бе твърде уморително за него. Той лееше пот от всички пори.

Да не бяха четиримата такива порядъчни пиячи, то опиумът щеше да упражни върху тях една още по-голяма и продължителна власт. Но така господството на отровата все повече и повече

отслабваше, докато накрая в главата остана само едно леко за понасяне неразположение.

Докато те се упражняваха с всички сили и пиеха по време на паузите от силния екстракт на чая, Рихард пазеше като верен страж. Той стоеше със заредена пушка, готов да изпрати куршум на първия, осмелил се да се появи при вратата или някой от люковете. При това трябваше да разчита повече на зрението, отколкото на слуха си, защото гимнастиците създаваха прекалено голям шум.

---

[1] Холотурия — вид морски червей от бодлокожите (Б. пр.) ↑

[2] *Relegatio cum infamia!* (лат.) — Позорно изключен! (Б. пр.) ↑

ГЛАВА 8

В БЕДА И ОПАСНОСТ

Когато приятелите отдъхваха веднъж за минута-две и следствие на това в каютата бе станало тихо, доловиха леко почукването вратата.

— Шуи нгуаи? (Кой е отвън?) — запита Метусалем.

— Gu-ten Abend!^[1] — прозвуча тихият отговор, изговорен бавно и предпазливо, на отделни срички, но достатъчно ясно, за да се разберат думите.

— Какво? — прошепна студентът на спътниците си. — Та това е немски!

— Да — кимна учудено Готфрид. — Т'ва е милият вечерен поздрав на нашия обичаен матерен език. Как ли е сбъркал пътя си на старата джонка?

— Сигурно се касае за някакъв капан, който ни поставят. Човекът случайно е научил тези две немски думи. Я да видим!

— И обръщайки се към вратата, отговори по-високо: — Добър вечер! Кой е отвън?

— Приятел — отговори се също така тихо като преди.

— Добре! Но кой?

— Един нещастник, който е също пленен. — Думите бяха отново разчленени на сричките им и много бавно изговорени, както го прави човек, немного силен в съответния език, но желаещ да бъде разбран.

— Не го вярвам — каза Метусалем. — Какво искате?

— Да вляза при вас.

— Ба! Я си стойте хубавичко отвън! Вие сигурно сте негодяят, който се представяше за малаец.

— Американецът, вашият прислужник? О, не! Аз съм китаец.

— И все пак говорите немски!

— Господарят ме научи.

— Кой е той?

— Фер Сай-тай-най, в Ху-нан.

— Това е шмекерия — забеляза тихо на спътниците си Дегенфелд. Сай-тай-най не е китайска дума, нито пък китайско име.

— Думата и на мен не ми е известна — отговори Търнърстик със самочувствие. — Сай-тай-най няма ни едно от моите пет окончания.

— Много правилно! — усмихна се студентът. — По този начин правят опит да спечелят доверието ни. Убеден съм, че това е оня янки. Щом отворим, ще нахълта толкова народ, че няма да имаме пространство за отбрана.

И като се обърна към вратата, продължи да пита:

— Къде попаднахте в плен на морските разбойници?

— В пристанището на Шанхай. Имах работа в Кантон и отплавах с „Шуи-хой“, понеже ми казаха, че отивала нататък. Едва по път разбрах сред какви хора съм попаднал. Оставиха ме да избирам между живота и присъединяването към тях.

— Хм-м! Значи сте станал пират?

— Само привидно!

— И ви оставят свободно да обикаляте насам-натам?

— Само в открито море, в пристанищата — не. В Хонконг бях затворен в трюма и едва когато вдигнаха котва ми позволиха да се кача.

— Тъй! Кой е с вас при вратата?

— Никой.

— Но би трябвало все пак да ви виждат, че разговаряте с нас!

— Не. Фенерите са угасени. Не гори нито един, понеже никой от срещаните кораби не бива да ни вижда или пък повиква.

— Хм! Къде е хо-чанг?

— Спи. Останалите офицери — също. Само то-кунг стои на руля.

— А матросите?

— Има само трима вахтени на палубата. Всички останали трябва да почиват, защото с настъпване на утрото ще имат много работа.

— Не ви ли наблюдава някой от тези вахтени?

— Не. Единият стои горе на носа, значи не може да ме види. Вторият се придържа край задната мачта и погледът му не достига дотук. А третият спи при средната мачта. Много вероятно и другите двама да спят.

— Странно! Нима ни чувстват толкова гарантирани, че нито даже са поставили пост пред вратата?

— Никой не искаше да остане, защото стреляте. Те така барикадираха вратата ви, че да не можете да я отворите.

— И въпреки това искате да ви пуснем да влезете? Противоречите си.

— Не, та нали мога да отстраня бамбуковите пръти, с които е подпряна вратата. Можете да ми се доверите.

— Какви са им намеренията спрямо нас?

— Смятат призори да ви убият. Ще разкъртят покрива на каютата ви и ще хвърлят вътре вонящи гърнета.

— По дяволите! Дотогава нищо ли не се канят да предприемат?

— Не. Мислят, че ако после се измъкнете, през деня по-лесно ще могат да се отбраняват срещу вас.

— Значи типовете все пак ни имат страха?

— Даже голям страх. Нали вече очистихте неколцина.

— Хм. И какво пък всъщност възнамерявате да правите при нас?

— Искам да ви помоля за помощ, тъй като аз сам съм твърде слаб, за да си добия отново свободата.

— Ама нали и ние сме пленени като вас!

— Така е наистина! Но от онова, което чух за вас, вие притежавате достатъчно смелост, решителност и оръжия, за да се освободите. Ето защо на драго сърце бих се поставил под ваша закрила.

— Всичко това звучи много добре, но аз не мога да ви се доверя.

— Можете да го сторите. Аз имам честни намерения. Повярвайте ми!

Тогава Готфрид постави ръка върху тази на студента и му прошепна:

— Т'ва звучи толкоз добре и окаяно, че момъкът буди съжаление у мен. Пуснете го в квартирата, старий Метусалем!

— Твърде опасно е!

— Опасно? Не съм убеден. К'во може да ни стори един-единствен човек?

— Откъде си толкова сигурен, че е сам?

— Сигурен наистина не, ама има нещо в неговите думи, дет' ми грабва сърцето. И к'во ви пречи да махнете хартията и да погледнете що за дух стои вънка?

— Това е вярно. Нека погледнем.

Той пристъпи тихо към вратата, отстрани един от листовете и погледна през куршумения отвор. Звездите пръскаха толкова светлина върху палубата, че той можеше много добре да се ориентира. Там нямаше никой. Едва когато махна най-долната хартия, видя човека, който лежеше отвън на пода с лице близо до вратата. Залепи отново двете хартии на дупките и му каза:

— Ще опитам. Хайде отстранете подпорите! Непосредствено след тези думи отвън се чу шум от удряне и бутане и Метусалем после отвори вратата, която се движеше на кожени панти. Човекът влезе бързо, а студентът незабавно зарези отново вратата. След това огледа изпитателно влезлия.

Беше млад мъж, може би на двадесет и четири — двадесет и пет години. Носеше по-добро облекло от моряците, та дори и от техните офицери. Оръжия по него не се виждаха. Той улови ръката на Метусалем и каза прочувствено:

— Благодаря ви, майн хер! Сега вече мога да имам надежда за свободата си.

— Хм! — продума студентът, поклащайки глава. — Един китаец, говорещ немски и представящ ни се при такива обстоятелства, това е нещо доста необикновено. Китаец ли сте всъщност?

— Даже чистокръвен!

— А защо ни заговорихте на немски? Как узнахте, че ще ви разберем?

— Чух американеца да казва на Хо-чанг, че сте немци.

— Хм-м. А що за професия имате?

— Търговец съм и търгувам с петрол.

— Хм! Имате честно лице и на драго сърце бих ви се доверил, стига да не беше само така нареченият господар „Сай-тай-най“! Името не е китайско?

— Това е вярно. Вие говорите ли китайски?

— Да.

— Е, тогава знаете, че ние изговаряме чуждите думи по наш начин. Трудно ни идва да произнасяме правилно определени съгласни, когато стоят една да друга. Така например вместо Кристус (Христос) казваме Ки-ли-су-ту-су и наместо спиритус (спирт) — су-пи-ли-ту-су.

— Зная го, но вие самият изговорихте все пак двете думи правилно!

— Само защото съм имал възможността да се упражнявам години наред. Името Сай-тай-най също е немско, ала изречено с китайски език. Той в действителност се казва...

— Стой! — прекъсна го рязко Метусалем. — Нима е възможно! Какво предугаждам! Говорите за петрол! Говорите по-нататък за някакъв господин Сай-тай-най, който живее в провинция Ху-нан! Сай-тай-най! Тук вие сте поставили едно „ай“ мезкду съгласните и още едно на края на думата, защото единствената и вярна гласна в едносричната дума е именно също „ай“?

— Така е.

— Следователно името гласи Щайн?^[2] — Да, Щайн. Хер Щайн е моят Пи-ли-ни-ци-па-ла, моят принципал (шеф).

— Как е първото му име?

— Да-ни-не-ле, значи Даниел.

Сега Рихард нададе възторжен крясък, спусна се към китаеца, улови го за ръката и извика:

— Щайн... Даниел... немец... в провинция Ху-нан... значи вие познавате моя чичо! Каква изненада, какво щастие! Колко добре, че ви пуснахме да влезете!

Китаецът погледна юношата удивено и запитва:

— Как? Какво? Вие познавате господаря?

— Естествено! Та той ми е чичо!

— Тогава... тогава сте получил писмото му?

— Да. Вие знаете ли за него?

— Всичко! Та нали самият го занесох в Кантон на нашия агент. И тъкмо този агент се канех да навестя, за да го питам по поръчение на шефа дали не е пристигнал отговорът! Но попаднах сред пиратите.

— Аз самият съм отговорът. Вместо да пиша, веднага потеглих насам. Така пожела вуйчо Метусалем. Възнамерявахме да отидем в Кантон при агента, за да се осведомим кой път да изберем.

— Метусалем? Вуйчо? — попита китаецът. — Никога не съм чувал това име.

— Това е много рядко — додаде Синьочервеният усмихнато. — Откак свят светува, само един-единствен освен мен се е казвал така, а той за съжаление сега най-сетне е мъртъв. Ние всички естествено ви казваме най-сърдечно „добре дошъл“. Вярно, понастоящем не се намираме в приятно положение, но все ще намерим средства и пътища

да се освободим, а после веднага ще поемем към Ху-нан или по-точно към Хотзинг-тинг. Нали така се казва селището?

— Да, хер. То носи сегашното си име едва откак хер Щайн се намира там.

— Помислих си го. „тинг“ означава „малък град“, а „хотзинг“ има значение на „огнени кладенци“ или „огнени извори“. Значи в превод името на селището би гласяло „Градът на огнените кладенци“. Ние знаем, че хер Щайн е открил петролни извори. Ето защо, когато споменахте името му и заговорихте за петрол, започнах да подозирам, че имате предвид онзи, когото се каним да навестим.

— Каква среща! Но всички ли сте от една компания? Всички ли сте сродници? Всички ли ще пътувате за Хо-тзинг-тинг?

— Всички, с изключение на този хер, който навярно няма да ни придружи толкова надалеч.

Той посочи дебелия, който също като капитана и Готфрид бе следил сцената с най-голям интерес. Срещата с този китаец, служител на чичо Даниел, бе така необикновена, че те най-напред почти забравиха за опасното положение, в което се намираха. Имаше толкова много въпроси и отговори. Капитанът рече, поклащайки глава:

— Някои кораби наистина са пресичали неочаквано курса ми, но такава странна среща никога не ми се е случвала!

— И на мен — пригласи Готфрид. — Направо съм затрогнат от тая добрина на съдбата. Ще ми са да притисна главата на тоз' фатум^[3] и да го разцелувам. Я елате, старий китаецо! Разтърсвам ви ръка и ви отправям едно сърдечно чинг-чинг-чинг!

Той прегърна китаеца и го целуна по страните. Дебелият така се разчувства, че избърса една сълза на окото си и едва ли не хлипайки каза:

— Ik ben ook uk vriend. Het U een goede gezondheid?

Китаецът го изгледа въпросително, тъй като нищо не разбра. Метусалем поясни:

— Манхер ван Ардапеленбош уверява, че е ваш приятел, и се осведомява дали сте добре със здравето.

— О, здравето ми е отлично — отговори сега китаецът.

— En mijn gezondheid is niet goed. Ik ben altijd onpasselijk. (А моето здраве не е добро. Аз съм през цялото време неразположен.)

Китаецът не знаеше как да възприеме това интимно изявление. А минхер ревностно продължи:

— Gij alien zijt mijn vrienden. Ik reis mee naar Ho-tsing-ting. Gij zult mij niet verließen. (Всички вие сте мои приятели. Аз ще пътувам с вас до Хо-тзинг-тинг. Вие не бива да ме губите.)

Той подаде на всички тлъстите си ръце и получи от тях уверението, че неговото решение им е извънредно приятно. Това така го зарадва, че лицето му засия от удоволствие.

Но сега Метусалем се сети за сериозността на положението. Той се осмели да отвори вратата и излезе навън. Когато се върна и резето бе отново спуснато, осведоми:

— Наистина не се вижда никой. Тези хора са изключително нехайни. Нима за толкова сигурни ни имат, та хич не ги е и еня за нас?

— Така е — отговори китаецът. — Ние се намираме в открито море и следователно не можем да им избягаме.

— Но и те на нас! От колко души се състои екипажът?

— Над шейсет човека са.

— Не видях толкова.

— Държат ги скрити.

— А как са въоръжени?

— Според вашите представи — твърде зле, но според нашите — много добре. Че са снабдени с вонящи гърнета, навярно вече сте забелязал. Имат обаче и топове.

— Ние не видяхме такива!

— Напъхани са в сандъците, които се намират долу в трюма. Щом се разсъмне, ще снемат опаковките и ще ги издигнат с винча. Едва тогава „Кралицата на водите“ ще заприлича на разбойническа джонка.

— Те сега на грабеж ли са тръгнали?

— Да. Но едва след като бъдехте убити, възнамеряваше Хо-чанг да се отправи на лов за търговски джонки. Плячката се предава на Хуичу, Оглавяващият братството.

— От какъв вид са топовете?

— От онези, които ние наричаме „пао“. Всяко си има своето име. Според тези названия оръдията трябва да са извънредно опасни. Има едно „Бълващия дракон“, друго „Поглъщащия тигър“, трето

„Безспорния победител“, друго пък „Богоборецът“ и едно „Людоедът пао“. Но с вашите оръдия тези топове не могат да се сравнят.

— А личните оръжия?

— Мечове, копия, брадви, ножове, стрели, лъкове и стари пищови. Освен това какви ли не пушкала.

— Последните добри ли са?

— Не. Някои имат стари фитилни сачмалии, наричани „ниао-тзинг“, което ще рече „пушка за птици“. После старите трицевки, водещи се под името „сан-ян-чунг“ — „пушка с три дула“. По-нататък има пушки със затвор, казват им „тзе-лай-хо-тзианг“ — „самогърмящи пушки“. Срещат се също така пушки за сачми, носещи наименованието „слаби пушки“. И накрая видях и въздушни пушки, наричаме ги „фунг-тианг“, което означава „вятърна пушка“. В манджурския език се водят под названието „чиргабуку миоочан“, което трябва да се преведе като „пушка със затворен въздух“.

— Ей, та това са цял куп инструменти на смъртта. Човек наистина би могъл да се уплаши — ухили се Метусалем.

— Боите ли се? — попита китаецът угрижено. Същевременно погледна разтревожено студента. Китайците ни най-малко не се славят с лична храброст и този тук много вероятно не правеше изключение. Вярно, имаше честна, бъдеща доверие физиономия, но беше дребен и слаб и в никой случай нямаше вид смел човек или чак пък на герой. За него вече бе достатъчно храбра постъпката да се отрече от пиратите и да отиде при немците. Нима се беше излъгал в надеждите? В този случай за него навярно щеше да е по-добре да си бе останал при китайците. За да го подложи на изпитание в това отношение, Метусалем отвърна:

— Зловещо ми е естествено. Повече от шейсет неприятели, въоръжени по този начин! Какво можем да направим срещу топовете?

— Олеле, господарю! За опасни ли ги смятате?

— Много!

— В такъв случай ще ме посъветвате да се промъкна обратно, та да не узнаят пиратите, че съм бил при вас?

— Не мога да ви посъветвам нито да го сторите, нито да не го сторите. Но според мен, мястото ви е при племенника на вашия шеф.

— Ама тук ще ме застрелят!

— Ами! Не си го мислете! Аз само исках да ви изпитам и за съжаление узнах, че в случай на битка не бива да разчитаме прекалено на вас. Но не всеки може да бъде голям воин; трябва да има и мъже на мира, търговци, петролни бизнесмени и други. Мисля, че ще ви измъкнем заедно с нас. Или и вие ще кажете, минхер, че искате да си спасите живота като станете морски разбойник?

— Ik met (аз не) — отговори запитаният. — Ik heb geweren en een mes. Ik ben een groot veldheer. (Аз имам пушки и нож. Аз съм голям пълководец.)

— А ти, Готфрид?

— Е, щом питате, мога само да ва съжалявам! — сгълча го добродушно носителят на лулата. — Шепа китайци не могат ма изкарат от спокойствие. Ша издухам тез' типове с мой обой, та из въздуха ша са носят само.

— Хубаво! А вие, капитане?

— И мен ли питате? — рече Търнърстик. — Не мога да ви кажа нищо повече, освен че съм моряк, който е бил в големи опасности.

— Добре, в такъв случай сме единодушни. Сега какво да правим? Къде спят моряците?

Въпросът беше отправен към китаеца. Той отговори:

— Долу в трюма при топовете.

— Винаги ли там спят?

— Да.

— Значи организацията е съвсем различна от тази на нашите кораби. На палубата трима вахтени и кормчията, а всички останали долу. Невъзможни порядки, особено за пирати! Къде спи капитанът?

— Обикновено тук, в съседство — отвърна китаецът. — Но днес не се осмели, понеже се страхува от пушките ви. Куршумите лесно биха преминали през тънката стена. Той се намира наедно с корабопритежателя и свещеника в задната каюта.

— Това е добре. А сега ми кажете по-напред как да ви наричам. Вие още не сте ни казал името си.

— Името ми е Лианг-си.

В превод то означава „Добра сделка“, от което може да се заключи, че приносителят притежава делови качества, но не бива да се очаква войнствен характер.

— Мен — каза студентът, — можете да наричате различно. Казвам се Дегенфелд, от време на време и Метусалем. Но ако предпочитате да си служите с китайски, викайте ми „Тзинг-хунг“.

— Тзинг-хунг? — попита китаецът учудено. — Та това означава „Синьочервения“! Така ли ви наричат?

— Да, така, и то заради носа; това е моето шенг-минг.

— Студентското ви име? Какво сте следвал?

— Онова, което вие наричате „чу“.

— Значи всичко?

— Да. Имах малко желание, но много време; ето защо учех всичко, а сега не мога нищо. Но позволете да ви назова имената на останалите господа! Този хер е капитан Търнърстик, чието име ще бъде изговорено от някой китаец, който не знае нашия език, като Ту-ру-не-ре-си-ти-ки. Слугата ми Готфрид — думата би трябвало да звучи Го-то-то-фи-ри-ди. А този, скъпи ми приятелю, се казва Ардапеленбош, което славният китаец ще произнесе А-ра-да-па-пе-ле-не-бо-шо^[4]. А сега трябва да питам нашия обичан капитан Ту-ру-не-ре-си-ти-ки нещо: от колко ръце се нуждае един хо-чанг, за да извърши маневра с джонката?

— Необходимо е да знам каква.

— Обръщане.

— Обръщане? Хм! Това много зависи от вятъра.

— Имам предвид сегашния.

— Значи откъм сушата. Ние плаваме по вятъра. Една такава джонка е нещо много непокорно. Съвсем малки възможности има за движение в зигзаг срещу вятъра. Защо питате?

— Връщаме се в Хонконг.

— В Хон...конг? — проточи Търнърстик. — Да не сте превъртял? Китайците ще се пазят да поемат обратно!

— И аз тъй мисля, но ние изобщо няма да ги питаме.

— По дяволите! Разбирам! Мистър Метусалем, какъв номер! Такова нещо още не е бивало.

— Толкова по-добре! Обичам да върша неща, с които друг не би се справил. Та колко души ще са ви необходими, ако поемете командването на „Кралица на водите“?

— Нека видя. — Той отвори тихо вратата, излезе навън и се огледа. Острото му моряшко око различи вахтения, който спеше седнал

до гротмачтата. Проучи кораба, морето, вятъра, после се върна в каютата и каза: — Бриз откъм сушата и отлив, при тоя такелаж и с малкото и тежки рогозени ветрила нищо не може да се направи.

— Наистина ли хич нищо?

— Да. Дори максимално да спуснем платната, пак ще продължим да бъдем изтласквани от отлива в морето.

— Не бихте ли могъл поне да легнете в дрейф?

— Да, можем да легнем именно на топ и такел, но това няма да ни е от никаква полза. Вярно, джонката за нейния вид е много добре построена. Трябва да опитам да рифовам ветрилата и да ги обърна според вятъра. Ако аз самият заста на кормилото, то може би ще съумея поне да преустановя хода. Така няма да продължим да се носим в морето и ще можем да чакаме, докато на заранта се появи морския бриз и настъпи следващият прилив. С тяхна помощ ще се върнем в Хонконг.

— Добре, така ще направим! И тъй, колко хора трябва да поставя на ваше разположение?

— На разположение? Да не би да се каните да ги изръсите ей тъй из ръкава?

— Да. Нашият приятел Лианг-си ще слезе долу при китайците и ще ни прати толкова, колкото са ви необходими. Той ще ги събужда един по един и също така поотделно ще ни ги праща, та долу никой нищо да не знае за другия. Останалите не бива да се събуждат. Както идват поединично нехранимайковците, така и ще ги надвиваме. След това ще ги заставим да правят каквото поискаме. Останалите ще заковем, за да не могат да излязат.

— Чудесна идея! Метусалем, вие сте великолепен мъжага!

— Ja (да) — изказа съгласието си дебелият, — *hij wil het hele schip inpikken* (той иска да пипне целия кораб.)

— Да, т'ва искаме! — намеси се Готфрид развеселен. — Гръм и мълния, к'ви физиономии ша изблещат у дома в „Приносителя на записа от Ниневия“, когат' им разправим как сме отмъкнали цяла джонка барабар с екипажа и сме я отнесли в джобчето на жилетката си!

— Не е ли твърде опасно? — попита китаецът.

— Не — отвърна Метусалем.

— Ама аз ли трябва да изпращам хората горе?

— Няма да ви изядат — успокои го капитанът. — Само измислете някакъв благовиден претекст! Има ли някъде наблизно въже?

— Достатъчно, в хранилището пред тази каюта.

— Но вътре може да се влезе само отгоре?

— Да.

— А там стои предният пост, това е неприятно!

— Съвсем не! — каза Метусалем. — Аз веднага ще разменя една дума с човека. Само внимавайте! Готфрид нека дойде с мен и да държи в готовност носната си кърпа, за да му запуши устата.

Двамата напуснаха каютата. Вън видяха въжетата, на които вечерта бяха висели фенерите. Метусалем отрязва едно парче, което щеше да ползва за връзване. Той съгледа мъжа, спящ седнал до гротмачтата и прошепна на Готфрид:

— Аз ще го уловя за гърлото. Той ще отвори уста да се разкрещи или да си поеме въздух. Тогава ти ще му тикнеш кърпата колкото може по-навътре.

— Хубаво! Ша го обслужа добре!

Те се промъкнаха безшумно, след което Дегенфелд стисна човека за гърлото. Той понечи да скочи изплашено и да се развика. В същия миг ваксаджията набута кърпата в устата му.

— Тъй! — кимна. — Тоя няма да може да ни изпее няк'ав кадрил. Да го връзвам ли? Само го дръжте здраво!

Изненаданият по толкова неделикатен начин човек удряше наоколо с ръце и крака, което не попречи на Готфрид да го овърже така, че да не е в състояние да помръдне.

— С тоя свършихме — рече Дегенфелд. — Сега към носа!

Една тясна стълба до каютата водеше на покрива ѝ. Те изкачиха тихо стъпалата и видяха горе поста да спи седнал. С него се случи същото като с другаря му. Метусалем беше извадил носната си кърпа, за да му я тикнат в устата, ала Готфрид каза:

— Оставете си я в джоба! Ний самите са нуждаем от кърпите си. Ша му отрежа едно парче от пижамата. То ша свърши същата работа.

Така и стана. След това двамата слязоха да уведомят другарите си, че намерението им се е увенчали с успех.

— Сега ни остават още двама — обади се Търнърстик, — задният пост и кормчията. Аз трябва да присъствам заради кормилото. Желателно е то да се върже здраво.

Най-напред Лианг-си беше пратен в малката камерка за въжета. После Рихард и минхер се отправиха тихо към средния люк, за да надзирават входа към моряшкото помещение, докато другите четирима се промъкнаха към задната част на кораба. И тук една стълба водеше до високия кварталдек^[5]. На стъпалата ѝ седеше вахтеният и... спеше. Те се справиха с него лесно и по същия начин, както с другите двама.

Сега оставаше само кормчията, който при всички случаи щеше да е буден. По тази причина не можеха така леко да го обезвредят, а пък от друга страна трябваше да се избегне всякакъв шум, тъй като под него спеше хо-чанг.

— Как ще я подхванем тая работа? — попита Търнърстик. — Ако ние... ах, та нали аз съм облечен като китаец. Той следователно ще ме сметне за някой от неговите хора. Вие внимавайте! Веднага щом го пипна, пристигайте с въжетата.

— Само че го дръжте здраво, че да не вземе да се развика!

— Нямайте грижа! Гърлото, което стисна в ръцете си, гарантирано не издава нито звук.

Докато другите останаха и тайно надничаха над ръба на кварталдека, Търнърстик изкачи малкото стъпала и тръгна направо към Токунг. Оня го запита недоволно какво иска. В сумрака той наистина го сметна за някой от вахтените.

— И още питашенг? — отговори капитанът. — Ще ми се да ти прегледамунг гърлото, обеснико. Само почакай, долни, мошенически мерзавецонг!

Едновременно с този великолепен китайски отговор той склучи моряшките си ръце около гърлото на кормчията и го стисна така здраво, че онзи се свлече безмълвно. След това го вързаха и му запушиха устата като на другите.

— Върви добре — рече Лианг-си. — Толкова лесно не си го представях.

— Е, толкоз лесно, както изглежда, наистина не е — отговори Готфрид. — Ако пък твърдите противното, опитайте тогаз с хо-чанг, който сигур иде вече на ред.

— Но той не е сам! За да не бъда открит, трябва да убия двамина, а това аз не искам.

— Ний също. Само нежно им постискваме шиите, ама ги оставяме да си живеят. Аз поне нямам охота да увисна на бесилото кат'

убиец. Т'ва нивгаж не ми е било увлечение и по таз причина все още са радвам на най-добро здраве.

Търнърстик върза бързо щурвала, след което Метусалем нареди на китаеца да им покаже къде спи Хо-чанг със собственика на кораба. Беше в кърмовата каюта, под кормилото. Свещеникът също се намираше при тях.

Имаше места, където тънката стана не беше плътна. Струйки светлина се процеждаха през фугите. Дегенфелд приближи и погледна вътре. Не можеше да обгърне цялото помещение, но видя все пак тримата мъже, спящи върху дебели сламеници на пода. От ниския таван висеше книжен фенер.

— Глупостта и безгрижието на тези хора наистина са почти толкова големи, колкото подлостта им — каза той. — Явно са били напълно убедени, че сме им в кърпа вързани. Да се държат с нас така, пък да спят по същото време като лалугери, това е прекалено! Твърде много се осланят на факта, че са ни залостили вратата. Екипажът под тях ли спи?

— Не — отговори Лианг-си. — Всички лежат в средното помещение, значи доста по-напред.

— В такъв случай можем да рискуваме да вдигнем малко шумотевица, която всъщност е неизбежна, защото те са се зарезили. Има ли някъде големи гвоздеи и чук?

— Да, при въжетата.

— Идете да донесете, докато ние кажем на тези господа „добро утро“!

Китаецът тръгна. Дегенфелд погледна на кое място от вътрешната страна на вратата се намира резето. После натисна и вратата отскочи. Тримата спящи се събудиха и се надигнаха. Синьочервеният беше извадил двата си револвера, Готфрид и Търнърстик — също.

— Останете седнали или ще получите куршум! — излая Метусалем на шокираните хора на английски. — Който издаде звук, без да съм му разрешил, е изгубен!

Физиономииите, които показаха, никой художник не би могъл да възпроизведе. Те се вторачиха ужасено във влезлите, сякаш имаха привидения пред себе си.

— Вие... вие ли сте? — с мъка проговори най-сетне хо-чанг. — Какво желаете?

— Да ви благодарим за опиума, който ни дадохте.

— Опиум? Какво имате предвид?

— Не се правете на незнаещи! Сипахте ни опиум в питиетата, за да ни упоите!

— Не, господарю! По какви причини бихме го сторили?

— За да ни ограбите и убиете.

— Тиен-на! (Небеса!) За убийци ли ни смятате?

— Действително. Мислите, че не знаем, че вашата „Шуи-хой“ е пиратска джонка?

— Господарю, какво говорите! Веднага ще наредя да дойдат всичките ми хора, за да свидетелстват, че ние сме почтени хора.

Той поиска да се изправи. Метусалем опря револвера в челото му и повели:

— Останете седнал, в противен случай стрелям! Напълно вярвам, че на драго сърце бихте повикал хората си!

— Господарю, небето и земята ми са свидетели, че ние сме честни. Вие самите сте тези, които се отплатиха за нашето гостоприемство с неблагодарност. Застреляхте трима от хората ми и ранихте четвърти!

— Значи с един куршум са били улучени даже двама, това извънредно много ме радва. Защо пробихте отвори на вратата ни?

— За да видим дали спите.

— За какво ви беше необходимо да го знаете? И защо спуснахте после от борда онзи човек до люка ни?

— Понеже не ни позволихте да погледнем през вратата.

— Празни приказки и лъжи! Човекът трябваше да ни метне едно хитху-чанг! Защо не станахте до сутринта в Хонконг?

— Нима вече не сме там?

При този въпрос той направи такава арогантна физиономия, че Метусалем грубо го сръза:

— Не се преструвайте! Негодник като вас не би съумял да ни измами. Още от началото си бяхте наумили да ни видите сметката. Защо пратихте американеца да ни подслушва?

— Американеца? Кого имате предвид?

— Човекът, който се представи за малаец.

— Че той си е такъв!

— Ще трябва да ни го докаже! След като ви предаде нашия разговор, на вашия дух никак не му бе трудно да отговори на въпроса ми.

— Той винаги може да го стори, духът е всезнаещ.

— Наистина ли? Хм-м. Духът и на вас каза, че всички ще пристигнем благополучно в Кантон. Тук той за съжаление се излъга, понеже ние действително ще видим Кантон, докато вие никога през живота си вече няма да отидете там.

— Как тъй?

— Ами защото хората в Хонконг ще ви устроят едно малко обесване, както обикновено се постъпва с морски разбойници.

Хо-чанг погледна двамата си съседи, сякаш очакваше подкрепа от тях, ала те отбягнаха погледа му и не се осмелиха да кажат нито дума. Виждайки, че те предоставят защитата на него, той увери тържествено:

— Господарю, всичко, в което ни упреквате, е една голяма заблуда и тя веднага ще се изясни, ако ми разрешите да повикам хората си.

— На мен ми е необходим само един от тях и той е тук. Сега ще продължавате ли все още да отричате?

Лианг-си влезе, след като предварително бе надникнал предпазливо. Като го съгледа, хо-чанг замлъкна, но му метна яростен поглед.

— Е, говорете, де! С каква цел са топовете долу в сандъците?

— В сандъците имало топове? — гласеше наглият контравъпрос.

— Отведете ни долу и аз ще ви докаже, че това е лъжа!

— Нямам подобно желание, тъй като там спят вашите „честни“ моряци. Но в Хонконг ще ви накарат да си признаете.

— Добре, тогава ме пуснете да изляза! Корабът изглежда се е откъснал и е отплавал с отлива в морето. Аз ще го върна обратно, а после вие можете да заведете иск при Хинг-куан^[6].

— Едва ли ще последвам съвета ви. За да се върне джонката в Хонконг, вие не сте ни необходими. И като стигнем там, наистина ще повдигнем жалба, но не при вашия куан, а при нашия консул. На него ще предадем и кораба.

Нехранимайковците пребледняха.

— Господарю, няма да го направите! — извика хо-чанг.

— Защо не? Защото после бързо-бързо ще увиснете на врата си? О, ние познаваме процесуалното производство на вашата страна! Нямаме никакво желание да чакаме решението на шест съдебни инстанции и да узнаем после, че тутча-юен^[7] или та-ли-се^[8] в крайна сметка ви е пуснал да офейкате. Вие сте разбойници и ние ще го докажем. Поискайте да ни убиете и понеже сме чужденци, делото ще се глада от представителите на страните, чиито граждани сме. А тези консули ще се погрижат въжето скоро да легне на шиите ви! Готфрид, капитане, вържете типовете!

Последното разпореждане беше изречено естествено на немски. Хо-чанг и двамата му съучастници не се осмелиха да окажат съпротива пред заплашващите ги револвери на Метусалем и се оставиха да ги вържат и дори да им запушат устата.

Следващият ход беше да се осигури екипажът. Търнърстик каза, че за обслужване на кораба ще са му необходими най-много десет човека. Тъй като сред седмината пленници вече имаше пет моряка, нужни бяха само още петима. Тях Лианг-си трябваше да изпраща горе поотделно под предлог, че Хо-чанг иска тайно да разговаря с тях. Тъй като дотук всичко бе протекло толкова добре, той заяви, че е готов, и слезе през средния люк в трюма. По-нататъшният успех на начинанието зависеше от неговата интелигентност. Надяваха се хитростта му да е по-голяма от неговия кураж. Петимата се скриха зад няколкото коша и празни сандъци, край които хората трябваше да минат. Въжета имаше в достатъчно количество.

Дойде първият. Когато понечи да мине край тях, беше сграбчен от Дегенфелд и Готфрид. От уплаха занемя, а останалото свършиха отправените му закани. Беше вързан с двете ръце за фокмачтата.

Същото постигна и другия. Ланг-си изпълняваше отлично поръчението и изпрати един подир друг пет човека, без да е разбудил останалите. Те биваха залавяни по описания начин и връзвани по мачтите или перилата.

Накрая на палубата се изкачи и самият Ланг-си.

— Свършихте работа си далеч по-добре, отколкото очаквах — похвали го Дегенфелд. — А сега да заковем люка и да изтърколим отгоре няколко от тези тежки кошове. Сетне на никого няма да се удаде да изкърти капака.

Когато прокълняха ударите от чука, моряците в трюма естествено се събудиха. Изкачиха се по люковата стълба, за да разберат какво означава тая аларма. Установявайки, че люкът е закован, те нададоха див крясък и се опитаха да го разбият, но не им се удаде. Отгоре ги обсипаха с куршуми и скоро викането и думкането заглъхнаха — бяха сплашени. Въпреки това Метусалем нареди на Рихард Щайн да остане на стража при люка.

Сега хората бяха достатъчно, капитанът да може да предприеме маневрата си. Той се изкачи да поеме кормилото и да дава заповедите си оттам. Десетимата китайци трябваше да изпълняват нарежданията, пазени от Дегенфелд, Готфрид, минхер и Лианг-си. Който проявеше неподчинение, щеше да бъде застрелян на място. Това им бе казано. Никой от тях нямаше оръжие, а вървите им бяха разхлабени само колкото бе необходимо. Ето защо те осъзнаха, че трябва да се покоряват и се отказаха от всяка съпротива. Впрочем вероятно и слисването им бе толкова голямо, че изобщо не им хрумваше мисълта да се противят.

Търнърстик бе обяснил на Метусалем да разположи трима моряци при фокмачтата, трима при бизанмачтата и четирима при гротмачтата. Тези сили бяха достатъчни за манипулация с въжетата, вързани за краищата на рейте, сиреч при горните ъгли на ветрилата. Всяко от тези въжета се нарича „брас“. Те служат за хоризонталното движение на платната, с което вятърът среща повече или по-малко тяхната площ. Брасовете откъм страната на вятъра се наричат наветрени брасове, а другите — подветрени. „Пълно брасоване“ означава платната така да са насочени, че да улавят перпендикулярно вятъра. Брасоване по вятъра или отпуснато брасоване означава платната да застанат така, че вятърът да среща само техния ръб.

Като видя, че хората са заели местата си, капитанът изкомандва:

— Хойхо, момчета, внимавайтенг, внимавайтинг, внимавайтонг!

Те погледнаха към него, ала не го разбраха. Виждайки отправените към него лица, той продължи:

— Всички моряци на десния бординг! Хванете подветрените брасовенг! Прибирайте стегнато! Здраво теглетенг, теглетинг, теглетунг!

Те стояха и не знаеха какво трябва да правят.

— Всички дяволинг, не можете ли да чуетинг! Не можете ли да разбиратунг китайски! Освободете наветрените брасовенг и събирайте здраво подветрените! Събирайтенг, събирайтинг, събирайтунг!

Сега Дегенфелд и Лианг-си взеха нещата в свои ръце, като преведоха полугласно думите на великия китайски филолог. Заповедите бяха изпълнени, и то така задоволително, че Търнърстик се провикна към щурвала:

— Е, мастър Метусалем, какво ще кажете за моя китайски? Кадърен тип е тоя Фрак Търнърстик, а? Може да командва на всички диалекти!

— Да, това е изумително! — отговори Дегенфелд.

— Ако не сте го очаквал, вече го знаете. А аз най-сетне намерих хора с правилен горнокитайски в главите. Я внимавайте само!

И с гръмотевичен глас продължи да нарежда:

— Сега съвсем по вятъра брасоветенг, изцяло, изцяло, напълнинг, напълнанг, напълнунг! Установете ги здраво, установявайте здравунг, установявайте здравинг... здравинг... здраванг!

Тъй като заповедта бе отново преведена на хората, което Търнърстик или не чу, или не искаше да чуе, тя бе изпълнена.

— Много добре, отлично! — извика той. — Обръщай вече щирборда^[9], стара джонке! Продължавайте така, момчета, момчетинг, момчетенг, момчетунг!

Така протекоха нещата и при следващите команди. В крайна сметка той наистина съумя да преустанови хода на плавателния съд, фиксира здраво щурвала, слезе и нареди да вържат отново моряците. После тупна Дегенфелд по рамото и каза с тон на доволство:

— Да, окончанията, моите окончания, драги ми Метусалем. Де да бяхте пожелал и вие да се сприятелите с тях!

— Ще се постарая! Но какво става? Джонката да не би да прави завой?

— Само така изглежда, само така изглежда! Сага тя е обърната на дрейф, стабилно установена. Сега ще чакаме прилива и утринния бриз, който, както е известно, духа към сушата. След това ще потеглим обратно за Хонконг.

— Много ли сме се отдалечили?

— Не зная точно. Нямам инструменти, а и не мога да се осланям на картите на тоя Хо-чанг. Проспах също и нашето „отплаване в

морето“. Но предполагам, че се намираме пред Мърз Бей. Трябва да дочакаме утрото...

Дръзкият замисъл бе успял. Шест души, включително Лианг-си, бяха завладели пиратска джонка с десет пъти по-многоброен екипаж от тях. Радостта от това подейства по-добре от всякакво лекарство. Пътниците вече не усещаха главоболие — чувстваха се така добре, сякаш не бе имало нито сам-ху, нито опиум.

---

[1] Guten Abend! (нем.) — Добър вечер! (Б. пр.) ↑

[2] На немски Stein (Б. пр.) ↑

[3] Фатум (лат. fatum) — съдба, провидение (Б. пр.) ↑

[4] Изхожда се от латиницата на имената (Б. пр.) ↑

[5] Квартердек — горна задна палуба (Б. пр.) ↑

[6] Хинг-куан — мандарин на правосъдието (Б. а.) ↑

[7] Тутча-юен — главен съдия-следовател (Б. а.) ↑

[8] Та-ли-се — касационен съд (Б. а.) ↑

[9] Щирборд (нем. Steuerbord през рус.) — десен борд (Б. пр.) ↑

ГЛАВА 9

КРАЯТ НА РАЗБОЙНИЧЕСКАТА ДЖОНКА

Дегенфелд крачеше напред-назад по палубата. Той мина край Лианг-си, спря при него и каза:

— Когато дойдохте преди малко в каютата ни, нямаше време за по-обстойна информация. Но сега бих желал да ви запитам как се запознахте с нашия сънародник Щайн. Откога сте при него?

— По мои пресмятания точно от четири години.

— Провинция Ху-нан ли е родният ви край?

— Не, родом съм от съседната провинция Квай-чоу.

— А-а, това за мен е крайно интересно!

— Вярвам, понеже Квай-чоу е най-интересната провинция в цялата империя.

— Защо?

— Защото там живеят Зенг и Миао-тзе.

— Тава е вярно. Считат ги за остатъци от първичното население на Китай и те повече от три хилядолетия са останали настрана и чужди на специфичния китайски народностен елемент. Но не това имах предвид. Тази провинция ме интересува, тъй като възнамерявам да отида нататък.

— Искате да отидете в Квай-чоу? Хер, това е опасно!

— Възможно е, но аз съм длъжен да отида, понеже съм дал честната си дума. Познато ли ви е там?

— Не особено, тъй като от осем години отбягвам родния си край. Вие сте дал честната си дума?

— Да, моята конг-кеоу.

— Даже конг-кеоу? Къде стана това? Тук в Китай?

— Не, в Германия, моята родина.

— Възможно ли е? Били са запалени и тсан-хианг?

— Благовонни пръчици, да.

— Хер, в такъв случай трябва някой истински китаец да е приел вашата Конг-кеоу!

— Действително. Той е търговец и основа магазин за всевъзможни китайски артикули в града, в който живее. Бил е принуден да напусне Китай като беглец.

— Има ли семейство?

— Да, за съжаление е трябвало да го изостави.

— Тогава горко им, защото сигурно са платили заради него! И аз опознах съвсем същото нещастие. Баща ми беше заставен да бяга.

— Странно! Кога беше това?

— Преди осем години. По онова време аз бях на шестнайсет.

— Какво беше извършил?

— Нищо. Беше невинен. Вие навярно знаете, че таи-пинг основаха нова религия с намерение да свалят господстващата династия. Почти го бяха постигнали. Това продължи дълго и костваше кървави битки, докато накрая бяха победени. В крайна сметка те се разпиляха на банди, които грабеха страната, откъдето минеха, докато стигнаха до южните провинции. Част от тях се устремиха и към Квай-чоу. Един от второстепенните водачи, някогашен приятел на татко, ни потърси и живя няколко дни у нас, без да подозираме, че принадлежи към тайпингите. Намериха го при нас. Беше арестуван, а с него и моят баща, макар че той се закле в невинността си и приятелят му потвърди, че той не е знаел нищо. Двамата бяха отведени в Синг-пу^[1] и затворени там в клетки като диви зверове. Един от служителите бил благоразположен към баща ми, защото той му бил сторил много добро. Промъкнал се през нощта при него, отворил тюрмата и го пуснал да избяга. Баща ми се отби при нас за няколко мига, колкото да си вземе сбогом. От онзи час не съм чувал нищо за него.

Метусалем беше изслушал това изложение с необикновено съпричастие.

— Странно! — продума той. — В кой град се случи това?

— В Сен-хо.

— А как е фамилното ви име?

— Панг.

— Панг в Сен-хо! Ще ми позволите ли да ви попитам за млечното ви име, макар в действителност това да е неучтивост?

— С удоволствие! На вас аз дължа свободата си, как бих могъл да се гневя на въпроса ви! Млечното ми име е „фук-ку“, което означава „Първоизточник на щастието“. Родителите ми дълги години били

бездетни и ето защо кръстили първородния си син с това име, намеквайки че вече са щастливи.

— Каква среща! Майка ви се казва Хао-кеу, Обична уста, нали?

— Да. Откъде знаете?

— Имате още един брат и две сестри. Първият се казва Йин-тзиан, Добрина на небето, а те — Меи-пао, Красива снага, и Сим-минг, Сърдечна светлина?

Китаецът отскочи крачка назад и извика:

— Хер, какво чувам! Вие знаете имената на моите близки?

— Нещо повече! Баща ви се казва Йе-кин-ли!

— Да, да! Кой ви е споменал тези имена?

Дегенфелд сложи ръка на рамото му и отвърна:

— Вашият баща.

— Моят... истина ли е, вярно ли е?

— Да, той беше, комуто дадох своята конг-кеоу, че ще му заведе семейството, или най-малкото ще му занесе достоверни сведения.

— Значи той е жив, жив?

— Чувства се здрав и му върви много добре.

— О, Небеса, о, Небеса! Каква новина, каква вест! Почти не мога да повярвам. Цели осем години напразно очаквах известие от безследно изчезналия, считах го за мъртъв. И сега така ненадейно, така неочаквано чувам, че живеел в Германия! Струва ми се, сякаш сънувам!

— И аз съм дълбоко развълнуван, приятелю. Чувствам се много щастлив, дето ви намерих, защото така си спестявам много време за търсене.

— Ох, ще търсите, ще трябва все пак още да търсим! Нали сте се задължил да намерите не само мен, но и майка, брат ми, сестрите ми?

— Естествено! Надявам се, знаете къде да ги открием?

— Не, тъкмо това не знам. И тях в продължение на осем години нито съм ги виждал, нито съм чувал нещо за тях.

— Как е възможно?

— Много просто. Сигурно знаете, че в Китай често близките на някой злосторник трябва да изкупят заедно с него прегрешението му?

— Да.

— Когато татко избяга, нас ни арестуваха. Бяхме затворени, но поединично, за да не можем да общуваме помежду си. Същият този

приятел, който бе освободил баща ми, отвори тъмницата и на мен. Даде ми пари и ме препрати през границата на Квай-чоу, като назова едно селище, където трябваше да чакам своите. Те не дойдоха. Ето защо предположих, че не му се е удало да освободи и тях.

— Защо е отворил само на вас вратата, а не същевременно и на вашите?

— Беше невъзможно, тъй като бяхме разделени далеч един от друг.

— Не се ли сдобихте по-късно с някакви сведения?

— Да, много по-късно. Но беше минало твърде много време, когато успях нещо да узная.

— Значи е трябвало да го сторите по-рано.

— Нямаше как. Не можех да се доверя никому, а самият аз не биваше толкова скоро да рискувам да отида в Квай-чоу. Когато след пет години се бях променил дотолкова, та смеех да вярвам, че няма да бъда разпознат, отпътувах за Сен-хо. Приятелят беше починал, а за моите никой нищо не знаеше.

— Това е печално за вас и неприятно за мен. Аз трябва да сдържа думата си, така че непременно ще се отправя към Сен-хо, за да опитам нещо да узная. Имам също поръчението да взема със себе си парите, заровени от вашия баща.

— Нима знаете къде са?

— Да.

— Това е добре! Но дали ще са още там?

— Надявам се. Сега още не ми се иска да говоря по този въпрос, но в подходящото време ще ви съобщя необходимото. Вие готов ли сте да посетите баща си в Германия?

— Незабавно! Та то се подразбира изцяло от само себе си и при това съм щастлив, че мога съвсем поносимо да говоря немски.

— При хер Щайн ли го научихте?

— Да, той искаше да слуша матерния си език. Желаше да има човек, с когото да може да разговаря на немски. Аз си бях спечелил уважението му, и ето как от всичките си хора той избра мен и започна да ми преподава уроци.

— Наистина ли е толкова богат?

— Много богат. Той е най-богатият мъж в Хо-тзинг-тинг.

— И желае да остане там?

— Принуден е, ако не иска да изгуби цялото си притежание. Вярно, копнее по родината си, ала досега не е намерил никого, на когото да може да продаде изворите и всичко останало. Намери ли купувач, веднага ще тръгне за Германия.

Готфрид фон Буйон бе видял, че двамата разговарят така задушевно. Любопитството го подтикна да напусне поста си и да приближи.

— Да няма тук няква конференция? — попита. — Бива ли да си позволя и аз да се включа, а?

— Да, старий ми Готфрид — отговори Дегенфелд. — И ще се зарадваш. Представи си, току-що се оказа, че този млад човек е най-големият син на нашия приятел Йе-кин-ли.

— К'во? Как? Къде? На нашия Йе-кин-ли с конгкеоуто, който ма кат' Неоу-хи-чин-ли-неоу наруга? Сигур тук има няква заблуда.

— Не, вярно е.

— Показа ли си той имунизационния картон?

— Не е нужно. Той напълно издържа легитимационния си экзамен.

— Кой би го помислил! Вий сте китаецът на малкия Йе-кин-ли! И как всъщност са разкри т'ва?

От радост той изговори въпроса си толкова високо, че дебелият също приближи и се осведоми:

— Wat krijgt Gottfried toch zo? (Че какво толкова пък се е разкряскал Готфрид?)

— К'во кряскам? — рече онзи. — И още питате, дебелий? Я разгледайте внимателно тоз син на Средното царство! Той е точно тоз, когото ний тук дирим, а именно жив-живеничкият Исаак на Авраам, наричан от нас у дома Йе-кин-ли!

— Derhalve zijn zoon?

— Да, следователно неговият син! К'во ша речете за таз работа?

— Какво ще река? Добре дошъл! Добро утро, мой приятелю! Аз съм минхер ван Ардапеленбош. Аз също исках да ви търся с тях.

Той разтърси ръцете му с такава сила и беше толкова зарадван, сякаш самия него е сполетяло някакво голямо щастие. Като повечето пълни хора той притежаваше много добро сърце и мека душа.

Търнърстик и Рихард също дойдоха да узнаят причината за тази голяма радост. Но Метусалем бързо разкара отново непредпазливата

компания, за да не изпускат китайците от очи.

Настъпи утрото; бризът откъм сушата отслабваше все повече и повече, докато накрая съвсем замря. Когато отново се появи, имаше противоположна посока. Задуха от морето към сушата и сега бе време на Търнърстик да разпорежи на матросите да се заемат отново с брасовете и корабът да се върне с морския бриз в пристанището. Развързаха пленниците и те бяха принудени да се подчинят на заповедите на капитана — разтълкувани им през нощта, след което бяха наново завързани. Естествено бяха послушни, понеже виждаха насочените към тях оръжия. Малайските моряци, които често се срещат из тези води, се държат съвсем иначе. Те биха оказали съпротива дори срещу пушките и револверите. Китаецът обаче е герой само когато няма никаква опасност за него или поне ако може да разчита с доста голяма сигурност на успеха.

Скоро просветля дотолкова, че можеше да се обгърне целия хоризонт, и тогава всъщност мъжете видяха, че джонката не е единственият кораб по тия места. Зад тях един параход изпускаше гъсти кълба дим от мощните си комини. Дегенфелд се изкачи при капитана, застанал при щурвала, и запитва:

— Що за кораб може да е това, мастър?

— Може да ви го каже всяко двегодишно дете. Това е боен кораб.

— Много елегантно построен, както изглежда.

— Какво значи елегантно за този нов сорт русалки! Това е крайцер, построен от стомана. Не бих желал да вляза в конфликт с тоя юначага. Идва право към нас. Необходими са ни още часове, докато влезем в пристанището. Кой знае какво може да се случи междувременно. Май ще е по-добре да се поставим под негова закрила.

— И аз съм на същото мнение. По този начин ще отпаднат всичките ни грижи.

— Ако имаше тук, някъде сандък със сигнални флагове, щях да помоля крайцера да побърза повече. Както изглежда, той бездруго ни е удостоил с вниманието си. Изпърво се държеше от наветрената страна, но когато ни забеляза така се обърна към подветрената, че ако му се прииска, ще ни досегне с лакът. Виждате ли сега валмата дим? Той дава повече пара. Това е сигурен признак, че му се виждаме съмнителни. Сигурно се намираме близо до брега и той смята, че

искаме да му се изплъзнем към плитчините. Ето защо не иска да губи време. След десет минути ще е тук.

— Под какъв флаг плава?

— Все още под никакъв, но ще ни го покаже в момента, в който ни поздрави с „добро утро“. Внимавайте!

Броненосецът приближаваше с голяма бързина, не бяха минали и пет минути и от палубата му се накъдри светло облаче, след което прозвуча гърмежът.

— За жалост не можем да му отговорим — рече Търнърстик. — Нямаме никакво оръдие горе — всички са в сандъците. Но аз все пак ще му покажа, че разбираме неговия език. Поемете щурвала и го дръжте както аз досега. А-а, англичанин!

Той посочи бойния кораб, на чийто флагов прът се бе издигнал синият дивизионен флаг на Великобритания. После се спусна по стълбата, отиде до бизанмачтата, свали китайския червено-жълт флаг, който се ветрееше там, завърза краищата му и отново го издигна. Това се нарича „флагът се вее на показ“ и се счита за интернационален бедствен сигнал.

После извади ножа си и срязва двата бриса на бизан-платното, което веднага се отклони по вятъра. Същото направи и с грота и фока. Тежките рогозки изплюяха по мачтите и корабът спря. Когато се върна отново при кормилото, той каза:

— Трудно и рисковано начинание! Но при сегашния вятър става. Не исках да развързваме пак моряците, погледнете им физиономииите! Голям страх се чете в очите им. Знаят, че за тях е дошъл Съдният ден.

Параходът приближи шумно, мина непосредствено край тях, даде обратна пара и спря. Цялата палубна вахта се намираше на щирборда и гледаше насам. Командирът стоеше на мостика и оглеждаше с остър поглед джонката, а палубният офицер извика на китайски:

— Джуен ахой! Нан-тао „Шуи-хой“?

— Небеса! — възкликна Търнърстик. — Та това китайски ли е? Как можа да го издрънка! При това без ни едно окончание!

— Разбира се, че е китайски — отговори Дегенфелд. — Той извика: „Джонка, ахой! Наистина ли си «Кралицата на водите»?“ Първо минаха край нас, за да прочетат името на джонката.

И като се обърна към крайцера, извика на английски:

— Пиратската джонка „Шуи-хой“, завладяна от нас, петима европейци. В трюма има шейсет души, люкът е закован. Молим за спешна помощ!

Палубният офицер се обърна към коменданта на мостика, размени няколко думи с него и после запитва:

— Who are you? (Кои сте?)

— Трима немски студенти, един холандски плантатор и Фрик Търнърстик, американски търговски корабен капитан.

— Търнърстик, Търнърстик! All devils! Къде е старият морски вълк? — запитва бързо командирът.

— Тук съм! — отговори капитанът, с една ръка на кормилото, а с другата размахал тръстикова си шапка. — Ах, възможно ли е! Едва сега виждам лицето. Капитан Бийдъл, как е възможно!

— Хей! Търнърстик, вие сте наистина! Ама кой дявол ви е подтикнал към мисълта да се напъхате в тоя езически тоалет?

— Той съответства на сегашния ми ранг. Аз съм Тър-нинг стикинг куо-нган та-ху-тсианг.

— Кукувицата нека ви разбира! Разбира се, отново някаква ваша приумица! Още като видях джонката и ми обърна внимание. Не й хванах вяра. Трябва вече да я познавам. Не повярвах и на твърдението на вашия съсед. Но след като виждам вас на щурвала, вярвам на всичко. Ще трябва да отскочим при вас!

— Да, заповядайте! Изпратете предобедната вахта!

— Какво? Половината екипаж!

— Необходимо е. Имаме над шейсет пирата в трюма.

— Добре! Любопитен съм да чуя как е станала тая работа. Навярно пак някой майсторлък на Търнърстик!

Палубният офицер извика познатото „Rise out, quartier, in the Name of God“ и скоро силните сини униформи се изсипаха от люка. Лодката и бордовата стълбичка бяха спуснати и Търнърстик помоли Готфрид и Рихард да спуснат стълбичката и на джонката. Капитан Бийдъл предаде командването на кораба, за да се отпрати лично към „Кралицата на водите“.

Застанал при щурвала, Търнърстик се провикна радостно насреща му. Те се познаваха от по-рано, често се бяха срещали и сега си разтърсиха с радост ръце. Въпреки сериозността на ситуацията

командирът се изсмя високо, като разгледа внимателно облеклото на Търнърстик. Онзи обаче остана много сериозен и каза:

— Какво има тук да се смеете, сър? Сега аз съм генерал-майор, а че си разбирам занаята доказва фактът, че предавам в ръцете ви повече от половин стотица пирати заедно с джонката им!

— Зная вече! Та нали ви познавам! Но само петима мъже, наистина ли само петима мъже? Кажете, как е възможно това?

— Един приятел китаец също участва, ще ви разкажа всичко. Всъщност славата не принадлежи на мен, а на нашия Синьочервен Метусалем тук.

— Синьочервен? Метусалем? Хм! — рече Байдъл, като огледа проучвателно Дегенфелд. Види се не само Търнърстик му изглеждаше комичен, ала той си направи труда да остане сериозен.

Търнърстик му разказа с няколко думи преживяното приключение. Комендантът сега стана много сериозен.

— За Бога — възкликна той, — та това наистина е дело, на което човек трябва да отдаде всяка почит! В студентска галауниформа да дойдеш в Китай е... хм! Но вие така сте се държали, че трябва на всички ви да стисна ръката.

Той го стори и продължи, като хвърли изпитателен поглед на палубата:

— Вече ви казах, струва ми се познавам тази джонка. Ето защо наредих да питат дали наистина е „Шуи-хой“.

— Тя е естествено.

— Тъй ли? Хм-м! Бих се обзаложил, че имам пред себе си по-скоро една стара познайница, която за съжаление на няколко пъти ми се е изплъзвала в плитчините, където не мога да я последвам. Един моряк ще познае даден кораб, ако ще и десет други имена да му сложат. Аз съм убеден, че този съд е прословутият „Хаи-лунг“ (морски дракон). Но нека погледнем.

Неговите хора стояха строени в пълна бойна готовност. Той даде знак на Търнърстик да го последва, качи се на предната палуба и се наведе над носовия парапет.

— Така си и мислех! фалшива картина! Необходимо е човек само да я обърне и да види изображения дракон, а под него двата йероглифа, означаващи „Хай-лунг“, Морски дракон. Ако имяхме под ръка гаечен ключ...

— Долу до каютите има един сандък, съдържащ разни инструменти — намеси се Метусалем. — Също двата свредела, с които пробиха отворите по вратата ни.

Рихард отиде да донесе сандъка. Между многото неща бе и необходимият ключ. Капитанът заповяда на двама от хората си да се спуснат, да обърнат картината и отново да я завинтят. Там наистина беше изобразен един грозен дракон, разтворил широко огненочервена паст, с шрифта под него „Хай-лунг“.

— Това е достатъчно — каза Байдъл. — Други доказателства не са ни необходими. „Хай-лунг“ е толкова прочут с лошата си слава из тези води, че много-много няма да се церемонят с екипажа му. Но как да заловим тези хора? Какво ще кажете, капитане?

— Хм! — изръмжа Търнърстик. — Щекотлив въпрос!

— Действително. Не бих искал да пращам момчетата си на явна смърт. Типовете вероятно имат долу достатъчно оръжия, за да ни посрещнат със сол и пипер, като отворим люка. И барутният погреб е долу. Може да им скимне да предпочетат да хвърлят и себе си, и нас във въздуха, вместо да се предадат!

— За тая работа им липсва кураж!

— Така ли мислите? Според мен е все пак по-добре да прибегнем към някаква хитрост. Но каква? Моят лейтенант наистина е насочил оръдията ни към палубата тук. С един залп той може да я очисти. Но нехранимайковците са долу, а не горе.

— Аз знам едно средство, с което ще заловим обесниците без всякакъв риск — обади се Метусалем. — Ще ги сразим със собствените им оръжия. Имам предвид фамозните Хи-тху-чанг.

— Какво е то?

— Вонящите гърнета.

— Това действително би било отлично средство. Но те къде се намират?

— В носовото помещение — отвърна Дегенфелд, който се бе осведомил от Лианг-си.

— Значи можем да се сдобием. Водете ни! Той даде знак на неколцина от хората си да приближат и слезе с тях долу. Търнърстик и Метусалем ги последваха. Минхер поиска да се присъедини, но за съжаление се оказа, че люкът не е предвиден за неговата телесна обиколка. Той беше принуден да остане горе.

Стигнаха в едно немного голямо помещение, което беше съвсем празно. Навярно бе предназначено да приема заграбените стоки. Една още по-тясна водеше надолу към трюма или баластното помещение. Там беше съвсем тъмно. Бийдъл запали една навосъчена клечка и на нейната светлина видяха няколко редици запушени гърнета, положени в пясъка, изпълняващ ролята на баласт.

— Тук са — каза Търнърстик. — Да отнесем няколко горе!

Клечката угасна. Отново стана тъмно. Но сега те вече знаеха къде са гърнетата и опипом започнаха да ги търсят в пясъка. По време на тази пауза никой не говореше и ясно се чу една стенеща въздишка.

— Има ли някой тук? — запита Бийдъл.

— Нгай иа! — прозвуча отстрани.

— Това е китайски. Какво означава?

— Означава: „О, горко ми!“ — поясни Метусалем. — Да не би някой пират да изтърпява тук наказанието си?

— Киой шин! — разнесе се още веднъж.

— Какво значи това?

— „На помощ!“ — отговори Синьочервеният.

— Може пък да е някой честен човек, попаднал в ръцете на пиратите, нека проучим нещата.

Той заповяда на хората си междувременно да занесат горе известен брой от гърнетата и запали нова клечка. Когато се насочи с Търнърстик и Дегенфелд към страната, от която бяха доловили въздишките, съгледаха ниска дъсчена каса. Бийдъл почука и извика:

— Има ли някой вътре?

— Ху-тзи! (О, уви!) — бе отговорено.

— Шуи-чунг-киан? (Кой е вътре?) — запита Метусалем.

— Нго-мен-ри (двама сме) — чуха да прозвучава.

— Шуи ни-мен? (Кои сте?)

— Нго Тонг-чи, т'а Хо-по-со. (Аз съм Тонг чи, а другият е Хо-по-со.)

Дегенфелд преведе отговора на капитана.

— По дяволите! — изруга онзи. — Възможно ли е? Хо-по-со наричат двамата чиновници, контролиращи всички кораби в пристанището на Кантон. Да не би единият от тях да е попаднал в ръцете на пиратите? Какъв е вторият, не зная. Тонг-чи ми е непознато. Вие знаете ли?

— Да. Тонг-чи и Тонг-пан са високопоставени общински лица, с чиито задължения често съм се занимавал, тъй като те имат да вършат извънредно много работа. Законът им възлага да събират данъците в пари или натура, да инспектират войската, полицията да управляват, пощенските станции да ревизират, да се грижат за подобрене на конските породи, да надзирават държавните земи, да поддържат в изправност дигите и каналите, да внимават за все още непокорните планинци и накрая да следят най-вече за чужденците по границата и във вътрешността на империята и поддържат паспортните дела в порядък!

— Проклятие! Такъв един беден дявол сигурно се разкъсва на парчета!

— Да, службата на един Тонг-чи е трудна и важна. Къде е ключалката на този сандък?

Не се виждаше нищо, тъй като клечката отново бе угаснала.

— Да оставим това засега! — каза Бийдъл. — Имаме да вършим по-належащи неща. Двамата типове ще могат да останат още четвърт час вътре, били те, които си щат. Ние трябва преди всичко да си подсигуриим екипажа.

Междувременно на палубата бяха изнесени десетина-дванайсет вонящи гърнета — количество, достатъчно за намеренията им. Тримата се изкачиха отново горе и тежките кошове сега бяха отместени от люка. Под него нищо не помръдваше. Човек би могъл да се усъмни, че долу се намира толкова много народ. Отвориха го със сила.

Ако някой си мислеше, че пиратите сега ще изскочат навън, много се лъжеше. Те нито дадоха да се чуят, нито да се видят. Но европейците се пазеха естествено да приближат до отворения люк. Човек лесно би могъл да отнесе някой куршум.

Сега вонящите гърнета трябваше да бъдат хвърлени вътре. Те изглежда бяха много тънкостенни и по форма и тясното си гърло наподобяваха нашите глинени шишета-грейки. Разбира се, бяха херметически затворени.

Един от моряците метна вътре първото гърне, като се държеше на страна от люка, така че да не могат да го видят от долу. Другарите му държах пушките си готови за стрелба. Чу се, как гърнето се разлетя на чирепи.

— Нгу-ху, хи-тху-чанг! (Проклятие, вонящо гърне!) — чу се отдолу висок крясък.

Полетя второ и трето. Ефектът беше такъв, че и горе го почувстваха.

— Затваряйте бързо — заповяда капитан Бийдъл, — в противен случай и ние самите ще трябва да бягаме!

Хората се отзоваха на заповедта и люкът бе отново захлопнат.

Отдолу се надигна многогласен крясък, безредна дандания и вопли. Започнаха да блъскат люка, за да го отворят, ала върху него отново бяха наместени кошовите. После се чу да се отварят с трясък бордовите илюминатори. Пиратите се задъхваха за глътка свеж въздух.

Лечебното средство беше изключително драстично. То подейства не само на пациентите, но и на лекарите. Ужасната смрад, неподдаваща се на никакво описание, се понесе от прозорците към палубата. Капитан Бийдъл се изтегли на кварталдека, Търнърстик — заедно с него. Матросите на драго сърце биха си плюли също на петите, но бяха принудени да останат.

— Е, който е направил т'ва изобретение и предварително го е изпробвал, трябва де е имал великолепен нос! — възкликна Готфрид фон Буйон. — К'во ша кажете по въпроса, минхер?

— Wat ik zeg? Foei! Donder en bliksem! Dat ruikt waarachtig naar honderdduizend ongelukkige nijipaarden! (Какво ще кажа? Пфу! Мътните да го отнесат! Смърди направо на сто хиляди нещастни речни коня!) — Той удари незабавно на бяг и отърча до най-отдалечения край на носа.

Само на китаеца може да хрумне подобно изобретение. Разбойникът на коя да е страна рискува живота си, а китайският пират побеждава противника си с воня!

Мина доста време, преди зловонието да се изветрее дотолкова, че капитан Бийдъл да се върне отново в средната част на кораба.

— Сега какво? — попита повторно. — Бих желал да знам как се чувстват типовете там долу. Да опитаме да отворим люка!

Неколцина от хората му послушно изпълниха заповедта. Едва се бе случило и капитанът тутакси се понесе на нозете си. Люкът напомняше някой комин, през който се издигат изпаренията на преизподнята. Трябваше да минат цели десет минути, преди човек да се осмели да го приближи.

Сега се касаеше да се провери какво въздействие са оказали вонящите гърнета. Бийдъл поиска да потърси доброволци, ала тогава се обади Готфрид фон Буйон:

— Не, сър, т'ва не е нужно. Аз тоже имам понятие за чест и няма да са циганя. Ша са вържа на ня'кво въже и ща взема обоя с мен. Надуя ли го, теглете ма на златната дневна светлина. Обоят ша даде сигнал, че там долу не 'сичко е наред. Който е пил опиум, ша може навярно да понесе и амоняк. Минхер, дръжете здраво въжето!

Той опася въжето около тялото си, сложи си носната кърпа на носа и се спусна с обоя в трюма. Начинанието му само по себе си беше героично, той следваше да се опасява не само от газовете, но навярно и от пиратите, които може би не бяха всички упоени.

Минхер държеше другия край на въжето и се заслушваше. И ето, наистина, отдолу прозвучаха неописуемите трели на обоя.

— Теглете, минхер, теглете! — викна Търнърстик. — Той е припаднал. Той е в несвоят!

Дебелият задърпа с всички сили.

— *Hij is zo zwaar!* (Толкова е тежък!) — изпуктя.

— Ще ви помогна. Но само теглете, иначе ще се задуши.

Двамата задърпаха юнашки. Лицата им ставаха все почервени и по-червени, но не изтеглиха нито с цол пострадалия си спътник. В един момент на люковия отвор се появи първо обоят, а след това и самият Готфрид. Вече не беше препасан с въжето и запита с тон на най-голямо изумление:

— Минхер, ама к'во дърпате така ужасно? Че к'во ва поти пък чак толкоз?

Дебелият го погледна слисано, пусна въжето, смъкна шотландската барета, изтри потта от плешивата си глава и отговори:

— Мислех, че висите на въжето!

— Не, не вися вече на него, а вързах края му долу за една греда.

— Речен кон! — При тези думи той му метна укоризнен поглед и се отдалечи.

— Хер козя главо, и аз дърпах заедно с него! — изрева Търнърстик. — Не позволявам да ми се погаждат такива хлапашки номера!

— Хлапашки номера? Как тъй?

— Казахте да теглим веднага щом надуете!

— Да, таквиз бяха словата ми. Ама аз надух ли пък?

— Да, и то как!

— Не, аз изкарах само няколко трели, то е нещо съвсем инакво! Тва беше за няква обучена музикална натура. С тез трели аз намекнах, че душата ми ликува над онуй, коет' видях там долу. Да извиваш трели нивгаж не е кат' да тръбиш. Отбележете си го. Да духа може някой и на кафе, ама я ми свирете на него, де!

— Вие сте един непоправим обесник! Какво всъщност видяхте долу?

— Цялата еничарска музика. Те лежат кръстом и напреком един връз и през друг и не знаят къде им е пропаднало присъствието на духа. Хипнотизирали са са от смърдящите гърнета.

— Наистина ли?

— Кат' на искате да вярвате, идете да видите отблизо! Така ша можете да развържете хем и въжето, за коет' то ша ви е много благодарско. Да го издърпате 'се пак не можете.

За хората бе такова удоволствие да чуят тая вест, че му простиха малката лудория. Капитан Бийдъл нареди на хората си да слязат. Положението беше каквото го бе описал Готфрид. Китайците лежаха безчувствени и полузадушени в трюма, където и сега въздухът предизвикваше кашлици и кихавици.

Най-напред помещението бе внимателно прегледано. Сандъците с топовете бяха тук. По стените висяха какви ли не оръжия. По пода лежаха рогозки, оформящи спалния кът. Отзад имаше една заключена врата, за която Лианг-си каза, че водела за барутния погреб.

Един малко по-тесен люк водеше още надолу — в средното отделение на баластния трюм. Там щяха да бъдат свалени пленниците по заповед на капитан Бийдъл, след като им изземеха всички оръжия и изпразнеха съдържанието на джобовете.

Но това трябваше да бъде извършено бързо, преди да са се върнали отново в съзнание. Бяха запалени фенери и после пиратите спуснати един след друг по долната люкова стълба. Полагаха ги на влажния пясък.

Когато приключиха, люкът бе отново затворен. Само малките отдушници в пода останаха открити. Десетимата китайци — все още вързани горе на палубата — си останаха там. Те щяха да продължат да

обслужват платната, докато „Шуи-хой“ или по-точно „Хан-лунг“ стигне в пристанището.

— Няма ли да ни вземете на буксир? — попита Търнърстик капитана на бойния кораб.

— Защо? Прехвърлянето на влекалото изисква труд и време. Ако вие поемете командването на джонката, ще знам, че се намира в най-добрите ръце. Хора за обслужване на ветрилата имате достатъчно, а освен това ще ви оставя и няколко от моите момчета за непредвидени случаи. Аз ще избързам напред и ще съобщя за пристигането ви.

— Хубаво! Сигурно ще има добър прием?

— Определено! „Хаи-лунг“ ще бъде посрещнат с необходимата тържественост. Всички честни хора ще се зарадват, че той най-сетне е бил победен. И особено като узнаят, че е бил превзет само от пет души, обзалагам се, ще ви издигнат не една триумфална арка.

— Pshaw! Пет души! Нали и вие влизате в сметката!

— Аз само леко ви подпомогнах, което ни най-малко не накърнява заслугите ви. Паричната награда естествено се пада на вас.

— Аз не се нуждаю от нея.

— Вашите приятели може би ще мислят по-разумно.

— Аз също се отказвам — рече Метусалем.

— Ik ook (и аз) — добави дебелият.

— Аз също така — засмя се Рихард.

— Аз обаче не! — обади се Готфрид фон Буйон. — На заслужилия — короната, а щом не може да има корона, с удоволствие ще приема славата в сребро или инакви монети. Кой превзе кораба? Аз, защото аз бях тоз, който върза гредата. Ето зат'ва си искам моя пай от паричната награда, толкоз повече че кат' ваксадижия и чистач на лули пътят на мен и моя обой не е осеян с рози. Искам сега най-сетне и аз един път да не нося грижи за бъдещето си.

— Много хубаво! — засмя се Метусалем. — Отстъпвам ти и моя дял.

— Ik ook (и аз) — обяви дебелият, твърде добродушен, за да си спомни въжето, над което преди малко напразно се бе трепал.

— Тогава нека вземе всичко! — викна Търнърстик. — Един сухоземен плъх, един свирач на фагот и парична награда! Такова нещо никога не е бивало!

— Охо! Аз самият още не съм бивал, значи съм уникум! Донесе ли ми старата джонка достатъчно, ша си купя и аз едно наргиле и ша си потърся един Готфрид Втори. Сетне ша пуша отпред с Метусалем, а зад нас Буйон Секонд ша ни носи хукахсите и на двамината.

— Ще видим какво може да се направи — кимна капитан Бийдъл. — Вятърът се оживи, Търнърстик. Вие прерязахте брасовете. Това беше много рисковано. Сплетете ги незабавно. Не бива да оставяте тежките платна да висят така. При някой внезапен порив на вятъра сте изгубени заедно с джонката.

— Нямайте грижа, сър! Търнърстик знае какво трябва да прави.

— Нека е тъй. А сега ви напускам. Като се видим отново, ще ми разкажете по кой начин така из един път стигнахте до генерал-майор. Иначе поздравявам всички господа. Това е номер, за който още дълго и не само тук ще се разказва. Слезте в трюма да погледнете и двамата мъже, тикнати в сандъка. А сега, довиждане!

Той подаде ръка на всички и напусна кораба по пътя, по който беше дошъл, след като бе наредил на един морски юнкер да остане с двадесет души в подчинение на Търнърстик. После военният кораб даде пара и потегли. Екипажът му отправи насам едно гръмко ура и острият кил зацепи вълните пред себе си.

Сега Търнърстик разпореда да се развържат десетимата китайци, за да възстановят със сплитане брасовете. След всичко видяно те знаеха, че всяка съпротива е истинско безумие и изпълняваха нарежданията с трепет и боязън.

Платната бяха напълно брасовани. Капитанът изпрати младия юнкер на щурвала, след което се раздвижи и джонката.

Търнърстик слезе на средната палуба, заповяда на няколко моряка да застанат на вахта на долната палуба и подкани спътниците си да слязат с него да погледнат двамата мъже в сандъка. Запалиха фенери и той, Метусалем, Готфрид, Рихард и Лианг-си се спуснаха долу. Последният бе запитан от Дегенфелд дали не знае кои са тези хора.

— Не — отвърна той. — Не съм и подозирал, че тук долу се намират никакви хора, а и в носовия трюм не съм стъпвал, понеже беше забранен за моряци.

Когато стигнаха долу, можеха да огледат с помощта на фенерите по-добре мястото. Помещението беше ниско и много тясно при кила,

но към двете страни се разширяваше. Дотолкова бе запълнено с влажен, миришец на мухъл пясък, че човек не можеше да стои изправен. Вляво от стълбата се намираха вонящите гърнета, от които имаше в наличност може би още над шейсет. Виждаше се, че първо са били покрити с пясък — вероятно за да не бъдат забелязани от проверяващите кораба в пристанището служители. Вдясно се виждаше преградна стена, която отделяше това пространство от средния трюм. Там се намираше споменатият сандък. Беше изработен от груби дъски, съоръжен отгоре с малки отдушници, приблизително метър и половина дълъг и толкова широк, но с по-малка височина. Капакът представляваше същевременно и врата, залостена с много здраво резе. Щом вътре се намираха двама души, то те трябва да бяха изтърпели големи страдания, тъй като бяха принудени да седят в приведено състояние и едва можеха да се движат.

— Сега искам лично да поразговарям с тях — рече Търнърстик. — Щом негодяите са осъдени от Хо-чанг на това наказание, то трябва да са десетократно опасни субекти, с които човек не може да бъде достатъчно предпазлив. С тях трябва да поговори някой, дето е печен в нещата и владеец много добре езика.

— Те не са пирати — отвърна Метусалем. — Преди малко ни казаха кои са.

— Е, да, да, казаха, ама аз не съм толкова балама да го повярвам. Я сега да пуснем в ход нашите езикови познания! — Той затропа по сандъка и попита: — Хало, халинг, халунг! Кой е тук вътре в сандъконг?

Две въздишки и шум от драскане бяха отговорът.

— Е-е, не можетунг ли да отговоретенг! Кой е в курниканг?

— Нгот киой шин тза! — прозвуча умоляващият отговор.

— Какво казаха? Какво значи това?

— Означава „Хей, помогнете ни!“ — поясни Метусалем. Той избута меко Търнърстик настрани, издърпа резето и отметна капака. Най-напред се видяха само два бръснати черепа. Тъмният остатък коси на темето подсказваше, че на това място са растели плитките, но са били отрязани, което при китайците е едно също така голямо опозоряване, както снемането на скалповия кичур на някой индианец.

Двамата мъже погледнаха нагоре. Чертите на лицата им не можеха да се различат от дебелия слой мръсотия. Те понечиха да се

надигнат и излязат от сандъка, ала се отпуснаха безсилно. Затварянето им в този ужасен коптор беше обездвижило крайниците им. Дегенфелд се пресегна, извади ги един след друг и ги настани в пясъка. Всичките им дрехи бяха задигнати. Единият се бе вкоравил от мръсотия, другият изглеждаше по-чист, но миризмата, която разпространяваха, едва се изтрайваше.

— Мок пут, ни-мен пут киан? (Не сте пирати, нали?) — попита Метусалем състрадателно.

— Ю, ю! (Не, не!) — отговориха те незабно с тон на отвращение, а единият добави: — Тза-мен пут че фам-ху-зук-тзи! (Ние не принадлежим към тази сган!)

— Ни-тенг куан-ху? (Мандарини ли сте?)

— Че, че, та куан-фу. Нго хо-по-со, че тонг-чи тзаи Куанг-чеу-фу. (Да, да, висши мандарини. Аз съм Хо-по-со, а този е Тонг-чи в Кантон.)

— Нго ко ни-маи йен! (Аз ще проверя показанията ви!)

— Тза-мен ко тзен. (Ние ще издържим проверката.)

Дегенфелд продължи да задава въпроси и узна следното:

Тонг-чи искал да отиде с една военна джонка до Кам-хиа-чин — малко градче до Хонг-хаи-Бай, и бил нападат от пиратската джонка. Морските разбойници надвили екипажа на военната джонка с вонящи гърнета. Тонг-чи също бил упоен. Когато се съвзел, се намирал в този сандък. От колко време бил пхнат тука, не знаел точно. Било тъмно и той можел да отмерва времето само по гърмежите на фойерверките, които имат обичай да възпламеняват на всеки кораб при залез слънце. По негови пресмятания трябва да е тук вече повече от седмица, поради което се чувствал страшно изтощен.

Според европейските понятия той беше инспектор на намиращите се в провинция Кунг-тунг военни сили и понеже към тях спадаше и марината, пиратите били извънредно неприятелски настроени към него. Предложил им значителен откуп, ала хо-чанг му отговорил, че никога вече нямало да види слънцето и щял да умре в този сандък от бавна смърт. Дневно му носели само по глътка вода и малко полуизгнили плодове. И като връх на оскърблението му отрязали плитката.

Хо-по-со едва от онзи ден се намирал във властта на пиратите. Той изглежда беше верен на дълга си мъж, тъй като от разказа му се

разбра, че се качил съвсем сам, при това вечерта, на „Кралицата на водите“, за да прегледа документите ѝ и зададе обичайните въпроси. Мандарините обикновено вършат службата си с известно парадиране. За него обаче никой не знаел, че е отишъл на джонката. За това обстоятелство той направил някаква непредпазлива забележка и веднага бил пленен.

Неговата служба изискваше да преследва с цялата суровост на закона всяка недобросъвестност в морския живот. От само себе си се подразбираше, че пиратите го мразели и не се поколебали да похитят непредпазливеца, да му отрежат плитката и ограбят дрехите, и да го пхнат в сандъка при Тонг-чи. Той трябвало да сподели съдбата му.

Едно такова отнасяне към двамата мъже не е много за чудене. Сред най-лошите качества на неукия китаец редом със страхливостта заема челното място жестокостта. Той е в състояние да оскубе жива някоя кокошка и да я пече, започвайки при това от краката, за да подпухнат силно и се превърнат в хрупкав деликатес. Същото безсърдечие проявява и към хората, доколкото се касае за негова изгода или някой акт на враждебност. Към близките си обаче проявява толкова по-голяма благост.

Хо-по-со все още можеше да движи задоволително крайниците си. Съумя, макар и с усилие, да се изкачи на палубата, докато събратът му по нещастие трябваше да бъде носен. Това, разбира се, стана едва когато им бяха донесли необходимите дрехи. Собствените им драгоценни костюми пиратите бяха унищожили. Трябваше да се задоволят с обикновените дрехи, намерени в каютите на джонката. Сега седяха горе на палубата и поемаха свежия утринен въздух с блажени лица. Потърсиха за тях провизии в килера и камбуза, а минхер заяви:

— Ik wil voot ze koken en braden; een vuurhaard is er, ook een ketele, hout en de vuurschop. (Аз ще варя и пека за тях. Тук има огнище, също казан, дърва и лопатка за огъня.)

— К'во си въобразявате! — изхили се Готфрид. — Вий и готвене! Бих желал да видя пудинга, който ша стъкмите! Не, готвенето е моя работа! Вий ша стопите толкоз мас край тенджерата, че то ша е равносилно на чисто самоубийство!

Той не допусна да му се отнеме приготвянето на яденето. Минхер обаче застана до него и се впусна в какви ли не напътствени

забележки, които за негова безкрайна досада не бяха съблюдавани от Готфрид.

През това време Метусалем и Търнърстик бяха заети с двамата мандарини, които преливаха от благодарност за своето спасение. За жалост не можеха да се насладят на радостта си без капка горчивина: не бяха в подходящо за ранга им облекло и вече нямаха... плитки. Как щяха да се покажат в Хонконг без тези две неща! След продължителен разговор те се споразумяха с Дегенфелд да се погрижи за тоалет и изкуствени плитки — но с достатъчна дължина и дебелина — в Хонконг, където всичко това го имаше. Щяха да се разплатят в Кантон, където той и спътниците му щяха да им гостуват.

Той веднага прие тази толкова изгодна за неговите цели покана. Естествено не можеше да им открие истинската подбуда на пътуването си. Запитан от тях, обясни, че е пристигнал от далечната си родина, за да посети в главния град на Ху-нан един живеещ там световноизвестен учен. Бил изпратен от Хан-лин юен^[2] на Германия специално за целта да изкаже дълбокото уважение на западните страни към този голям познавач на класическите книги. Изявлението погъделичка тяхното национално самочувствие и Хо-по-со заяви:

— Това много ме радва. Виждам, че Тао-дзе-куе са образован народ, достоен да бъде обучаван от нас. Аз ще съдействам, доколкото мога, на това пътуване.

— И на мен допада поръчението, което сте получил — изрази съгласие Тонг-чи. — От него разбирам, че вашите сънародници са разумни хора, признаващи превъзходството на нашата литература. Скъмността е първата и уверена крачка към Великото познание, фу-лен^[3], фланки^[4] и Ян-куи-тсе^[5] от дълго поддържат връзки с нас, без да признаят, че ги превъзхождаме. Следователно те нищо няма да научат и ще западнат. Вярно, мой дълг е да бдя за излишното движение на чужденци в нашите области, които дават лош пример на народа ни с чуждоземното си облекло и необичайни маниери, но за вас ще направя изключение, понеже от вашата скромност разбирам, че не възнамерявате да подтиквате нашите лоялни поданици към други обичаи и традиции. Срещу облеклото ви също нямам възражение, макар то да е на страна, която още не е ощастлива от Повелителя на Средната империя с ред в начина на обличане. Ще ви дам писмено разрешение да се движите у нас с тези дрехи. Ще ви издам също и

един Та-куан-куан^[6], който ще е необходимо само да покажете, за да се отнасят към вас навсякъде като към мъж, заслужаващ най-висока чест. Няма да се налага да се отбивате в Тиен^[7], а ще отседате в Куанг-куан^[8] и ще показвате моя паспорт на най-висшия служител, който живее там. После ще бъдете негови гости и до следващата ви пътна цел ще получите паланкини или коне — изцяло според вашето желание. Служителите са задължени да се подчиняват на всички ваши заповеди, които не влизат в противоречие със законите и разпоредбите, както и да гарантират сигурността на вас и спътниците ви.

Тези думи и предложения бяха за Дегенфелд нещо, за което можеше само да мечтае, и от радост му се прииска да прегърне мандарина.

Последният сега седеше още по-пребледнял и отпаднал. Дългата реч го бе изтощила. Въпреки това след кратка пауза той продължи:

— А сега и аз имам една молба: премълчете, че сте ни намерили тук! Никой не бива да узнае, че сме били пленени и така опозорени. Ако това стигне до висшите власти, със сигурност ще ни освободят от служба. Ще имате ли добрината да ми обещаете и мълчанието на вашите спътници?

— С най-голямо удоволствие! Ето ръката ми.

— Благодаря ви! За всичко останало можем да разговаряме по-късно. Сега съм много изморен. Трябва да почивам и спя, но преди това ще се нахраня. Когато стигнем в Хонконг, аз и Хо-по-со ще се оттеглим в каютата, за да не бъдем видени. А вечерта ще напуснем джонката с костюмите, за които вие ще се погрижите, и които ще ви опиша най-подробно. Преди всичко не бива да объркате топчетата на шапките ни — аз имам ранг на държавен съветник и нося син камък; Хо-по-со е начинаещ чиновник във висшата колегия и трябва да притежава светлосин камък.

— От Хонконг ли ще ги закупя?

— Да, дори и да са подправени, но за краткото пътуване до Куан-чеу-фу ще ни свършат работа. По-нататък се разбира изцяло от само себе си, че ние няма да влизаме във взаимоотношение с английските власти, на които ще бъдат предадени пиратите. Та нали тези служители не бива да знаят, че сме били тук. Но тъй като виновниците са китайски поданици, те ще ги предадат на нас, а аз после ще се погрижа разбойниците да си понесат наказанието, по-точно смъртта.

Готфрид донесе ориз и месо. Двамата мандарини получиха пръчици и започнаха да се хранят. След това се оттеглиха в каютата, определена вчера за петимата пътници.

Междувременно приливът настъпи. Морето се задвижи към сушата, точно както вятъра, и джонката направи едно добро плаване. Откъм страната на бакборда^[9] се появиха скали, в които Търнърстик разпозна кап Аквила. Джонката мина край разположените отпред малки островчета и още в предобеда достигна през залива на Си-ван рейда на Хонконг и се насочи към пристанището на Виктория.

По целия пристан се виждаше многолюдна тълпа, наброяваща, както изглежда, с хиляди. Хората стояха глава до глава, а също и по лежащите на котва кораби.

Полицейската лодка се понесе срещу джонката. Беше пълна с въоръжени служители, сред които се намираше и капитан Бийдъл. Те се прилепиха до стената на кораба още докато забавяше ход и се качиха на борда. Морският капитан побърза да отиде при Търнърстик и викна:

— Докладвах вече случая и цялото население е на крак. Хората са във възторг от делото ви и се радват, че „Хай-лунг“ ще си получи най-сетне заслуженото възнаграждение. Мястото, където трябва да пристанете, вече е определено — там в широката пролука откъм щирборда. Внимавайте! Данданията се започна. Ще отида при флага.

От най-близкия кораб прозвуча оръдеен изстрел, чийто пример последваха и другите кораби. Додето стигаше поглед, се виждаше да се спускат и издигат флагове като поздрав и почит към покорителите на „Хай-лунг“. Хиляди викове „ура“ и други възгласи изпълниха простора на всевъзможни езици. Най-ясно се чуваха крясъците на китайците — „чинг чинг“. Стотици видове капи, фуражки, шапки и разните му там покривала за глава се размахаха. После котвата издрънка на дъното, а носовата верига бе хвърлена на сушата.

Тук стояха английските морски пехотинци, които бяха идвали на борда. Дори самият губернатор се бе явил, за да проведе лично предварителното следствие. Показанията на петимата герои бяха протоколирани. Губернаторът ги помоли засега все още да не отпътуват и те решиха да се настанят в хотел „Хонконг“. Двамата мандарини бяха представени като невинни пътници, които също били ограбени и можели да напуснат джонката едва вечерта след получаване

на ново облекло, срещу което властите не повдигнаха възражение. В баластния трюм неколцина от пленниците се бяха задушили; останалите бяха живи. Те бяха откарани на палубата и вързани по двойки, за да бъдат отведени в по-сигурен затвор.

Междувременно бяха минали около два часа, ала тълпата стоеше все още гъсто скупчена на брега. Когато пиратите поеха по трапа под въоръжена охрана, бяха посрещнати с викове на гняв и погнуса. Полицията беше сторила предостатъчно, за да предотврати саморазправата на публиката.

— Готфрид, лулата ми! — заповяда Метусалем.

— Тук е вече! — отвърна ваксаджията, подавайки мундщука. — Трябва при наш'то тържествено влизане да се държим с нужното достойнство и в обичайния ред, та да импонираме на китайците. Излизам даже с предложението да изчакаме тук, додет' ни построят няколко триумфални арки или поне една Бранденбургска врата, защото ний сме благоволили да сме героите на тоз чутовен ден. Нали, минхер?

— Ja, het is in waarheid zo/Wij zijn dappere veldhereh en mannen gewwest. (Да, така е в действителност. Ние бяхме храбри пълководци и мъже.)

Губернаторът и криминалните служители се сбогуваха с пътниците и напуснаха кораба. Последните потеглиха, и то във всеизвестния ред: отпред кучето, после пафкацият Метусалем, зад него Готфрид с лулата и фагота, следван от Рихард, който не вървеше този път сам, а с Лианг-си. Шествието завършваха Търнърстик и минхер. Когато се появиха на трапа, бяха посрещнати с ликуващи възгласи. Тълпата образува шпалир, през който те преминаха тържествено, и кимайки с достойнство, благодаряха на двете страни.

Внезапно Търнърстик застина на място.

— По дяволите! — изруга той високо. — Метусалем, там са застанали двамата мерзавци с паланкина, в който неотдавна бях принуден да търча! Да наредим ли да ги арестуват?

Синьочервеният се обърна. Видя двамата кули, носилката стоеше на земята зад тях. Брадата му трепна, а по лицето плъзна усмивка.

— Не, скъпи приятелю — отговори. — В днешната радост не бива да внасяме горчилка. Но въпреки това те ще трябва да изправят вчерашната си грешка.

Той се обърна към кулитата и стоящите в тяхна близост мъже и викна властно, посочвайки Търнърстик и паланкина:

— Този велик герой Тър-нинг сти-кинг, високопоставеният генерал-майор, желае да бъде носен в носилката. Действайте бързо!

Тази подкана не можеше да се яви по-добре дошла за хората. „Високопоставеният генерал-майор“ мигом бе уловен от десет-дванайсет ръце и настанен в сандъка на носилката. Със същата бързина кулитата я вдигнаха и се вместиха между Готфрид и Рихард с Лианг-си. Шествието отново се раздвижи, придружавано от нескончаемото ликуване на тълпата.

Изпърво Търнърстик направи движение да скочи, но бързо влезе в положението си — та нали от височината на носилката изглеждаше най-славният от всички. Изпълнен с милосърдие, той усърдно махаше за поздрав, при което пенснето се изплъзваше непрестанно и трябваше да бъде намествано на „носовия люк“, и отговаряше на отправяните му многобройни „чинг чинг“ с най-изисканите си китайски изрази.

След като бе свален пред вратата на хотела, той се поклони на множеството и извика със силен глас:

— Многоуважаеминг господанг и любвеобилнинг да-менг! На мен се удадинг да победенг пиратунг и да им отнеманг тяхната джонкинг! Затуй вие ме посрещнахтенг с благоразположениенг и с триумф ме донесохтенг дотуконг. Позволетенг ми да ви изкажунг моятанг благодарност и засеганг останетинг със здравенг. Надявам сенг вие скоронг още да чуетенг за насонг. Пожелавам на всички васенг едно добрунг утронг!

После се поклони още веднъж и изчезна зад вратата. Докато публиката, неразбрала нито дума, избухна в бурни акламации, той влезе в стаята, в която вече се намираха спътниците му. Тупна минхер по рамото и каза:

— Чудесно, великолепно, нали?

— Изключително, словото ми хареса! — врече се тържествено дебелият.

— Да-а, това се казва посрещане, а не като вчера. Само колко „чинг чинг“ се носеха днес около мен. Ама и аз им благодарих най-сърдечно. Слушате ли? Хората все още ликуват. Наистина трябва да им се покажа още един път.

Той разтвори прозореца, махна с ветрилото за поздрав и изрева навън едно последно, гръмко „чинг чинг чинг“.

- [1] Синг-пу — Криминалната палата (Б.а.) ↑
- [2] Хан-лин юен — Академия на науките (Б.а.) ↑
- [3] Фу-лен — холандците (Б.а.) ↑
- [4] Флан-ки — французите (Б.а.) ↑
- [5] Ян-куи-тсе — англичаните (Б.а.) ↑
- [6] Та-куан-куан — паспорт на най-висшата инстанция (Б.а.) ↑
- [7] Тиен — страноприемница (Б.а.) ↑
- [8] Куанг-куан — Общинска палата (Б.а.) ↑
- [9] Бакборд (хол. bakboord) — левия борд на кораб (Б.пр.) ↑

ГЛАВА 10

НАВЪТРЕ В СТРАНАТА

Китай е необикновена страна. Нейната култура се е движила в съвсем друго направление и е приела коренно различен облик от тази на останалите нации. А тази култура е много стара, достигнала старческа възраст: артериите ѝ са вкоравени, а нервите — притъпени; тялото ѝ е мумифицирано, а душата — изсушена.

Още хилядолетия преди нашето летоброене тази култура достигнала едно стъпало на развитие, което изглежда едва в най-ново време ще бъде прекрачено, и към този напредък Китай бе принуден със силата на оръжието. Онзи френски мисионер, който нарекъл Средното царство „Le pays de Page caduc“ — Страната на дълбоката старост, е бил много прав. Тук всичко е старческо, дори младостта.

Който наблюдава децата, опознава много добре родителите. Това се отнася и за народа. Не е трудно да се прецени една нация по начина на живот на нейния детски свят. Работата на детето е играта. Но как играе китаецът?

Европеецът гледа на играта като средство за развитие на физическите и духовни сили. Той се стреми да укрепи мускулите, да заздравя костите, да разшири гръдния кош, да пробуди волевата сила, да упражнява остротата на погледа и обогати душевността. Играта дава да се разпознае в момчето сетнешният мъж, в момичето — бъдещата грижовна, вярна пазителка на дома.

При китаеца е друго. Къде може да види тук човек румените страни и светналите очи, къде може да чуе веселата, звънка гълчава на децата? Почти никъде! Китайското момче се измъква от вратата си бавно и предпазливо, оглежда се като някой старец, пристъпя без каквато и да е живост към игралната площадка и се замисля сетне с какво ли да се заеме. И ето че съзира, да речем, щурец. Улавя го, потърсва още един и сяда на земята, за да насъска двете насекоми да се бият. Гледа със задоволство как си отхапват крайниците, как грозно се осакатяват, и как продължават да се бият дори когато представляват

само лишени от крайници телца. За учудване ли е тогава, че жестокостта и безсърдечието на китаеца се явяват като негови най-ярко изразени качества?

Там две момчета играят топка. Те не си я подхвърлят едно на друго; не я улавят и ритат; не я запращат към някой зид, за да рикошира и отново да я хванат. Едното удря топката с длан нагоре, докогато може, без да я оставя да падне на земята. Случи ли се последното, взема я другото и подхваща същата игра. Те стоят тихо и безмълвно едно до друго, впрочем не, не безмълвно, защото броят. За всеки успешен удар на първото в повече, второто трябва да му заплати някаква ядка, плод или нещо друго. При това те се стремят да се измамат едно друго според силите си. Оттук произлиза голямата себичност, безсъвестната хитрост, отличаващи китаеца.

Основната игра на момчетата е издигането на хвърчила. Тя е дори спорт, с който се занимават и възрастните мъже — богати и бедни, знатни и низши. В него китаецът е постигнал умение, което предизвиква изумление и би било достойно за някое по-добро дело. Едва ли има някакво животно, чиято фигура синът на Средното царство да не може да възпроизведе от хартия и да издигне във въздуха. Най-великолепно пресъздава стоножката; често фигурата е до двадесет метра дълга и удивително правдиво имитира движението на насекомото. Ястреби се издигат на една и съща връв и кръжат един до друг точно така, както го правят истинските през ветровити дни.

Докато немското момче издига хвърчилото си от чисто, невинно удоволствие, чин-тзе-тзи^[1] влага в играта вероломни намерения. То намазва връвта с някакво лепкаво вещество и я посипва с натрошено стъкло. С нея се стреми после да пререже вървите на другите момчета и хвърчилата им да бъдат отнесени от вятъра. Не се ли заражда по този начин известното китайско коварство и злорадство?

Спортните зали са непознати — оттам и липсата на кураж и физическа ловкост.

Момичета никога няма да видиш да играят на открито. Те са осъдени на същата уединеност като техните майки. Много е трудно гостът да види лицето на стопанката на къщата. И все пак китайците не са възприели тази традиция от хоей-хоей^[2], които наброяват милиони при тях.

Така играе младостта кажи-речи само за да развие лошите качества, които се усъвършенстват при зрелостта. Заговори ли чужденецът някое хлапе, не чува отговор, не вижда дружелюбна, усмихната физиономия. Все едно разговаря с някой старик — всичко е старческо.

И както старецът в заника на своя живот не иска да се раздели с досегашните си възгледи, така и китаецът не е лесно готов да възприеме други разбирания. Такъв е случаят особено в религиозно отношение, тъй като християнската мисия в Китай все още не е донесла никакви заслужаващи да се споменат плодове.

Мисионерът може ревностно и разпалено да изложи великолепно учение на християнството, китаецът ще го изслуша, без да го прекъсва, защото така изисква етикецията, но накрая ще каже любезно: „Ти си много прав, ала и аз съм прав. Пут тун киао, тун ли; ни-мен чу хиунг.“ Кое то ще рече:

„Религиите са различни, разумът е само един; всички ние сме братя.“ Нововъведенията, внедрени в страната през последните десетилетия, са или насилствено наложени, или китаецът е възприел само от лична изгода. Но и те се чувстват единствено по крайбрежието, докато вътрешността на страната се възправя като бодлите на таралеж срещу всеки чужд досег.

Кантон е от онези градове, в които цари най-оживен туризъм. По тази причина хората там не се държат към чужденеца и неговата култура така отблъскващо, както някъде другаде. Те съзнават, че общуването с него им носи големи предимства и навярно на драго сърце биха ги усвоили, ако не се виждаха заобиколени от закона като със здрава, непреодолима ограда. Човек можеше да си позволи най-много да се промъкне тайно през някоя нейна пролука.

Една такава пролука се откри и за Метусалем, когато Тонг-чи предложи на него и спътниците му гостоприемството си и обеща паспорт. Те трябваше да останат в Хонконг, докато следствието срещу пиратите напредне дотолкоз, че разпитът на свидетелите вече да не е нужен. Тонг-чи и Хо-по-со бяха отпътували още първата вечер, като казаха на студента къде и как може да ги намери в Кантон.

Това употребявано за града име е погрешно. Кантон или по-точно Куанг-тунг се казва провинцията. Името на столицата ѝ обаче е Куанг-чеу-фу. Тя е отдалечена на сто и петдесет километра от морето,

лежи на северния бряг на Бисерната река и образува неправилен четириъгълник, обграден от деветкилометрова стена. Тя е изградена от тухли върху фундамент от пясъчник, висока е осем метра и шест дебела и в нея са оставени петнадесет порти. Един напречен зид с четири порти отделя Стария или Татарския град от Новия или Китайския град. Към страните му са се присъединили обширни, гъсто населени предградия, които все пак не предлагат достатъчно място за многобройното население, защото над триста хиляди души живеят по закрепени за речния бряг салове, лодки и бракувани кораби, но тяхното месторазположение толкова често се сменя, че за същинското движение по реката остава свободна и открита само една тясна ивица.

Броят на тези лодки, наричани Сам-пан, се преценява над осемдесет хиляди; техните обитатели се квалифицират с името Тан-киа. На тези Сам-пан цари толкова разнообразен живот, че чужденецът може със седмици да наблюдава, без да се умори. Но за него в никой случай не е препоръчително да прояви прекалено голямото доверие да се качи на една такава лодка, особено нощем, защото Тан-киа са хора, с които много трябва да се внимава. Те принадлежат към най-нисшата класа, утайката на обществото, живеят в страхотна мизерия и следователно имат всички основания да гледат на мандарините като на пиявици, от които трябва да се укрива всяка чаша дребен ориз, с която биха позалъгали глада си. При това положение нуждата е по-силна от почтеността и ето как повечето Тан-киа водят живот, който повече или по-малко плаши очите на закона.

Чужденците биват примамвани с какви ли не хитрини на лодките. Щастлив е онзи, който отплава след това, макар и оскубан като пиле! Хиляди са изчезналите — навярно в стомасите на рибите, без да е открита следа от тях.

По протежение на реката са разположени чуждите фактории с техните големи, добре поддържани градини и огромни универсални магазини, наричани „хонг“. Ша-миен, Европейския квартал, има много живописно разположение. Възникнал е на тесен, нисък нос, издаден в Бисерната река и е отделен от сушата чрез сто фута широк канал. Сега той е публично-правна общност. До Кантон водят три моста, всеки от които може да се затваря от решетъчна врата, а елегантните каменни постройки са разположени между големи тревни площи, ухаещи

градини и сенчести алеи — толкова приятни, както само тук е възможно.

Тук пристана параходът на „Чайна навигейшън кампъни“, от който се бяха възползвали шестимата пътници, защото не бе желателно да попаднат още веднъж на някоя пиратска джонка.

Въпреки че параходът се движеше през последната част от разстоянието само с половината от скоростта си, изглеждаше направо необяснимо как не е погребал под себе си сновящите с дузини наоколо лодки.

А тепърва какво се получи на пристана! Тук натрапниците напирара със стотици и стотици, за да обслужат за няколко сапеки слизащите пасажери. Те така кряскаха, ревяха и викаха един през друг, че човек почти не бе в състояние да различи отделни гласове. Тук предлагаха услугите си носачи на паланкини, миячи, бербери, лодкари, гидове, търговци, преводачи, които се изблъскваха един друг настрани, за да се проврат по-напред. Метусалем изчака, докато кресльовците помислят, че корабът е празен, и си потърсят някое друго място за разиграване на същия спектакъл.

В Ша-миен имаше само една-единствена страноприемница, принадлежаща на някакъв португалец. Нататък се отправиха най-напред шестимата пътници, и то по познатия ни начин и порядък. От само себе си се разбира, че тутакси се насъбра тълпа, привлечена от вида на необичайните, чудати фигури. Възклицанието „фан-квей“, чуждоземни дяволи, се чуваше многократно, ала никой не посмя да закачи пътниците, навярно заради тяхното достолепие държане и понеже в лицето на Търнърстик предполагаха истински мандарин.

Страноприемницата в никой случай не можеше да се нарече хотел. Напълно заети през деня с бизнеса си, европейците се събираха вечер в своите различни клубове на съотечествениците, така че съдържателят можеше да разчита само на скромна клиентела.

Той веднага предложи на пътниците стаи, ала Дегенфелд отклони и запита дали има бира. Нямаше, но той изяви готовност да нареди да им донесат от близкия клуб и скоро им бе сервирано отлично пиво „Бергедорфер“, което те вкусиха от неизменната чаша на Синьочервения.

— Според мен, не искайте да опитвате тук повече ник'ва бира — обади се Готфрид. — Поне тъй казахте в Хонконг, зарад' високата

цена.

— Ja, dat heeft hij gezegd (да, той така каза) — пригласи дебелият.

— О, Метусалем и без бира! Т'ва са нивгаж несъвместими неща.

— Вече са съвместими! — каза Дегенфелд. — Но днес мога да си го позволя. Цялата тая седмица ние не платихме нищо за хотел, понеже бяхме принудени да останем като свидетели. Стара Англия пое разноските ни. Ето защо сега можем да обърнем няколко чаши. Но нашият приятел Лианг-си няма да може да участва дълго.

— Защо? — попита споменатият.

— Защото първо трябва да отидете до агента, който се е погрижил да изпрати писмото до Германия, и после до Тонг-чи, за да го осведомите, че сме пристигнали. Ние ще останем тук да чакаме дали първият ще ни навести тук, и дали последният ще съдържа думата си, като поиска да отидем при него.

Китаецът с готовност се отдалечи.

Метусалем скоро се почувства отегчен от любопитните погледи, отправяни му от останалите посетители в залата. Той видя, че зад постройката има градина, и излезе навън, за да разгледа нещо китайско.

Но ако си бе мислил, че ще съгледа тук някоя чисто китайска градина, то се намираше в голямо заблуждение. Тя беше малка, оградена от трите страни със зид, четвъртата граничеше със сградата и в нея не се мяркаше ни едно цвете, а само зеленчукови насаждения. Само до стената, срещуположна на къщата, растеше някакъв красиво нацъфтял храст, който му беше непознат. Той приближи да разгледа по-добре цветовете. В този момент от другата страна на зида се чу изсвирване. Зидът му стигаше до раменете. Съвсем машинално наведе глава да види кой е изсвирил.

Отвън стоеше някакъв китаец, който бе доста добре облечен, значи би трябвало да заема добро положение в обществото. Виждаше се и онзи, за когото се отнасяше изсвирването. Той с положителност спадаше към най-долната сган. Беше босоног, панталоните му стигаха едва до коленете, а вместо сако или яке носеше някакво изготвено от дълги стръкове трева наметало с формата на яка, спускаща се от врата до корема. Главата му не беше покрита и украсена с тънка плитчица, силно наподобяваща опашката на плъх.

Покрай зида минаваше прав, тесен път, от другата страна на който имаше отново зид и зад него градина. По този път, между двата зида, идваше забързан мъжът.

— Чинг, чинг, та банг! — поздрави той още отдалеч. „Та банг“ означава едър, крупен търговец.

— Не кряскай толкова! — предупреди го другият, разбира се, на китайски. — Не е необходимо някой да чуе, че тук има хора. Защо ме накара да те чакам толкова дълго?

— Аз стоях малко по-горе и чаках твърде стария господин.

Когато китаецът иска да мине за много вежлив, нарича себе си твърде млад, а събеседника си — твърде стар. С „твърде стария господин“ той следователно имаше предвид другия, макар оня да бе най-много наполовина на годините му.

— Е-е, обмисли ли нещата? — запита последният.

— Да. Не мога да го свърша.

— Защо?

— Прекалено рисковано е, а не носи нищо.

— Луд ли си, или си забравил колко ти предложих?

— Не съм забравил, хиляда ли.

— Е, не е ли достатъчно?

— Не, твърде малко е.

— За задигането на един бог? Работата, напротив, е много лесна.

— Е, да, ама аз не само трябва да задигна бога, ами и да го домъкна в центъра на града, че и даже да го заровя в градината на лин^[3]. Това е трикратен труд.

— Не, само едно-едничко дело е.

— Открадването на бога, донасянето на бога и заравянето на бога — това са три съвсем различни деяния. Аз трябва следователно да получа три хиляди ли.

— Мошенико! Давам хиляда, повече не!

— Нека по-възрастният господин размисли, работата не е толкова лесна. Богът е от метал, наполовина на моя ръст и много тежък. Ще ми е необходим още един мъж.

— Ти си достатъчно силен. Познавам те и знам какво си способен да извършиш.

— Бих могъл вероятно да го нося сам, но не и да го докарам в града, защото трябва да го наместя в паланкин. А за него са нужни

двама души.

— Това действително е вярно.

— Значи трябва да получа най-малкото две хиляди ли — хиляда за мен и хиляда за другия.

— Но през деня ти не можеш да откраднеш бога, а нощем улиците са затворени, така че няма как да го доставиш!

— Ще го задигна по здрач. Сега улиците ги затварят едвам един час след спускане на вечерта. При това положение имам предостатъчно време да го донеса и заровя.

Като говореше този човек за един час, то по нашето времеизмерение това означаваше два. Китаецът всъщност има дванадесет двойни часа, наричани „ши“, като първият трае от единадесет до един часа през нощта.

— Не се претоварвай чак толкова! — предупреди другият. — По-добре го задигни днес, а утре го занеси при съседа ми.

— Нямам скривалище, в което да го съхранявам до утре. Нека моят господар Винг-кан разсъди, че ще се вдигне голяма олелия, когато се разбере, че в храма липсва един бог. Целият град ще изпадне във вълнение, може би още тази вечер. Той трябва да бъде заровен веднага щом го отмъкна. Донасям го в сиют-ши и още преди хай-ши съм готов.

Двойните часове, както вече бе споменато, се наричат „ши“ — дума поставяна сред йероглифите на дванадесетчасовия цикъл. Така възникват следните названия: тси-ши 11 до 1 часа чой-ши 1 до 3 часа юин-ши 3 до 5 часа мао-ши 5 до 7 часа шийн-ши 7 до 9 часа си-ши 9 до 11 часа нгу-ши 11 до 1 часа вей-ши 1 до 3 часа шин-ши 3 до 5 часа йеу-ши 5 до 7 часа сиют-ши 7 до 9 часа хай-ши 9 до 11 часа. Казвайки, че ще донесе „бога“ в сиют-ши и ще е приключил още преди хай-ши, човекът значи имаше предвид, че ще дойде след седем часа и възнамерява да свърши със заравянето на откраднатата вещ преди единадесет. Той добави още:

— Моят по-възрастен повелител навярно съзнава, че не мога да го сторя само за хиляда ли. Пипнат ли ме, ще бъда обесен, може би дори набит на кол, защото открадването на някой бог се наказва по-строго от всичко друго.

— Зная го действително. Ето защо ще ти платя двете хиляди ли, при условие, че си свършиш честно работата, и върху мен самия не

падне никакво подозрение.

— Ще я извърша така добре, че цялата вина ще се струпa върху съседа. А кога ще получа парите?

— Веднага щом донесеш и заровиш бога. Но това трябва да стане още тази вечер!

— Още днес? Това е добре. Колкото по-рано, толкова по-добре. Така тоя Ху-тсин ще бъде скоро-скоро наказан за обидата, за която всъщност аз все още нищичко не знам.

— Тя е двойна. Той умее да привлича купувачите, така че аз често седя по цели дни в дюкяна, без да съм прибрал и една ли. Ядосан от това, аз му казах, че има за жена дъщерята на един т'ой^[4]. После той ме опозори публично, като заяви, че няколко от моите прадеди са умъртвени от палача, и можел освен това да докаже, че не съм почтен майстор-златар, тъй като съм работел с недоброкачествен метал и съм си служел с фалшиви везни. Сега ме изоставиха и онези клиенти, които все още имах.

— Първото от тези оскърбления действително изисква смърт. Никой не би го оставил ненаказано. Кой ще позволи да безчестят дедите му!

— Никой истински син на своите родители! Той твърдеше, че моите предци са били до един Тзиен^[5].

— В такъв случай той наистина би трябвало да застане пред съдията!

— Това не ми отърва. Вярно, ще го накажат, ама и аз ще заплатя точно колкото и той. Тези мандарини приличат на дълбокия пясък, в който дъждът винаги се губи начаса; те са ненаситни.

— Но ако не бъде предаден на съдията, хората ще кажат, че навярно има право!

— Ако бъде пипнат като крадец на богове, то ще е свършено не само с живота, но и с честта му, а хората сетне драговолно ще ми повярват, като кажа, че е лъгал. За тая работа трябва да ме подпомогнеш ти и аз ще те очаквам тази вечер при градинската ми стена веднага щом настъпи сиют-ши. А сега нека се разделим. Мястото наистина е много усамотено. По тая причина и понеже ти живееш в Сам-пан, а мен никой не ме познава в тази част на града, избрах това място за срещите ни. Но някой все пак би могъл да дойде. Хайде да си вървим! Тсинг, тсинг!

— Тсинг леао!

Метусалем чу единия от тях да се отдалечава. Трябва да беше знатният, наречен от крадеца Винг-кан. Ясният шум от стъпките можеше да произхожда само от обуца, а наетият престъпник нали беше бос.

След няколко минути се чу друг шум. Звучеше като драскане с ръце и търкане на тяло по стената. Синьочервеният отстъпи бързо зад споменатия храст и се наведе, така че той напълно го заслоняваше. Непосредствено след това от другата страна на зида се появи лицето на крадеца. Той беше принуден да се катери, защото нивото на пътя бе пониско от това на градината, и сега погледна вътре, за да види дали не е имало евентуално някой свидетел на разговора. Като не видя никого, той скочи и се отдалечи.

За Метусалем това, което чу, бе от голяма важност. Някакъв бог, значи някакъв идол, трябваше да бъде откраднат от някакъв храм. Това беше престъпление, за което, както съвсем правилно бе забелязал крадецът, законът предвиждаше най-суровото, най-мъчителното смъртно наказание. И за каква сума рискуваше човекът живота си? За хиляда ли възлизаше неговият пай, значи приблизително шест немски марки!

Дали някакъв идол щеше да бъде отмъкнат от някой от многобройните местни храмове, или не, това можеше да е съвсем безразлично на Дегенфелд, но в случая се касаеше да бъде поставен под подозрение и съсипан един невинен човек. Негов дълг беше да го предотврати. Но как? Е, най-близо до ума беше, студентът да се сети за Тонг-чи, мандарина. На него щеше да разправи какво е подслушал, а с останалото нека се разпорежда той.

Той се върна в общата зала и шепнешком осведоми спътниците си за случката. Когато свърши, Готфрид направи гримаса и каза с поклащане на глава:

— Хубава страна, в която нито даже боговете са подсигурени срещу мошениците! К'во ша речете по въпроса, минхер?

— Wat ik zeg? Zai er een god worden gegapt? Dat is ongehoord; dat is nag nooit gebeurd. (Какво ще река? Някакъв бог ще бъде отмъкнат? Това е нечувано, това още никога не е бивало.)

— Ама и хубави богове ша са, щом са оставят един нехранимайко да ги замъкне сред зеленчуците! Но си е 'се пак във

висша степен интересно. Едвам-що сме са появили и сме тоз час замесени в криминално деяние. К'во мислите да правите, старий Метусалем?

— Ти на какво мнение си?

— Е, аз всъщност хич не бих са намесил в тоз божи излет с носилка и бих предоставил на идола сам да брани кожата си, ама щом един невинен ша бъде тикнат към гибел, то бих посъветвал нещата да са донесат на „тукашнианг прокуроринг“, както би рекъл нашият Търнърстик.

— Е — вметна бързо и ревностно капитанът, — да не би изразът да не е правилен? Няма ли едно анг, а също и инг? За моя радост чувам, че взимате все повече и повече уроците ми присърце. Ако постоянствате и занапред, скоро ще говорите китайски точно толкова добре, колкото и аз. Впрочем аз също съм съгласен: ние трябва да направим донесение. Тоя Ху-тсин изглежда е честен мъж, докато Винг-кан при всички случаи е мошеник. Ама каква е всъщност тая работа с прадедите? Наистина ли е смъртно оскърбление?

— Тук в Китай, да. И у нас никой почтен човек няма да допусне да хулят дедите му. В тази страна обаче на възпоминанието за предците се гледа направо като на култ. Похвално качество на китаеца е, че почита във висша степен родителите си и посвещава едно неуморимо възпоминание на покойниците. Тз'ин тзин — „С родителите се отнасяй като с родители“, или другояче изразено, лао нгу лао — „Отнасям се със старите като със стари“, важи като неотменимо правило. На духовете на праотците в дома е отредено специално, свято място, където в определено време им се принася жертва. Всеки позор или чест, заслужил китаецът, рикошира и върху дедите му, които биват после възхвалявани или презирани заедно с него. Мястото, където са погребани, е свещено и се поддържа с грижовност, докато съществуват потомци.

— А когато не е такъв случаят?

— Е, тогава останките завършват като всичко тленно на земята. Гробът вече не е тачен, костите се появяват скоро на бял свят и биват потъпквани. Всеки мисли именно само за своите деди, за онези на другите хора не го е грижа. Има ли тук великолепно уредени гробища, но без религиозно ограничение, китаецът ще бъде погребан в някое от тях. Той се стреми преди всичко след смъртта си да почива на родна

земя или даже в земята на своята провинция, на района си. Дали обаче трупът му ще бъде предаден на гробищно място, или на свободна земя, това му е безразлично, стига да е убеден, че отделената душа ще е доволна от въпросното място.

— Доволна ли? Хм! Та тя нищо не би могла да има против. Какво ще вземе да стори?

— Изпраща нещастие след нещастие на потомството и го принуждава да ѝ отреди ново място, където да се чувства като в свой дом. Такова е поне схващането на китаеца. Всеки определя мястото, на което иска да бъде погребан. Но ако е пропуснал, тогава роднините му се обръщат към някой от свещениците, които са най-сведущи в тази важна работа. Те обикалят страната — естествено на разносики на близките — оглеждат местата, които им се струват най-подходящи, и провеждат разговор насаме с духа. След като той им набележи мястото, те се връщат при наследниците, за да ги уведомят и отнесат там тленните останки. Лесно е за разбиране, че духът е толкова попридирчив, колкото са по-заможни неговите роднини, и колкото по-добре могат да заплатят на свещениците.

— Следователно малко гешефтче?

— Да. Ако сродниците са много платежоспособни, случва се духът да се отвори от своя гроб или да установи, че има недостатъци, за които преди туй не е подозирал. Може изгледът да не е достатъчно добър или мястото да е усойно и влажно, така че нощем да е принуден да мръзне. Остро течение той не понася. Или пък наблизко има воденица, чието тракане нарушава покоя му. Тогава той се явява на свещеника и го праща при наследниците, за да му потърсят някое сухо, топло и спокойно място на завет и отнесат там мощите му. Някой особено капризен покойник трябва отново и отново да бъде погребван, докато роднините му накрая все пак изгубят търпение и му заявят, че изключително много го почитат и уважават, но нека остави и тях на спокойствие и бъде отсега нататък разбран; решили са да не похарчат за него повече нито една ли, тъй като вече достатъчно скъпо им е коствал.

— Много забавно! — захили се Готфрид фон Буйон. — И т'ва са върши наистина с цялата му сериозност?

— Разбира се!

— А к'во оскърбление са крие в думата Тзиен?

— Много голямо. В Китай населението се дали на три класи. Първата се нарича Лианг — почтената, втората е Тзиен — презряната, а третата група хора — безотечественици. На това разграничаване се държи строго. Към почтената класа принадлежат: Тсу — благородниците, Нунг — земеделците, Тзанг — търговците, и накрая Кунг — занаятчиите. Към презряната класа спадат: слугите, артистите, певците, танцьорите, музикантите, затворниците, миячите на трупове и палачите. Класата на безотечествениците обхваща всички, които нямат постоянно местожителство, скитат се от една провинция в друга и следователно живеят най-често по ханищата. Като майстор-златар Винг-кан принадлежи към почтената класа. Неговият съсед обаче твърди, че дедите му принадлежали към презряната, и че дори неколцина от тях били екзекутирани. Това е извънредно обидна подигравка, направо поругаване на покойниците. Все пак имам желание да вярвам, че оскърбителят е казал истината.

В този момент се завърна Лианг-си и доложи:

— Трябва да потърся още веднъж агента, тъй като е отпътувал и ще се прибере едва утре. Мандаринът също е заминал, но скоро ще се върне. Управителят ми съобщи, че стаите ни са приготвени, и самият дойде с мен, за да ви вземе с носилки. Ще се появи всеки момент.

Едва го бе изрекъл и споменатият влезе — един закръгленичък, изискано облечен китаец, поклони се дълбоко и от името на своя господар покани с най-учтиви изрази шестимата да заемат местата си в паланкините, които чакали отвън. Дегенфелд плати бирата, която беше още по-скъпа отколкото в Хонконг, и последва със спътниците си майордома.

Отвън стояха седем носилки, снабдени с великолепни завеси. Край тях се намираха четирима бегачи, въоръжени със сопи, за да проправят път през тълпата. Майордомът съпроводи гостите до паланкините и спусна завесите, та да не бъдат обезпокоявани фрапантно облечените пасажери от натрапчивостта на публиката. Последната носилка бе следвана от още двама слуги, които носеха пушките, тъй като дължината им не позволяваше да се поберат вътре.

Преди да се качи, Фрик Търнърстик надникна да не би дъното да е спуснато — след приключението си беше станал подозрителен.

Когато се качи и управителят, носачите бързо се понесоха. Метусалем издърпа леко завесите, за да може да гледа навън, без

самият да бъде видян.

Такава тъпканица още не беше виждал. Улиците бяха толкова тесни, че носилката заемаше половината ширина на пътя. Те приличаха на малките забутани и странични улички на старинните немски градчета. Къщите често имаха партер, но никога повече от един етаж, и всички притежаваха дюкяни, които стояха отворени, така че можеха да се видят стоките и продавачите. Покривите имаха най-необичайни форми и бяха украсени с причудливи спираловидни орнаменти. На всеки дом висеше перпендикулярно дълга, тясна фирмена табела, от двете страни на която бе написано с китайски шрифт името на притежателя на магазина и асортимента на предлаганите стоки. Ако човек иска да добие представа за движението по тези улички, нека си представи гъстите, плътни маси на публиката, напирани през изходите в края на театрална постановка. И все пак това сравнение е непълно, като се има предвид, че тук в уличките не всички се движат в едно и също направление, а в две насрещни, блъскащи се един в друг потока.

Сериозни мандарини на коне със свита от слуги се тълпяха с кулите, носещи тежки товари, които надали са по силите на някой турски хамалин, натоварени магарета и катъри, глашатаи, занаятчии, спекуланти, амбулантни търговци, просяци, войници и момчета, които със своите сериозни физиономии и люшкащи се насам-натам плитчици върху голите черепи предлагаха своеобразна гледка. Всичкото това бутане, блъскане и напиране създаваше един невъобразим хаос, който изглеждаше непоправим. От него се носеха крясъци, мучене, викове, резове, вой, смях. Към тях се добавяха чукаването на ковачите, тракането на продавачите, дрънкането на гостилничарите, разсичането и трошенето на месарите и стотици други шумове, които съвместно се превръщаха в едно неопределено ехтене. Застъпваха се всички съсловия и занаяти; мяркаха се дори жени, макар и съвсем рядко. Те принадлежаха към низшите съслойки и нозете им не бяха обезобразени. Но съглеждаше ли понякога човек някое женско същество с осакатени, извити навътре стъпала, и подпирало се на здрава тояга да куцука мъчително през навалищата, то това със сигурност ще е някое обедняло и сега двойно по-окаяно и злостно създание, което сега неволята принуждава да върви.

От двете страни се откриваха магазините и дюкянчетата на търговците на коприна, обушарите, продавачите на платове, шапкарите, производителите на лакови изделия, търговците на порцелан, бербери, сарафи, Сладкари, тенекеджии, месари, продавачи на плодове, зарзаватчии и какви ли не още. Най-често бяха като на турски пазар — еднородните дюкяни събрани на една улица. Уличките завършваха със засводени, подобни на триумфална арка порти, които вечер се заключваха, за да се облекчи надзора. И същевременно навсякъде цареше един сумрак, понеже уличките бяха тесни и често покрити за предпазване от слънце и дъжд с тръстикови рогозки.

Така минаха по „Драконовата“ улица, „Златарската“, „Бижутерската“, „Копринената“, „Аптекарската“, „Сарафската“, „Тигровата“ и „Сребърната“ до „Улицата на цветята“, а по-късно край Пагодата на петстотинте духа. В Европа подобно нещо е почти невъзможно — да си пробиваш път през тълпата, но китаецът съумява да се справи, той другояче не е свикнал.

Отвратителна гледка предлагаха просяците, каквито тук има в изобилие. Те стоят, облягат се, клечат, клатушкат се, тътрят се и се кандилкат навсякъде наоколо. Обременени с всички възможни и невъзможни страдания и недъзи, те си мажат преднамерено лицата със смърдящи нечистотии или кръв и имитират жестокостта на природата до такава степен и по такъв начин, че човек е принуден да се отвърне с погнуса. И все пак полицаите ги търпят. Просешката сбирщина се е оформила в Китай като социална сила, за чието влияние европейецът и понятие си няма.

Накрая носачите спряха на една малко по-широка улица, пред голяма, подобна на палат сграда. Пълната липса на дюкяни и фирмени табели по широкия ѝ фронт предполагаше, че тя или служи за служебни цели, или принадлежи на някое богато, частно лице.

Съседните къщи бяха по-малки и по-тесни. Техните висящи, пъстро изрисувани и изписани със злато и сребро табели показваха, че са обитавани от търговци.

Когато Метусалем хвърли един поглед на слизане към разположената отдясно съседна къща, от широката дъска му проблеснаха два йероглифа, които незабавно приковаха вниманието му. Бяха знаците Ху-тсин, значи името на онзи, в чиято градина щеше

да бъде заровен откраднатият бог. Но в големия град можеше да има много хора с това име. Ето защо студентът запита управителя:

— Кой живее тук в съседство?

— Ху-тсин, бижутерът — гласеше отговорът.

— А кой е съседът му?

— Винг-кан, също бижутер. Намираме се на „Улицата на скъпоценните камъни“.

Значи не можеше да има никакво съмнение: въпросните двама ювелири бяха съседи на Тонг-чи — една случайност, по-благоприятна от която не би могло да има.

От широката порта на къщата излязоха няколко слуги, които отведоха гостите до една голяма стая, над чиято врата бе изписано „Зала за събрания“. Беше обзаведена по китайски, с красиви бамбукови мебели и голям светилник. Имаше дори едно дълго огледало, достигащо от пода до потона.

Управителят направи още веднъж поклоните си, за да ги поздрави от името на стопанина с „добре дошли“, извини последния за отсъствието му и заповяда да им бъде поднесен чай. Той бе сервиран от златен поднос и изпит от микроскопични порцеланови чашчици. Приготовлението беше точно като онова на кафето при ориенталците: чаят се слага в чашата и се залива с вряла вода. След като покисне минута-две, той има аромат и вкус, непознати на европейца от импортните сортове.

След това майордомът помоли гостите да го последват. Той ги преведе през няколко покои до голяма баня, в която имаше осем вани от различни материали. Две от тях бяха от мрамор и отделени от останалите с преградна стена. Майордомът поясни, че тези два басейна са предназначени за господаря и повелителката на дома, но сега могат да ги ползват двамата най-знатни гости.

— Най-знатните? — обади се Готфрид, когато му бе преведено това обяснение. — Т'ва е Метусалем и сетне самият аз.

— Вие? — удиви се Търнърстик. — Един ваксаджия да е познатен от нас останалите?

— Да, защото ваксаджията дава от своя блясък малко на ботушите на своя господар. Нали, минхер?

— Не. Ваксаджията си остава ваксаджия!

— К'во? Каните са да ма прогоните от стипендията? Не очаквах такъв нещо от вас. За вас аз всякога съм бил приятелски разположеният Готфрид; сега ва предупреждавам, че при тези думи са отказвам от прежната си благосклонност и питам само, кой тогаз ша е вторият знатен сред нас?

— В това изобщо няма никакво съмнение — каза Метусалем. — Търнърстик е генерал-майор. Той следователно по ранг стои над всички нас и трябва да има най-изисканата вана.

— Правилно! Бях го забравил. Аз отстъпвам значи. Де да бях издокаран кат' фелдмаршал, тогаз ваната щеше да принадлежи на мен! И тъй, уговорено; хайде да се поплацикаме малко!

Китаецът, както е известно, не се слави с особена чистоплътност. По-висшите кръгове обаче имат по-добра репутация. Въпреки това собственикът на една къща, притежаваща такава баня, трябваше да е не само богат, но и човек, който изобщо държи на удобствата в живота. Вярно, Тонг-чи не правеше такава впечатление, когато бе спасен от сандъка.

След банята гостите бяха съпроводени до трапезарията, където ги чакаше с копнеж един обяд, състоящ се от риба, птици, месо, зеленчуци, вездесъщият ориз и накрая един супник, който съдържаше приятно на вкус, рядко пюре, напомнящо бадемово мляко. Осведомявайки се, Метусалем узна, че кашата е приготвена от фино очукани кайсиеви ядки. Ястието си заслужава да се възприеме и в Германия.

После всеки от пътниците получи определената за него стая. От всичко бе видно, че Тонг-чи беше инструктирал своя майордом да оказва най-голямо внимание на Метусалем. Той получи най-изискано подредените покои.

Сега можеха да си отпочинат и да правят каквото си пожелаят. Само в случай че биха искали да разгледат града, майордомът помоли да се възползват от паланкините, иначе биха привличали вниманието на населението, което лесно би могло да ги отегчи, та дори и оскърби.

— Но за едно излизане в най-близко съседство носилка все пак няма да е нужна, нали? — запита Метусалем.

— Може ли незначителният да попита накъде искате да се отправите?

„Незначителният“ е един от онези изрази, с които китаецът се окачествява, когато говори с по-високостоящ.

— До съседа, чийто бижутерски магазин ми обърна внимание.

— До Ху-тсин?

— Да.

— Той живее толкова наблизко, че носилка наистина не ви е необходима. Известен бижутер е и честен мъж. Само не отивайте при неговия съсед Винг-кан!

— Защо не при него?

— Той е измамник, макар табелата му да твърди обратното. Двамата са много враждебно настроени един към друг.

— В такъв случай няма да купувам нищо от последния. Готфрид, запали лулата!

— Аламинут! — отвърна споменатият, който се намираше в стаята на Синьочервения. — Ний трябва да са явим при човека с нужната култура и благопристойност, а за целта нищо друго не е така необходимо, както вашата хуках и моя фагот-обой.

Хората се бяха погрижили и за тютюн. На масата имаше пълна ваза. Наргилето бе натъпкано от съдържанието ѝ и запалено, след което двамата потеглиха, придружени от управителя до вратата.

Те изминаха малкото крачки по вече толкова пъти описания начин и с достолепие държание. Въпреки късотата на пътя осъзнаха колко много беше прав управителят, като им препоръча да ползват носилки при евентуалните си излети. Едва бяха излезли от къщата и минавачите се заспираха да зяпат двамата толкова чудновато изглеждащи им мъже.

Метусалем не се отправи непосредствено към къщата. Той спря на средата на улицата, за да има възможност да хвърли поглед и на двата дюкяна. Постигна го успешно.

От двете къщи висяха няколко фирмени табели — по една с имената на собствениците, значи Ху-тсин и Винг-кан, а на другите бяха изброени артикулите, които човек можеше да си купи при тях. Винг-кан беше наредил да се изпише и специално на една дъска: „Тук ще бъдете честно обслужен“ — надпис, предизвикващ тъкмо недоверие у четеца.

Той седеше недалеч от отворената врата на дюкяна си. Метусалем го видя и веднага разпозна мъжа, когото бе подслушвал.

Сега Дегенфелд пристъпи към дюкяна на Ху-тсин, който беше вътре сам. Ювелирът беше мъж на средна възраст, добре сложен и много грижливо облечен. Носеше дълги, тънки мустаци, чиито краища се спускаха от двете страни почти до гърдите. Виждайки двамата мъже, той се изправи. Докато ги оглеждаше, беше олицетворение на самото удивление. Две толкова необикновени фигури никога още не бяха го посещавали.

— Чинг! — поздрави късо Метусалем, издихвайки облак дим.

— Чинг! — извика и Готфрид с тон, сякаш е императорът на Китай в собствената си персона.

— Шим Хи-тсин? (Казвате се Ху-тсин?) — попита студентът.

— Пи-тзой (Това е името ми) — отговори ювелирът и съвземайки се от смайването си, ги покани с дълбоки поклони и почтителни жестове да приближат.

— Не идвам, за да купя нещо — поде полугласно Метусалем. — Искам да говоря с вас.

— Вие... с мен? — попита човекът, за когото бе загадка какво ли би имал да говори един чужденец тъкмо с него. — Нещо важно ли е?

— Много важно, не за мен, а за вас. Касае се за вашия живот.

— За... моя... живот? Тиен-на! (О, Небеса!) Възможно ли е?

— Да. Дойдох, за да ви избавя от смъртта. Вие щяхте да бъдете екзекутиран.

— Господарю, аз не съм престъпник!

— Зная, но се случва обвиняемият да бъде осъден и невинен.

— Обвиняем? В какво искат да ме обвинят? Какво би трябвало да съм престъпил?

— Ще сте откраднал един идол.

Човекът пребледня и започна да трепери.

— Идол! — изтръгна се от него. — Това е престъпление, което се наказва с най-ужасна смърт!

— Действително. И от тази смърт искам да ви избавя.

— Господарю, не могат да ме осъдят, понеже не съм извършил това деяние. Аз зачитам законите и никога няма да стана преднамерен престъпник.

— Но статуята ще бъде намерена при вас.

— При... мен? Къде?

— В градината.

— Тогава нека търсят! Със сигурност знам, че няма да намерят нищо.

— А аз знам също така сигурно, че ще бъде изровена у вас!

— В такъв случай трябва някой друг да я е заровил!

— Един ваш неприятел иска да открадне статуята и да я зарови у вас. Направи ли после донесение, ще я намерят при вас и ще бъдете осъден на смърт като крадец и осквернител на храм.

Бижутерът плесна ръце и извика ужасено:

— Какво нещастие! Аз съм изгубен, изгубен съм!

— Не кряскайте толкова! Вижте каква тълпа се е насъбрала пред дюкяна ви, за да ме зяпа. Не сте изгубен, защото дойдох да ви спася. Трябва да обсъдим нещата от всички страни.

— Да... обсъдим... от всички страни! Ще повикам някого да остане временно в дюкяна. А вие имайте добрината да ме придружите до моята стая.

Той извика някакво име през вратата, намираща се в задната част на дюкяна, и влезе един млад мъж. След това Ху-тсин покани Метусалем и Готфрид да го последват.

От споменатата врата се излизаше на малка площадка, от която се изкачваше към етажата едно стълбище. Стаята, в която влязоха горе, бе очевидно работното помещение на ювелира. В ъгъла бе прикрепена дъсчица, на която седеше стаята на малък, дебел Буда, с горяща пред него свещ.

Бижутерът предложи два стола. Той самият не се нуждаеше от такъв. Обхваналата го тревога не му позволяваше да седне. Готфрид издърпа стола си зад студента, който се отпусна с достойнство.

— Жалко, дет' не вдявам достатъчно китайски, та да мога да следвам нишката на тоз разговор! — каза първият. — Много ми са ще 'се пак да знам к'во ша рече той.

— Ще го узнаеш. То се разбира от само себе си.

— Значи някакъв неприятел иска да ми стори това, за което говорихте! — рече бижутерът. — Кой ли може да е?

— Не познавате ли някой, който ви мрази толкова много, че да е способен на една такава мерзка постъпка?

— Само един... Винг-кан, моят съсед.

— Той е. Аз подслушах разговора му с човека, който трябва да извърши кражбата.

— Кой е крадецът?

— Това не зная. Не го познавам. Аз съм чужденец, Тао-дзе-куе, пристигнал тук едва днес. Винг-кан иска да си отмъсти, задето сте го оскърбил.

— Той ме обиди пръв!

— Да. Казал е, че имате за съпруга дъщерята на един просешки крал.

— И това ли знаете?

— Чух го от неговата уста.

— Вие сте чужденец и може би не ви е известно, че това е едно много тежко оскърбление. Никой почтен мъж не говори за жената на друг. Аз видях девойката и се влюбих, без да знам коя е. После чух че баща ѝ бил т'ой. Въпреки всичко я взех за жена, защото беше добра и почитена. Може ли някой да ме упреква за това? Бях беден. Той ме направи състоятелен човек, защото е много, много богат. Не трябва ли да съм благодарен на него и съпругата си? Можа ли да допусна да я оскърбяват?

— Не, в моята родина не е срамно да се ожениш за дъщерята на просяк.

— А аз съм дори зет на един т'ой!

— У нас няма просешки крале.

— Няма? В такъв случай Германия е много нещастна страна!

— По кой начин?

— Защото хората там нямат средство да се избавят от натрапничеството на просяците.

— О, имаме си едно много хубаво, което действа много по-добре и по изцеляващо от вашето — полицията.

— Какво може да направи тук полицията? Хич нищо, нищичко! Ако някой просяк ми поиска милостиня и аз му откажа, той ще ми я изтръгне с принуда. Ще намаже лицето си нечистотии, ще потопи одеянията си в течен тор и ще се намести пред вратата ми, така че нито аз ще мога да изтрая на смрадта, нито някой ще влезе при мен да купи нещо. Или пък ще вземе някой гонг и ще удря, докато се преситя от ужасната дандания и му дам нещо. Или ще иде да доведе цяла дружина други просяци, които ще се въргалят в мръсотията пред вратата ми, ще си пробождат с ножове плътта и толкова дълго ще вият и се жалват, че минувачите ще започнат да ме упрекуват за моето безсърдение и да

заплашват, че повече нищо няма да купят от мен. Един просяк може да съсипе някой търговец.

— Полицията не се ли намесва?

— Не. Никой гражданин или полицай не бива да посяга на просяк. Трябва да се обърнеш към краля на просяците, т'ой. Откупи ли се човек с някаква сума, той получава от него удостоверение, бележка, която залепва на вратата си. След това просяците я подминават. Т'ой има голяма власт над тях. Парите, които е взел за тази бележка, разпределя между тях. Приключи ли с даден район, потегля с четата си към друг, за да върши там същото.

Тази странна обрисовка отговаряше на истината. Случва се дори правителството, властите, да са принудени да сключат контракт с краля на просяците. Излезе ли, да речем, някой от големите реки от бреговете си, тя залива обширни пространства от страната и милиони хора губят поминъка си. Стотици хиляди остават без препитание и стават просяци. Те си избират крал и тръгват на път към по-благоприятствени провинции, за да се изхранват с подаянията, които той им издейства с принуда. Той ги управлява и има власт над живота им. Те са длъжни да му се подчиняват. Ако го нямаше, щяха да плъзнат разюздани из цялата страна и да причинят безпримерни бедни. Ще палят, грабят и убиват. Ще последват размирица след размирица и никой миролюбив човек няма да е сигурен за живота и имуществото си. Ето защо правителството и всички органи на властта охотно и драговолно признават просешките крале.

— Но тогава един такъв т'ой притежава кажи-речи по-голяма власт от един Ванг, вицекрал и регент на цяла една голяма провинция! — възкликна Метусалем.

— Действително. Няма служител, колкото и високопоставен и могъщ да е, който да се осмели да оскърби един т'ой, защото този лесно би могъл да му отмъсти. Ще свика всички поданици на просешкото си кралство, наброяващи много хиляди, и ще залее с тях провинцията. В Пекинг ще разберат кой е виновен и вицекралят ще бъде веднага свален, защото е предизвикал нещастие в провинцията си и е доказал по този начин, че е некадърен управител. Да, един просешки крал е изключително могъща личност. Разумно ли е при това положение да ме оскърбяват, защото съм бил зет на един такъв?

— Постъпката е много непредпазлива.

— Да, аз мога да си отмъстя на Винг-кан. Той го знае много добре и ето защо иска да ме изпревари, като погуби и мен, и семейството ми. Защото у нас жената и децата на престъпника споделят наказанието му.

— Това вече го разбрах. За мен беше непонятно, че някой ще се осмели на такова тежко престъпление, като кражбата на бог, заради една обикновена обида. Сега виждам по-ясно. Винг-кан се страхува от вашето отмъщение и още повече от онова на тъста ви, който е т'ой. Ето защо иска да ви обезвреди.

— А заедно с мен и т'ой, когото наказанието за моето престъпление също ще сполети, като баща на съпругата ми. Дори един крал на просящите — колкото и голямо да е могъществото му — не бива да извършва престъпление. Стори ли го, той попада под ударите на закона като всеки друг и не може да очаква никаква милост или помощ, защото всичките му поданици ще се отрекат от него. Такъв е кроежът на моя съсед, ако нещата действително стоят така, както казвате.

— Точно така са. И за да ви го докажа, нека ви разправа как узнах за този комплот.

Той му съобщи всичко. Ювелирът се видя в едно извънредно опасно положение. Закрачи напред-назад из стаята, ръкомахаше, дърпаше плитката си.

— Какво да правя, какво да правя? — запита.

— Вие най-добре би трябвало да знаете!

— Дали да не изтичам до синг-куан^[6] и да направя оплакване?

— Не, деянието не е извършено, така че нищо не бихте могъл да докажете против съседа си.

— Значи смятате, че трябва спокойно да дочакам, додето той зарови бога в градината ми?

— Да.

— Това е опасно, крайно опасно. Вие не познавате законите на нашата страна. Горко на онзи, на чиято земя или дори само в нейна близост е извършено престъпление! Той ще бъде неумолимо наказан. Ако някой се самоубие например пред моята врата, то виновният ще съм аз и мен ще накажат. Ако съседът ми зарови статуята на бога при мен, нека аз хиляди пъти си доказвам, че той самият я е откраднал и

закопал в градината ми — щом са я намерили при мен, аз ще понеса наказанието.

— Лошо наистина. Нещата значи стоят по следния начин: предотвратите ли сега застрашаващото ви деяние, няма да можете да докажете нищо срещу съседа, а той ще измисли друг начин на отмъщение, на което няма да съумееете да попречите. Оставете ли обаче събитията да се развият, отивате към гибел.

— Да, така е и аз не виждам средство, което да отклони удара от мен и семейството ми. Не можете ли да охарактеризирате по-подробно крадеца, с когото Винг-кан възнамерява да извърши престъпление?

— Не.

— Направя ли сега донесение, ще го търсят наистина, но няма да го намерят. Кражбата следователно все пак ще се извърши.

— Да, но полицията би могла да разположи постове в градината ви, които веднага да пипнат негодника щом дойде.

— Не, не — отхвърли бижутерът. — Той ще каже, че действа по моя заръка и тогава пак съм изгубен.

— В такъв случай трябва незабавно да се уведомят свещениците да си пазят божествата. Та нали знаем часа, в който ще бъде извършена кражбата.

— Известно ли ви е в кой храм се намира богът, на когото са турили око?

— Не.

— О, уви! А знаете ли колко храма притежаваме тук в Куанг-чеу-фу?

— Да, сто и двадесет.

— Това са само големите, прочутите. Има много, много повече. Преди уведомлението, за което говорите, да стигне до всички тези места, кражбата ще бъде извършена. И това също не помага.

Той зашари отново напред-назад, дърпайки плитката си. Метусалем се размърда на стола, сбърчи чело, дръпна порядъчно няколко пъти от лулата и после каза:

— Така заплетено и объркано действително не си представях нещата. Не помислих, че онзи, в чиято близост или имот се извърши престъпление, ще стане по този начин съпричастник. Не бива да допуснем деянието, защото иначе при всички случаи ще споделите наказанието. Но не можем също така и да го предотвратим.

— Истина е, истина! Посъветвайте ме, помогнете! Ще ви бъда много, много благодарен!

— Хм! Какъв ли съвет би могъл да даде човек! В крайна сметка и аз самият ще се озова в опасност, ако се разбере, че съм подслушвал тези негодници. Извинете за момент. Искам да се допитам до моя спътник.

— Не ви ли е слуга?

— Слуга и приятел.

— Но той нали чу всичко. Защо не говори?

— Не разбира напълно езика на тази страна. Той е умна глава, голям хитрец. Справедливостта и закона тук не могат да помогнат. Единствено хитростта би съумяла да доведе спасението.

— Тогава го питайте, бързо, бързо!

Метусалем обясни на своя Готфрид как стоят нещата. Онзи го изслуша внимателно и каза:

— Да-а, когат' така наречените умници не знаят вече к'ви да ги мъдрят, тогаз са обръщат към така наречените глупаци. Колата е затънала достатъчно дълбоко в калта. Никой човек и никой Метусалем не мож' я измъкне. И трябва да са впрегне старият Готфрид, та да я извлече на сухо! Я ми подайте, моля, мундщука!

Той посегна към края на лулата.

— За какво?

— За да стимулирам и освежа моето духовенство! Едно добро спъване подсилва разсъдъка и природната интелигентност. Т'ва наистина е против субординацията, ама в този случай 'се пак ша ми позволите.

— Е, на пуши!

Готфрид направи няколко крепки дръпвания, промърмори си нещо замислено, опъна още няколко пъти, изкашля се, смукна още веднъж, но яката, издуха дима на солидна струя, върна мундщука на Метусалем и каза:

— Добре си го бива!

— Е-е, нататък!

— А и помага!

— Значи ти хрумна някаква идея?

— Най-простата в целия свят.

— Карай без заобикалки!

— Добре де, само търпение! Аз си представям нещата по следния начин: к'вото ти на мен, таквот аз на теб!

— Как тъй?

— Той иска да му закопае у нас, сега ний ша му закопаем него.

— Идиотщини! Иди, че го разбери! Я си говори немски, съобразно граматиката!

— Щом аз ша съм оня, дет' ша вади кестените от огъня, то граматиката трябва да са нагоди по мен, а не аз по нея. Имам предвид: той иска да му закопае в нашата градина, хубаво, тогаз ний ша му закопаем в неговата, именно чичо Идол.

Лицето на Метусалем прие израз на радостно изумление и той възкликна:

— По дяволите! Готфрид, прав си, прав си действително!

— Нали? Готфрид всякогаж е прав! По тоз начин нашият приятел няма да попадне в никаква опасност. Верният съсед прави донесение, полицията идва и рови тук, ама не намира нищо. Докат' тя си пъха дългия нос, правим ний донесение.

— Грандиозно! Това е единственият правилен изход!

Той преведе готфридовия план на китаеца. Онзи се хвана несигурно пак за плитката.

— Това е също така опасно! — издума.

— Но единственото, което можете да сторите. Винг-кан навярно също има градина?

— Да. Тя е точно колкото моята голяма, само един зид ги разделя.

— Това ви улеснява. Изчаквате да заровят статуята при вас, измъквате я после бързо и я заравяте у съседа.

— А ако ме спипат на местопрестъплението?

— Тъкмо това не бива да позволявате да се случи. Трябва да действате предпазливо. Винг-кан не подозира, че нещата са ви известни. Значи още по-малко ще подозира, че ще му прехвърлите бога.

— Но за тая работа аз самичък съм твърде слаб.

— Ние естествено ще ви помогнем, и то с най-голямо удоволствие.

— Колко благодарен ще ви бъда! Но в такъв случай ще трябва още отсега да останете при мен. По-късно няма да можете да дойдете.

— О, напротив. Улицата може все така да си бъде затворена. Та ние живеем в съседство, у Тонг-чи.

Сега ювелирът направи съвсем нова физиономия. От чиста изненада и страх той дори не ги бе посрещнал с предписаната учтивост.

— При Тонг-чи? — запита. — Да не би вие да сте чужденците, които са го спасили?

— Хм-м! Какво знаете за тая работа?

— Той е много високопоставен и богат мандарин, а аз съм само един търговец. Моята съпруга е даже дъщеря на просешки крал. При все това жената на Тонг-чи от време на време се качва на перваза откъм градината си, за да си поговори с моята. Оттам знам, че неотдавна Тонг-чи отсъства по-дълго, отколкото бил казал. Жена му беше много угрижена. Опасяваше се да не му се е случило някакво нещастие. Тези дни тя се доверила на моята съпруга, че мъжът ѝ си е отново тук. Намирал се в голяма опасност, от която обаче го избавили пет или шест непознати мъже, които не били от Китай. Казала още, че тези чужденци са поканени и ще дойдат на гости у Тонг-чи.

— Повече нищо ли не знаете?

— Нищо.

— Също и от какво естество е била опасността, в която се е намирал мандаринът?

— Не.

— В такъв случай си мълчете, иначе лесно бихте могъл да превърнете Тонг-чи в свой неприятел.

— Ще мълча. Но навярно мога да узная дали вие сте тези непознати господа?

— Да, ние сме.

Той се поклони доземи и каза:

— Тогава аз съм съвсем недостоеен за високата чест, която ми оказвате. Чуждоземните господа, които този мандарин е поканил при себе си, трябва да заемат в своята страна най-високи постове. Аз съм твърде незначителен, за да имам правото да ви гледам в лицето. А ето че вие идвате да ме уведомите за заплашващата ме опасност! Вземете парите ми, живота ми, всичко, което ми принадлежи, е ваше притежание!

— Радваме, че имате толкова благодарно сърце. Сметнах, че сте честен човек, и с желание дойдох да ви спася. Ние ще ви помогнем да заровите бога в градината на Винг-кан. Имате ли необходимите инструменти?

— Да.

— Казахте, че двете жени понякога си говорят. Значи да предполагам, че вашата градина граничи с тази на мандарина?

— Да, само че неговата е къде-къде по-голяма и по-разкошна от моята.

— В такъв случай нещата за нас много се опростяват. Имайте сега добрината да ни покажете градината си, но така че никой да не ни забележи!

— Необходимо е само да отидем съвсем наблизко. Можем да погледнем през прозореца.

Той ги заведе в една съседна стая, която имаше два прозореца. Вместо стъкла беше опъната много фина, ситна мрежа. Отвори единия и пред тях се откри градината.

Беше малка, подредена по китайски тертип: дървета-джуджета, цъфтящи храсти, тисови и чемширени плетове, от които се извисяваха корони, оформени като животни. Отдясно се намираше градината на неговия враг, подредена и поддържана по съвсем същия начин. Разделящият ги зид не бе по-висок от човешки ръст.

Отляво бе разположена градината на мандарина, която бе широка наистина само колкото другите две, но затова пък трябва да бе много по-дълга. Зад градините изглежда минаваше пътека. Вероятно това бе пътят, по който крадецът щеше да донесе статуята.

— Великолепно! — каза Метусалем. — Градините са разположени изключително удобно за нашите намерения. Прехвърляме се през зида на мандарина и се озоваваме във вашата градина. Останалото ще се решава после.

— Значи със сигурност мога да разчитам на вашето съдействие. Кога ще дойдете?

— Със започването на Сият — веднага щом се стъмни, за да не могат да ни видят, когато се прехвърляме през зида.

— Ще доведете ли и останалите височайши господа?

— Не, колкото по-малко хора са посветени, толкова по-добре.

— Но ако ни дотрябват? Ако само тримата не съумеем да се справим? Аз не бива да се доверявам на никого от хората си.

— В този случай няма да ми е трудно да доведе още някой от спътниците ми. Сега те са забелязали отсъствието ми. Трябва да вървим.

— Тонг-чи у дома ли си е?

— Не, излязъл е, но ще се върне преди вечерта, тъй като после портите на улиците ще бъдат заключени.

— Това не се отнася до него. Той може и нощем да тръгва и се прибира както и когато му е угодно. За него всички Пай-лу са отворени.

Пай-лу се наричат подобните на триумфални арки постройките, които затварят улиците и са снабдени за тая цел с порти. Освен това предназначение те имат и още едно — служат като паметници за заслуги на онези лица, в чието възпоминание са издигнати.

Когато някой служител или гражданин е направил много за страната, провинцията или града, тогава му издигат една такава Пай-лу, която носи неговото име, и с видими отдалеч йероглифи се изброяват добродетелите на въпросния. Не само покойници получават такива паметници, но понякога и живи. Тези после трябва да заплатят разходите, но това в никой случай не намалява оказаната им чест.

Двамата немци се сбогуваха с китаеца, който ги съпроводи до вратата на дюкяна си с непрестанни метани. Със стягането вкъщи, те се отправиха към стаята на Метусалем.

— Наистина ли не бива другите да научат за тая работа? — попита Готфрид.

— Не, засега още не.

— Няма ли поне нашия Рихард да вземем?

— И него не. В него имам по-голямо доверие, отколкото на другите. Той е надскочил годините си по предпазливост и разсъдливост. Но неговата майка ми го повери и аз не мога да го впускам в ненужна опасност.

— Смятате работа за опасна?

— Не, но при дадени обстоятелства може и да стане. Иди сега и навести останалите! Те ще питат за мен. Кажи им, че не желая да бъда смущаван, тъй като имам намерение да впиша бележките си. По-късно се върни тук. След четвърт час ще се стъмни.

Готфрид тръгна. Скоро след него дойде един слуга, за да запали висиящия от тавана фенер и да се осведоми дали „най-знатният и твърде старият“ има да изкаже някаква заповед.

— Не, благодаря — отвърна студентът. — Но я кажи, позволено ли е да се отиде в градината?

— Сутрин не, защото по това време вън се разхожда с наслада „Цветето на дома“.

— А сега?

— Да. Моят повелител желае да излезе навън?

— За кратко. Аз съм Юет-тзе^[7] и искам да размишлявам необезпокоявано.

— Аз ще съпроводя „Създателя на поезията“ до портата и ще чакам там неговото завръщане. Може би по време на разходката си той ще има някаква заповед за мен.

— Не, защото моят собствен слуга ще ме придружава и ще ти съобщи желанието ми, ако имам такова. Искам да бъда напълно несмушаван.

Човекът се поклони и си тръгна. Малко по-късно се върна Готфрид.

— Къде се намират другите? — попита Метусалем.

— В стаята на Търнърстик, къдет' пият чай, пушат лули и играят домино. Не знаех, че тез' китайци познават и доминото.

— Дори много обичат да го играят, обаче плочките и цифрите се отличават от нашите. Слушай.

От улицата прозвуча звукът на гонг, ударен от пазачите, и междувременно се чу вик: „Сиют-ши, сиют-ши!“. По западноевропейското отчитане беше седем часът вечерта, но според китайското започваше единадесетият час.

— Време е — каза Дегенфалд. — Ножът ти у теб ли е?

— Да. Кой ша бъде наръган из засада?

— Никой, но е възможно да ни дотрябва. Аз взех и револверите си.

— И аз съм са така екипирал. Изобщо са чувствам кат' рицар-разбойник, който са кани в бесен галоп да изскочи през градската порта. Наистина съм любопитен как ли ша свърши авантюрата.

— Да се надяваме добре. Хайде!

Отвън ги чакаше слугата. Той ги отведе до градинската порта и се върна. Бързо се беше стъмнило. Човек не би могъл да види някой друг от осем крачки разстояние и за броени минути щеше да стане още по-тъмно.

— Сега крадат бога — прошепна Готфрид.

— Да, сега е времето. Надявам се кражбата да успее.

— Хубаво пожелание!

— Но основателно. Ако кражбата не успее, утре ще бъдем отново принудени да се измъкваме, което ще бъде по-трудно, тъй като тогава Тонг-чи със сигурност ще си е вкъщи. Да вървим към зида!

Те се шмугнаха безшумно нататък и спряха най-напред да се послушат. От другата страна не се чуваше никакъв шум.

— Сега оттатък, ама съвсем тихо! — прошушна Дегенфелд на ваксаджията.

Те се метнаха горе и бавно се спуснаха отвъд. Едва краката им докоснаха земята и един тъмен силует изплува до тях.

— Ху-тсин? — запита студентът шепнешком.

— Аз съм, най-нищожният.

— Колко време сте тук?

— Едва отпреди малко.

— Пообиколихте ли наоколо?

— Не. Помислих, че Винг-кан може да е зад зида и да се послушва. Той нали не бива да знае, че съм тук.

— Много право! А инструментите?

— Лежат тук до мен. Какво ще правим сега, височайши повелителю?

— Вие двамата се скрийте зад този тисов плет. Възможно е Винг-кан да мине отсам, за да се убеди, че няма никой в градината. Дори е много вероятно да го стори. Аз ще отида да поразузная и скоро ще се върна.

Той си свали ботушите и се отдалечи дебнешком. Вървейки стъпка по стъпка, опитваше да пониже мрака с очи. Обходи двете страни на градината, без да забележи нещо необичайно. Третата страна беше зидът, разделящ градините на двамата бижутери. Докато се промъкваше бавно напред, кракът му докосна нещо твърдо, което легеше на земята. Той се наведе да опипа предмета. Установи, че един до друг лежаха кирка, лизгар и лопата.

Тези инструменти сигурно бяха прехвърлени от Винг-кан, нямаше как да е някой друг. Той може би още беше наблизо.

Дегенфелд се сниши и се ослуша. Напрегна до краен предел очите си, но не можа нито да чуе, нито да види нещо.

Придвижи се, приведен към земята, още няколко крачки и тогава видя някаква фигура, облегната на едно дърво, едва на четири крачки отдалечено от него. Ако не беше така снишен, онзи непременно щеше да го забележи.

Той бързо изви встрани и седна зад един чимшир да изчака събитията. Най-важното сега беше да не вземе на Готфрид и Ху-тсин да им хрумне да напуснат скривалището си.

За щастие не мина много и отвън се чуха стъпки. Идваха неколцина мъже, тичайки бързо. Те спряха от другата страна на зида. Тежкото дишане показваше, че дробовете им са били много напрегнати.

Тъмната фигура напусна дървото и се промъкна към външната стена. Дегенфелд я последва, но естествено с най-голяма предпазливост, та да не причини евентуален шум.

— Шт! — прозвуча отвън.

— Шт! — отговори се отвътре.

— Тук ли е височайшият господин?

— Да. Носиш ли го?

— Дори два!

— Два? Един беше достатъчно.

— Тъй като всичко мина така лесно, взехме направо два.

— Двата бога не бяха ли твърде тежки?

— Не. Те са от дърво.

— От кой храм?

— От Пек-тиан-чу-фан^[8], който не е много далеч и не така стриктно пазен.

— Значи успяхте, без да ви забележат?

— Да, но при следващата обиколка, когато удари хай-ши^[9], непременно ще забележат липсата. Дотогава тук всичко трябва да бъде приключило.

— А как ще пренесем вътре боговете?

— Ние ще ви ги подадем и вие ще ги поемете.

— Добре, тогава бързо.

Метусалем чу въпросите и отговорите съвсем ясно. Два големи предмета бяха качени отвън на зида. Ювелирът къде ги спусна, къде ги остави да паднат. После заповяда:

— Сега влезте и вие самите вътре!

— Още не. Преди туй трябва да отнесем носилката настрани, та да не я види някой, в случай че мине толкова късно оттук.

Чуха се стъпките им. Скоро се върнаха и влязоха, прескачайки зида. Бяха двама души.

— Тук всичко наред ли е? — попита единият.

— Да.

— Никой ли няма в градината?

— Не.

— Няма ли да се уверим преди туй за по-сигурно?

— Вече го сторих. Два пъти обиколих градината.

— В такъв случай можем да започваме. Но къде?

— Недалеч оттук, където лежат инструментите. През деня огледах през зида и избрах едно място с по-рохкава почва. Донесете боговете!

Той тръгна напред, а двамата мъже го последваха с идолите, които бяха може би два аршина високи и следователно доста тежички. Спряха при инструментите.

— Тук ще копаем — каза бижутерът. — Само че тихо, та да не може нищо да се чуе! Има кирка, но лопатата вдига по-малко шум.

Двамата злодеи започнаха да работят, и то много трескаво, което даде повод на Винг-кан да забележи:

— Много се разбързахте. Ще ви чуят чак в къщата!

— Няма — гласеше отговорът. — Трябва да побързаме, иначе ще затворят портите. После ще ни заловят.

Те се стараеха с всички сили час по-скоро да приключат. Впрочем въобще и не се искаше да свършат много грижливо работата. Та нали знаеха, че заравят тук статуите, за да бъдат не след дълго открити.

Не беше минал и половин час, когато бяха готови с работата си.

— Тъй! — рече Винг-кан. — Това беше най-главното. Останалото ще дойде от само себе си.

— Как се кани сега моят повелител да подхване нещата? — попита единият от мъжете, най-вероятно онзи, с когото бижутерът

беше говорил при градинската стена на португалската страноприемница.

— Ще изчакам, докато грабежът бъде разгласен.

— Това ще стане много скоро.

— После ще отърча до Тонг-чи тук в съседство.

— Но той не е мандарин на правосъдието!

— Не, ама все пак мандарин. Улицата ще е затворена, а тук не живее никакъв Синг-куан. Значи трябва да се обърна към него. Ще му кажа: чух, че са били откраднати два бога. Смятам, че моят съсед Хутсин е разбойникът.

— Мандаринът ще запита откъде е стигнал моят знатен старец до това подозрение.

— Разхождал съм се из градината и съм видял, че съседът заравя две статуи.

— Става! Това ще помогне! Та сега ние сме готови и молим за парите.

— Аз вече съм ви приготвил торбичките — тук са до зида. Ето ги. Във всяка по хиляда ли.

— Правилно ли са преброени?

— Съвсем правилно.

— Надявам се. Когато последния път оказах услуга на прастария господин, той бе сбъркал с цели петдесет ли.

— Аз никога не греша. Ти си ги преброил лошо.

— Не би ли изчакал твърде старият покровител, докато ги преброим?

— И къде пък се тъкмите да ги броите?

— Тук.

— В тъмното?

— Да. Не е необходимо да виждаме нещо. Ние ще пипаме парите.

— Тогава бройте, като имате желание. Но за мен е невъзможно да чакам. Ще отида да посетя другия съсед, за да го осведомя междувременно какво съм видял тук. Когато оповестят после кражбата и чуем, че са били откраднати два бога, той ще ме посъветва да направя донесение. А после ще ми послужи като свидетел. Веднага ще заключа тези инструменти тук.

Той прехвърли през зида кирката, лизгара и лопатата и след това сам скочи отвъд. Чу се как замират крачките му, а малко по-късно щракането на резе.

Двамата мошеници останаха смълчани и заслушани, докато престана да се чува всякакъв шум от негова страна. Сетне единият каза:

— Той отново ни измами!

— Да, и на мен не ми се вярва всяка торбичка да съдържа по хиляда ли. Но все пак това са много пари. А сега трябва да побързаме. Ела!

Те понечиха да си тръгнат, при което трябваше да минат непосредствено край Дегенфелд. На последният му хрумна идеята да ги залови. Дали щеше да му се удаде? Ха! Той беше силен мъж, а и страхът сигурно щеше да свърши своето. Остави ги да подминат, изправи се светкавично... Бърза крачка след тях, двойна хватка — беше ги пипнал за вратовете и стискаше с цялата сила на пръстите си.

Заглушен крясък, напразна съпротива, мятане... и те рухнаха. Въпреки това той продължаваше да ги държи здраво и да ги притиска силно към земята. Сега никой не издаваше звук. Те направиха още няколко спазматични движения, после замряха под постниците му с разперени крайници.

Той извади ножа си и отрязва няколко ивици от и бездруго оскъдните им одеяния. После ги върза с гръб един към друг, така че да не могат да се освободят, и ги отърколи на известно разстояние от стената.

След това се върна при другите двама. Те бяха чули прехвърлянето, както и кирката и лопатите, и се безпокояха за него. Той им разказа какво е успял да свърши съвсем сам. Ху-тсин веднага изтича до вкъщи, за да донесе въжета, с които да вържат, по-здраво и сигурно негодниците. После ги вдигнаха и прехвърлиха през зида в градината на Винг-кан. Следващата им работа беше да потърсят мястото където бяха заровени статуите и да започнат разкопаването. Когато приключиха, отново запълниха дупката. После Дегенфелд се спусна повторно в градината на Винг-кан и пое инструментите и боговете. Другите двама го последваха. След четвърт час безшумна работа тримата отново се върнаха от другата страна на зида.

— Така, всичко премина чудесно — каза Дегенфелд. — Сега нека си прави тоя Винг-кан донесението. Той ще попадне в собствената си клопка.

— В която трябваше да загина аз — допълни китаецът. — Господарю, вие сте моят спасител. Как ли да ви се отблагодаря!

— Като се държите точно, както ви казах преди малко отгатък. Сега трябва бързо да се разделим. Та нали мандаринът не бива да узнае, че сме били тук.

— Тогава окажете поне услугата на вашия най-мизерен слуга да може той утре да види лицата ви!

— Ще го сторим. Утре ще дойдем да ни разкажете всичко. А сега трябва да се почистим. Имате ли някое място, където можем да я свършим тая работа, без някой да ни види?

— Да, елате, елате!

— Вземете и инструментите. Не бива да останат в градината.

Ху-тсин ги отведе в едно малко помещение и донесе фенер и четка. Те очистиха мръсотията от дрехите си, която лесно би могла да се превърне в издайница. После се сбогуваха и се прехвърлиха обратно в градината на мандарина.

Там Готфрид застана като слуга до портата, а Дегенфелд започна да се разхожда напред-назад. Но не се наложи да го върши прекалено дълго, тъй като скоро бе отведен, и то от самия Тонг-чи. С връщането си вкъщи той бе научил, че очакваните гости са пристигнали, и побърза да дойде в градината, за да поздрави Дегенфелд.

— А сега — каза, когато бяха разменени първите поздрави — ще ви помоля да ми изпълните едно желание.

— Какво?

— Никой не бива да узнае в какво положение съм се намирал, и че вие сте ме спасили. Разказал съм го единствено на съпругата си. Ти желае да ви види, за да може да ви благодари. Мога ли да ви отведа при нея?

Дегенфелд знаеше, че това е една изключителна награда. Ето защо отвърна учтиво:

— Приемам това желание като заповед на повелителката и се подчинявам с готовност.

— Тогава елате! Тя отдавна вече ви чака.

- [1] Чин-тзе-тзи — китайско момче (Б.а.) ↑
- [2] Хоей-хоей — мохамедани (Б.а.) ↑
- [3] Лин — съседа (Б.а.) ↑
- [4] Т'ой — крал на просяците (Б.а.) ↑
- [5] Тзиен — презрени хора (Б.а.) ↑
- [6] Синг-куан — мандарин-криминалист (Б.а.) ↑
- [7] Юет-тзе — поет, буквално „Син на луната“ (Б.а.) ↑
- [8] Пек-тиан-чу-фан — Домът на стоте небесни господари (Б.а.)

↑

- [9] Хай-ши — последният час, равен на 21 ч. наше време (Б. нем. изд.) ↑

ГЛАВА 11

ЗАДИГНАТИТЕ БОГОВЕ

Китаецът въведе двамата немци обратно в къщата, където в нещо като вестибюл вече чакаха с нетърпение минхер, Търнърстик, Рихард и Лианг-си, и изчезна зад следващата врата. Метусалем се възползва от възможността да осведоми спътниците си за преживяното от него и Готфрид приключение и ги помоли да не се издадат с някоя необмислена дума.

След няколко минути дойде Тонг-чи и ги покани да влязат. Озоваха се в неголям, но наистина бляскаво обзаведен салон. Тук навярно съпругата на мандарина посрещаше своите приятелки, тъй като по всичко личеше, че е често посещавано от дами място. Бродерии и други луксозни женски занимания лежах по масите; ценен порцелан поглеждаше от великолепните первази, а по стените висяха музикални инструменти.

Едва се бяха настанили гостите и се появи дамата, облежната на ръката на една прислужница. Тя се нуждаеше от такава опора, тъй като сама трудно можеше да върви — резултат от разбирането за най-голяма китайска красота, а именно извитите навътре крачета.

На дъщерите на знатни родители веднага след раждането им биват прегъвани към стъпалото осемте малки пръста и превързвали посредством здрави бандажи. Само големите пръсти остават в естественото си положение, но и те не се развиват нормално, тъй като целият крак, а следователно и те са подложени на жестоки изтезания. Пръстите, и преди всичко техните нокти, се вравстват в месото на стъпалото, което причинява продължителни загнявания и, разбира се, големи болки.

Едно такова клето дете никога не се научава до ходи, а само куцука, ала се примирява на драго сърце с всичко това само и само да има щастието да притежава... красиво стъпало. А това стъпало се състои единствено от принудително повдигнатата от предната част на табана пета и големия пръст. Пантофката, с която е обут кракът, има

миниатюрността на кукленска пантофчица; видоизмененото стъпало обаче не може да се види поради покриващата го дълга роба.

Мъчителното, болезнено ходене не остава без влияние върху тялото и духа. Човек, който не умее да върви, да се движи с гъвкава, бодра, еластична и здрава походки, със сигурност има потисната емоционалност и дух.

Като една далеч по-голяма красота при китайците се счита пълнотата — не си ли достатъчно тлъст, изключено е да бъдеш красив. Мършавият човек минава за грозен.

И в това отношение господарката на къщата беше много красива. Тя имаше ниска, ала чудовищно дебела фигура, при чието влизане от минхер се изплъзна необмислено:

— *Rechtvaardige hemel, wat is deze vrouw dik, ongelooflijk dik!* (Праведни Небеса, тая жена е дебела, невероятно дебела!)

Щом манхер ван Ардапеленбош изпадна в такова изумление, няма да е трудно на човек да си представи, че диаметърът на тази дама беше горе-долу равен на височината ѝ. Тя се доближаваше с голям успех до кръглата форма.

Косите ѝ бяха оформени с помощта на многобройни, блестящи от диаманти игли като пеперуда. Тялото ѝ бе обгърнато от скъпа, достигаща земята коприна. Ръцете се криеха дълбоко в спускащите се до коленете широки ръкави а около врата висеше тежък златен синджир, на който бяха закрепени няколко амулета.

Дребното лице беше дебело омазано според обичая на знатните китайки с основно белило и цинобър, което придаваше на чертите ѝ маскарадната неподвижност и вкаменелост, като изключение правеха извънредно живите, дръпнати монголски очички.

— Чинг, чинг, чинг, чинг, کیا чу! — поздрави тя с тънкото си, пронизително, но приятелски звучащо детско гласче.

„Киа чу“ означава „драги господа“. Капитанът бе обхванат от изключително галантен порив. Той, който от всички говореше най-изискано китайски, трябваше на всяка цена да вземе думата и да каже нещо нежно на милото същество. Ето защо пристъпи две крачки напред, поклони се доземи, покашля се веднъж, втори път и подхвана:

— Милостива фрау китайкинг! Моето сърце е изпълнено с блаженство от вашата чаровна любезностунг. Аз наистина съм нежененг, но съумяваманг да оценя щастieto да имаунг пред

очитенг съпругатанг на този мандариненг. Трябва да винг направонг моя комплиментанг и препоръчвам всички нас на вашата благосклонностунг! Чинг, чинг и още един път чинг!

Тя не разбра нито дума, освен последното трикратно „чинг“, но отгатна, че я е приветствал и ѝ е казал нещо приятно. Ето защо му се усмихна благодарно и с радушно кимване му даде да разбере, че не е недоволна от поведението му. Той отстъпи отново назад и прошепна на дебелия:

— Фина жена, допадна на душата ми! Говори изключително правилно китайски! Разбра всяка дума! Моите уважения!

Сега тя се обърна към Метусалем.

— Вие сте спасителят на моя повелител — каза му. — Без вас той вече нямаше да е жив и аз бих умряла от мъка. Благодаря ви.

Тя измъкна от ръкава една малка, бледа детска ръчичка, за да му я подаде. Дегенфелд улови първо копринения ръкав и заедно с него ръката, та да не я докосва със своята, поднесе после покритата с коприна ръчичка до устните си и отговори:

— Тзуй-шин, пут туй!

Тези четири срички включваха всичко, с което един китаец би могъл да изрази своето смирение. Буквално те гласяха: „Аз, грешникът, нямам право да отговарям.“ Че той не докосна ръката ѝ, бе доказателство за голямо уважение и почитителност, което тя възнагради, като предложи ръчица и на другите. Те последваха примера на Метусалем и се постараха да направят равностойно по елегантност целуване на ръка, което се получи особено забавно при минхер.

Докато после мандаринът придружи вежливо съпругата си до стаята ѝ, дебелият възкликна:

— Goede god, wat was dat een vrouw! Wat moet die ontzettend veel gegeten hebben! (Добри ми Боже, що за жена! Трябва да се е хранила страшно много!)

Готфрид се нагани да направи някаква шеговита забележка, но бе прекъснат. Отвън се донесе някаква странна, приближаваща се дандания. Чуваха се ехтящите, угнетяващи звуци на няколко гонга, които се вмъкваха дисхармонично един в друг и се смесваха с викащи и кряскащи мъжки гласове. Мандаринът се върна и каза:

— Чувате ли? Трябва да се е случило някое голямо нещастие или е било извършено голямо престъпление. Стражите го разгласяват.

Той отвори един прозорец. Сега гюрултията беше под къщата. Гонговете пронизваха ушите, а някакъв дрезгав глас оповестяваше нещо с полунапевен, полувиещ тон, което дори Метусалем не разбра.

— Какво престъпление! — извика Тонг-чи, който бе свикнал с този начин на разгласяване и следователно бе разбрал думите. — Такова нещо никога не се е случвало в Куанг-чеу-фу!

— И какво е то? — попита Дегенфелд.

— От Пек-тиан-чу-фан са били откраднати два бога.

— Днес?

— Преди малко. При започването на Сият-ши са си били още там. Сега обаче са забелязали липсата им. Двама мъже, които стояли с носилка пред храма, са заподозрени като извършители. Глашатаят ги описва.

Спътниците съумяха да покажат една умело подправена изненада. Тонг-чи продължи:

— Да се надяваме ще открият осквернителите на храма и тогава горко им! Всички улички, улици и площади са блокирани от полиция и войска, така че никой няма да може да премине през тях. Ако извършителите не са вече избягали от града, те са изгубени.

— Но с каква цел биха могли да са посегнали тези хора на боговете?

— Не знаете ли? И не го предугаждате?

— Не.

— За да имат късмет, за да станат богати. Съумее ли някой да занесе един такъв бог вкъщи, този естествено е длъжен да му служи. Но те не са само за един, а за всички. Ето защо са поставени в храмовете, та да може всеки да изложи молбата си пред тях. Който обаче... какво има?

Този рязък въпрос се отнасяше за току-що влезлия слуга.

— Ваше превъзходителство — отговори оня, — напълно недостойният бижутер Винг-кан моли с най-дълбоко смирение да му позволите да направи едно съобщение.

— Тоя? Нека си върви вкъщи, с него работа нямам.

— Той каза, че било много належащо и щяло да донесе най-големи облаги на нашия височайши господар.

Обещаят ли на някой китаец полза, той веднага е готов да протегне ръка! Тонг-чи не правеше изключение.

— Пусни го да влезе! — заповяда. — Но му кажи преди това, че ще наредя да му смажат пръстите на ръцете и краката, ако ме обезпокои безпричинно!

Ванг-кан влезе, сведе глава почти до пода и остана в това положение при вратата.

— Какво искаш толкова късно? — обърна се грубо към него чиновникът.

— Всемогъщи Куан-фу — отговори запитаният с тон на раболепна страхливост, — принуден бях да се завтека към лъчите на вашето слънце, тъй като на нашата улица не живее Синг-куан.

— Синг-куан? Значи се касае за някой криминален въпрос?

— Да.

— Че каква работа имам аз с такива деяния! Виждам, че ще трябва да те арестувам.

— Ваша светлейша милост ще ми остави свободата, като научи, че се отнася до откраднатите богове.

Мандаринът седеше на един стол, понеже не се връзваше с достойнството му да разговаря с този човек прав. Сега обаче скочи и извика:

— Откраднатите богове? Изправи се и отговаряй откровенно и бързо. Какво знаеш за тази изключително важна работа?

— Мисля, че познавам човека, при когото се намира откраднатото.

— Ти? И кой е?

— Ху-теин, моят съсед.

Веждите на Тонг-чи се свиха мрачно и заплашително.

— Той? Твоят неприятел? — запита. — Този мъж е честен, а не крадец. От него можеш да се поучиш какъв трябва да бъдеш! Той никога не е крал и най-малко от всичко ще вземе да задига богове! Знаеш ли какво вършиш, като го обвиняваш в подобна постъпка?

— Зная, но аз още не съм го обвинил, а само изказвам една догадка.

— Тъй, защо предполагаш, че той е извършителят? Но пази се да не кажеш една дума в повече, отколкото можеш да поемеш отговорността! Ти не си човекът, към когото бих проявил снизхождение!

Ювелирът прие смирено тези неумолими слова и каза:

— Аз не искам да обвинявам никого, нито да хвърлям върху някого подозрение, но считам за свой дълг да кажа на Ваша светлост какво съм видял.

— Е, какво?

— Днес бях работил много и ето защо отидох в градината, когато се спусна вечерта, за да отдъхна и подишам чист въздух. Стоях до зида. Беше вече тъмно, ала въпреки това видях да се задават двама мъже, носещи паланкин, и да спират до градината на моя съсед. Те дадоха сигнал и той им отговори, тъй като ги бе чакал. Видях, че извадиха два тежки предмета от носилката и ги прехвърлиха през зида. После скочиха след тях и изкопаха с Ху-тсин една яма в градината. Помъкнах се нататък, понеже действията на тези хора ми се сториха съмнителни. Поглеждайки през зида, различих, че двата предмета са статуи. Те ги положиха в дупката и отново я засипах. Двамата мъже прескочиха оградата, ала Ху-тсин остана още малко в градината си. Това е, което видях.

— Небеса! Възможно ли е? — извика мандаринът. — Носилка с двама мъже, две статуи, тъкмо по това време — всичко съвпада съвсем точно! Дали Ху-тсин не е все пак престъпник?

— Не мога да отговоря на този въпрос. Аз само разказах какво съм видял.

— Ти какво направи после?

— Размишлявах. Ху-тсин трябва да бе предприел нещо забранено, тъй като всичко бе извършено твърде потайно. Дали да доложат за него, почтеният Ху-тсин, и да подхвърлят себе си на опасност? Нуждаех се от съвет и ето защо се отправих към другия си съсед, комуто разправих всичко. Тогава чухме да се разгласява, че са откраднали два бога, и из един път ми стана ясно какви са били двете статуи. Осъзнах, че съм длъжен да говоря. А и съседът ме посъветва да побързам да уведомя Ваше могъщество.

Мандаринът закричи възбудено напред-назад и извика:

— Ху-тсин, Ху-тсин! Толкова много да съм се заблуждавал в него! Човече, истината ли каза все пак?

— Ваша милост може да нареди да ме налагат до смърт, ако има измислена и една-единствена дума.

— И ще го сторя, можеш да бъдеш уверен в това. Запомни ли мястото, където е била изровена ямата?

— Съвсем точно.

— Още на мига ще ме придружиш до Ху-тсин. Но горко ти, ако те заловя в лъжа.

Ванг-кан се поклони и отговори с изпълнен с увереност тон:

— Съвестта ми е чиста, а сърцето — праведно. Душата ми се възправя, че лицемерът трябва да бъде изобличен тъкмо чрез мен, ала аз следвам повелята на висшата вяра.

— Тогава чакай тук, аз веднага ще се върна!

Той поиска да излезе, ала при вратата се обърна, отиде до Метусалем и запита:

— Вие сте един голям учен във вашата страна. Изучавал ли сте и законите на правосъдието?

— Да.

— В такъв случай трябва да знаете какво се разбира у нас под залавяне на престъпника и наказването му. Имате ли желанието да ме придружите?

Нищо друго не бе така добре дошло за Метусалем, както този въпрос. Когато отговори утвърдително, Тонг-чи реши:

— Добре, значи идвате с мен, както и вашите спътници. Аз ще пратя за полицаи или войници.

Той даде заповед на слугата и скоро се явиха няколко въоръжени блюстителите на реда, които лесно се разпознаваха по конусообразните шапки. Малко по-късно приближи рота войници — въоръжени бяха с фитилни пушки и носеха на гърдите и гърба си гарнитура, оформена като табела, на която се четеше думата „Пинг“, сиреч „Войник“.

Мандаринът трябваше да измине и малкото крачки до къщата на Ху-тсин съобразно своя ранг. Отпред крачеха четирима бегачи. После идваше той в държавната си носилка, зад него гостите — също в носилки, и след тях обвинителят, заобиколен от войниците, за чието вървене в крак и дума не можеше да става. Те държаха пушките си, както им бе удобно, и крачеха кой както му дойде.

Улицата не беше осветена, но въпреки това беше доста светло, тъй като се бяха насъбрали доста хора, които носеха фенери. Вярно, само привилегировани имаха право да преминават от една улица в друга, но и обитателите на една и съща улица при определени обстоятелства можеха да общуват помежду си. Всеки един обаче се задължаваше да носи книжен или някакъв друг фенер.

Изобщо надзорът на населението в Китай се провежда много нашироко. Има чиновници, които са отговорни за известен брой улици и за всичко, което се случва на тях. Под тях стоят „отговорник-улиците“, всеки от които надзирава една-единствена улица, която отново се пази в различните участъци от „отговорник-домовете“, „отговорник-улицата“ и евентуално отговорника на въпросната градска част подлежат на наказание.

Вестта, че са били откраднати два бога, бе привлякла много хора на улицата, където се бяха събрали в безшумни групи, за да обсъдят тихо ужасната новина. Отговорник-домовете стояха при тях и съблюдаваха грижливо да не възниква дандания или безпорядък.

Ху-тсин бе получил от Метусалем подробни указания как да се държи. Той знаеше, че Тонг-чи ще дойде, и го очакваше зад заключената си врата. Едва бе прозвучало чукането и той отвори.

Във висша степен удивен, той се поклони на мандарина до земята и запита с най-дълбоко смирение за повода на височайшето посещение.

— Ще го узнаеш — отговори чиновникът. — А сега направи най-напред място и доведи недостойното си, зловонно семейство!

Двама от полицаите сграбчиха ювелира за плитката и грубо го издърпаха навън. Мандаринът се отправи към градината под светлината на носените книжни фенери и другите го последваха.

Скоро полицаите доведоха мъжа. До него бяха жена му, децата и прислугата. Той самият спря в положение на дълбок поклон, а близките му се хвърлиха по колене и останаха пред служителя в тази стойка. Този се обърна с най-суров тон към Ху-тсин:

— Знаеш ли защо сме дошли?

— Моето голямо нищожество не подозира по каква причина Ваше сияние освети мрачния ми дом — отвърна запитаният.

— Лъжеш! Не стоеше ли до вратата, когато дойдохме?

— Чух, че на улицата има много хора, и се канех да надникна какво ги е подтикнало там. Тогава обаче Ваша велика справедливост се отби при мен.

— Да, моята велика справедливост! Съвсем правилно го изрече. Под тази справедливост ще попаднеш. Та разбра ли за какво се е насъбрал тоя народ на улицата?

— Заради двата бога, които са били откраднати.

— Откъде знаеш, че е извършено такова деяние?

— Чухме го от глашатая, който го разгласяваше.

— Това е лъжа. Ти знаеше за грабежа още преди изобщо някой друг да е научил нещо, защото самият ти си разбойникът!

Един опитен съдебен следовател се пази, както е известно, да хвърли престъплението по този начин право в очите на обвиняемия. Той се опитва по-скоро да го обгради с мрежа от привидно несъществени въпроси, от които оня, след като е била затегната последната бримка, не може да се изплъзне. Едно такова твърдение обаче лесно би могло да превърне изобличението на престъплението в невъзможност.

Ху-тсин се направи на ужасен и отговори:

— Какви бяха тези думи! Какво говори Ваше сиятелство! Аз да съм този, който е отмъкнал боговете, аз, най-религиозният и ревностен последовател на голямото и свято учение? Що за обвинения! Аз мога да докажа, че от сутринта не съм напускал дюкяна, жилището си!

— Можеш да го докажеш, да, но си натоварил с деянието двама мъже, които после са ти донесли задигнатите богове!

— Аз? Достопочтени господарю, не зная нищо за това!

— Не лъжи! Ти си наредил да заровят боговете в градината ти!

— Кой го каза? Кой би го потвърдил?

— Ванг-кан, твоят съсед, който е видял всичко и сега стои пред теб като обвинител.

— Тоя? Моето смирено възхищение от Ваше височайше достойнство се осмелява да ви каже, че този мъж, както е известно, е мой враг. Той е измислил тази приказка, за да ме хвърли в немилост.

— Това не е приказка, а истината. Аз зная точно къде са скрити боговете и сега ще наредя да ги изровят.

— Нека Ваше благородство го стори, после моята невинност ще излезе на бял свят.

Той го изрече с тон на най-голяма убеденост. Мандаринът го познаваше като честен мъж и трудно бе повярвал в неговата вина. Той го погледна изпитателно в лицето и каза:

— Досегашната ти репутация беше добра и неопетнена, ето защо много ми се иска да вярвам на уверенията ти. Но горко ти, ако намерим боговете при теб! Нека няколко войника отидат да вземат

необходимите за разкопаването инструменти! Хайде сега, Ванг-кан, покажи ни мястото!

Споменатият бързо закричи напред. Пристигнал на въпросното място, той спря, взе фенера от ръката на един от полицаите, освети земята и каза:

— Тук е! Ваше благородие ще забележи, че е копано съвсем скоро. Нека потърсят!

— Да, търсете! — заповяда мандаринът. — Сега ще се реши кого от двамата ще наредя да накажат — него, като крадец на богове, или теб, като негов клеветник и лъжец на властите.

Беше образуван полукръг около разположеното до зида място и двама полицаи се заловиха за лизгара и лопатата, за да започнат разравянето.

Винг-кан беше напълно сигурен в нещата си, както можеше да се разбере от изпълненото му с увереност лице. Но твърде скоро се забеляза промяна във физиономията му, която ставаше все по-голяма, колкото по-дълбоко разкопаваха полицаите земята.

Двете статуи бяха съвсем повърхностно зарити. Сега дупката имаше дълбочина от метър и половина, а от тях не се виждаше все още нищо. Метусалем пристъпи към рова, погледна вътре и каза:

— Няма как да са били заровени тук боговете. На повърхността почвата беше рохкава, като на всяка леха, но сега е твърда и здрава, какъвто не би бил случаят, ако тук бе копано неотдавна.

— Това е вярно — съгласи се мандаринът. — Знаеш ли със сигурност, че това е било мястото?

Въпросът бе отправен към Винг-кан. Лицето му бе изгубило всякакъв цвят, а той се беше вторачил с израз на ужас в празната яма.

— Да, тук беше — изтръгна се от него.

— Но нали виждаш, че боговете не са налице.

— Значи междувременно са ги махнали!

— Никой няма да ти хване вяра. Който е скрил нещо крадено в земята, няма да седне да го изравя само след броени минути. Може би си се заблудил и мястото е някъде другаде.

— Не, тук е, знам го съвсем определено!

— Тогава излиза, че си лъгал, за да погубиш своя съсед!

— Не, не! Истината казах. Много добре видях, че боговете бяха заровени тук.

— Не лъжи! Познаваме те! Ти си един клеветник. За Ху-тсин обаче всеки знае, че е честен мъж!

— Да, такъв съм — отбеляза споменатият, пристъпвайки напред.
— Досега си мълчах, защото не считах за възможно някой да бъде толкова лош. Сега обаче ще говоря. Нека Ваша милост изслуша думите ми!

— Говори! — заповяда мандаринът. — Какво имаш да казваш?

— Днес бях работил много и възнамерявах, след като бях затворил дюкяна и се бе стъмнило, да си отдъхна в градината. Докато...

— Ама ти започваш досущ като него — прекъсна го мандаринът.
— Почти същите думи чух от него. Говори по-нататък!

— Докато стоях тихо до моя зид и дишах с наслада чистия, свеж въздух, видях въпреки тъмнината да се задават двама мъже, носещи паланкин.

— Точно както той, съвсем точно! Нататък!

— Те спряха до зида на неговата градина — продължи Ху-тсин,
— извадиха два тежки предмета от носилката и му ги хвърлиха вътре.

— Това не е вярно! Това е лъжа! — извика Ванг-кан. — Това, което разправя, се случи до неговия собствен зид и в неговата градина!

— Мълчи! — прогърмя към него мандаринът. — Твоите лъжи вече чух и сега искам да чуя какво ще каже Ху-тсин. Ще отговаряш само когато те питам! Тук не открихме нищо, значи се оказа, че си лъгал. Продължавай, Хе-тсин!

Назованият продължи да разказва:

— Двамата мъже, чиито лица не можах да различа, оставиха носилката настрани, където тя и досега си стои. После се върнаха обратно и скочиха в градината на съседа, който ги бе очаквал, тъй като чух неговия глас — говореше с тях. После долових шум от кирка или лизгар. Онези копаеха яма, значи искаха да заровят нещо. Ослушах се дълго време, докато шумът заглъхна. После чух да се дърпа резе и да се отваря някаква врата — Ванг-кан се прибираше въщи. Бях убеден, че сега ще си тръгнат и двамата мъже. Чух наистина как отидоха до зида, за да се прехвърлят отвън, но тогава се случи нещо, което никога не бях чувал, и което ме хвърли в най-голям ужас.

— Какво? — попита мандаринът.

— Прозвучаха два мощни гласа. Не можах точно да различа дали идваха от въздуха, или от земята, но чух съвсем ясно думите: „Стой! Вие ни осквернихте. Няма да ви пуснем, докато не дойде отмъстителят и ви залови на местопрестъплението!“ След това чух шум, сякаш някой се влачи със сила и се мъкне по земята, последваха две кратки, страхливи стенания, след което стана тихо.

Мандаринът гледаше замислено земята. Той при всички случаи бе убеден, че идолите не могат да говорят, но не биваше да го покаже. Трябваше да даде вид, че вярва в едно такова чудо. Най-вероятно у него да се бе породило подозрение към Ху-тсин, ала той каза с патетично-приповдигнат тон:

— Боговете са изпълнени с могъщество; какво представлява слабият човек пред тях! Та какво видя или чу по-нататък?

— В градината на съседа не се чу повече ни звук. Аз стоях занемял и ужасен. После чух ударите на гонг на улицата и звучния глас на глашатая. Не можах обаче да разбера думите. Ето защо се върнах вкъщи, за да попитам своите какво е било оповестено. Узнах, че са били откраднати два бога, и бях обладан от ужас.

— Защо не донесе веднага? — попита мандаринът.

— Защото в действителност не знаех точно какво се е случило в градината на съседа. Не бях могъл да видя какви предмети бяха прехвърлени през зида. Всеки знае, че Ванг-кан е враждебно настроен към мен, така че моят донос лесно би могъл да се възприеме като акт на отмъщение от моя страна. Посъветвах се със семейството си и поисках после да отида на улицата, за да науча нещо по-подробно. Тъкмо се канех да отворя, когато се почука, а като отворих вратата, влезе Ваше височество и ме обвини, че съм откраднал боговете. Ванг-кан хвърли съмнението върху мен и аз едва сега разбрах, че двата предмета, доставени в неговата градина, са откраднатите богове.

Когато приключи, настъпи кратка пауза, която пръв прекъсна Ванг-кан. Въпреки че мандаринът му бе наложил мълчание, той възкликна разтреперан:

— Каква подлост! Той иска да прехвърли вината от делото си върху мен! Изкопал е боговете и ги е скрил на някое друго място. Ваше високопреподобие вероятно ще даде заповед за щателно претърсване.

— Ще направя каквото ми е угодно, а не каквото ти отърва на теб — отвърна Тонг-чи. Веднага ще си покаже кому да вярвам — на теб

или на него. Ти не каза ли, че двамата носачи на паланкина са се отдалечили?

— Да.

— Ху-тсин обаче твърди, че те са още тук. Я вижте дали няма да намерите носилката!

Няколко полицаи прескочиха градинския зид и отидоха да търсят. След минута-две откриха паланкина и го донесоха до стената.

— Ху-тсин има право — обяви мандаринът. — Носилката е още тук, следователно и носачите не са си отишли. Вземете Ванг-кан по средата си и гледайте да не ви се изплъзне! Отиваме да се поразтърсим в неговата градина.

Полицайте сграбиха обвинителя, който не се възпротиви. Вярно, той в никой случай не можеше да си обясни изчезването на двете статуи, ала и през ум не му минаваше да допусне, че биха могли да се намират при самия него.

Тонг-чи отново не счете за нужно да върви от едната къща до другата. Той седна в носилката, а Ванг-кан бе поведен между полицаите. Като стигнаха, веднага се отправиха към градината и тя напълно се освети от донесените фенери.

Там се разкри една неочаквана гледка: между две дървета-пигмеи почвата беше разкопавана и пак засипана, така че се беше образувало малко възвишение. На него седяха двамата носачи, завързани с гръб към два здраво забити в земята кола, със стегнати във въжета ръце и крака. Между зъбите им бяха напъхани откъснати от дрехите им парцали, за да не могат да викат.

Ванг-кан едва не подгъна колене от страх, когато забеляза тази група. А мандаринът още щом видя двамата негодници, извика:

— Та това са крадците, точно такива, каквито бяха описани. Винг-кан, как се озоваха в градината ти?

— Не...зная — пропелтечи запитаният с обезцветени устни.

— Как? Не знаеш? Затова пък толкова по-добре го знам аз. Ти самият си извършил деянието, като си искал да прехвърлиш вината върху твой честен съсед! Развържете негодяите и разровете!

Носачите бяха освободени от коловете, но не и от въжетата, и отнесени настрана. Едва бе отстранен горният тънък почвен слой и двата идола излязоха наяве.

Пътешествениците малко остана да се изсмеят на глас, като видяха пред себе си фигурите на боговете. Това бяха две седящи, извънредно пълни, дървени и боядисани с бронзова боя кукли, които изглежда се намираха в най-весело настроение, защото целите им лица така бяха засияли в усмивка, че малките, по монголски дръпнати очички почти изцяло се бяха изгубили.

— Колко забавно! — рече Готфрид фон Буйон. — Ако 'сички богове в Китай са такива непринудени веселяци, т'ва ша ми достави изключително голямо удоволствие. Те изглежда са в добро разбирателство и даже са намират в най-хубавото си настроение. К'во ша кажете по въпроса, минхер?

— Wat ik zeg? Zij zijn ontzettend dik. Zij moeten zeer goed gegeten hebben. (Какво ще кажа? Те са ужасно дебели. Трябва да са се хранили много добре.)

— Какво казват тези двама господа? — попита мандаринът, който естествено не беше разбрал забележката.

— Учудват се на факта, че на някой може да хрумне кощунствената мисъл да откъсне такива богове от тяхното спокойствие и вгълбеност — отговори Метусалем.

— Това е най-голямото престъпление, което човек може да извърши. Завържете божия осквернител! Неговото наказание ще съответства на делото му!

Тогава Ванг-кан се хвърли на земята пред него и закрещя от страх:

— Милост, милост. Височайши господарю! Аз съм невинен! Не зная как са попаднали тези мъже и тези богове в моята градина!

— Ти би бил изгубен дори ако наистина не го знаеше, понеже божествата бяха намерени в твоята почва, на твоя територия. Но никой няма да ти повярва. Ти си наредил да ги откраднат!

— Не, не, Ху-тсин го е сторил и е накарал да ги заровят тук, за да ме погуби.

Сега Метусалем сметна за необходимо да направи от своя страна една забележка, тъй като невинният Ху-тсин иначе все още би могъл да бъде заплетен в следствието. Той запита ювелира:

— Ти не познаваш двамата вързани мъже, така ли?

— Не.

— Напускаш ли си днес къщата си?

— Също не.

— Това е лъжа! Ти беше там долу в Ша-миен и стоеше зад гостилницата на португалеца.

— Заблуждавате се. Благородни прародители!

— Не се заблуждавам, тъй като стоях наблизо зад зида и те чух какво говори с по-възрастния от тези мъже. Те откраднаха боговете по твоя заръка, а парите, които си им платил за това, трябва все още да се намират в джобовете им. Нека благородният и могъщ Тонг-чи нареди да ги претърсят и ще се убеди, че казвам истината!

Тогава мандаринът улови Метусалем за ръката, дръпна го настрани и го запита тихо:

— Господине, наистина ли подслушахте такъв разговор?

— Да — прошепна отговора си запитаният.

— И разпознахте двамата?

— Съвсем определено.

— Значи знаете с каква цел Ванг-кан е наредил да откраднат боговете? За да погуби своя съсед?

— Да.

— В такъв случай той ги е заровил отвъд, а те после са били зарити без негово знание в градината му. Това е добре, тъй като по този начин е спасен един невинен; но онези, които са пренесли божествата отсам са изгубени, ако се разбере. Аз съм свободомислещ Куан-фу и знам за какво да считам тези идоли, но другите не мислят като мен, а законите се изключително сурови. Вие сте мой гост и аз самият не бих могъл да се отърва от гибелта, ако при следствието всичко излезе на бял свят. Следователно си мълчете, мълчете, иначе никога няма да видите отново своята родина, макар да сте там могъщ Куан-фу! Ще изчезнете тук по такъв начин, че никой няма да носи отговорност. Вие ми спасихте живота и аз се радвам, че мога да ви се отблагодаря. Но трябва да мълчите, в противен случай всички ние сме изгубени!

След това предупреждение мандаринът се обърна със сериозно лице към полицаите и им заповяда да претърсят носачите. Парите бяха намерени у тях. Той нареди да им махнат парцалите от устата и ги запита със заплашителен тон:

— Да разпоредя ли да ви смажат пръстите на ръцете и краката, или доброволно ще отговаряте? Имайте предвид, че сте заловени на местопрестъплението и не ще можете да отричате! Не ми ли дадете

информацията, която искам да имам, ще ви сполети десетократно по-сурово наказание!

Двамата мъже осъзнаха, че е по-добре да направят доброволно признание, отколкото да им го изтръгнат чрез такива мъчения. Ето защо единият отговори покорно:

— Ваше Високомогъщество може да пита, а ние недостойните ще отговаряме.

— Вие ли отидохте да вземете боговете от храма?

— Да.

— Винг-кан ли ви подведе и заплати?

— Така е. Ако той не ни беше изкусил, нямаше да го сторим, тъй като ние иначе сме честни хора и се страхуваме от божествата и ги тачим.

— Каза ли ви той за каква цел са му необходими? Хубавичко си помислете, вонящи плъхове, че наказанието ще стане двойно по-сурово, ако се установи, че сте му помагали да погуби друг!

Крадците бяха достатъчно умни да съзнаят, че той е прав, и какви показания очаква да чуе от тях. Поради това по-възрастният, който бе говорил досега, отвърна:

— Той ги поиска, за да им се помоли в своя дом. Ние ги донесохме, но по пътя хиляди пъти ги молихме за прошка и им обещахме със сигурност да ги върнем по-късно.

— Щяхте ли да го сторите?

— Да. Възнамерявахме още на утринта да ги отнесем обратно.

— Цяло щастие е за вас, че сте се отнасяли към тях със страхопочитание, защото това ще смекчи наказанието ви. Значи сте ги отмъкнали, за да ги занесете в жилището му?

— Точно така, Прародителю на добродетелите.

— Но как стана, че те бяха заровени, а вас намерихме вързани?

— Това ние не знаем, защото едвам се бяхме прехвърлили през зида и боговете ни уловиха за гърлата и ни лишиха от чувства. Когато дойдохме после на себе си, се видяхме вързани тук.

— Значи двете божества са ви поразили лично, за да ви предадат за наказание. От това можете да съдите колко силни и могъщи са те. Но тъй като направихте откровено самопризнание, ще се погрижа да получите възможно най-лекото наказание.

Ванг-кан се бе опитал да прекъсне този къс разпит, за да възрази на показанията на своя съучастник. Той бе заставен от мандарина да мълчи и впоследствие осъзна, че очакващото го наказание ще бъде много по-тежко, ако каже, че е подхванал престъплението, за да погуби друг. Сега Тонг-чи се обърна към него:

— Ти също можеш да подобриш положението си единствено чрез откровени самопризнания. Признаваш ли, че си накарал тези двама души да откраднат боговете?

— Да, Височайши господарю, признавам! — отвърна запитаният, като се хвърли пред мандарина.

— Тогава ще се постарая да забравя какво ми каза преди малко у дома. Защо искаше да имаш Благословителите при себе си?

— Те трябваше да ми донесат късмет, понеже никой вече не купува от мен. Но после смятах да накарам отново да ги върнат в храма.

— Тук в градината ли ги получи?

— Не. Аз не присъствах. Не смятах, че ще дойдат толкова рано. Когато после чух да се вика, че са били откраднати богове, не помислих, че са пожеланите от мен; по-скоро сметнах, че на някой друг му е хрумнала същата мисъл. Но след това дойде Ваша милост и ме поведе насам, където за свой ужас заварих тези двама мъже. Как са попаднали божествата под земята, не мога да кажа.

— Жреците ще го обяснят. Запази сегашната си откровеност и после може би ще избегнеш ужасната смърт, която положително те очаква, ако ти скимне в Синг-пу да дадеш други показания!

— Аз казах истината и ще поддържам думите си.

— Не е трудно да се помисли. Впрочем от най-голямо значение е кое учение изповядвате. Сигурно сте последователи на Лао-тзе?

— Да, да, да! — извикаха каже-речи в един глас тримата. Те не говореха истината, но веднага схванаха, че с този въпрос той им подхвърля спасителна котва.

— Значи не почитате Буда? Е, в такъв случай вие въобще не сте в състояние да проумеете какво голямо престъпление сте извършили. Като се имат предвид тези съображения, може би ще се отървете само с наказанието изгнание. Засега повече нищо не мога да ви кажа. Ще бъдете откарани заедно с боговете в Синг-пу. Отнасяйте се с дълбоко уважение към властите и се придържайте към сегашните си показания!

Тъй като направихте пред мен откровени признания, ще ви препоръчам на милостта на съдията, комуто ще докладвам всичко. А за да не предизвикате шумотевица по нашата улица, ще се прехвърлите с полицаите през зида и ще тръгнете с тях зад градините.

Боговете и мошениците бяха прехвърлени през стената. Първите бяха настанени в носилката, с която бяха донесени, а последните бяха взети помежду полицаите и войниците. После се изгубиха в тъмнината на нощта.

Когато стъпките заглъхнаха, Тонг-чи запита оневинения бижутер:

— Твоята честност бе установена. Доволен ли си сега?

— Да, Могъщи покровителю. Ама искам Ванг-кан да бъде най-строго наказан!

— Той няма да избегне своето наказание.

— Но вашият повеляващ глас говори само за изгнание!

— Да, така ще се освободиш от неприятеля си. Или това не е напълно достатъчно за теб?

— Според мен законът изисква за такова престъпление смърт!...

Мандаринът пристъпи по-близо до него и заговори с приглушен глас:

— Ти желаеш неговата екзекуция, добре! Но съдията тогава ще узнае също, че боговете са били първо в твоята градина, а той ще попита кой се е постарал да ги прехвърли отсам. Ще те устрои ли това?

— Не, не! — побърза да отговори Ху-тсин.

— Тогава си мълчи и не искай на неприятеля повече, отколкото ще получи! Ти си се намирал в много голяма опасност. Аз не искам да знам как се е случило всичко, но този чуждоземен Куан-фу е спасил живота на теб и близките ти. Никой жител на тази страна не би се осмелил да стори това, което е извършил той. Преклони се пред неговата доброта и мисли за него с благодарността, която той може би очаква от теб!

Той се обърна и закричи през градината към къщата, а другите го последваха. Ху-тсин улови ръката на Метусалем и го попита:

— Ще съдържа ли думата си моят знатен повелител и приятел в почетна възраст да ме посети утре, както обеща?

— Да, ще дойда — отвърна Синьочервеният.

— Кога?

— В предобедна, преди да съм разгледал града.

— Не зная по каква причина сте дошли в Куанг-чеу-фу, но вероятно аз ще мога да ви бъда по-полезен, отколкото считате сега за възможно. Могъщият Тонг-чи има право. Вие спасихте мен и семейството ми от гибел. Аз ще ви направя един подарък, чиято стойност може би ще ви е от голяма полза.

Вън мандаринът се качи в носилката и неговите гости сториха същото. На улицата хората все още стояха на отделни групи и поглеждаха любопитно паланкините. Те си казваха, че трябва да се е случило нещо необикновено, за да се отпрати Тонг-чи в такъв късен час на посещение при двамата си съседи, ала гласно не даваха да се долови нито дума.

Когато пристигнаха вкъщи, мандаринът покани Метусалем да го придружи. Той го отведе в една стая, която изглежда бе неговият работен кабинет. Предложи му място срещу себе си. Лицето му беше сериозно, нещо повече — церемониално.

— Преди да се отправим към Тзау-фан^[1] — каза, — трябва да споделя нещо с вас. Вие ме заставихте да ви се отблагодаря, но без малко да ме лишите от служба, състояние и живот. Никога не бъдете така непредпазлив като днес.

— Прощавайте! — помоли студентът. — Мислех, че постъпвам съвсем предпазливо.

— Напротив! Трябваше да ми разкажете всичко откровено.

— Така и възнамерявах.

— Но не го сторихте!

— Защото не си бяхте у дома, а аз все пак трябваше да действам. Ако бях изчакал завръщането ви, комплотът на Ванг-кан междувременно щеше да сполучи.

— Въпреки всичко аз щях да намеря средство да го изоблича и да спася Ху-тсин. Е, човек не може да промени станалото. Да се надявам, че тримата престъпници ще поддържат показанията си. В този случай на вас и на мен нищо не може да се случи. Хрумне ли им обаче да разкажат истината, тогава вие ще бъдете заплетен в нещата, а над мен ще надвисне голяма опасност, тъй като вие сте мой гост и аз нося отговорност за вас, дори с живота си. Случи ли се последното, ще трябва незабавно да бягате и за този случай ще ви дам един куан^[2],

който се подписва от върховните власти и се издава според закона само на висши мандарини и много знатни чужденци, и дано има силата да ви спаси от опасността, както вие ме спасихте.

Той отвори един подсигурен с няколко ключалки сандък и извади един голям, изписан с китайски йероглифи и снабден с няколко печата лист хартия. На неизписаните редове той вписа името на Метусалем и спътниците му, които този трябваше да му назове, после му прочете гласно документа. Преведено, съдържанието бе следното:

„В Името и Волята на КУАНГ-СУ, Всемогъщия владетел на Средното царство, Светлината на мъдростта, Първоизточник на справедливостта, Извор на милосърдието и състраданието да бъде известно с настоящото тук на всички Наши земи, народи и служители, че:

Ме-ту-са-ле-ме Де-ге-не-фе-ле-де великият, прочут и могъщ пратеник от царството на Тао-дзе-куе, има разрешението да пътува из всички Наши провинции, както и да остава колкото му е угодно. Негови светлейши придружители са:

Ту-лу-ну-ру-си-ти-ки,
Го-до-фо-ри-ди,
А-ра-да-пе-ле-не-бо-шо,
Сай-тай-най и
Лианг-си,

все господа и мъже, които притежават най-високите литературни степени и са издържали с чест всички изпити.

Нашата воля е те да разказват в родината си с гордост и вътрешно удовлетворение за образованието и достойнствата на Нашите нации и ето защо се отправя до всички органи на властта и чиновници строгата заповед да почитат Нашите специални пратеници, да изпълняват незабавно и безпрекословно техните повели, и да ги подпомагат във всичките им начинания.

Особено онези, които не отдават дължимото уважение на Ме-ту-са-ле-ме, ги заплашва скоростижно наказание, а за да може да докладва незабавно, той се въздига с настоящото тук в ранга на Шун-чи-шу-тзе, без междувременно да е принуден да сваля облеклото на своята страна и да носи отличителните знаци на този ранг.“

Паспортът беше подписан от Най-ко, Великия секретариат в Пекин. Под Шун-чи-шу-тзе се разбира един от най-висшите

чиновници, който като доверено лице на императора изготвя указите и решенията на монарха.

По-добра легитимация Метусалем изобщо не би могъл да желае. Той запита:

— Наистина ли този куан ще бъде почитан, сякаш е показан от някой висш мандарин.

— Абсолютно сигурно; един Шун-чи-шу-тзе стои над най-висшия мандарин, фактът, че сте чужденец, не променя уважението, което трябва да бъде проявено към този куан. Всички ваши заповеди ще бъдат изпълнявани начаса.

— Но ако поискам нещо, което е в разрез със законите на страната?

— Дори и тогава ще ви се подчинят. Ако някога попаднете в опасност, ще можете не чрез закона, а с престъпването му да бъдете спасен. Ето защо трябва да ви облека с такава власт, която стои над правилата в нашата страна.

— Но по-късно ще трябва да поемете отговорността, задето сте ме снабдил с този куан!

Китаецът направи неизразимо лукава физиономия. Сведе мълчаливо поглед пред себе си за известно време и после отговори:

— Не се ли случва и във вашата страна някой чиновник да изпадне в опасността да изгуби всичко, цялото си състояние, дори живота си?

— Състоянието си — ако го е спечелил по нечестен начин, живота си — ако е уличен в убийство и следствие на това осъден на смърт.

— Само тогава? Щастлива страна и щастливи са мандарините, живеещи там! Тук всеки се домогва до богатство и го отнема от своите подчинени. Спечелил ли съм някакво имущество, то нямам нито ден сигурност, че моят пряк началник няма да ме изобличи в тежко престъпление — независимо дали съм го извършил, или не — и да нареди да ме обезглавят, за да може да ми конфискува имуществото. За този случай е добре да се притежава един такъв куан. Само с негова помощ човек може да намери спасение чрез незабавно бягство.

— И тези куани ги получавате от Най-ко в Пекин?

— Да, но не официално. Вие сте достатъчно умен да ме разберете!

Метусалем го разбра много добре. Бланката беше задигната, открадната. Мандаринът при всички случаи бе притежател на още няколко такива паспорта. Ако притежаваше само този, тогава изобщо нямаше да му хрумне да подпомага един чужденец.

— Вие виждате следователно — продължи китаецът, — че няма да нося никаква отговорност. Вие няма да разкриете, че аз съм ви издал този куан. Само Най-ко има правото да съставя такава легитимация. Хората при всички случаи ще ѝ се подчиняват. Усъмни ли се някоя инстанция в нейната достоверност, ще запита в Пекинг, а преди да дойде отговорът, вие отдавна ще сте се махнал оттам.

— Но в моето отечество не е позволено да се използват фалшиви паспорти!

— Тук също. Но този паспорт не е фалшив. Вътре е вписано вашето име. Вие сте го получил от мен. Дали ще искате да си послужите с него, или не, това сега си е ваша работа. Повтарям, той ще ви донесе всички възможни предимства. Ще ви отваря дори през нощта всички врати и улични порти само не онези на някой затвор.

— За тази цел друга легитимация ли е необходима?

— Да, ето тази.

Той посочи към стената, където висяха няколко големи жълти жетона, на които Метусалем забеляза релефната фигура на дракон и под нея няколко малки писмени знака.

— Който покаже това — продължи той, — ще има достъп през всяко време на денонощието и до най-лошия престъпник. С помощта на един такъв жетон аз ще подпомогна тримата ни днешни пленници за изгнаничеството.

Метусалем разбра: чиновникът възнамеряваше да отиде през нощта в затвора и да пусне тримата да избягат.

— Мога ли по тоя повод да се осведомя какво ще стане с пиратите? — запита още Дегенфелд.

— Те ще ни бъдат предадени и след това екзекутирани.

Мандаринът се надигна от стола и се сбогува със своя гост.

— Вие вече имате паспорт. Можете да отидете, където пожелаете, така че аз няма да се безпокоя за вас. Сега вървете! Ще ви чакат за вечеря. Аз самият няма да мога да ви придружа, тъй като имам още работа.

Когато Метусалем стигна в стаята си, там го очакваше един слуга, за да го отведе в трапезарията, където неговите спътници вече се бяха събрали.

След последното блюдо гостите получиха лули. Те останаха още около час заедно и тогава Лианг-си, който бе дошъл доста по-късно за храна, ги информира, че е наблюдавал в градината на Тонг-чи нещо интересно.

— Какво беше то? — осведоми се Метусалем.

— Имаше възможност да се види с какви методи и способности мандарините стават богати. Вие може би знаете, че имуществото на един осъден преминава във владение на държавата?

— Да.

— Е, Тонг-чи изглежда вече смята бижутера Ванг-кан за осъден. Той е наредил да арестуват също неговите помощници и слугите му. Сега в съседната къща няма никой и той изпразва дюкяна.

— Лично?

— Не. Това не би отговаряло на високото му положение. Неговите слуги прескачат отвъд в градината и мъкнат насам всичко ценно. Когато утре заран дойде криминалният Суан, за да предприеме конфискацията, ще са налице само малоценни неща.

— Но Ванг-кан все пак ще знае какво е притежавал!

— О, хер, него никой няма да го пита. И каквото и да каже ще бъде сметнато за лъжа. Може би той утре вече изобщо няма да е жив, за да може да издаде, че нашият мандарин още днес се е възползвал от случая.

— Хм! Той се кани да го пусне да избяга!

— Той ли го каза? Вярвам. Затворникът може да избяга само ако зареже целия си имот. А когато е далеч, ще е невъзможно да се докаже, че Тонг-чи тази вечер е изпразнил наполовина дюкяна на арестанта. Ох, тези мандарини ограбват всички.

— Хубава история! — захили се Готфрид фон Буйон. — Т'ва не би могло да се случи в Германия. Как стоят нещата всъщност в Холандия, минхер?

— Daar garpen de Mandarijnen ook niet (там мандарините също не гепят) — отговори дебелият.

— Там вероятно не задигат и богове. Впрочем аз на драго сърце бих са поогледал в един такъв божи храм. Дали няма да е възможно, а?

— Защо не? — отвърна Синьочервеният. — Китайците не са като мохамеданите, които не позволяват на никой другояверец да пристъпи в техните джамии. Дори много често се случва тук храмовете да бъдат използвани като ханове. Възможно е и ние някой път да преносим в един такъв.

— И таман оня ми са ще да разгледам, от който са били свити боговете. К'во му беше името?

— Пек-тиан-чу-фан, което означава „Домът на стотите небесни господари“.

— Значи вътре сигурно има сто бога?

— С такива числа човек тук не може да бъде категоричен. Но има храмове, в които се намират по неколкостотин идоли и фигури.

— Пек...пек...пек... как беше името? — попита Търнърстик.

— Пек-тиан-чу-фан.

— Мизерен китайски! При това няма ни едно-единично окончание. Преди малко страшно се ядосах. Стоях в градината и чух целия разпит, ама и една-единствена дума не можах да разбера. Изобщо намирам, че тук в града се говори ужасно неясно. Хората много трудно се оправят. Би трябвало да вземат уроци при мен. Вече да съм им втъпил правилните окончания!

— Бих желал да ви видя като преподавател — ухили се студентът.

— Да не би да мислите, че не бих се справил?

— О, напротив! По отношение на окончанията бихте се справил даже великолепно.

— Това исках да кажа!

— Но корените, основните думи! Такава една дума често има много разнообразни значения, например думата „чу“ е равнозначна на: господин, стълб, бастун, кухня, подпора, свиня, стара жена, сготвям, извършвам, троша, цепя, кърпя, щедър, малко, благосклонен, измокрям, пленник, роб и т.н., според това дали е изговорено меко или твърдо, удължено или бързо, тихо или рязко. И всяко от тези различни значения си има после отново своето преносно приложение, така че се изисква най-прецизно ударение, за да може да се разбере какво се има предвид. Така приветствената дума „чинг“ има и други значения, далеч надхвърлящи петдесетте, сред които се срещат предмети, свойства и дейности напълно противоположни едни на други.

— И това се подразбира от произношението?

— Всъщност би трябвало. Но дори и говорните способности на един китаец често са недостатъчни за тая цел и за да не остане съмнение, се прикачва една пояснителна дума. „Фу“ означава „баща“, но има и няколко други значения. Ако трябва да се употреби като „баща“, тогава се прибавя думата „чин“ — родство, и става фу-чин; „фу“ в този случай следователно означава „баща“.

— Я не ме задявайте с всичките тия ваши фу-чинси! Аз си ценя моите окончания. Когато кажа „моинг любезнанг приятеленг“, всяко дете знае какво имам предвид, без да е необходимо да си изтощавам прекомерно езика. Иначе се присъединявам към нашия Готфрид утре да посетим храма. И аз съм любопитен да видя един такъв дом.

— Ние и бездруго ще разглеждаме града, така че ще минем край някой храм. Сигурно ще бъде един изпълнен с вълнения ден и ето защо предлагам да се оттеглим сега да почиваме...

Леглото, очакващо Метусалем, беше ниско, фино лакирано и много изкусно изписано с цветя. Дюшекът бе застлан с копринена покривка; за възглавница служеше едно извезано, напълнено с благоуханни треви руло, а завивката се състоеше от тегелирана на фигури коприна, подплатена с мек козиняк; от коприна бяха и завесите, ограждащи леглото от трите свободни страни. В един скъпоценен бронзов свещник гореше нощна свещ, а пред него бе поставен прорязан заслон, на който художникът бе изобразил пейзаж, залят от магическа лунна светлина. Луната всъщност се състоеше от пламъка на свещта зад картината.

По подобен начин бяха подредени и украсени и покоите на останалите. Над леглото на Готфрид висеше един фенер, който го настройваше за дома, тъй като притежаваше почти същата фигура на онзи дракон, който висеше в жилището на Метусалем, и пред който той бе държал преди отпътуването известна порицателна реч.

Като се изпъна сега на кревата и вдигна поглед към този фенер, той му кимна и заговори:

— Добра вечер, старий Драконе! Чинг, чинг, чинг! Висиш си ти тука над мен точно кат' отвъд океана твойт приятел, пълно подобие и далечен роднина. Само не прави глупости, докато' спя, защото' не съм свикнал на таквиз работи! Да не ми се мяркаш в сънищата и не са пули толкоз! Чинг, чинг! Лека нощ!

-
- [1] Тзау-фан — вечеря, буквално „вечерен ориз“. Че-фан — „сутрешен ориз“, закуска (Б.а.) ↑
- [2] Куан — паспорт (Б.а.) ↑

ГЛАВА 12

ПОСЕЩЕНИЕТО НА ХРАМА И ПОСЛЕДИЦИТЕ

Гостите спаха добре и дълго. Когато се събудиха, им бе сервиран чай в градината и узнаха, че мандаринът вече се е отправил към служебните си задължения. Беше заръчал на майордома да заеме неговото място при тях. Като чуха, че преди обяд той няма да се върне у дома, те помолиха управителя да приготви носилките.

Преди да потеглят, Метусалем направи обещаната визита на ювелира. Готфрид го придружи, крачейки зад него по обичайния начин, докато кучето вървеше отпред.

Ху-тсин ги посрещна много сърдечно и ги покани да влязат в семейната стая. Тя представляваше голямо помещение, което при необходимост можеше да бъде разделяно от плъзгащи се стени. Иззад една от тези стени пристъпи съпругата, която те вече бяха видели снощи на светлината на фенерите. Чертите на лицето ѝ бяха монголски, ала много нежни и привлекателни. Тя им протегна двете си ръце и ги помоли да изпие чаша чай с тях, което бе прието с удоволствие.

Масата, край която заеха места, бе много по-ниска от тези у нас, а столовете съобразно нея имаха незначителна височина. Изискваше се практика и навик, за да се почувства човек удобно.

Естествено събитието от вчерашната вечер бе основната тема на разговора. Дегенфелд строго заповяда на китаеца да не разгласява нещата така, както в действителност се бяха случили.

Докато разговаряха, чуха приглушени детски гласове зад една от стените. На въпроса на Дегенфелд Ху-тсин отвърна, че там седят неговите деца и се занимават с четене.

Деца и да четат, в Китай! Това за Метусалем бе изключително интересно да се види. Той помоли да види малките и бижутерът избута стената настрани. Там до една малка маса седяха с текст пред себе си

две момчета и едно момиче, най-голямото от които не беше на повече от единадесет години. Те веднага се изправиха, приближиха и се поклониха толкова дълбоко, че малките им тънки плитчици се преметнаха през главите. Сериозните, тържествени физиономии, които същевременно направиха, им придадоха извънредно комичен вид.

Метусалем помоли за книгата и хвърли един поглед, като я получи, на заглавието и втори по-продължителен на съдържанието.

— Считаш ли го за възможно, Готфрид — възкликна, — юношеско четиво!

— К'во? Юношеско четиво? Вярно ли? В Китай четиво за юноши!

— Да, с илюстрации и написано в рими.

— Т'ва за мен е ново! Не съм очаквал такъв нещо при китайците!

— О, тук се намираш в голяма заблуда. В Китай може да чете по-голям процент от населението отколкото, да речем, във Франция.

— Ама наш'та немска младеж сигур превъзхожда тукашната, а?

— Естествено!

— Жалко, дет' не мога да прочета нищо! Говоря наистина някоя дума и разбирам също, ама с четенето здравата накуцвам. И к'во всъщност е писано вътре? На к'во учат младежта тук?

— Само добро. Ето например:

*„Тсцъо пу хио феи зо и;
Йеу пу хио Лаоховей?“*

— И к'во ша рече т'ва?

„Не учило дете, какво го бива, не учило момче, старец какъв струва?“ Или по-свободно казано: „Който не учи като дете, става некадърник; който не учи като юноша с какво ще се занимава като възрастен?“ Книгата има заглавие „Сантсцъо-кинг“ — Книга на трите думи, защото всеки ред се състои само от три думи.

— Я още едно такова стихче, моля!

— С удоволствие. Ето друго:

*„фи пу пиан, сио чу киан, фи ву шу,
Цие у миан.“*

Това означава: „Той пишеше на рогозка, бамбукова кора като хартия вземаше, тези хора бяха без книги и все пак учеха те прилежно.“ На младия читател тук са представени примери от историята, достойни за подражание. Съвсем същата цел има и следващият куплет:

*„Юнангинг,
Юингзиуе,
Киа зуи фин
Хио по чуе.“*

Което се превежда: „Той учеше за сиянието на светулките и отражението на снега, въпреки че от къща бедни бяха, не пропускаха те учението.“ Приложените картинки илюстрират приведените примери. Аз самият не знаех, че тук има такива превъзходни текстове за юноши.

Хората много се зарадваха, че двамата възприеха с такова голямо удоволствие заниманието на децата. От благодарност за оказаната вчера голяма услуга мъжът отиде и донесе от дюкяна едно пълно със разни скъпоценности ковчеже и ги помоли да си изберат за спомен няколко предмета.

Метусалем поиска да откаже, но с това така оскърби добрите хора, че накрая се съгласи да приеме една дреболия.

Той получи една от онези резби от слонова кост, които могат да бъдат създадени единствено с безкрайното търпение на китаеца. Тя представляваше миниатюрна къщичка, не повече от цол дълга, толкова висока и едва наполовина широка и все пак беше къща, която се състоеше от партер и етаж с много заврънкулки. Партерът имаше четири прозореца, през които можеше да се види как в първата стая един китаец се храни, във втората — една жена да чете, в третата — един мандарин да пише, а в четвъртата — някакъв селянин да пуши.

Етажът се състоеше от две стаи — в първата седяха мъж и жена, заети с някаква работа, а във втората спяха в четири легла децата им. И всички тези хора и предмети бяха въпреки микроскопичните си размери така фино, ясно и изкусно изработени, че явно производителят е бил майстор в занаята си и са му били необходими дълги години, за да завърши това прелестно произведение на изкуството.

Готфрид прие един фино надупчен мундщук за лула, от който човек можеше да издуха дим с различни чудновати фигури — подарък от голяма стойност за него, както увери, като таен съпущач на хуках.

Но имаше още един подарък, много, много по-ценен от другите два, макар да не му личеше. Бижутерът донесе една малка книжчица с дължина и ширина само три цола. Подвързията беше от пресована кожа, а съдържанието ѝ се състоеше от един-единствен лист, изписан от двете страни с непознати знаци. Метусалем не успя да ги разгадае и запита какво означава тази миниатюрна книжка.

— Това е едно много ценно притежание, а именно Той-куан — отговори Ху-тсин.

— Той-куан, значи „паспорт от краля на просящите“?

— Да, паспорт от моя тъст. Не смятате ли, че би могъл да ви бъде от полза?

— Какви предимства би ми донесъл? Аз не съм поданик на Той.

— Този паспорт не е за неговите хора, а за непознати. Имате ли си вече някаква легитимация?

— Да, Тонг-чи също ми даде един превъзходен паспорт.

— За което можете да се радвате, тъй като този мъж трябва да надзирава чужденците, и когото закриля лесно не може да му се случи беда. Но тези паспорти все пак са нищо пред куана на моя тъст.

— Как тъй?

— Понеже...е, аз вчера ви обясних какво представлява кралят на просящите и какво означава това. Той в действителност притежава по-голямо могъщество и от най-висшия мандарин. Куанът на Той е издаден от власт, която обкръжава невидимо всеки един и може да залови всеки един по време и място, когато най-малко очаква. Заповедта на един мандарин внушава уважение, но тази на краля на просящите предизвиква ужас. Вие няма да останете тук, а ще продължите още навътре в империята, нали?

— Такова е наистина намерението ми.

— Е, там ще срещнете хора, които ще се изсмеят на повелята на властите, но ще зачетат заповедта на Той, сякаш им е дадена от самият Син на небето.

— Този куан ли е документът, за който вчера ми говорихте, че се получава от Той срещу заплащане, и залепен на вратата служи като защита срещу просяците?

— О, не. Бележката, за която ви споменах, е само едно указание за просяците да подминават съответната врата. Този куан обаче е документ, който закриля притежателя си и му осигурява свободен пропуск. Той се издава много рядко, и то само на лица, към които Той е във висша степен задължен. Онзи, който не съблюдава паспорта, се излага на най-голяма опасност. Уведомете Той, че някой вицекарал не ви е закрилял, след като сте представил куана, и моят тъст ще изпрати да виснат на врата на тоя висш чиновник дружина от най-натрапчивите си служители и да го терзаят, додето замоли за прошка. Аз получих паспорта за самия себе си, но ви моля да го приемете, и сърдечно бих се радвал да узная, че ви е допринесъл полза.

— Имате ли право всъщност да го преподарявате?

— Само на лице, извършило ми голяма услуга. И също така съм длъжен веднага да съобщя с пратеник на Той, понеже трябва съвсем точно да знае в какви ръце се намират тези важни и редки куани. След това той ще ми изпрати друг. Надявам се, няма да отблъснете молбата ми. Така поне ще чувствам, че съм изплатил една малка част от дълговете си към вас.

Метусалем прие редкия подарък, като благодари най-вежливо, и двамата немци се сбогуваха с любезните хора, които се разсипаха в учтивости до последния чинг чинг. На излизане от дюкяна видяха известен брой полицаи пред къщата на Винг-кан, от която излизаха тежко натоварени кули. Властите бяха тук, за да реквизират имуществото на арестувания, чиято най-ценна част всъщност Тонг-чи още снощи бе обсебил.

И тъкмо влизаха в къщата на последния, откъм входа на улицата се чуха ударите на гонг. Нощният пазач отново правеше обиколка, но този път за да събщи, че откраднатите богове сами са се освободили, и още през деня ще бъдат върнати в техния храм. Той добави, че злодеите са заловени и ще последва справедливото им наказание.

Междувременно майордомът беше изпълнил отправеното към него желание относно носилките. Пътниците се качиха и потеглиха с двама бегачи начело и двама слуги отзад. Метусалем бе оставил неудобното наргиле и нюфаундлендера, за когото не знаеше дали ще може да го води навсякъде със себе си. Оставиха също така и обоя — нещо, което костваше на Готфрид немалка вътрешна борба.

Желанието да посетят някой храм скоро се реализира. Носачите спряха пред една постройка, която квалифицираха като „Светилището на петстотинте духа“. Пътниците слязоха от паланкините, за да го разгледат.

Влязоха в един покрит, сводест вход, отстрани на който стояха две каменни чудовища. Към тях пристъпи охранен бонз^[1], за да ги поздрави с едно любезно чинг чинг, на което бе отвърнато със снизходително дружелюбие. Той се предложи за водач и ги въведе в дълго двукорабно хале, до чиито стени седяха петстотин позлатени човешки статуи, изобразяващи най-прочутите ученици и ранни будисти. В първия момент всичките тези неподвижни фигури създаваха едно кажи-речи потискащо впечатление. При повнимателното оглеждане обаче човек би могъл като че ли да се сприятели с тази мълчалива компания, тъй като те в никой случай нямаха вид на свирепи или чак пък кръвожадни богове.

Понеже в Китай схващането за красота е неразривно свързано с голяма пълнота, а „величавите светци“, разбира се, трябва непременно да са красиви, то всички тия скулптури се приближаваха повече или по-малко до обиколката на минхер ван Ардапеленбош, дори понякога я превъзхождаха. Лицата, без каквото и да е изключение, имаха крайно добродушни черти — повечето даже се смееха, като мнозина по такъв начин, че тлъстите им зурли бяха зейнали широко, а косите очи съвсем разкривени, та човек би могъл да очаква в следващия миг веселата компания да изпадне във всеобщ пристъп на смях.

Само една-единствена фигура имаше много сериозна физиономия и се отличаваеше също така от останалите по различната носия. На въпроса на Метусалем кого представлява тази фигура, бонзът поясни:

— Това е най-великият и най-прочутият, най-могъщият и най-светият бог на този храм. Той се нарича Ма-ра-ка-па-ла, но освен това му се кланят под още много други почетни имена.

Това беше следователно статуята на прочутия венецианец и пътешественик от Средновековието^[2], благодарение на когото останалият свят получи толкова важни и обстойни сведения за Китай и Източна Азия, и чието име, макар и изопачено по китайски, се съхранява там и до ден днешен. На него му бе определена честта да бъде настанен между богове и даже да заема сред тях най-висок ранг.

Малката компания отначало се бе огледала много сериозно в халето. При по-внимателното вглеждане в ухилените богове обаче лицата им все повече и повече губеха своята сериозност. Чертите на Готфрид фон Буйон започнаха да преливат от веселост; минхер хапеше устни; Търнърстик разчесваше замислено фалшивата си плитка — той почти не бе в състояние да удържа напушващия го кикот, но пък не знаеше дали е позволен смехът на това свято място. Бонзът видя това и сам се зарази. Той присви малките си очички и разчекна уста, посочвайки един бог, който изглеждаше най-големият веселяк от всички, защото така се кикотеше, макар и беззвучно, та на човек му се струваше, че вижда рукнали сълзи от очите му. В резултат опасенията изчезнаха. Готфрид избухна в смях и се провикна с пълно гърло:

— Без обиди, моля, господа богове, ама във ваш'та почтена компания са настройвам така канибалски, че ми е невъзможно да се разрева. Вие сте най-чудесните сваковци, които нявгаж съм срещал. Чинг, чинг, чинг!

Минхер се присъедини към кикота; Търнърстик го последва; Метусалем и Рихард не останаха по-назад; Лианг-си се разсмя от душа, а когато развеселените посетители погледнаха към бронза да видят как възприема тяхното толкова малко почтително веселие, видяха и чуха, че той от все сърце се старае да върши съвсем същия грях — направо си примираше от смях.

Покрай двукорабното хале бяха разположени жилищата на бонзите. Гидът придружи чужденците до някои от тях, за да им покаже как са се подредили пазителите на Петстотинте духа. Навсякъде им предлагаха благовонни пръчици и изписани с молитви пъстри листчета, тъй като бонзите търгуват с подобни неща. Метусалем разпредели една шепи ли сред хорицата и даде ком-ча на водача, следствие на което бе съпроводен от цялата дружина с многогласни „чинг чинг“ чак извън храма, където все още развеселените посетители се качиха в носилките си.

Оттук пътешествениците преминаха през няколко улички, навлязоха в една мрачна, тунелообразна постройка, после изкачиха ред стъпала и се намериха на зида, опасващ града. Покрай старите ръждясали топове се отиваше до Червената пагода — гигантски строеж, често посещаван заради неговия вид. Тя е четириъгълна и има пет етажа с широки, издадени корнизи с много извивки, но без никаква стройна, доставяща наслада форма, а сбита и тромава. Компанията се изкачи по дървеното стълбище до най-горния етаж и се наслади оттам на изгледа, откриващ се далеч извън чертите на града.

На юг се простираше величественото море на градските къщи. По покривите на сградите се виждаха пълни с вода стомни — мярка срещу пожари, изисквана от властите. Над тях се извисяваха пагоди, покривите на многобройни храмове и високи дървени скелета, служещи като наблюдателници. На изток се издигаха масивите на Тиан-ванг-линг, а на югозапад — възвишенията на Сай-хиу. На север се ширеше просторна, добре напоявана равнина, преминаваща в близост до града в онези хълмове, в които Кантон вече от хилядолетия погребва своите покойници.

От тази пагода пътешествениците бяха отнесени до Синг-пу, Криминалната палата. Те слязоха пред отворената врата, където стояха на пост въоръжени с пики войници, преминаха през тесен двор и стигнаха до обширна зала, чиито таван се поддържаше от колони. Тук имаше много хора, които огледаха с учудени погледи непознатите пришълци. Но те не обърнаха внимание на предизвикания интерес и си пробиха път възможно по-напред.

До една маса там седеше възрастен мандарин с огромни очила върху малкото носе, а плитката му, висяща зад стола, достигаше земята. Актове и принадлежности за писане никъде не се виждаха. Чиновникът изглежда не държеше много-много на такива излишни неща и заведените дела направо се импровизираха.

Пред неговата маса стояха шест души — двама като ищци и четирима като ответници. Извънредно късият разпит установи, че първите двама са съдържатели на магазин за обувни артикули, а последните — призовани като небрежни клиенти. Длъжниците признаха, че са се крили, но твърдяха, че са бедни и не могат да платят. След кратък размисъл мандаринът обяви всички за виновни, дори тъжители, тъй като поради лекомислено дадения кредит са

обезпокоили напразно властите и трябва да бъдат наказани. Той подхвърли някаква полугласна заповед на стоящите зад него, въоръжени с бамбукови тояги съдебни разсилни, вследствие на което те сграбчиха шестимата, за да им отдават на самото място определения брой удари.

Героите на процеса трябваше да легнат един до друг на земята, с гръб нагоре. За изпълнение на наказанието бяха необходими трима полицаи. Първият натискаше главата на престъпника, вторият коленичеше на краката му, а третият изпълняваше с бамбука онова прочувствено действие, за което и някои некуитайци и иначе честни хора съхраняват добър спомен от своите млади години. Всеки получи по петнадесет удара, и то с все сила. Никой не изкрещя — може би подобни произшествия бяха станали при тях традиционни. После те се изправиха, поклониха се на мандарина и се измъкнаха оттук. Когато двамата тъжители минаваха край немците, единият тъкмо казваше на другия:

— Пут-ко чу-сан, пут йит-чи. (Само първите три боляха, другите — не.)

Явно човекът притежаваше опит в тази специалност, на който някой европейски познавач в същата област вероятно би възразил.

Те още не бяха изчезнали и вече бе започнало разглеждането на ново дело. Появиха се двама мъже, единият от които показва на лицето си една обаяна в тъмно подутина с твърдението, че е следствие на удар от страна на другия; обвиняемият най-решително го отрече. Веднага си показва, че за двамата щеше да е по-добре, ако разгледаният преди малко случай им бе послужил за поука. Те бяха сполетени от съвсем същата съдба — в лицето на полицаята, разбира се — и получиха по четиридесет удара в същата половина на тялото, след което направиха своите поклони и с много доволни физиономии, ала с нежно лежащи ръце на пострадалата област, се изгубиха зад кръга зяпачи.

— Да вървим! — рече Готфрид. — Хваща ме страх и бърз, та тоя мандарин може 'сичко от едно гърне. Т'ва е за мен твърде опасно. Не искам да ма сметнат за страна на няк'ъв процес и да ма лекуват по тоз начин. Чинг чинг!

Те се отдалечиха, за да наредят да ги отнесат до Хинг-миао — „Храмът на ужасите и наказанията“. Това е най-посещаваният храм в

Кантон, а неговият идол е духът-закрилник на Кантон. През една украсена с много орнаменти врата влязоха в двор, в който стояха стотици просяци, за да връхлетят с див вой върху посетителите. Цялата сган буквално се изсипа върху носилките, така че пасажерите едва успяха да слязат.

Тогава на Метусалем му хрумна да изпробва своя Той-куан. Извади дребната книжчица, отвори я и я тикна, без да каже нито дума, в мръсните лица на най-близкостоящите дрипави фигури. Резултатът бе светкавичен.

— Той-куан-киюн! (Притежател на Той-куан!) — извика един здрав тип, комуто липсваше едната ръка.

— Той-куан-киюн! — закрещяха след него останалите.

Викът се разпространи и хората се изтеглиха почтително обратно към зида. След необузданите преди малко крясъци настъпи дълбока тишина.

Дегенфелд видя какво поразително въздействие упражни паспортът, ала той не бе имал намерение да отпрати просяците. Кимна на един мъж да приближи и го запита дали има някой „главен“ сред тях, когото другите биха послушали. На въпроса бе отговорено положително и бе извикан тъкмо онзи едноръкият. Метусалем му даде един сребърен долар — монета, която с охота обменят в Кантон, и го помоли да разпреди дара между хората. Мъжът благодари благоговейно, сякаш имаше крал пред себе си, и се отдалечи, вървейки заднешком в знак на своето дълбоко уважение.

Освен просяците в двора имаше и други хора — знахари, фокусници, зъболекари, магове, при които човек можеше да надникне в бъдещето, сладкари, гостилничари и други търговци. Храмът е много посещаван и е следователно място, където тези хора можеха да очакват добър пласмент.

Светилището дължи своето име на наличните графични изображения на страхотиите, които очакват грешника след смъртта. Тук се виждаха всички наказания, които човешката фантазия е в състояние да измисли.

На едно място грешник висеше вместо език в една камбана и биеше на умряло; тялото на друг беше усукано като тирбушон; трети лежеше между две дъски, сплескан като тесто. Виждаха се души да се пържат в масло, други нарязани с нож на дребни късове, разкъсани от

впрегнати волове, задушени в хоросан, набити на кол, печени на скара, обесени с главата надолу, смазани от колела... Гледката беше толкова страховита, че Метусалем много скоро даде ком-ча на придружаващия ги жрец и подкани спътниците си да напуснат това място на ужасии.

Съпроводени от благодарственото „чинг чинг“ на просящите, те прекосиха двора, за да бъдат отнесени до „Дома на стоте небесни господари“, където вчера вечер бе извършена кражбата.

Това щеше да е последното разглеждане, тъй като предиобедът вече почти бе отминал. После възнамеряваха да обядват в някоя гостилница.

Предният двор, през който трябваше да минат, беше пуст. Един-единствен бонз стоеше там. Той ги поздрави и попита дали и те са дошли да видят мястото, където вчера бе извършено едно такова ужасно деяние.

— Днес храмът не остана празен — продължи. — Но сега всички хора отидоха да придружат боговете, които ще бъдат церемониално доведени от нашите жреци. Ще бъде едно голямо триумфално шествие. Само великият Тонг-чи е тук, комуто дължим залавянето на крадците. Той иска да види какви приготовления сме направили за посрещане на шествието.

Храмът се състоеше от две части, като по-голямата бе разположена отзад и съдържаше повечето божества. Немците влязоха в предната, по-малката. Тук стояха осемнадесет фигури; два постаментата, от които бяха детронирани откраднатите, бяха празни. В тяхна близост видяха Тонг-чи, който забърза радостно към тях.

— Вие сте тук! — каза той, като поздрави. — Направихте ли една обиколка из града?

— Само през част от него — отвърна Метусалем. — Този храм ще е последното място, което ще посетим преди масата.

— Правилно. Но аз за съжаление не мога да ви придружа понеже още съм зает с делата на боговете. Те в най-скоро време ще бъдат донесени и вие ще можете да станете свидетели на празненството. Да вървим нататък! Искам да ви покажа междувременно главния храм.

При двамата стояха само ваксаджията, Рихард и Лианг-си. Те го последваха в основната част на храма, а бонзът тръгна бавно след тях.

Търнърстик и минхер бяха свикнали да вървят последни в шествието. Те не се бяха разбързали прекалено, когато влязоха в двора.

Огледаха се там безметежно и поради това стъпиха в предния храм едва когато другите вече го напуснаха. Не бяха разбрали речта на бонза и не знаеха следователно, че очаква шествието на жреците със завръщащите се богове, Сега те се огледаха в предния храм. Като видяха двете празни места, Търнърстик каза:

— Минхер, там очевидно са седели откраднатите божества. Какво ще кажете за тая работа?

— Wat ik zeg? (Какво ще кажа?) — отговори дебелият. — Ja, daar hebben zij gestaan. (Да, там са стояли.)

Те приближиха и разгледаха площадките. Площта им бе толкова голяма, че един мъж съвсем удобно можеше да седне. Търнърстик наклони делово глава настрани и рече:

— Никак не лошо място за сядане. Често съм седял и на по-лоши. Ама пък и не съм бог. Ще ми се да зная как се чувства един такъв идол. Сигурно хич няма да е лошо да ти се молят и да кадят благовонни пръчици под носа ти! Нали?

— Ja, het moet zeer heerlijk zin. (Да, трябва да е превъзходно.)

— Е, та нали тук човек може да види как е. Възможността е отлична. Ще взема да се наместя на тоя постамент и ще си въобразя, че съм китайски бог. Любопитен съм дали другите божества ще рекат нещо по въпроса.

Колкото бързо му бе дошла тази идея, толкова бързо и я осъществи. Капитанът седна, натъкми се както подобава, зае удобно положение, кръстоса крака, както го бяха сторили другите богове, и запита после:

— Бе, минхер, какво впечатление правя?

— Zeer goed. (Много добро.)

— А сега и ветрилото! Много жалко, че сме сами! Как ми се иска да дойдеше някой китаец. Ще ми се да зная дали ще ме сметне за Буда, или за Фрик Търнърстик. И ужаса, когато после го заговоря на моя великолепен китайски! Поклоните!

— Ik zaï er een voor U maken. (Аз ще ви направя един.)

Търнърстик бе разперил исполинското ветрило и го държеше грациозно с дясната ръка, докато през лявата бе плъзнал плитката си. На чипия нос се мъдреше пенснето. Дебелият се изтъпанчи пред него, поклони се и заговори:

— Mijn complimenten, Mijnheer Buddha! Hoe staat het met uw gezondheid? (Моите почитания, минхер Буда! Как сте със здравето?)

— Как съм със здравето? Отлично, особено откак съм един от Стоте небесни господари. Но, минхер, да седиш тук като бог наистина е чудесно. Не ви ли се иска и вие да опитате, а?

Дебелият потърка замислено брадичката си и отговори:

— Zai men dan mogen? (Ама позволено лц е?)

— Позволено? Че защо пък не? И още питате! Та нали виждате, че аз си позволих, че седя! Или може би се страхувате?

— Neen! (Не!)

— Хайде, последвайте тогава примера ми! Имам желание и вас да видя един път като бог.

— Als god Mij? Mij? Goed, ik zai het proberen. (Като бог? Мен? Добре, ще опитам.)

В усърдието си двамата въобще не обърнаха внимание на един отначало далечен, ала бързо приближаващ шум. Сега ясно можеха да се чуят звуците на гонгове, пищялки, звънци, хлопатари и други китайски музикални инструменти.

Дебелият се намести с пышкане на другия постамент, зае изпълнена с достойнство поза и после запита:

— Ziet U mij, Mijnheer Turerstick! Zie er net zu uit als een god? (Погледнете ме, минхер Търнърстик! Не изглеждам ли и аз досущ някой бог?)

— Точно като такъв. Само че ще направите още по-божествено впечатление, ако разпънете чадъра си.

— Мога да го сторя. Затова нося чадъра винаги със себе си.

Той отвори фамилния подслон и се огледа гордо наоколо. Същевременно хвърли доста труд да наподоби позата на Търнърстик, ала само с голямо напрежение успя да кръстоса късите, дебели крачета.

Сега музиката и данданията станаха толкова силни, че нямаше как това да не им направи впечатление.

— Що за флейти са това? — попита минхер.

— Що за флейти? Хм-м! Някой кортеж ще е, противопожарната част може би или градските стрелци, които имат състезание по стрелба — отговори Търнърстик съвсем безгрижно.

— Състезание на стрелците? В Китай?

— Да! И защо пък не? Изглежда минават край нас. Жалко! Колко хубаво щеше да е някой да влезеше, та да можем да видим дали ще ни сметне за богове! Изпълняват туш. Сигурно са задължени да го правят пред всеки храм. Можем да приемем, че се извършва в наша чест. Нали?

— Да, нека така, си мислим.

— Чуйте! Сега продължават.

Очакваното шествие бе пристигнало пред портата. То се състоеше от бонзи заедно с техните върховни жреци, безчет служебни лица и свита любопитни, наброяващи стотици. Върху покрити с килими тезгерета върховните жреци носеха украсените с цветя богове. Вървящите начело музиканти спряха отвън, приветстваха с проглушителни фанфари и започнаха някакъв марш, за да пропуснат шествието да влезе в храма.

И тъй като музиката не приближаваше, клетият капитан бе помислил, че „Общинската гвардия“ беше продължила пътя си.

От една китайска музикална трупа не бива да се очаква европейска камерна музика. Налице са гонгове, звънци, камбани и хлопатари, също музикални триъгълници, метални плочи, музикални урни, там-тате, дървени черепи за храмова музика, флейти, кастанети, двуструнни цигулки, три или четириструнни китари, кресливи тромпети и чудновато оформени бамбукови полици с висящи от тях малки звънци, чието местно име може да се преведе като „Музикално дрънкало“. Всеки обработва своя инструмент колкото му държат сили, без ноти и такт. За някаква хармония и дума не може да става и който вдига най-голямата олелия, минава за най-добър музикант.

Ето защо не бе за чудене, че при адския шум, който музикантите създаваха, стъпките на приближаващото шествие не се чуваха, и че авангардът му се появи на входа на храма, докато двамата мними богове се чувстваха все още напълно сигурни, а капитанът дори продължаваше да лелее желанието да дойде някой, та да може да си направи шега с него.

Междувременно Тонг-чи беше показал на другите по-голямото отделение на храма и бе излязъл заедно с тях през една задна врата в двор, околоръст който се намираха жилищата на бонзите. Пътем Метусалем се осведоми шепнешком:

— Значи сега ще донесат боговете. Но как стоят нещата с тримата злодеи?

— Те всъщност би трябвало да бъдат водени за прослава на триумфалното шествие. В този случай вероятно щяха да бъдат разкъсани от публиката.

— Значи вие сте го предотвратил?

— Не, тъй като нямам необходимата за тази цел власт. Жреците го изискваха и Синг-куан нямаше да може да им откаже. Но тримата крадци вече не бяха налице.

— Не бяха вече налице? Значи са офейкали?

— Офейкали са! — кимна мандаринът с лукава физиономия.

— Разбирам — усмихна се Метусалем. — Те са в изгнание, както вчера им обещахте?

— Така е. През нощта са се измъкнали.

— Сигурно с чужда помощ?

— Много вероятно, понеже бяха здраво запрени. За тая работа, разбира се, „Главата на затвора“ ще бъде наказан, но животът му е вън от опасност.

— Хм. Вчера видях някакви си жетони, които отваряли вратите на затворите. Но в такъв случай нима освободителят не е известен?

— Не, защото един такъв жетон отваря всяка врата дори на някой непознат. Сега нещата са отминали и няма защо да ги коментираме, но ще ви помоля, докато сте мой гост, да не действате повече без мен, за да не изпадна отново в подобно затруднение! Утре ще ви посети Хо-по-со, когото спасихте заедно с мен. Той още не знае, че се намирате тук. Днес трябва да инспектира реката нагоре до остров Лу-тзин. Свърши ли по-рано, както очаква, ще направи визитата си още днес. Ако имате намерение да напуснете Куанг-чеу-фу по вода, той при всички случаи ще ви е от полза. Но, чуйте музиката! Шествието идва!

Те дадоха знак на останалите да приближат и се върнаха в храма. Главният кораб беше все още празен, но от малкия преден храм се донесе многогласна неясна врява.

— Мили Боже! — възкликна студентът. — Шествието е тук, а Търнърстик и минхер още не са при нас. Те изостанаха. Кой знае каква глупост са забъркали!

Той понечи да избърза напред, ала мандаринът го задържа за ръката и предупреди:

— Стойте! Ако са извършили някаква грешка, по-добре е да не се знае, че сме заедно с тях. Не през вратата! Да погледнем вътре отстрани!

Дегенфелд осъзна, че китаецът има право, и се остави да бъде поведен настрани. Вдясно и ляво на вратите бяха монтирани тесни бамбукови решетки, през които човек можеше да погледне от едното отделение в другото, без самият да бъде лесно забелязан. Те се упътиха нататък и надникнаха вътре. Онова, което видяха, в никой случай не бе успокоително. На Метусалем по-скоро косите поискаха да се изправят...

Когато двамата фалшиви богове съгледаха шествието на жреците, Търнърстик избълва припряно, но тихо думите:

— Хей! Та те идват!

— Да, идват — кимна дебелият. — Тихо! Нито дума! Дръжте се съвсем неподвижно и спокойно като някой истукан! Нека видим дали са толкова умни да открият, че не сме буди.

Той седеше като вкаменен, държейки огромното ветрило пред себе си, и гледаше втренчено в една посока. Дебелият стори съвсем същото. Никой от тях не бе схванал правилно опасността, на която се подхвърляха.

Начело идваха осем полицаи, зад тях върховният жрец с двете носилки. Сега Търнърстик проумя, че по отношение „Тържественото шествие на пожарната команда“ или „Състезанието на стрелците“ страшно се бе лъгал. Той отгатна какво предстоеше да се извърши тук и му стана изключително душно под мандаринската шапчица.

— Всички дяволи! — прошепна на своя „събог“. — Те връщат идолите и се канят да ги поставят на площадките, на които седим! Какво да правим?

Движението на устните му не можеше да се види, тъй като държеше ветрилото пред себе си.

Дебелият също бе обхванат от голям страх. Той осъзна, че има моменти, когато и боговете предпочитат да са обикновени хора и си пожелават да са далеч от храма.

— Да — изписука. — Какво да правим?

— Има само едно-единствено спасение. Да останем седнали, без да мърдаме! Може пък нашите постаменти да не са онези, които принадлежат на двата идола.

Гледайки втренчено пред себе си, вкочанени като дърво, но вътрешно напрегнати, те зачакаха какво ще се случи.

Полицайте бяха пристъпили напред, без да забележат, че са налице два бога в повече. Те не знаеха къде са били откраднатите. Главните жреци обаче бяха насочили машинално погледи натам, където щеше да се проведе тържеството. Видяха местата заети и от изумление спряха. А когато бяха подбутнати от следващите ги бонзи, оставиха дървените носилки на земята и посочиха междувременно пристигналите богове.

Възможно ли беше! Небесни ли бяха благоволили да се спуснат, за да компенсират манастира за кражбата, сядайки на осиротелите места? По телата на благочестивите будисти пробяга студена тръпка. Те не се осмелиха да продължат напред, но все повече бяха избутвани от задните, така че се озоваха в непосредствена близост до двете чудодейни фигури.

Стоящите във вътрешността на предния храм прошепнаха на намиращите се отвън вестта за чудото. Всеки поиска да го види и се започна едно бутане и блъскане, на което бонзите сложиха край, като заключиха вратата, но това стана, разбира се, само с употребата на сила.

Сега в храма останаха единствено полицайте, главните жреци, бонзите и няколко мандарини, които се бяха намирали в шествието непосредствено зад носилките. Вън музиката бе замлъкнала. Приглушената гълчава проникваше като тихо жужене; във вътрешността на храма все още цареше тържествена тишина.

След това жреците си зашепнаха тихи забележки. Съветваха се какво да правят. После Та-се^[3] на храма пристъпи към двамата богове, поклони се дълбоко и запита:

— Шуи ни-мен, тиан-тзе? (Кои сте вие, Небесни синове?) Не последва никакъв отговор.

— Хи-вей иют-тзи? (Защо сте тук?) — продължи той. Божествата не благоволиха да отговорят. Никакво движение от тяхна страна не подсказваше, че се радват на едно съвсем земно битие. Само от слепоочията на дебелия се търкаляха тежки капки студена пот, които обаче не бяха забелязани от никой.

Тогава То-се се обърна към жреците и каза:

— Шу-чи-хо, шок-чи-хо? (Какво да мисли човек за тая работа, как да се държи?)

Търнърстик съумяваше да остане съвсем спокоен. Минхер обаче нямаше такава власт над себе си. Цялото му тяло жарко пламтеше. По неизцяло покритото от шотландската барета плешиво теме се насъбра пот и започна да се рони на едри перли. Ръката му затрепери, от което чадърът се заклати, наистина не прекалено, но един все пак го бе забелязал. Той беше млад мъж, може би на двадесет и една години, най-младият сред присъстващите. Стоеше сред мандарините. Сега пристъпи напред, избута Та-се настрани и му каза:

— Нго йен хуо Т'а-мен. (Аз ще говоря с тях.)

Приблужи до двамата и го огледа. После отиде до ъгъла, където на нещо като олтар тлееха пръчици тамян, взе една, върна се и я поднесе под носа на дебелия.

Минхер с всички сили се постара да устои на острия и приятен мирис, но напразно. Пушекът проникна в носа му и... едно „Ха-а-а-пчих!“ изригна като вулкан от гърдите му.

— Тиан-на, нгуот-тик! (О, Небеса, о, чудо!) — прозвуча наоколо.

Младият мандарин повтори експеримента и с Търнърстик. Този стисна зъби, решен да не киха в никой случай. Но и той не можа да противостои. И при него последва една също толкова мощна експлозия като при дебелия.

— Тиан-на! Нгуот-тик! — завикаха наново околностоящите.

Тъй като Търнърстик носеше китайско облекло, те го мислеха за роден бог, но минхер за бог от някакви чужди, все още непознати небеса. Че двамата бяха кихнали, беше както едно голямо чудо, така и сигурен признак, че жертвеният пушек им е допаднал. Та-се вече мислеше за прославата, която щеше да придобие храмът благодарение на тези две тайнствени същества, и за приходите като естествена последица. Мандаринът обаче го изтръгна от илюзиите му:

— Та мен пут тиан-тзе, т'а мен ти-йин! (Това не са небесни синове, а земни хора!) — При тези думи той взе чадъра от ръката на дебелия и го бодна в тялото.

— Oei, seldrement! (Боли, по дяволите!) — викна минхер, като се хвана с две ръце за удареното място.

И капитанът получи един силен удар, което го накара да изреве гневно:

— Мътните го взели! Внимавай, негоднико!

Сега в храма се надигна неопишуема врява. Хората разбраха, че имат пред себе си обикновени простосмъртни, и че светилището е осквернено. После се спуснаха към двамата.

— *Rechtvaardige Hemel! Dat verhoede God!* (Праведни Небеса! Боже, опази!) — изкряска минхер, като се изтърколи от постаментата, за да подири укритие зад капитана.

Видял истинска опасност пред себе си, последният забрави всякакъв страх. Той скочи, протегна свитите си пестници към нападателите и ревна:

— Назад, китайценг!! Няма да позволинг да ме докоснетенг! Можете ли да се боксиратенг? Искате моя юмрукунг да почувстватанг?

Те наистина отскочиха назад и това беше мигът, когато Метусалем бе приближил от другата страна на решетката, за да надникне вътре. Той видя капитана, чието пенсне се бе изплъзнало от носа, да стои в заплашителна поза върху постаментата. Отгатна какво се бе случило и схвана надвисналата над двамата опасност.

Търнърстик се възползва от отстъплението на своите противници да им дръпне една гръмовита реч, в която изтъкна каква опасност ги застрашава, ако се противопоставят на мирното им оттегляне.

— Каква непредпазливост! — възкликна Метусалем. — Те едва ли ще се отърват. Трябва да вляза!

— Не, не! — възрази Тонг-чи. — Тези безразсъдни хора са заели местата на боговете и са били изненадани там. Ако им се притечете на помощ, вие също сте изгубен, а и всички ние! Можем да ги спасим само отдалеч.

— Аз ще ги спася! — обади се Лианг-си. — Най-малкото ще докарам нещата дотам, че сега да не пострадат. Ще ги тикнат в затвора, но се надявам да ги измъкнем.

Той понечи да тръгне. Метусалем го задържа и поиска да знае:

— Какво се каните да правите?

— Оставете ме! Те са лами от Лхаса.

— Никой няма да го повярва!

— Нека се усъмняват! Сега-засега все пак ще трябва да се отнасят с тях като с такива.

Той се отдели от тях и влезе в предната зала, но без да бърза, сякаш се е намирал в задното отделение и е бил привлечен от

олелията.

Търнърстик още стоеше тук и говореше. Той искаше да съкруши присъстващите със силата на словото си, но те естествено не разбираха нито дума.

Младият мандарин съгледа влезлия, пристъпи към него, хвана го за дрехата и запита:

— Какво търсиш тук?

— Посещавам храма.

— Това сега не е позволено! Никой чужденец няма право да влиза!

— Та нали и тези двамата са чужденци!

— Значи го признаваш?

— Не. Но разбирам техния език и чух този лама да говори.

— Що за език е?

— Тибетски.

— Владееш ли го?

— Да. Бил съм два пъти в Тибет.

— Тогава остани! Ще ни бъдеш преводач.

Търнърстик привърши сега речта си, без да е забелязал Лианг-си. Този му викна на немски:

— Ако искате да се спасите, направете се, че не ме познавате, иначе сте изгубени.

Капитанът се извъртя към него и отговори:

— Не ме е страх от тия типове. Имам си пистолетите, пред които всички те ще драснат.

— Сметката ви е погрешна. Вие извършихте тежко престъпление и дори да се изплъзнете оттук, все пак ще ви преследват и всички ние ще трябва да споделим последиците от вашата грешка.

— По дяволите, това е глупаво!

— Аз ще опитам да ви измъкна оттук. Вас ви представих като свят лама от Лхаса. Седнете спокойно, сякаш имате право да седите на този постамент, и нека минхер стори същото.

— Добре! Но ако някой обесник ми закади пак под носа, ще му лепна такава плесница, че дълго време да я помни. Качете се отново на трона си, минхер!

— Той иска да ни измъкне? — попита дебелият полугласно.

— Да. Нали чухте, че инак лошо ни се пише. Той седна отново и разпери ветрилото. Дебелият също се изкатери на постаментата и зае предишната си поза. Лианг-си измъкна най-непринудено чадъра от ръката на мандарина и го върна на холандеца с думите:

— Сега не се движете и гледайте втренчено пред себе си, като че сте бездушни статуи.

Присъстващите наблюдаваха държането на Лианг-си, без да му попречат, ала по лицата им се четеше огромно удивление. Тук се намираха мандарини, които бяха значително по-възрастни, а и по ранг стояха по-високо от младия служител, който бе поел инициативата, но те изглежда го познаваха и знаеха, че работата е в добри ръце. Той от своя страна прие за напълно естествено да продължи да води нещата. Сега се обърна гневно към Лианг-си:

— Как посмя да ми вземеш чадъра?

— Защото той не ти принадлежи.

— И — продължи мандаринът с още по-остър тон — как дръзна да си позволиш да ми говориш на „ти“?

— Понеже и ти се обръщаш така към мен.

— Аз съм Куан-фу и Моа-се^[4]!

— Можеш ли да твърдиш, че аз не съм точно същият?

— Как може да си Куан-фу, след като не носиш облеклото на такъв?

— Който е дал обет, трябва да свали всички знаци на своя сан, докато не го изпълни.

Лианг-си играеше рискована игра, но като я бе започнал веднъж, длъжен бе да я води до край. Мандаринът го изгледа недоверчиво и каза с по-мек тон:

— Обет ли? И какъв?

— Ти свещеник ли си, комуто мога да се доверя?

— Не. Запази го за себе си! Откъде идваш?

— От Чинг-ту в провинцията Сце-чуен.

— Това е далеч оттук!

— Моят обет ми повели да тръгна за Куанг-чеу-фу и да посещавам три пъти дневно този Дом на стоте небесни господари. Родният ми край е разположен високо горе до границата с пустинята и ето как съм ходил в Тибет и научил езика на тази страна. Когато се намерих сега тук в храма, чух да приказват много хора и после един

глас, който говореше на тибетски. Дойдох насам да видя кой е. Не съм сторил нищо нередно, а ти разговаряш с мен, сякаш съм престъпник.

— Знаеш ли какво се е случило снощи тук?

— Узнах го от улицата!

— Хора откраднаха боговете. И когато сега ги връщаме, светилището отново бе осквернено.

— Осквернено? — запита Лианг-си с тон на най-голямо изумление. — Кой го е сторил?

— Тези двама непознати мъже.

— Тези? Мога ли да те попитам дали знаеш какво означава лама?.

— Да, зная. Ламата е монах, който живее в някой манастир.

— Казваш това и искаш да си Доктор на перото? Нищо ли не си чувал още за Далай Лама, за Тзонг Каба, за Хобилгам, за Панчам Рампучи? Не са ли те богове, чиито души са преминали в избраниците? Лхаса не се ли нарича Градът на стоте хиляди светии? Не са ли събрани в Ку-рен три пъти по сто хиляди лами, които никога не умират, защото техните души преминават от едно тяло в друго?

Той го изрече с тон на превъзходство и същевременно изпълнен с укор. Метусалем стоеше зад решетката и му се удивляваше. Той не бе очаквал такива познания и мъжество от младия китайски търговец. Лианг-си сякаш внезапно се бе преобразил.

Разбира се, за него бе добре дошло, че китайците са много лоши географи; тяхната национална гордост не им позволява да се занимават задълбочено с другите страни и народи.

Младият мандарин изглежда се смути. Той отвърна с видимо почтителен тон:

— Отдавна съм слушал всички тези имена.

— Имената да, но взаимовръзките явно са ти неизвестни. Далай лама не е подвластен на китайския Небесен господар, тъй като последният му праща ежегодно скъпоценни дарове, за да му окаже своето благоговение. Всеки лама е бог и има всички права на такъв. Ламата може да издигне храм в своя чест, а от другата страна на Великата стена има прочути лама, които са толкова свети, че хиляди поклонници отиват до тях, за да им опростят греховете и получат безсмъртие. Към тези прочути същества принадлежат двамата, които виждате пред себе си. Единият е дори лама на войната и е победил в

много битки орос^[5] — враговете на китайците. Защо са дошли в Куанг-чеу-фу, не зная, понеже още не съм имал възможност да ги питам, но те няма да се застоят тук, тъй като не са намерили необходимата почитателност, която хората са длъжни да им отдават.

— Те са се настанили на тронове на нашите богове!

— Кой може да им го запрети, след като те самите са богове? Осведоми се и ще разбереш, че говоря истината! Един лама не бива да се храни заедно с обикновен човек; никой няма право да го гледа, когато се мие. Когато докосне с ръката си, става свят за цял живот. Дори вицекралят е задължен да стане от мястото си, когато влезе при някого някой лама, и да му го предложи.

— Нищо от това не може да се прочете в Книгата на церемониите.

— Защото в страната ни няма лами. Но я провери в Книгата на обичаите на народите отвъд Великата стена! Веднага ще го намериш.

— Ще направя справка. Но как стана тъй, че тези лама са облечени различно?

— Защото обитателите на различните храмове се отличават по облеклото. А ако се съмняваш, че тези светци трябва да се тачат наравно с боговете, само ги погледни! Не са ли вгълбени изцяло в Безкрая? Виж този Лама на войната! Нима безсмъртието не е изписано на челото му?

Търнърстик действително седеше така, сякаш цялата тази земя му беше съвсем безразлична.

— Да — призна мандаринът. — Неговата душа изглежда не е при него.

— Тя е унесена в глъбините на Всемира. И погледни другия! Не би ли го нарекъл Бог на красотата и щастието?

Минхер хич не се чувстваше божествено, нито пък прекомерно щастлив, но правеше възможно най-безгрижна физиономия, и тъй като бе извънредно пълен, то изцяло задоволяваше изискванията, които китайците влагат в статуята на един бог.

— Да, той е красив — отговори мандаринът. — Но я ги питай все пак, можем ли да узнаем причината за тяхното идване в Куанг-чеу-фу!

— Поставяш ми задача, която ме принуждава да бъда неучтив спрямо боговете. Ако те са се вгълбили в дълбините на мъдростта, грях ще е да ги обезпокоим. Ще се подхвърля на опасността да

стоварят гнева си върху мен, както вие го навлякохте преди малко върху себе си.

— Военният лама беше разгневен, да, ала другият — не. Той скочи от седалището си, за да се скрие.

— Станало е не от страх, защото ако зависеше само от неговата воля, можеше всинца ви да погуби. Но изцяло от себе си се разбира, че когато един лама на мира е разгневен, ще се обърне към лама на войната.

— Значи ти не желаеш да го питаш? Тогава ще го сторим ние!

— Не, не! Вие не бихте го извършили с подобаващото благоговение. Така че ще рискувам. Може пък да им е приятно да ни дадат информация.

Той приближи до двамата богове, поклони се дълбоко и каза на немски:

— Не ми отговаряйте веднага, а продължавайте да гледате втренчено в ъгъла, ще го направите по-късно, сякаш се разбуждате от дълбок размисъл. На първо време трябва да ми заговорите с гневен тон.

Двамата не помръднаха. Лианг-си се обърна към мандарина:

— Виждаш колко са далеч от настоящето, те не чуват гласа ми. Трябва да продължа да им говоря.

Сега той разказа на двамата какво е говорил с мандарина и че се надява да ги оставят да си вървят необезпокоявано. После отиде да вземе една разнасяща благоуханен дим пръчица и обясни на китаеца:

— Все още не ме чуват. Може би ще ми се удаде да ги върна с благоухания към действителността.

Той размаха насам-натам пръчицата пред боговете. Търнърстик вдъхна дълбоко, събра рязко ветрилото, огледа се в околния кръг и запита разлютено:

— Няма ли да свърши час по-скоро тая комедия? И през ум не ми минава да остана седнал тук по-дълго. Изпитвам вълчи глад! Сигурно и вие, минхер?

Дебелият даде вид, като че идва на себе си, завъртя очи и отговори:

— Ja, het is tijd dat wij aan tafel gaan. (Да, време е да вървим на масата.)

— Чухте ли? Действайте значи така, че да си тръгваме! Къде е нашият Метусалем?

— Стои до решетката зад вас. Той не бива да рискува да се показва, но по-късно ще направи всичко за вашето спасение.

— Спасение? Толкова ли зле стоят нещата?

— Да се надяваме, не. Но не се знае какво ще решат жреците и мандарините.

— Че сега пак ли ще преговаряте с тях?

— Трябва да ви питам защо вие, като ламии, сте дошли насам.

— Знам ли? Вие най-добре трябва да го знаете, защото вие ни ръкоположихте за ламии.

— Наистина не знам какво да отговоря.

— Кажете им тогава, от мен да мине, че търсим тук речни коне, които възнамеряваме да учим да играят на въже. Нали тъй, минхер?

— Ја, ongelukkige pijpaarden. (Да, несчастни речни коне.)

— Или кажете, че сме невероятно богати, не си знаем парите и ни е текнала мисълта да им построим тук пагода, в която ще ги избесим до един.

— Това за избесването ще премълча, но пагода?... Идеята е много добра. Почакайте!

Той се обърна към мандарина и го осведоми:

— Светите ламии се разсърдиха, задето бяха обезпокоени още веднъж, но въпреки това благоволиха да ми дадат информация. Дошли са тук, за да постоят един голям храм на благодеянията, който ще може да приема хиляди бедняци.

— Тиан! (Небеса!) Тогава те трябва да са много богати. Но могат ли и да докажат, че наистина имат такова намерение?

— С какво може да се докаже дадено намерение, освен с дела? Тъй като за втори път били обезпокоени, те щели да си тръгнат оттук, за да подирят някое друго място, където никой да не смущава тяхната свещена вглъбеност.

— Искат да си вървят? — попита мандаринът, като на устните му трепна особена усмивка. — Щом настина са толкова прочути и свети ламии, както казваш, ще е много жалко, ако трябва да ни напуснат. Би ли ги попитал дали и кога и къде ще можем да ги видим отново?

Думите бяха изговорени много любезно. Лианг-си повярва, че е спечелил играта. Но имаше един, комуто те не харесаха, и този един

беше Метусалем.

Той бе доловил всяка дума от тези преговори и тъй като много добре можеше да обгърне всичко с поглед, внимателно наблюдаваше лицата. Най-напред му бе направило впечатление, че чертите на младия мандарин притежават удивителна прилика с тези на Лианг-си. Странна случайност! Но по-важно бе поведението на този млад служител, който вече притежаваше твърде желаната титла „моа-се“, макар едва да бе прехвърлил двайсетте.

Той не правеше впечатление на човек, който лесно може да бъде измамен. Въпреки сегашната му любезност, в него се забелязваше някаква самоувереност, изчаквателност, които не съумяваше напълно да скрие. Дегенфелд имаше чувството, че този мъж държи в ръцете си някаква невидима примка, която ще стегне внезапно около Лианг-си. И студентът подозираше от какво естество е тази примка.

Колкото и умело да се бе държал Лианг-си, все пак бе допуснал една голяма непредпазливост. Той на няколко пъти бе назовал дебелия „минхер“, а и Търнърстик си бе послужил с тази дума. В Макао, Хонконг и Кантон имаха немалко холандци, с които китайците влизат в контакт и са запомнили и употребяват немалко от често срещаните думи. Чуе ли немецът думата „мосю“, то със сигурност ще сметне въпросния за французин. Нарекат ли някоя дама „лейди“ или „мис“, тя много вероятно е англичанка или американка. Следваше да се очаква, че думата „минхер“ не е непозната в Кантон, и можеше да се приеме, че човек с качествата на мандарин ще знае няколко холандски думи. Беше ли такъв случаят, то той щеше да знае, че един чужденец, към когото се обръщат с минхер, няма как да е лама от Лхаса.

Лианг-си откликна на подканата на служителя. Той се обърна към Търнърстик и рече:

— Казах, че за доброто на тукашните бедняци искате да постоите храм със собствени пари, и това ви спечели тяхното уважение.

— Е-е, той няма да е прекалено голям! — отбеляза капитанът. — Моите капитали не са ми паднали от комина, та да мога да ги профукам в полза на тия хора, сигурно и на вас, минхер?

— Neen, mij ook met, voornamelijk daartoe met. (Не, на мен също не, особено за такава цел.)

— Хората обаче го вярват — продължи Лианг-си — и сега ще ви оставят да си тръгнете безпрепятствено, преди туй обаче искат да

знаят кога и къде ще могат да ви видят и срещнат.

— На луната, така им кажете — отвърна Търнърстик. — Нали, минхер?

— Ja, op de maan, en indien wij buiten zijn, in de maansverduistering (да, на луната или из лунното затъмнение, когато не сме там) — потвърди дебелият, като разтегли широко уста и изхихика доволен от собствената си шега.

— Тук имате право, минхер — каза Лианг-си. — За всички нас ще е най-добре да се потулим веднага щом се махнем оттук. Когато ви кажа, че можете да тръгнете, слезте с необходимото достойнство и излезте навън, без да удостоявате присъстващите с поглед.

— А вън в паланкините ли да седнем? — попита Търнърстик.

— Не, тъкмо това не! Така ще разберат, че сме заедно, защото те естествено ще ви наблюдават. Отклонете се надясно от храма, после влезте в първата улица наляво, завийте отново вдясно, така че оттук да е невъзможно да ви видят, и ни чакайте там. Ние ще ви изпратим две носилки, в които бързо ще се качите, за да ви отнесат у дома.

Мао-се бе следил разговора с напрегнато внимание. Около устните му заигра лека усмивка, когато се обърна към Лианг-си:

— Е, отговориха ли ламите на моя въпрос?

— Да. В момента не знаят накъде ще се насочат оттук. Но те всеки ден ще идват насам.

Мандаринът му кимна с лукава радушност и каза:

— Може би светите лама ще ми позволят да им посоча жилище, достойно за тяхното високо положение?

— Те няма да пожелаят да ти бъдат в тежест.

— Не може и дума да става по тоя въпрос. Моят дом е много гостоприемен и има място за много хора. В него често живеят повече от стотина гости с различен ранг. А ако ламите мислят, че моят ранг е твърде нисък, за да отседнат при мен, то ще ти кажа как се казвам и кой съм. Служебното ми име е Линг^[6], домът ми се нарича „Хуок-чу-фанг“^[7], а аз съм поставен там като Панг-чок-куан^[8].

Лианг-си отстъпи крачка назад и изгледа с несигурен поглед събеседника си. Тъй като лицето на тоя бе все така приветливо, както преди, той отново се успокои и отговори:

— Понеже заемаш много важна служба, времето ти е много ангажирано и не бива да те безпокоят частни лица.

— О, моят дом е отворен за всеки, комуто другаде не се харесва. Но ако ламите наистина не пожелаят да ме придружат, тогава ще ги помоля да се подчинят на обичаите на тази страна. Когато някой идва толкова отдалеч — от Тибет до Куанг-чеу-фу трябва да има паспорт издаден и подписан от китайският Ванг в Лхаса. На драго сърце бих погледнал тези паспорти.

— Какво си въобразяваш! Да питам тези двама свети ламы, почитани наравно с боговете, за техните паспорти? Невъзможно!

— Б, ти си бил в Лхаса и трябва да го знаеш по-добре от мен. Така че ще оставя въпроса висящ дали имат паспорти, или не, защото ще се пазя да оскърбя светите ламы. Но да не би и ти самият да си лама?

— Не.

— Ти каза, че родният ти край е Сце-чуен. Директно оттам ли идваш?

— Да.

— Тази провинция се намира твърде далеч оттук и когато човек предприема едно такова пътуване, той се снабдява с всичко необходимо за тая цел. Ти сторил ли си го?

— Да.

— Най-необходимото в случая е паспортът. Съгласно предписанията, всеки, който отива от една провинция в друга, е длъжен да има паспорт, за да може да го показва и да удостоверява кой е. Ти познаваш този закон, защото нали и ти си мандарин и притежаваш литературна титла. Та си мисля, че си бил или при тзунг-ту^[9], или при фу-юен^[10], за да ти издадат една такава легитимация. Сторил ли си го?

— Не, обетът запретяваше.

— Много рискован обет! И ми е жал за теб, защото ти желая доброто. Признавам ранга ти, макар да не можеш да докажеш, че го притежаваш. Благодарен съм ти и за любезността да бъдеш наш преводач и повече няма да те обременявам. Сега можеш да си вървиш, но кажи преди туй на тези светци от Лхаса, че и на тях позволявам да напуснат храма!

Когато каза това, сред жреците, бонзите и останалите мандарини се надигна негодуващ ропот. Тези хора не бяха съгласни с тръгването на ламите. Та-се приближи и каза:

— Ваше младо достойнство забравя, че аз като най-главен в този храм също имам думата да говоря с чужденците. Трябва със сигурност да се убедя, че наистина са светци. Не е ли такъв случаят, то те ще са осквернили седалищата на боговете, така че тези не биха могли да заемат отново местата си. Аз изисквам следователно ламите да останат тук.

Мандаринът му даде с очи един таен знак, който трябваше да го успокои, и отговори:

— Аз моля Ваше благочестиво достойнство да нареди все пак да отворят портата! Ние не можем да докажем, че не са ламите, значи не бива да им додяваме. Впрочем те ще се връщат всеки ден тук, при което ще имате възможност да говорите с тях.

Лианг-си бе изслушал със страх протеста на Та-се, но отговорът на мандарина го успокои. Сега той се обърна към Търнърстик:

— Можете да тръгвате. Веднага ще ви отворят портата. Но се отдалечете с възможно най-голямо достойнство!

— Да не би да ни липсва достойнство! За тези хора ще окача най-гордата си физиономия. Да вървим, минхер, ставайте! Преситих се от тая комедия!

— Ik ook. Ik will ook mee opstan en weggaan; ik heb honger! (На мен също. Искам да стана и да си вървя. Гладен съм!)

Той се изправи с труд от седналото положение и се хързулна от постаментата, за да закрачи след Търнърстик към вратата. Двамата се движеха с бавни и премерени стъпки, вдигнали високо глави, без да поглеждат надясно или ляво. Младият мандарин пропусна Търнърстик край себе си, после сложи бързо ръка на рамото на дебелия и попита:

— Mijnheer, gij zijt Nederlander, met? (Минхер, вие сте холандец, нали?)

Дебелият се остави да бъде надхитрен. Той спря и отговори с любезно кимване:

— Zeker, ik ben Hollander. (Действително, аз съм холандец.)

Тогава мандаринът го изблъска обратно, улови бързо капитана за плитката, за да го задържи, и викна на полицаите:

— Не пускайте никого, те са измамници! Те са фу-лен^[11] и оскверниха тези свещени места. Арестувам ги!

Търнърстик не бе разбрал наистина китайските слова, но схвана все пак какво се има предвид. Поиска да скочи към вратата, при което

мандаринската шапчица естествено се отдели от главата му, тъй като плитката бе в ръката на коменданта на затвора. Бонзите се нахвърлиха с крясъци към него. Той ги отблъсна с бесни юмручни удари, метна неколцина надясно и наляво, ала не съумя да си пробие път, тъй като бяха прекалено много. Беше надвит и здраво уловен от десет, дванайсет, шестнайсет ръце.

Що се отнася до минхер, той в никой случай не бе страхливец. Преди туй не се бе скрил зад Търнърстик от липса на кураж, а това бързо отстъпление бе резултат на чиста изненада и особеността на положението, в което се намираше. Но сега, когато бе блъснат назад от мандарина и видя същевременно как бонзите се нахвърлиха неприятелски към Търнърстик, започна храбро да се брани. Захвърли чадъра и блъсна с двата си юмука върховния жрец, който се намираше най-близо до него, с такава сила в областта на стомаха, че оня прелетя над едното тезгере и катурна намиращия се на него бог. Сетне се втурна сред мандарините и жреците и заудря по такъв начин около себе си, че те се сриваха един през друг на всички страни.

— *Dapper, maar steeds dapper, Mijnheer Turnerstick!* (Кураж, продължавайте все така храбро, минхер Търнърстик!) — викаше той същевременно към капитана. — *Wij zullen deze Heidenhoofden onze vuisten onder de neus wrijven!* (Да заврем юмруците си под носовете на тия езичници!)

Лианг-си се бе изплашил много от холандския въпрос на мандарина и последвалия непредпазлив отговор на минхер. Той бе изгубил опасната игра и трябваше преди всичко да се погрижи за собствената си сигурност. Осъзнал това, побърза към входа на голямата зала, за да излезе на двора и оттам да се спаси.

Но със същата бързина младият мандарин бе извикал заповедта да не пускат никого. Трима полицаи се спуснаха да заловят Лианг-си. Останалите петима се втурнаха към минхер, който все още удряше и тъпчеше около себе си с истински бяс. Те го връхлетяха отзад и го повалиха.

— *Brand, brand!* (Огън, огън!) — изкряска той. — *Zij hebben mij! Help, help, Mijnheer Turnerstick!* (Те са върху мен! На помощ, на помощ, минхер Търнърстик!)

— Невъзможно, тъй като те са и върху мен — отвърна капитанът, все още запъхтян от усилията. — Така ни се пада, като се правим на

истукани!

Чадърът и шотландската барета на дебелия, ветрилото, пантофите, перуката с плитката и шапчицата на Търнърстик се търкаляха по земята. Цяло щастие бе, че на капитана не хрумна да използва оръжията си!

Метусалем бе принуден да наблюдава тази възбудена сцена, без да може да се притече на помощ на изпадналите в беда приятели. Когато бяха надвити, Тонг-чи го сграбчи за ръката и му прошепна припряно:

— Сега да изчезваме, бързо да се махаме, защото те ще влязат сега и тук!

Измъкнаха се бързешком навън, последвани от Готфрид и Рихард. В двора не се виждаше никой, дори и бонзът, който преди малко ги бе придружавал. Един ходник водеше между килиите, които им бяха показани, към малка зеленчукова градина, граничеща с тази на едно павилионче, в което представител на храма продаваше пръчици за кадене. Двете малки градини бяха свързани с порта, а павилиончето се издигаше на тясна задна улица, успоредна на тази пред храма.

Четиримата стигнаха на тази улица, минавайки през портата и дюкяна.

В момента вече не ги застрашаваше никаква непосредствена опасност, но въпросът сега бе да отидат до носилките, без да направят някому впечатление. Тонг-чи поведе спътниците си по една пресечка, която ги изведе на улицата на храма. От ъгъла видяха стоящите пред входа на Пек-тиан-чу-фан музиканти. Носачите на паланкините бяха направили място на шествието и стърчаха от другата страна на улицата. Единият от тях случайно погледна насам и водя мандарина, който незабавно му даде знак. Онзи го съобщи на другарите си и те дотичаха с носилките.

— Вкъщи ли отиваме? — попита Метусалем.

— Вие да, но аз — не — отвърна мандаринът. — Ще се кача, но ще наредя да ме носят само на късо разстояние и да спрат, за да последвам после полицаите, които ще водят спътниците ви в затвора. Искам да знам какво ще правят с тях, след което ще ви донеса новини. Още веднъж ви моля да не предприемате нищо, което би могло да вкара вас, а следователно и мен, в беда. Сегашният инцидент е много по-неприятен и опасен от вчерашния. Вашите другари пристъпиха не

само мирските, но и църковните канони, и предпазливостта ми повелява да затворя отсега за всички ви къщата си. Но аз зачитам гостоприемството и ви дължа благодарност за спасяването на живота ми, така че не бих желал да ви изоставя сега в опасността.

— Наистина ли е толкова голяма?

— Много голяма, тъй като вашите спътници имат срещу себе си не само закона, но и гнева на жреците и народа. Щастие ще бъде, ако ги вкарат в затвора, без да им посегне тълпата.

— В такъв случай ми се струва малодушно да ги изоставя сега. Длъжен съм да отида при тях и да споделя съдбата им.

— Не, защото по тоя начин бихте погубил и себе си, и мене. Можем да ги спасим единствено ако не дадем да се разбере, че са от нашата компания. За ваша угода ще рискувам да се върна в храма. Това няма да направи впечатление, тъй като аз имам правото да присъствам на завръщането на боговете, понеже съм заловил крадците. Но се надявам спътниците ви да са достатъчно умни да не издадат, че ме познават.

— Мисля, че ще бъдат предпазливи. Лианг-се нали каза на двамата, че това трябва да остане неизвестно.

— И тъй, наредете спокойно да ви отнесат вкъщи! Аз ще опитам преди всичко да ги предпазя от саморазправа. Спечелим ли време, вероятно ще съумеем да ги освободим.

Студентът осъзна, че трябва да се помири. Качи се с Готфрид и Рихард в носилките и носачите затичаха с тях към дома. А Тонг-чи нареди да го отнесат до храма. Музикантите и насъбралата се пред храма публика се разстъпиха благоговейно пред неговия ранг и му освободиха пътя.

За свое успокоение той забеляза, че вратата на храма е все още затворена за тях. Това бе добър знак, понеже даваше да се предполага, че тълпата още не знае какво се е случило в светилището. За да отиде на съвсем сигурно, той запита предностоящите:

— Защо входът не е отворен? Защо не ви пускат?

Те се поклониха дълбоко и един отвърна:

— Ваше великодушие трябва да знае, че са пристигнали велики непознати богове.

— Откъде?

— Не знаем. Вероятно не искат да пуснат досегашните богове на седалищата им, тъй като чухме голям шум и високи гласове, които не звучаха приятелски.

Мандаринът се заслуша и долови звучния глас на младия служител. Похлопа силно и трябваше да повтори, преди някой отвътре да попита:

— Шуи-кин? (Кой е там?)

— Куан-фу Тонг-чи (мандаринът Тонг-чи) — отвърна той.

Вратата се отвори незабавно, но бе веднага заключена отново зад него, за да не влезе и някой друг. С един бърз поглед той огледа положението. Арестантите стояха един до друг, здраво държани от полицаите, а пред тях комендантът на затвора, който, както можеше да се очаква, току-що ги бе подложил на безпощаден разпит. Бяха им върнали изгубените в битката вещи.

Тъй като Тонг-чи заемаше по-висок пост от присъстващите мандарини, всички му се поклониха, а младият служител скромно му отстъпи мястото си.

Забелязвайки техния домакин, Търнърстик прошепна на спътника си:

— Слава Богу, тук е Тонг-чи! Но нека бъдем благоразумни и не се издадем, че го познаваме!

Тонг-чи проучи удивено групата, като човек, който и понятие си няма какво се е случило тук. После запитва:

— Защо е заключен храмът? Какво се е случило? Навън чух, че са пристигнали непознати богове.

— Те се представиха за такива — отговори младият мандарин, — а и ние ги сметнахме първоначално за такива. Но Ваше Високочеловечество веднага ще разпознае в тях измамниците.

Той му направи обстоен рапорт. Тонг-чи го изслуша внимателно, огледа строго арестантите и каза:

— Значи тези мъже се представиха за свети ламы и въпреки това говореха езика на фу-лен? Да не би моят колега нещо да се заблуждава?

— Не. Аз твърде често съм имал служебна работа с такива фу-лен и съм запааметил много от техните варварски изрази. Този чужденец заслужава двойно наказание, понеже без всякакво право си е присвоил облеклото на мандарин.

— Не е ли такъв?

— Не. — Комендантът на затвора смъкна шапчицата на капитана заедно с плитката, размахна насам-натам дегизировката и каза: — Тази коса негово притежание ли е? Остригана ли е главата му както подобава на китаец и особено на мандарин? Не, той позорно носи цялата си коса като варварин и не е оставил да му израсте плитка на главата. Следователно той не е китаец и още по-малко бог, който има правото да се установи между достойните за преклонение!

— Но — подметна дипломатично Тонг-чи, — аз често съм чувал, че ламите носят фалшиви плитки. Може би все пак е такъв!

Търнърстик се ядоса, дето младият мандарин се отнася така непочтително с плитката му. Той попита тихо Лианг-си:

— Какво иска тоя? Каква работа има с перуката ми? Какво казва? Лианг-си също така тихо и бързо му обясни.

— По дяволите! Ще му кажа, че главата си е моя и мога да правя с нея каквото си поискам. Тая плитка ми костваше два долара. Платил съм я и няма да го оставя да се отнася с нея като с магарешка опашка!

Той пристъпи две крачки напред и се сопна ядовито на младия мандарин:

— Давай перукатанг! Давай! — и я изтръгна от ръката му. — Тя е моя собственост и ти не можеш да ѝ сложишенг ръка! Аз могом да нося каквото искам — фалшива перуканг или даже фалшиво оконг, точно както ми отърванг. На, гледай тук млада жабо! И това ли ще ми забранишенг?

Той имаше, както е известно, изкуствено око. Като постави палец в крайчеца на окото, той го избута от кухината, взе го с два пръста и то показа с подигравателно-ухилена физиономия.

Хората отскочиха назад. Двамата полицаи, които го държаха, го пуснаха и се дръпнаха стъписано.

— Е? — запита ухилен. — Кой може като мен да го направинг? Кой от вас моженг да си изкаранг окотонг?

Никой от тях не бе виждал някога нещо подобно. Всички стояха вкаменени и безмълвни. Върховният жрец пръв възвърна речта си и изкряска:

— Тиен-ти-йин! (О, Небеса, земя и хора!) Миао-я, миао-я! (Чудо след чудо!) Той може да си вади очите!

— Миао-я му, миао-я му! (Вълшебни очи, вълшебни очи!) — разшумяха се изплашените хорица наоколо.

— Йип-мо т'а юет, йип-мо т'а йет? (Какво каза той, какво каза?) — попита младият мандарин, изплашен като останалите, Лианг-си.

Последният беше работил в продължение на четири години при чичо Даниел и бе научил много от него. Знаеше също, че техниката в Европа е напреднала дотолкова, че се произвеждат изкуствени очи, напълно наподобяващи истинските. За да се възползва от всеобщия страх, той отговори:

— Иска да докаже, че е свят и чудотворен лама. Както сне собственото си око, така иска да отстрани очите и носовете и на останалите присъстващи. Готов е дори да им отдели ръцете и краката от тялото. Кой желае да се убеди в необикновената му мощ?

— Нго-пут, нго-пут (аз не, аз не) — извика се наоколо, при което бонзите и мандарините се отдръпнаха още по-далеч от Търнърстик.

— Никой? Няма защо да се страхувате, тъй като той ще постави всеки откъснат крайник отново на мястото му. — А на немски добави: — Пъхнете обратно окото си и дайте вид, че се каните да откъснете крака на върховния жрец.

Търнърстик постави пак стъкленото око в очната кухня. Но когато приближи до върховния жрец и се наведе, посягайки към крака му, оня отскочи стреснато и попита:

— Какво иска той? Какво е намислил?

— Иска да докаже тяхната святост, че може всичко, което е казал. Възнамерява да откъсне двата ви крака.

Тогава заплашеният офейка в най-отдалечения ъгъл зад боговете и проплака:

— Ву, ву! Нго пут юк нго; пут кам; нго киао! (Не, не! Не искам, не го желая, ще викам!) Дори Тонг-чи не знаеше какво да каже за чудото. Не знаеше как да си го изтълкува, но беше убеден, че нещата си имат естествено обяснение. Уплахата, обхванала всички, бе за него направо добре дошла. Той помоли Лианг-си:

— Кажи му, че не искаме да изпитваме неговото чудо. Вярваме го, защото и бездруго видяхме как го прави със себе си. Лианг-си даде знак на капитана и обясни на мандарина:

— Късмет извади Та, като избяга. Тези господа се отнесоха непочтително към лама. За наказание той щеше да размени краката на

Та и да му ги постави обратно — десния на мястото на левия и двата с пръстите назад.

— Ву, ву! (Не, не!) — закряска Та от дълбочина. — Нго пут юк, нго пут юк! (Не искам, не желая!)

Тонг-чи се обърна с много сериозна физиономия към коменданта на затвора:

— Моят малък сродник сигурно е действал твърде прибързано. Бил ли сте някога в Тибет?

— Не — отговори запитаният, загубил донякъде самоувереността си.

— Или сте виждал вече някой лама?

— Не.

— Или познавате законите, по които живеят ламите, и учението, което проповядват.

— Все още не съм чел въпросните книги. Но нека Ваша знатна и пресветла мъдрост има милостта да помисли, че аз нямаше как да не сметна тези чуждоземни създания за фу-лен, тъй като едното от тях говореше езика на фу-лен!

— Това е много лесно за обяснение. Докато е седял на мястото си, вгълбен във Всемира, неговият дух е бродил по чужди земи и ето как е чул езика на фу-лен. Тъкмо в този миг вие сте принудил душата му да се върне и тя все още е имала в ушите и на устата си този език. Но дори и да се приеме, че тези достойни за уважение господа са фу-лен, то бих искал да попитам моя млад брат дали има правото да ги подлага на разпит?

Запитаният се загледа смутено в земята и не отговори.

— Вярно, че сте още млад, но като Куан-фу и Моа-се трябва добре да знаете границите на различните служебни учреждения. Всеки фу-лен за нас е един Ю-йин, чужденец. Надявам се знаете към чия област спадат чужденците?

— В онази на Ваше величие, Тонг-чи.

— Защо тогава не изпратихте веднага за мен?

Тонът му бе станал много суров. В помещението се възцари тягостна тишина. Панг-чок-куан стоеше съкрушен, а и останалите мандарини едва смееха да дигнат поглед. Младият служител опита да се измъкне донякъде от конфузното положение. Той отговори:

— Тъкмо когато Ваше величие дойде, бях решил да пратя един вестител, за да помоли Ваша голяма опитност да си даде труда да дойде насам. По-напред обаче исках да разпитам чужденците, та да мога да отговоря на въпросите на Ваше пресветло превъзходителство.

— Но вие сте им посегнали, а това не биваше да се случва. Нали знаете, че нямаме право да наказваме чужденци. Ако някой от тях престъпи нашите закони, длъжни сме да го предадем за наказание на неговия консул. Дори тези хора да са само фу-лен, те ще се оплачат от вас на представителя на техния владетел, а след това можете да изгубите не само ранга си, но и литературната степен! Но съобразявайки се с младостта ви, ще помоля тези господа да се откажат от едно такова оплакване и се надявам, че отсега ще бъдете по-учтив и внимателен с тях, тъй като те ще останат временно под ваша закрила.

И когато другият го погледна въпросително, той продължи с наиздателен тон:

— Моят млад колега е сметнал вината на тези господа за по-голяма, отколкото е в действителност. Ако те са лами, тогава изобщо нямат вина, тъй като тяхната святост им дава правото да се установяват във всеки храм. А ако са фу-лен, вината им е незначителна, понеже не биха могли да знаят, че това, което вършат, е забранено при нас и се наказва много строго. Аз лично ще се заема с този случай и ще го проуча внимателно, а дотогава ви поверявам тези хора. Дайте им добро жилище във вашия затвор и се грижете за всичките им потребности! Ние действително трябва да си подсигурих техните личности, докато съумеем да произнесем правилна присъда, но сме длъжни да се въздържахме още отсега да ги обявяваме за виновни и грешници. Наредете да дойдат носилки за тях, също и за този млад човек, който им е бил преводач и ще ни е необходим, защото не знаем езика им. Но това трябва да стане тайно, за да не бъдат обезпокоени от стоящата вън тълпа. Аз самият ще избързам напред и ще ги дочакам в Хуок-чу-фанг, тъй като искам да се уверя, че сигурността им е обезпечена и няма да имат после основание да се оплакват от нас.

Той се отдалечи, при което всички му се поклониха дълбоко. Вратата бе отново затворена бързо зад него.

Търнърстик бе все още свободен. Никой от полицаите не притежаваше безразсъдната дързост да сложи отново ръка на него.

Върховният жрец продължаваше да стои предпазливо в ъгъла си и сега се обади, отравяйки страхлив поглед към капитана:

— Чухте ли какво е необходимо да се направи? Трябва да се отведат. Отведете ги в двора и пратете паланкини за тях! Могат да минат по задната улица, където никой няма да им обърне внимание. Но аз трябва да държа храма заключен, докато се разбере що за хора са. Ако са фу-лен, нашите богове ще могат да се върнат на седалищата си едва когато същите бъдат пречистени и станат отново свещени. Изведете ги навън! Вървете с тях!

Той би направил всичко само и само да не вижда повече Търнърстик. Да му бъдат изтръгнати двата крака и после насадени наопаки, това за него изглежда бе връх на нещастieto.

Младият мандарин приближи до пленниците, направи поклон и каза:

— Височайшите господа чуха какво повели могъщият Тонг-чи. Ще имат ли те добрината да ме последват?

— Какво рече тоя? — попита капитанът.

— Искане да ни отведе — поясни Лианг-си.

— Къде?

— В затвора.

— И на ум не ми идва! Ако иска да опандизи сам себе си, то нямам нищо против, но аз няма да се оставя да ме тикнат зад ключалки и резета. Нали тъй, минхер?

— Neen, ik ook niet. Ik heb honger; ik will eten! (Не, аз също не. Аз съм гладен. Искане да ям!)

— Трябва да се подчините — настоя Лианг-си. — Няма да ви е зле в затвора. Ще получим хубави стаи и храна.

— Да, но каква!

— Хубава! Тонг-чи заповяда да се грижат добре за нас. Съпротивата би била съвсем безполезна. Само ако се подчиним, ще можем да бъдем спасени. Можете да бъдете уверени, че хер Дегенфелд няма да ни остави в кафеза.

— Да, това наистина е сигурно. Да вървим ли с тях, минхер?

— Ja (да) — отговори дебелият, който изобщо винаги искаше само каквото желаеха приятелите му. — Wij zullen mee gaan. (Трябва вървим с тях.)

— Е, добре! Но преди туй искам да всея още един страх на върховния жрец. Той ме гледа както зайчето полярната мечка. Трябва страшно да го е бъз от мен. Как се казва на тоя неразбираем диалект: „Аз искам очите ви?“

— Нго яо линг-йен — отговори Лианг-си тихо.

— Нго яо линг-йен. За момента мога да го запомня. Той закричи бавно към главния бонз, извади окото си, върна го обратно в очната кухня и протягайки ръце към лицето на изплашения човек, изговори:

— Нго яо линг-йен!

— Пен йен! Тиен-на, Тиой шин! (Моите очи! О, Небеса, на помощ!) — изкрещя застрашеният, побягвайки отново.

Така капитанът напусна бойното поле като победител и последва спътниците си навън до междувременно пристигналите носилки, с които ги отнесоха до затвора.

---

[1] Бонз — свещеник, монах (Б. нем. изд.) ↑

[2] Марко Поло (Б.ВНorse) ↑

[3] Та-се — уредник, управител (Б.а.) ↑

[4] Моа-се — Доктор на перото (Б.а.) ↑

[5] орос — руснаците (Б.а.) ↑

[6] Линг — Повелителят (Б.а.) ↑

[7] Хуок-чу-фанг — затвор (Б.а.) ↑

[8] Панг-чок-куан — комендант на затвора (Б.а.) ↑

[9] Тзунг-ту — генерал-губернатор (Б.а.) ↑

[10] Чу-юен — заместник-губернатор (Б. а.) ↑

[11] Фу-лен — холандци (Б. нем. изд.) ↑

ГЛАВА 13

ЗАД КЛЮЧАЛКИ И РЕЗЕТА

Тонг-чи се погрижи нашите герои да получат добро жилище — то бе предназначено всъщност за по-знатни държавни престъпници, а след това даде наставления на Панг-чон-куан да им се пригответи изискан обяд и да им се предостави всичко, което поискат в рамките на позволеното. После отбеляза, че днес наистина е възпрепятстван, но утре ще дойде с висши мандарини, за да установи положението и произхода на арестантите. Дотогава те трябваше да бъдат добре пазени.

— Няма да сваля очи от тях — увери служителят. — Не бива да ми се случи същото като на моя заместник, който самият днес е затворник, защото допусна вчера да му избягат тримата крадци на боговете.

— Той си заслужи наказанието — произнесе строго Тонг-чи. — Не е бил достатъчно внимателен.

— Но на мен каза, че нямал никаква вина. Не знаел как е било възможно да се измъкнат. Днес аз се осведомих и сега зная по какъв начин са добили свободата си.

— Е, как?

— Късно снощи тук е бил един, който бил пропуснат от стражите, понеже притежавал висш знак...

— В такъв случай трябва да е бил някой знатен Куан-фу — подметна Тонг-чи.

— Не, бил е мошеник, защото е освободил затворниците — нещо, което един Куан-фу не би сторил.

— Такъв ли? Невъзможно! Който притежава висш знак, той е висш мандарин.

— В действителност — да. Но също така е възможно знакът да е бил фалшив, имитиран. Навярно вечерта не са могли да го разпознаят добре. Служителят не се е осмелил да надзирава този мъж, тъй като го

сметнал за високопоставен мандарин. Днес узнах от надзирателите, че същият излязъл с тримата затворници през двете порти на стените.

— Значи пазачът все пак има вина. Дори и да не е бивало да контролира Куан-фу, то нали е трябвало да пази затворниците!

— С мен това няма да се случи. Сега аз самият ще надзиравам затвора и появи ли се такъв случай, ще разгледам внимателно знака. Човек трябва да е много предпазлив, особено ако има затворници като тези, които съпроводих преди малко дотук.

Тонг-чи му заръча строго да изпълни намерението си и си тръгна към къщи, където бе очакван с голямо нетърпение от Метусалем.

Този междувременно бе обядвал много добре, ала без апетит, тъй като бе силно угрижен за приятелите си. Тонг-чи се постара да го успокои, но напразно.

— Те ще бъдат разпитани утре — каза мандаринът. — Дотогава има много време и навярно ще ни дойде някоя добра идея.

— Ако ще чакаме идеи, моите спътници са изгубени.

Трябва да се мисли, вярно, но преди всичко и да се действа. Кой ще води разпита?

— Аз и фу-юен.

— Най-висшият чиновник в града, който същевременно е заместник на генерал-губернатора на цялата провинция? Тогава моите приятели са изгубени. Ще повярва ли той, че те са лами?

— Не, той е бил в Лхаса и също в страната на монголците. Общувал е и твърде много с чужденци, за да разпознае веднага кого има пред себе си.

— В такъв случай не бива да допускаме този разпит да се състои. Моите спътници трябва до сутринта да са свободни. Длъжен съм още тази нощ да ги изведа от затвора!

Мандаринът сведе замислено поглед, после каза:

— Най-доброто, което мога да ви посъветвам, е да изчакате спокойно развоя на събитията. Нали нямаме право нищо да им сторим. Трябва да ги предадем на представителя на тяхната страна.

— Но как ще се отнесат с тях! И без наказание няма да минат.

— Наказанието няма да е тежко, но след това с пътуването ви е свършено. И кой ще ми гарантира, че въпреки всички предпазни мерки няма и самият аз да бъда забъркан в тая работа!

— Основателно се опасявате и аз за съжаление трябва открито да призная, че тези хора не са от прекалено предпазливите.

— Не само са непредпазливи, но и самоуверени въпреки цялата опасност. Да бяхте видял как тоя Ту-лу-не-ре-си-ти-ки си извади очите.

— Но само едното!

— Да. После поиска да измъкне крака на главния жрец. Кой друг би дръзнал да го стори, когато се намира в една толкова голяма опасност! Дотогава никога не бях виждал човек, който да може да си маха и слага очите, без да промени лице.

Студентът му обясни как стоят нещата и после продължи:

— Те трябва да бъдат освободени, макар и само заради вас! Мога ли да разчитам на вашата помощ? — Хм-м! Аз съм служител.

— Вие сте Куан-фу, даже Тонг-чи, но въпреки това последната нощ върнахте свободата на трима затворници.

— Точно затова днес не мога да сторя нищо. Независимо от младостта си тоя Панг-чок-куан е кадърен мъж. Той няма да се остави да бъде изигран.

— И все пак трябва да се опита!

— Ако се каните да рискувате, ще се подхвърлите на голяма опасност. Аз няма да ви попреча, защото вие ще мълчите и няма да ме издадете. Но не искайте аз самият да участвам и така осъществяте нещата, че аз изобщо да не влизам в сметката! Сега отивам в стаята си да помисля. Помислете и вие! Дори и да смятате да поемете някакъв риск, преди падането на нощта не можете да направите нищо. Дотогава все ще се яви някакво решение.

Метусалем също отиде в стаята си и закрачи неспокойно напред-назад. Тя му стана тясна и той се отправи към градината, където завари ваксаджията и Рихард, занимаващи се най-усърдно със същата тема. Бяха седнали на земята и крояха планове.

— Не става въпрос само за Търнърстик и минхер — каза Дегенфелд. — Един малък урок няма да им навреди на тия двамата — те предостатъчно си го заслужиха, но лошото е, че и Лианг-си загази заедно с тях!

— Нали още никой не знае, че той е от тяхната компания — рече Рихард.

— Засега не, но ще се разбере. Когато застанат утре пред фу-юен, всички измислици ще се разкрият — така виждам аз нещата. Този

служител няма да се остави да го подведат!

— И аз мисля тъй — съгласи се Готфрид. — Най-добре щеше да е мен да пратеха да ги разпитам. Присъдата ми щеше да гласи: 'секи да получи по едно здраво кастрене и после да върви накъдет' му фанат очите! Ша ми играят тук в Китай на богове! Таквоз нещо нивгаж не е падало от капчука! Как ли им е хрумнала тая мисъл?

— При всички случаи е била на Търнърстик и добродушният дебеланко се е помъкнал в кашата. Обзалагам се, че двамата хал хабер си нямат още колко зле биха могли да си изпатят при дадените обстоятелства. Да не беше се застъпил Лианг-си така самоотвержено за тях и ако мандаринът не беше се върнал, грозеше ги опасността да бъдат линчувани от тълпата. Излезе ли утре наяве, че Лианг-си е с тях, то него го очаква същото. Той е китаец и никой консул и пълномощник не може да го спаси. Над него ще се разрази истинска буря. Лианг-си трябва непременно да бъде освободен!

— Да, а щял да бъде свързан със синджир за небесната твърд, както клел Валенщайн. Та няма ли да на споходи няк'ва добра идея! Мойта глава иначе не е сандък за кюмюр!

— Аз май знам нещо, ама не става.

— Той знаел нещо, ама не ставало! Е, ам' че тогаз вий нищичко не знаете, старий ми Метусалем. К'во е всъщност т'ва, дет' го знаете?

— Стига да поиска, Тонг-чи може да ни помогне.

— Да, т'ва го знам и аз. Нали има легитимиращи жетони, коит' му отварят 'сички порти и врати, както разказахте.

— Да, но не мога да го упрекна, че не иска самият да се подхвърли на опасност. При него ставката е по-висока, отколкото при всеки друг, и ние не можем да искаме да рискува за нас всичко, буквално всичко, докато негов дълг е всъщност да стори тъкмо обратното.

— Правилно! Но коет' той не може или не иска, можем го 'се пак ние!

— Какво?

— Да отидем като мандарини в дранголника и да излезем да са поразходим сетне с пандизчиите.

— И аз вече си го помислих, но е по-лесно да се помисли, отколкото да се изпълни!

— Т'ва знай аз много добре. Изобщо 'сичко е по-лесно да са помисли, отколкото да са свърши. Мисля си например, че пуша вашия хука, ама мундщука е между зъбите ви, а аз мога само да нюхам пушилка. Много, добре знай също, че нещата са свързани с известен риск, ама не мога да са освободя от мисълта, че ние още един път ще видим нашия „Приносител на записи от Ниневия“. Наканите ли са да влезете в тоя Хуок-чу-фанг, аз съм начаса готов.

— Аз също — обади се Рихард.

— Вярвам го — отговори Дегенфелд на последния. — Но теб не бих могъл да използвам. Ти се занимаваш с китайски едва от нашето пътуване, докато Готфрид толкова често се е задявал със своя добър приятел Йе-кин-ли, че за да говори с Търнърстик са му останали полепнали достатъчно окончания. А и неговата фигура по-лесно би могла да мине за тази на някой китаец, отколкото твоята, като се абстрахираме изцяло, че ти си твърде млад.

— Хубаво! — рече Готфрид. — Значи моята идея ви допадна?

— Та нали вече каза, че и сам бях стигнал до нея. Ако съм преценил правилно нещата, то не ни остава нищо друго.

— Добре. Значи идвам с вас?

— Да. Сам не бих рискувал. Четири пестника са повече от два.

— Много правилно! Но да разгледаме работата по-нататък. Ако искаме да проверим плана си, преди 'сичко са нуждаем от главния ключ под формата на пропускателен жетон.

— Какъвто има Тонг-чи.

— А той няма ли да ни го даде?

— Съмнявам се.

— И освен т'ва са нуждаем от китайски тоалет.

— Даже мандарински костюми!

— Хм. И най-подир трябва да имаме носилки, а?

— Да. Не е допустимо тримата да вървят, дори да ни се удаде да ги изведем през портата на затвора. Облеклото на минхер би привличало вниманието и би издало всичко.

— Тогаз трябва да подкупим носачи, а т'ва ще струва пари.

— Парите няма да икономисвам, но кой чужденец ще намери веднага кули, на които може да се довери. Ще бъдем принудени да споделим плана си с тези хора и би следвало да се очаква, че

нехранимайковците ще отърчат при Панг-чок-куан да му изпеят всичко.

— Колко таквиз са ни нужни всъщност?

— Дванайсет.

— Дванайсет? Защо толкоз много?

— Защото сме шест човека. И от само себе си се разбира, че няма как да се върнем тук. Ще трябва незабавно да напуснем града.

— Поврага! А всички улици и сокаци ша бъдат заключени!

— Това не би ни възпрепятствало, тъй като имам паспорт, който отваря всички врати, но за съжаление не и затворническите.

— Хм-м! Колкот' по-дълго оглеждам нещата, толкоз по-радушно ми са хият. Ша стана да са поразтъпча няколко мига.

Той се надигна от мястото си и закрачи напред-назад из градината. При това махаше дългите ръце около себе си, правеше какви ли не чудновати гримаси, изсмиваше се сегиз-тогиз на глас, мърмореше си отново много сериозен и накрая се върна с извънредно хитра физиономия.

— Имам го! — каза. — Цялата история лежи светла и ясна пред моите духовни способности; само носачите не знам още откъде ша вземем.

— Е, хайде почвай!

— Трябва да стане. Вий сигур знайте, че съм по-дълъг от вас?

— Естествено! Какво цели въпросът?

— *Noli turbare circulos meos!* (Не смущавайте кръжока ми!) Забелязал сте също, че сте по-дебел от мен?

— И това е станало мое дознание.

— А к'во ша кажете сага за фигурата на нашия домакин по отношение нашите?

— Е, той не е толкова пълен, колкото мен, нито дълъг, колкото теб.

— Много право! Той стои по средата. Ето защо лелея убеждението, че неговите костюми горе-долу ща ни паснат, поне за през нощта.

— Възможно, дори много вероятно. Ама да не мислиш, че той ще ни ги заеме?

— Защо не? А не пожелае ли да ги даде, е, ша ги достави тогаз средството на Готфрид.

— Как тъй?

— Ша ги свия или „ik gar ze“ (гепя), както би казал минхер.

— Готфрид, какво гласи Седмата заповед?

— Зная вече: „Не кради!“ Ама аз хич не го и искам. Той ша си получи обратно своето habitus^[1]. А тези медальони, от които са нуждаем, ще бъдат „ook gemuist“ (също свити), ако не можем другояче да ги получим.

— Готфрид, Готфрид!

— Метусалем, Метусалем! Ако знаете нещо по-добро, кажете го! Свободен вход можете да си осигурите само кат' мандарин и снабден със знак.

Дегенфелд подхвърли, че трябва преди всичко да изслуша какво предложение ще направи Тонг-чи. Защото бе ясно, че нещата при всички случаи застрашаваха служителя, и той също ще търси изход.

Но остатъкът от следобеда мина, без мандаринът да се появи. Свечери се и тримата бяха повикани на вечеря в къщата. Дегенфелд попита сервиращия слуга за господаря му и научи, че същият имал посещение.

— Хо-по-со се храни с него в стаята му — добави словоохотливо човекът.

— Хо-по-со? Кога пристигна?

— Преди половин време.

Половин време е точно един час. Значи той е тук толкова отдавна! Ядеше си с Тонг-чи, без да се покаже на гостите!

Това бе странно.

По-късно Дегенфелд долови стъпките на няколко души, минаващи във край трапезарията. После узна, че Хо-по-со си е отишъл.

— Това е оскърбително — каза той на Готфрид. — Ние го измъкнахме от пиратската джонка; дължи на нас живота си; казал също на Тонг-чи, че утре или дори още днес се кани да дойде, за да ни види, а когато е тук, не ни потърсва, ами си тръгва, без да покаже монголската си физиономия. Какво да мисли човек за тая работа?

— К'во да мисля, аз зная.

— Е, какво?

— Тонг-чи сигур е разправил какво са е случило и сега този мил пристанищен и речен маестро не иска хич да знае за нас. Когат' той са

намираше в опасност, бяхме ний за него добре дошли; ама сега ний са намираме в опасност и той бърза да са прибере у дома с читава кожа. Таквиз са те времената на света и нравите на човешкия род.

— Но страхлив и неблагодарен!

— Що са отнася до мен, то не съм дошъл при китайците да търся кураж и благодарност. От мен да мине, тоз Хо-по-со...

Той спря по средата, понеже влезе Тонг-чи, поздрави много любезно и се осведоми как са били обслужени. Метусалем отговори с похвала и доста се зачуди после, когато домакинът му каза, че тук е бил Хо-по-со и току-що си е тръгнал. Очаквал визитата му да бъде скрита, за да не се засегнат гостите.

— Той не дойде ли, за да ни поздрави? — не можа все пак да се сдържи да не запита студентът.

— Да — отговори мандаринът съвсем непринудено. — Много би се радвал да ви вида.

— Значи пак ще дойде?

— Не.

— В такъв случай за мен е необяснимо, че си е тръгнал, без да се обади!

— Внезапно си спомни, че е забравил нещо много важно, затова се разбърза и ме помоли да го извиня.

— Не е необходимо. Та ние не сме толкова невежливи да го задържаме при наличието на важни дела.

По лицето на Тонг-чи плъзна лека усмивка. Той много добре знаеше какво иска да каже с думите си Дегенфелд, но даде вид, че не го е разбрал. Настани се край масата при тримата, поиска лули и когато бяха запалени, заповяда на прислужника да се оттегли и да се погрижи да не ги смущават.

След това встъпление Метусалем предположи, че сега мандаринът ще заговори за пленниците и може би ще даде някой добър съвет. Това обаче не стана, защото китаецът започна отново да говори за Хо-по-со. Той каза:

— Този мандарин заповядва над пристанището на Ку-анг-чеу-фу и всички реки в страната. Никой кораб не може да идва или си тръгва без негово позволение. Преди малко той си спомни, че капитанът на един тс'иен-киок е помолил за разрешение да отплава. Хо-по-со бе

забравил и тъй като корабът утре трябва да е вече далеч оттук, побърза да отиде и навакса пропуска.

„Тс’иен-киок“ буквално означава „хиляда крака“. Така наричат леките военни джонки, построени специално за плаване по реките във вътрешността на страната и каналите. Освен с платната те се придвижват и с множество дълги весла загребващи водата от двете страни на плавателния съд. Бързото движение и големият брой гребла са причината често да наричат тези съдове „Хиляда крака“.

Но какво толкова бе важен този кораб именно тази вечер? Защо Тонг-чи говореше за него, след като очакваха нещо съвсем друго?

— Виждали ли сте някога един такъв тс’иен-киок да плава с гребла? — попита той с тон, като че това бе най-важният предмет на разговора в момента.

— Не — отвърна сухо Метусалем.

— Ще го видите и ще се удивите на бързината, с която за късо време оставя зад себе си големи разстояния.

— По-късно! Днес имам да мисля за нещо съвсем друго!

— О, защо не искате да поговорим и чуете малко за един „Хиляда крака“? Той ще потегли два часа след полунощ, но може да бъде готов и още преди това.

— Тъй! — проточи студентът.

— Трябва да отплава още тази нощ, за да закара един яо-чанг-ти^[2] до Шю-чеу.

Сега Метусалем заостри внимание, понеже последно споменатият град лежеше по пътя, по който възнамеряваше да поеме. Защо го бе загатнал мандаринът? Дали имаше някаква причина да говори за този „Хиляда крака“?

— Тоя кораб — продължи онзи, като смигна с малките си очички — е най-бързият, който познавам. Ако отплава два часа сред полунощ, още вдругиден преди обяд ще стигне до Пе-кианг, за което някой друг кораб ще се нуждае от цели два дни.

Явно бе, че не го казва без определено намерение. Да не би това да бе съветът, който искаше да им даде? Да не би той като чиновник да не желаше директно да го съобщи, а оставяше да го отгатнат? Във всеки случай бе допустимо и ето защо Метусалем попита:

— Един военен кораб взема ли също и пътници?

— Да, ако са препоръчани на капитана.

— Даже чужденци?

— Всеки, притежаващ препоръка.

— И тя трябва да бъде писмена?

— Да. Още по-добре обаче, ако е предшествана от устна. Но който притежава паспорт, какъвто например аз ви издадох, въобще не се нуждае от такава. Но има ли освен него още писмена и устни препоръка, може да разполага и се разпорежда с „Хиляда крака“ като със своя собственост.

— Капитанът не би го допуснал!

— О, какво е капитанът на една речна джонка! Нищо, абсолютно нищо! Нали знаете, че Китай изобщо не притежава морски офицери. Те съществуват само по име. Един войник може да бъде използван по суша или вода — изцяло по угодата на неговия началник. Пехотински офицери командват джонки, а морски офицери заповядват на сухопътни отделения, и при това не разбират нищо и от двете неща. Аз съм китаец, но са ми известни нашите недостатъци и много добре зная защо губим и ще продължаваме да губим всяка война поведена срещу чужденците. Командирът на този „Хиляда крака“ е един обикновен шой-ий-тзианг-тзунг, наричан също шой-пи^[3], комуто едва се подчиняват неговите войници. Същинското ръководене на кораба се пада, както и при търговските джонки, на Хо-чанг.

— Яо-чанг-ти заповядва ли нещо?

— Бирникът? Тези хора навсякъде имат заповедни обноси и се държат така, сякаш са висши мандарини, но имат власт само над нехайните данъкоплатци, иначе над никой друг. Те ругаят по всеки, ала запълзват в прахта, ако им кресне по-силно.

— Значи едно плаване под платна и с весла в компанията на такива хора трябва да е интересно.

— Действително е така. Може би скоро ще предприемете подобно пътуване, понеже нали казахте, че се каните да отидете до Пекианг.

— Познат ли ви е капитанът на „Хиляда крака“?

— Да. Хо-по-со спомена името му.

— И той. Познавам го лично. Той е дребен, сух мъж, но се смята за титан по интелект и сан. Всички, които не дължат данъци, го осмиват. На този „Хиляда крака“ се намират някои стоки, за които ще наредя да бъдат донесени.

— Кога?

— След полунощ.

— Защо толкова късно и когато всички порти на улиците са заключени?

Той примигна отново хитро с очи и отговори:

— Защото... е, на вас мога да се доверя, защото стоките са такива, за които никой не бива да знае.

— Как ще минат носачите по улиците? Ще им отговорят ли портите?

— Напълно естествено, тъй като при тях ще има един, който притежава добър паспорт.

— И този мъж трябва да върви с тях?

— Да върви? О, не! Мъж, притежаващ такъв паспорт, не бива да върви. Той е твърде знатен за тая цел. Трябва да наредя и стоките да бъдат донесени в паланкини, за да не бъдат видени от пазачите.

Метусалем започна да схваща. За да се убеди напълно дали е правилно предположението му, продължи да се осведомява:

— Колко носилки ще пратите?

— Всъщност само шест. Но ще има и една двойна, предназначена за пушките и дрехите.

— Какви пушки?

— Онези, които ще изпратя оттук на „Хиляда крака“. За тях една обикновена носилка не би била достатъчно просторна. А после ще получа изпратените от кораба дрехи. Това е една малка, тайна сделка, за която много желая да сполучи.

Сега Дегенфелд съвсем определено знаеше на какво може да разчита. Мандаринът искаше да му заеме дрехи, за да не го разпознаят. В това облекло трябваше да освободи затворниците. После щеше да нареди да го отнесат с другарите му на кораба и да прати дрехите обратно.

— Но няма ли някой да познае паланкините и носачите?

— Не, защото хората ще са облечени като обикновени кули, а и съм се погрижил паланкините да са съвсем прости.

— Това наистина е отлично, но ще бъдат ли и носачите достатъчно разумни да тичат без спиране до кораба?

— Те ще се нуждаят само един-единствен път да отдъхнат. Къде ще стане това, ще определи мъжът с паспорта. А и аз вече им го казах.

Не е кой знае колко далеч оттук.

— Много ли са дрехите?

— Само два мардарински костюма. Искате ли да ги видите?

— Дори ще помоля.

— Тогава елате!

Тинг-чи въведе Дегенфелд в една стая, която не би могла да бъде по-удобно разположена за последния, тъй като граничеше с неговата. Тук висяха два комплекта костюми заедно с шапки и паунови пера, като последните са знак на голямо императорско благоразположение и признание. Не липсваше и най-малката дреболия. Мандаринът бръкна в ръкавите, които, както е известно, служат в Китай за джобове, и извади два жетона, каквито бе показал вече на Метусалем. Пъхна ги после обратно и каза усмихнат:

— Тези дрехи и жетони са предназначени именно за двама добри приятели, които искат да се почувстват и те веднъж като мандарини. Това е само една шега и те веднага ще ми пратят обратно всичките тези предмети, за да не ми липсва по-късно нищо, тъй като давам отчет за жетоните.

— Кога ще се облекат тези приятели?

— Малко преди да тръгнат. Собствените си дрехи ще вземат в двойната носилка, за да ги сменят отново, преди да стигнат до кораба.

Всичко бе така точно подготвено, сякаш Готфрид бе споделил с мандарина своите идеи и планове. Оставаше единствено да измъкнат благополучно спътниците си от затвора и да ги отведат до носилките. Това наистина бе най-главното, за чийто успех обаче Тонг-чи малко можеше да допринесе.

И все пак той направи всичко възможно. Защото след като се върна с Дегенфелд в трапезарията, поведе разговор за арестантите и използвайки тази възможност, описа така точно и обстойно затвора, че в крайна сметка Метусалем бе осведомен от добре по-добре.

Приблизително час преди полунощ той си тръгна. Каза, че имал още няколко часа работа, а и трябвало да чака обратната пратка на дрехите и жетоните. Разтърси сърдечно ръка на тримата, правейки го така, сякаш си взема сбогом само за тази нощ, ала при вратата се обърна още веднъж й каза с развълнуван тон:

— И лу фу зинг! (Нека щастието ви съпровожда във вашето пътуване!)

След като си бе отишъл, Готфрид поклати глава и каза:

— Сега не зная дали съм го разбрал правилно. Струва ми са, кат' че ли на е подслушал, когат' разговаряхме долу в градината.

— И аз имам почти същото усещане.

— Ша трябва да тръгнем с кораба. Или не?

— Да.

— А к'ва беше таз работа с дрехите?

— Елате! Искam да ви покажа нещо.

Той поведе двамата към споменатата стая. Виждайки костюмите, Готфрид възкликна:

— Та тук са изпълнява 'сяко желание. Тоз Тонг-чи трябва да е всезнаещ. Иде ми да го разцелувам или да му изсвиря една утринна серенада с моя обой. Само плитките липсват.

— Не са ни необходими, тъй като няма да бъдем с обичайните шапчици, а с шапки за дъжд с капучини. Той е помислил за всичко.

— Как стана всъщност 'сичко т'ва?

— Ще узнаеш по-късно. Сега искам да хвърля едно око как стоят нещата в къщата — кой е още буден и бодърства, и къде се намират носилките.

На етажa гореше само една-единствена самотна лампа.

Долу между предната и задната врата висеше още една. Предната беше заключена, а задната стоеше отворена. Дегенфелд пристъпи навън и видя носилките. От земята се надигна един мъж, приближи, поклони се и попита:

— Кога ще заповяда Ваше височайше достойнство да потеглим?

Говорещият бе облечен съвсем просто, като кули.

— Знаеш ли кого ща носите? — запита Метусалем.

— Да.

— Също накъде?

— И това.

— Е, накъде?

— До кораба.

— Директно?

— Не. Ще спрем веднъж. Двамата височайши господа ще слязат. Младият повелител ще остане в своя паланкин. После двамата прародители ще се върнат с други трима достопочтени; те ще се качат и ще бъдат отнесени до кораба.

— Получил си много точни заповеди. А къде е мястото, където трябва да спрете?

— В близост до затвора вратата на една къща ще бъде отворена и ние ще чакаме в нейния двор.

— Кому принадлежи този дом?

— На един много предан слуга на нашия могъщ Тонг-чи.

— Добре! След малко потегляме. Имайте готовност!

Дегенфелд се върна в стаята си, за да даде на Готфрид необходимите наставления. Когато приключи, ваксаджията се почеса зад ухото и се подсмихна:

— 'сичко е хубаво, 'сичко, ама дали ша са удаде, т'ва тепърва ша видим. Дори да не ни коства главите, то 'се пак може да изгубим вратовете си. Ама който рискува е наполовина удавен! 'айде да са намъкваме в дрехите и после на път!

Те смениха дрехите си с двата костюма, подпомогнати от Рихард. Последният трябваше да вземе и вещите на арестуваните от стаите им. На кучето бе притегната неговата войнишка раница, след което се отправиха надолу към носилките.

Сега там стояха и ги чакаха четиринадесет кули. Кучето трябваше да влезе в двойната носилка, в която сложиха още пушките и съблечените дрехи. Когато всичко това стана, тримата се качиха.

В цялата къща изглежда нямаше буден човек; навсякъде цареше дълбока тишина. Шествието потегли. Вратата бе отворена тихо и отново заключена. После поеха в тръс по улицата.

Тя беше тъмна. Само най-отпред, където една решетка със свод я отделяше от следващата пряка, имаше книжен фенер, при който стоеше един страж.

— Шуи-ни-мен? (Кои сте?) — попита той, когато носачите на намиращия се в най-предната носилка Дегенфелд спряха пред портата.

Студентът вече държеше паспорта си готов и му го показа. Стражът освети документа с фенера. Като видя първите букви и съгледа после печата, отвори с трясък портата и се хвърли ничком на земята, без да каже дума повече или нещо да пита. Можеха да преминат.

По същия начин стигнаха до края на още четири други улици. Навсякъде прозвучаваше „Шуи-ни-мен?“ и веднага щом стражът съзреше паспорта, отваряше незабавно и се хвърляше на земята.

После носачите свиха в една къща, чиято врата стоеше отворена и свалиха носилките в двора. Дегенфелд, Готфрид и Рихард слязоха. Всичко беше тъмно и тихо.

— Бих искал да можех да дойда с вас — каза Рихард. — Така ме е страх за вас, вуйчо Метусалем.

— Ба, страх! — отговори Синьочервеният. — Няма място за страх.

— Но все пак е опасно. Какво да правя, ако ви заловят?

— Ще наредиш да те отнесат обратно при Тонг-чи. Но това изобщо няма да се случи. Ние имаме право да посещаваме затвора във всеки час, дори нощем. Никой не може да ни стори нищо. А когато сме вътре, тогава ще се види дали начинанието е леко, или тежко. Ако е невъзможно, ще си тръгнем, без да сме свършили работата си. Та горе главата, момко! След четвърт час ще се видим отново.

Рихард го обгърна с ръце, притисна го към себе си и се оттегли безмълвно назад. Дегенфелд и Готфрид излязоха от къщата обратно на улицата. Тя беше съвсем тъмна. Само няколко прозореца с намаслена хартия мъждееха точно срещу тях.

— Там трябва да е затворът — продума Дегенфелд.

— Да, според описанието на Тонг-чи той са намира там. Ама я кажете по-напреж к'во чувство изпитвате в търбуха си?

— Приблизително, като да съм изпил един „Нощен пазач“.^[4]

— Аз тоже. А горе в гърлото имам усещането, сякаш съм погълнал до половината някое черво. Дали т'ва е съвестта, поточно нечистата, или страхът?

— Навярно и двете. При предприемането на една такава стъпка човек не може да бъде безгрижен и да не се притеснява. Който го отрича, просто лъже. А сега тръгвай, стари Готфрид!

— Готфрид? Т'ва не го позволявам. Сега съм Куан-фу Козя глава. Ша опитам да пласирам моя китайски.

— Сакън! Ще говориш колкото може по-малко, а най-добре ще е изцяло да си мълчиш.

— Хубаво, ша мълча тогаз по китайски. И т'ва съм усвоил.

Те преминаха от другата страна на улицата и застанаха пред една порта, водеща през висок, дебел зид. Над портата висеше клепало и Метусалем го удари.

— Шуи-тси? (Кой е там?) — попита се отвътре.

— Ри куан-фу (двама мандарини) — отговори Дегенфелд.

Избутано бе някакво резе и портата леко се откряна. В процепа се появи първо една пика, а след това фигурата на войник, държащ в ръката малък фенер.

— Лао-йе пут тек лай (Старите господа не бива да влизат) — заяви той.

Тогава двамата измъкнаха жетоните и му ги показаха. Той незабавно се отдръпна настрана, за да ги пропусне да влязат, и се поклони почти до земята. Даденото от Тонг-чи описание позволи на Дегенфелд да се ориентира в обстановката на затвора. Преминаха по един тесен двор и застанаха пред вратата на същинската постройка, която бе висока само един етаж, а дължината ѝ чезнеше в мрака.

И тук трябваше да бъде ударен един гонг, след което зад вратата прозвуча същото „Шуи-тси“. Получил споменатия вече отговор, часовоят отвори и при представянето на жетоните ги пусна да влязат. Сега се намериха в тесен ходник, осветен от два фенера.

— Глупава работа! — промърмори Готфрид.

— Кое? Страхът?

— Не, костюмът. Виси до стъпалата кат' шлейфа на някоя дама, излязла на слънчева разходка. Не мога да изнасям краката си.

Вдясно и ляво по средата на коридора имаше по една врата. Дегенфелд знаеше от Тонг-чи къде се намират затворниците. Почука отляво.

— Шуи-тси? — извика се оттатък и описаната сцена се повтори още веднъж.

Когато постът зарези отново след тях вратата, те се озоваха в един по-широк ходник, от двете страни на който се виждаха ниски врати. Тук лежаха по-изтъкнатите затворници.

В края на ходника се отвори една врата. Ярката светлина на свещ падна върху и освети излезлия човек — беше младият мандарин. Съзнанието за неговата отговорност не му даваше сън. Той изчака, докато двамата влязат в обсега на свещта, огледа ги с недоверчив поглед, поклони се леко и запита:

— Суит-сюн? (Кои сте вие?)

Двамата показаха жетоните, без да отговорят и с дума.

— Елате вътре! — Въведе ги в малка стаичка, в която имаше маса, стол и ниско легло. На масата горяха две лоени свещи, а до тях

лежеше разтворена книга. Мандаринът разгледа дълго и обстойно жетоните, после се поклони по-дълбоко, сиреч по-учтиво, и попита: — На какъв повод трябва да благодаря за посещението на моите височайши братя?

Това все още не бе онази вежливост, която Метусалем очакваше. Ето защо той отвърна доста рязко:

— Вие ли сте Панг-чок-куан на този дом?

— Да.

— Присъстват ли и други главни служители в този час?

— Не.

— Бяха ли ви предадени днес двама ламы и един преводач?

— Не. Тези хора не са такива, за каквито се представят. Единият е холандец, другият — немец, а третият без съмнение — китаец.

— Как може да го знаете?

— Уверих се. Наредих да повикат един преводач от Ша-чиен, който ми даде точна информация.

— Той разговаря ли с тях?

— Не, тъй като в този случай те навярно нямаше да се издадат. Подслуша ги при вратата и понеже говореха високо, разбра всяка тяхна дума.

— Тук ли живеят тримата мъже? — Той посочи една заключена врата от другата страна на стаята.

— Да — потвърди мандаринът.

— Отворете я! Искам да говоря с тях. Вместо да се подчини, Панг-чок-куан го изгледа още веднъж изпитателно и отговори:

— Не мога да се отзова на това желание.

— Желание? Не става въпрос за желание, а за заповед, която ви давам.

— Принуден съм да възразя. Не мога да призная едно изявление на волята от ваша страна като заповед, та аз не ви познавам.

— По облеклото ни виждате, че сме по-високопоставени от вас. Вашето златно отличително топче на шапчицата и нашите сини би трябвало да ви подсказват, че ние сме от трети разреден клас, а вие — от седми. И тъй, изискваме от вас подчинението, което ни дължите!

Младият мъж не появи никакъв признак на страх. Той погледна Метусалем твърдо в очите и със също такъв твърд тон отговори:

— Ще се подчиня веднага щом удостоверите, че имате право да носите синьо топче.

— Как? Да не би да се съмнявате?

— Нито се съмнявам, нито вярвам, но искам доказателство. Вчера по същото време тук е бил мандарин със същото топче и е отвялякъл трима затворници. На мен това не бива да се случва.

Метусалем с удоволствие би подал ръка на честния и безстрашен мъж, макар тази непоколебимост да противостоеше на намеренията му. Той извади паспорта си и го показа на мандарина, но така че да не може да го прочете, тъй като от съдържанието щеше да разбере, че притежателят е чужденец.

— Познавате ли този печат?

— Да, той е на Синът на небето — отвърна младият мъж, който наистина не се хвърли на земята, но все пак коленичи. — Вие следователно сте Шюн-чи-шу-тзе, довереник на Негово величество. Покланям се пред вас.

— Станете и отворете вратата на килията!

Сега мандаринът се подчини. Стаята, в която Метусалем получи възможност да надникне, действително не беше някоя от обичайните китайски затворнически бърлоги. Тя предлагаше достатъчно място за трима души и имаше маса, три стола и също толкова постелки. Един фенер осветяваше остатъците от вечеря, която трудно би могла да бъде наречена затворническа.

Затворниците стояха, изпълнени с очакване, посред помещението — бяха чули разговарящите през вратата и разпознали гласа на Синьочервения. Виждайки го сега, те се стъписаха. Китайската носия му придаваше странен вид. Вярно, тя покриваше не лошо биреното шкембенце, но гъстата, тъмна брада не й подходеше, а такъв нос надали някога е бил виждан при някой мандарин.

Още по-фрапантно, кажи-речи комично въздействаше видът на Готфрид. Широката носия висеше по дългото му, мършаво тяло като някое пътно наметало, заметнато на градински кол, а голобрадото, пресечено от многобройни бръчки лице правеше твърде чудато впечатление изпод мандаринската шапка.

Затворниците, разбира се, бяха решили да не се издават, ала минхер вече започна да се подхилква, а и физиономията на капитана се покри с подозрително потрепващи бръчици.

— Тихо! — навика го Синьочервеният. — Има си хас да се разхилите! С това бихте провалил всичко. Този млад човек не бива да заподозре, че се познаваме. Елате в неговата стая! Не ви ли пусне да тръгнете, ще трябва да го надвием.

Докато го казваше, той бързо пристъпи към предната, водеща към тъмничарския ходник врата, за да отреже пътя на мандарина в тази посока. Също така бързо стъпиха в стаята и затворниците. Нещата се развиха така ненадейно, че Панг-чок-куан не намери време да попречи. Той стоеше до Готфрид, отзад бяха тримата арестанти, а пред него — Метусалем. Оглеждайки положението, той попита слисано:

— Какво означава това? Защо трябваше да влизат тези хора?

— Защото ще дойдат с мен — отговори Дегенфелд. — Дошъл съм да ги взема.

— Няма да го допусна!

— Не искате да се подчините на мен, един Шюн-чи-шу-тзе?

— Нито на вас, нито на кой да е друг, бил той и с по-висок ранг от вашия! Тези хора ми бяха поверени от Тонг-чи и аз ще ги предам единствено на него! Веднага ще повикам стражата!

Той пристъпи към висящия до вратата гонг, за да даде сигнал за тревога, ала Метусалем го изблъска обратно. Тогава безстрашният млад човек се изправи гордо и извика:

— Сега знай къде съм. Вие не сте мандарин. Вие говорите езика на този затворник. Вие сте техен познат и искате да ги освободите. Признавате ли?

При това внушаващо уважение държание Метусалем не можа да се реши да излъже, поради което отвърна:

— Отгатнахте, но не можете да попречите да изпълним намерението си. Вие сте един срещу петима.

— Мамите се. Необходимо е само да повикам за помощ и стражата ще пристигне!

— Да, човекът, който стои отвън в ходника; другите няма да ви чуят. А дали ще се уплашим от трошливата му пика, можете сам да прецените!

Той извади двата си револвера от джобовете и ги запъна. Готфрид стори същото. Мандаринът пребледня. Да, дори и всички войници от стражата да можеха да дойдат, пак биха били безпомощни срещу тази четири барабанлии. Те биха се разпъзели по всички

къошета навярно още от самоуверената, заплашителна фигура на Метусалем. Но най-главното бе, че в притежание на последния се намираше паспорт, пред който всеки — от войника до генерала — би се поклонил. Необходимо бе само да го представи и хората щяха да се подчинят на неговите заповеди, а не на тези на един комендант на затвор. Не можеше да има и съмнение, че арестантите щяха да се измъкнат от Хуок-чу-фанг.

Ако студентът бе на мнение, че младият мандарин ще се примири, то много се лъжеше. Лицето на служителя стана сериозно и решително и той каза:

— Господине, вие сте се подготвил много добре. Съзнавам, че съм твърде слаб да попреча на осъществяването на вашия замисъл. Но помислихте ли и за съдбата, под чиито удари ще попадна, ако действително постигнете целта си?

Думите прозвучаха толкова проникновено, толкова сериозно и печално, че Метусалем се почувства затрогнат. Той отвърна:

— Не мисля, че ще минете съвсем без наказание, но санкцията едва ли ще бъде твърде сурова. Навярно ще ви смърят.

— Заблуждавате се. Вчера са избягали трима престъпници и на тяхно място сега лежи в затвора споменатият служител. Абсолютно същото ще сполети и мен, и аз ви заявявам, че моето чувство за чест ми запретява да допусна това да се случи. Веднага щом се отдалечите, аз ще се самоубия, а не ви считам за толкова безсъвестен, та да ви е безразлично мисълта, че ще станете убиец на един верен на дълга си служител.

Виждаше се, че говори напълно сериозно. Дегенфелд опита да го отклони от намерението му с приятелски, настоятелни възражения, но напразно. Мандаринът го изслуша спокойно и поклащайки бавно глава, отговори:

— Старанията ви са напълно излишни. Службата, която заемам, е толкова висока за възрастта ми, че хиляди мандарини ми завиждат. Извоювал съм я благодарение на сериозни усилия и вярно изпълнение на дълга и знаей, че пред мен стоят открити най-високите степени. Но нито една от тези надежди няма да се изпълни, ако трябва да докладвам утре, че са избягали мои затворници. Самият аз ще бъда тикнат в тюрмата; после ще принадлежа към най-низшата класа от народа, към Безчестните, и никога вече няма да мога да си намеря

служба. Предпочитам да умра. Вие притежавате паспорт, който трябва да уважат дори най-висшите мандарини, но никой от тях не бива да допусне това да го подмами към едно пренебрегване на дълга. Донесете ли ми заповед, която безпрекословно трябва да спазя, то аз на драго сърце ще освободя тези мъже и ще посрещна спокойно последствията.

— Не мога да го сторя, понеже не притежавам такава писмена заповед.

— Тогава направете онова, за което можете да отговаряте пред съвестта си. Аз отстъпвам пред силата, но повтарям, портата, през която ще изведете приятелите си от затвора, утре ще се отвори и за моя труп.

— Откажете се от тази идея и помислете за близките си, на които ще причините най-голямата мъка — помоли студентът.

— Безчестието е по-лошо от смъртта. Впрочем аз нямам роднини. Не зная къде се намират родителите ми, брат ми, сестрите ми и дали изобщо още са живи. Нито едно око няма да заплаче, ако аз затворя своите.

Китаецът счита семейните връзки за изключително святи. Уважението към предците при него е предмет на култ и той смята за голямо нещастие, ако не може да даде отчет за тях. Последните думи на мандарина следователно съдържаха не само едно необикновено искрено признание, но и още повече увеличиха съчувствието на Метусалем.

Готфрид фон Буйон разбираше достатъчно китайски, за да може да отгатне онова, което не бе схванал буквално. Той каза на Синьочервения:

— Съжалявам тоз добър човек. Той сигур' ша изпълни заканата си. Кат' нямаме заповед за него, що не опитаме барем с паспорта на просешкия крал, който получихте от Ху-тсин?

— Не. Този Той-куан не е служебен документ.

— Ама ювелирът каза, че 'секи ша му се подчини.

— Да, но без фактически да може да оправдае после подчинението си.

— 'се пак ва съветвам да пробвате. Сторете ми поне тоз хатър!

— От мен да мине! Ако не помогне, то във всеки случай няма и да навреди.

Той извади споменатият документ, поднесе го към мандарина и каза:

— Я погледнете този документ! Може би ще има силата да ви отклони от ужасното решение.

Служителят посегна към куана. Когато очите му се спряха на йероглифите, лицето му прие изцяло друг израз.

— Той-куан! — възкликна. — И то от онези, каквито получават само изключително привилегировани лица! Господарю, вие сте един знатен довереник на Той. Аз нямам право да отказвам; длъжен съм да направя каквото пожелаете.

— Това знаехте и отпреди, тъй като имахме силата да ви принудим. Става въпрос дали и сега все още сте решен да си отнемете живота?

— Вече не, понеже опасенията, които хранех, няма да се сбъднат. Какъв късмет, че притежавате такъв Той-куан! Та той ме освобождава от всякаква отговорност.

— Наистина ли?

— Да, господарю. Горко на онзи, който ме накаже за постъпка, извършена при представянето на този куан!

— Но вие трябва да сте в състояние да докажете на вашите началници, че същият ви е бил показан.

— Действително. Не можете ли да ми оставите куана?

— Не, ясно ви е, че ми е невъзможно да се разделя с един такъв важен документ.

— А знаете ли къде се намира сега Той?

— Не. Та нали Той няма постоянно, установено местожителство.

— Това е вярно. Но има как да се узнае къде може да го срещне човек. Който притежава такъв куан, всеки подвластен на Той ще му даде точна информация. Къде възнамерявате да отведете затворниците?

— Вие съзнавате, че сте последният, комуто бих го издал.

— О, не. Аз съм първият, на когото можете да го кажете, защото ще дойда с вас. Аз лично ще изведа тези господа от затвора.

— Да смея ли да вярвам на тези думи?

— Определено! Аз съм длъжен да се подчиня на Той. Но за да спася честта си, трябва да мога да докажа, че съм изпълнявал неговата воля. Ето защо се налага незабавно да потърся него или някой негов

офицер, за да ми даде необходимото удостоверение, ако не искам да се откажа от всичките си надежди за бъдещето.

— Че можете ли да поемете отговорността да оставите затвора без надзор.

— Та аз изобщо нямам такива намерения. Преди да тръгна, ще предам надзора на един младши служител и същевременно ще му кажа, че освобождавам затворниците по височайша заповед, и трябва лично да ги придружа.

Мандаринът говореше искрено и с толкова откровен поглед, че на Метусалем бе трудно да се усъмни в него. Но все пак се налагаше да бъде предпазлив. Ето защо студентът запита:

— Щом искате да дойдете с нас, сигурно трябва по-напред да се подготвите за едно по-дълго отсъствие?

— Да.

— Значи ще трябва да ви разрешим да напуснете тази стая?

— Наистина се налага да ви помоля за това.

— И тогава ще имате възможността да повикате всичките си хора срещу нас! Не, не мога да го позволя.

Мандаринът отговори скромно:

— Не мога да ви упрекна за изпитваното недоверие, затова ще ви помоля да ме придружите до моето жилище. То се намира в този ходник. Аз ще вървя между вас и вие ще можете веднага да ме убиете, ако сторя и най-малкото, което възбуди справедливото ви подозрение.

— Съгласен съм при положение, че разрешите да изведе по-напред затворниците от сградата.

— Докъде?

— Съвсем наблизо, където са паланкините ни.

— Няма ли да ме изоставите?

— Не. Ще постъпя честно с вас. Този мъж ще остане при вас — от една страна, за да ви надзирава до завръщането ми, и от друга, за да ви дава гаранция, че ще се върна да ви взема.

— Добре, аз ще ви гласувам по-голямо доверие, отколкото вие на мен. Ще остана в тази стая, докато се върнете.

На Готфрид бе поверено пазенето на мандарина и той седна така, че да се намира между служителя и вратата. Останалите се отдалечиха. Метусалем ги поведе по същия път, по който бяха дошли в затвора. Никой от стражите не се осмели да повдигне възражение. След като

стигнаха портата, студентът отведе освободените в къщата, в чийто двор чакаха носачите, и се върна после при мандарина, нареждайки пътем да заключват отново вратите след него.

Служителят продължаваше да стои в средата на стаята, а Готфрид седеше на стола си с физиономията на истински Цербер.

— Бързо мина — каза последният. — Не са чувствах твърде добре сам в този дранголник. Ама сега кат' сте пак тук, отново са върнаха при мен обичайното присъствие на духа и презрение към смъртта.

Двамата последваха мандарина до жилището му, което се намираше от другата страна на ходника и се състоеше от три малки стаи.

Той събра на едно място дрехите, парите и вещите, потребни за пътуването, и написа една бележка, която остави на масата. Тя съдържаеше необходимите заповеди за споменатия младши служител. След това бе готов за път.

— Ние имаме един двоен паланкин — каза Метусалем, — в който се намират пушките ни. В него навярно ще има място и за вас. По какъв начин можете да ми гарантирате, че докато преминаваме през града, няма да вдигнете тревога и да наредите да ни арестуват?

— Господине, аз не съм лъжец. Обещах да дойда с вас и ще удържа думата си. Но аз имам тук благовонни пръчици и мога да ви дам моята Конг-кеоу, ако не ви задоволява това, че залагам името си.

— Как се казвате?

— Ученическото ми име е Йин-тзиан.

— А фамилното?

— Панг.

— Панг? — повтори Метусалем изумен. — Възможно ли е?

— Защо да не е възможно?

— Защото познавам един, който носи същото име.

— Господине, та това не е никакво чудо, тъй като има само четиристотин тридесет и осем родови или фамилни имена. Следователно са много хиляди тези, чиито имена съвпадат.

— Но вие много приличате на въпросния. Мога ли да ви запитам за вашия род?

— Той се казва Сен-хо.

— Наистина ли? Сен-хо? Вие казахте, че не знаете къде се намират родителите ви; може би аз ще ви дам осветление. От провинция Квайчоу ли сте родом?

— Да, тази провинция е родният ми край — отговори бързо китаецът. — Господине, защо този въпрос? Говорите за осветление. Познавате ли моя род, семейството, родителите ми?

— Кажете първо дали баща ви не се казва Йе-кин-ли!

— Да, да, господине! Йе-кин-ли беше собственото му име. Вие го познавате! О, Небеса, о, Повелителю на света! Вие дойдохте при мен като неприятел, принудихте ме да действам срещу задълженията си, а сега говорите за моя баща. Навярно самото Щастие ви е пратило при мен. Да не би волята на Всезнаещия да е била аз да напусна службата си и да тръгна с вас!?

Той бе уловил ръцете на Метусалем и изричаше въпросите си с трескава припряност. Дегенфелд отговори с треперещ от вълнение глас:

— Вашият баща е жив, далеч от отечеството си, в което не бива да се връща, понеже го смятат за бунтовник. Той ме изпрати да издиря жена му и децата му.

— И къде, къде живее той? О, кажете ми!

— В Германия, която е моята родина.

— Господине, това известие за мен е като звезда, появяваща се в тъмната нощ. Вие ми връщате честта. Аз вече мога да кажа, че имам баща. Вече не съм човек, принуден да се срамува, когато го запитат за неговите предци. Моят баща е жив. Той не може да дойде, но аз ще отида при него. Ще напусна Китай и ще се откажа от всички почести, които ме очакват, за да съм при този, комуто дължа живота си, моето съществуване.

Той освободи ръцете на Метусалем и се отпусна бавно на колене. Захлупи лице в шепи и захлипа високо от радост и блаженство.

Студентът се просълзи от умиление. Присъстващият Готфрид опита с разни гримаси да остане господар на вълнението си и като не му се удаде, избухна гневно:

— И аз насмалко да пратя един куршум в тялото на таз добра душа! О, Готфрид, Готфрид, ама че са ти гламави очите! По тоз начин можеше да погубиш сина на твоя Йе-кин-ли!

Дегенфелд сложи ръце на раменете на китаеца и каза:

— Съвземете се, скъпи мой! Времето ни е кратко отмерено. Изчакайте още един час и после ще узнаете всичко.

— Имате право — отвърна мандаринът, като се надигна. — Трябва да вървим. Първоначално щях да вървя принудително с вас, но сега ви моля да ме водите накъдето ви е угодно. Кажете ми по-напред само знаете ли нещо за брат ми и сестрите ми?

— Зная имената им — отговори Дегенфелд. — Брат ви носи името Лианг-си; майка ви се казва Хао-кеу, а двете ви сестри — Меипао и Сим-минг. Вярно ли е?

— Да, да, вярно е. Така се казват. А знаете ли и дали са живи и къде се намират?

— За брат ви знам, за другите — още не.

— Тогава бързо кажете, бързо, къде да търся брат си!

— Ще имате възможност да го поздравите още днес. Казаха ми, че след бягството на баща ви сте се намирал в затвора. Мога ли да науча как сте се измъкнал?

— С помощта на един приятел на татко, който беше висш чиновник. За съжаление в затвора бяхме разделени, така че му бе невъзможно да ни освободи по едно и също време. Когато ми отвори портата, обеща да изпрати впоследствие майка и сестрите ми. Беше спасил вече брат ми, каза ми мястото, където бих могъл да го срещна, но когато отидох там, него вече го нямаше. Зачаках връщането му също така напразно, както пристигането на майка и сестрите. Тъй като не биваше да остана в Квай-чоу, понеже щяха да ме дирят там, тръгнах за провинция Куангтунг, където щях да бъда в по-голяма безопасност. По онова време броях четиринадесет години. По някакъв щастлив начин винаги намирах милосърдни хора и накрая един закрилник, който ме обикна, и понеже нямаше деца, ме прие като син. На него дължа всичко. Ако беше още жив, щеше да ми е трудно да напусна отечеството си и да тръгна с вас за Германия. А сега да побързаме, защото едва изтрайвам да видя брат си!

Имуществото му не бе голямо и тъй като можеше да вземе само най-необходимото, оформи се за носене един малък пакет. Тримата мъже се добраха благополучно от затвора до отсрещния двор, в който ги чакаха спътниците им.

Там на никого не хрумна да се впуска в многословие — въпросът сега бе да напуснат час по-скоро града. Потеглиха веднага, след като

всеки се качи в носилката си и младият мандарин си намери място в онази с оръжията. Кучето сега трябваше да тича до тях.

Колкото пъти шествието стигаше до някоя улична порта, бе спирано от съответния пазач; после Метусалем показваше паспорта си и портата биваше отваряна. Така преминаха благополучно всички препятствия и приближиха реката.

Тук носачите спряха и ги помолиха да слязат. Това стана, след което Метусалем и Готфрид бързо смениха мандаринските костюми със собствените си дрехи. Водачът на носачите посочи към скрития в тъмнината бряг и каза:

— Достойните господари имат да извървят сега още двеста крачки направо. Така ще стигнат до Тс'иен-киок, който ще разпознаят по това, че по средата на горната му палуба ще горят плътно един до друг три сини книжни фенера. Хо-чанг вече ви очаква, тъй като е известен за пристигането ви.

Дегенфелд му даде добро възнаграждение и закрачи със спътниците си в указаната посока. Когато стигнаха до брега, видяха множество закотвени джонки — на всяка гореше по един фенер. Но на онази, която лежеше точно пред тях, горяха три в син цвят. Значи тя трябваше да е търсената.

В светлината на фенерите седяха двама мъже. Трети се бе облегал на релинга. Забелязвайки новодошлите, той се поклони и викна:

— Хо-я, хо-я! Хинг ни-мен лай?

„Хо-я“ е китайското корабно повикване, също както известното „ахой“ сред нашите моряци. Последвалият след вика въпрос означава: „При нас ли идвате?“

— Че (да) — отговори Метусалем.

— Лай шанг! (Елате горе!)

Той спусна една бамбукова стълба, по която седмината се изкачиха на палубата. Дегенфелд поздрави вежливо Хо-чанг и попита:

— Виждам, че сте ни очаквали. Праца ни Светлеишият Хо-посо. Да се надяваме сме на правилното място?

— Високопоставените благодетели от този момент са господари и повелители на моя „Хиляда крака“ и всичко, което се намира на него — отговори запитаният. — Заповядано ми беше да ви съобща, че корабът е на ваше разположение по цялата дължина на реката. Аз

трябва да се съобразявам единствено с вашите желания. — Това беше далеч повече, отколкото Метусалем бе очаквал. Единият от седящите на килима двама мъже се изправи, приближи и каза с дълбок поклон:

— Аз съм Шой-пи на този кораб и моля да ми кажете имената си, за да мога да ви представя на Всемогъщия Яо-чанг-ти.

Той следователно беше военният капитан, който не разбираше нищо от корабоплаване, а другият — останал гордо да седи беше бирникът, за когото Тонг-чи бе казал да не се обръща внимание на сомохвалщината му.

Метусалем сметна за уместно още отсега да покаже на двамата мъже, че няма намерение да се поставя под тяхна зависимост. Ето защо отвърна:

— Как го казахте? Ние да му бъдем представени? Кой е повисокостоящ, той или аз?

— Аз естествено, аз! — извика бирникът, който чу всичко и скочи. — Аз съм високоуважаваният Яо-чанг-ти, Светлината на всички императори. Кой може да твърди, че е нещо повече от мен?

Той приближи, дрънчейки със сабите, и изпъна дребната си, мършава фигура пред Метусалем. Облеклото му беше на китайски чиновник, а на шапчицата си носеше обикновено, позлатено топче — знакът на най-ниския мандарински разред. За да събужда страхопочитание, беше препасал две дълги саби — едната висеше от дясната му страна, другата — от лявата. Брада не му бе пораснала, но затова пък толкова по-дълга бе плитката му, която достигаше почти до петите му и по всяка вероятност включваше солидна порция фалшива коса. Докато говореше, сграбчи сабите и ги удари по палубата да иззвънтят.

Тогава Йин-тзиан пристъпи към него и го сгълча:

— Мълчи! Какво си ти пред нас? Един комар, който мога да смажа с пръст! Не виждаш ли, че нося златно топче? А този знатен господин, към когото оправи глупашките си думи, само от снизхождение не показва скъпоценната червена звезда, която е правоспособен да носи. Не забравяй, че притежава куана на Небесния син, и се смъквай на колене пред него!

Събирачът на данъци се сви, сякаш някой го бе натиснал. Той действително коленичи пред Дегенфелд, сведе лице почти до земята и се примоли:

— Прощавайте, светлейши повелителю, дето не знаех знака на кой канг има вашето непознато за мен, достопочтено облекло. Аз съм най-мизерният ваш роб и ме считайте готов да изпълня мигновено всяка ваша заповед!

Дегенфелд го остави коленичил, без да му обръща повече внимание, и се обърна към Хо-чанг, за да му даде нареждане за отплаване. Хората вече бяха подготвили всичко — котвата беше вдигната и джонката бе свързана за брега само с едно дебело въже. То бе прибрано и плавателният съд се устреми веднага към средата на реката под шума от ударите на веслата. Там платната бяха издигнати и благоприятният вятър насочи носа на кораба срещу течението.

Необходимите за целта заповеди бе издал Хо-чанг. Шой-пи не се мяркаше никакъв, а и могъщият събирач на данъци изглежда бе изчезнал.

Сега Хо-чанг показва на гостите си определените за тях каюти. Те бяха бляскаво подредени и предназначени само за онези военни мандарини, които използваха от време на време „Хиляда крака“ за служебните си пътувания.

---

[1] habitus (лат.) — облекло (Б.пр.) ↑

[2] Яо-чанг-ти — бирник (Б.а.) ↑

[3] И двете думи означават „капитан от войската“ (Б.а.) ↑

[4] „Нощен пазач“ — студентски израз за натоварена още от предната вечер бира (Б.нем.изд.) ↑

ГЛАВА 14

ПО ВОДА И СУША КЪМ ХУ-НАН

Под горната палуба бе разположено помещението за гребците — от двете страни седяха по четиридесет. Двама души обслужваха едно гребло, което имаше значителна дължина, и при попътен вятър корабът се движеше доста бързо срещу течението. Метусалем бе запитан къде желае да бъде поднесена тържествената трапеза — в неговата каюта или на палубата. Той предпочете последното, тъй като нощта бе много мека. Когато сподели с останалите, че хората възнамеряват да ги почетат с вечеря, дебелият се провикна:

— Dat is goed; dat is hemels! Ik heb honger; ik moet eten. U ook, Mijnh heer Turnerstik? (Това е добре, това е прекрасно! Аз съм гладен, искам да ям. Вие също, минхер Търнърстик!)

— Да — отвърна запитаният. — Човек трябва да може да яде по всяко време, а след трудностите, които оставихме зад себе си, подкрепата е особено необходима.

— Е, ако наричате трудности почивката в кафеза, приемоте моето съчувствие, макар да не го заслужавате — подметна Готфрид.

— Какво-о, не го заслужаваме? — извика капитанът.

— Естествено! Та кой е виновен за цялата световна история? Разбира са, единствено самите вий! К'во всъщност ви пропълзя под кожата, че ви скимна да са курдисате на постаментите кат' богове?

— Нищо не ни е пропълзяло. Ясно? — викна гневно капитанът. — На мен никога нищо не ми пропълзява, можете да си го отбележите, Готфрид фон Скръбна фигура! Фрик Търнърстик и пълзене! Това е направо като обида срещу короната!

— Е, да, да. Най-малкото вашият вид имаше нещо величествено, когат' са боричкахте с китайците. Дойде ли ви няк'ав друг такъв бръмбар в главата, можем веднага да обръщаме и да трамбоваме за вкъщи.

Търнърстик понечи, както му пролича, да даде някакъв не особено учтив отговор, ала Метусалем го превари с много сериозен

тон:

— Нашият Готфрид има пълно право! Вие насадихте и себе си, и нас в извънредно трудно положение и само на Бога можем да благодарим, че нещата приеха такъв добър край. Аз трябва наистина да ви помоля да не се отдавате повече на такива опасни приумици. Имах намерение да ви тегля едно порядъчно конско, но тъй като станалото не може да се върне назад, а и вашата авантюра бе причина за едно радостно събитие, ще си премълча.

— Радостно събитие? Какво? — попита капитанът бързо в стремежа си да отиде на друга тема на разговор.

— Направихме едно запознанство с човек, който е роднина с нашия добър Лианг-си.

— С мен? — намеси се незабавно китаецът. — Кой е той?

— Нашият доблестен мандарин тук, който не само прояви добра воля във вашето освобождение, но и реши да ни придружи до Германия.

— До... Герма...ния? — повлече смаяно Лианг-си. — За... що?

Погледът му се местеше изпитателно между Метусалем и мандарина.

— Запитайте него самия — отвърна първият. — Запитайте го преди всичко за името му.

Мандаринът не бе разбрал немската реч, но по отправените му погледи догади, че става дума за него. На въпроса на Лианг-си той назова името си. Онзи отстъпи крачка, две, три назад и извика:

— Йин-тзиан! А аз се казвам Лианг-си.

— Лианг-си! — изстреля мандаринът. — Така се казва изгубеният ми брат.

В продължение на няколко секунди погледите им бяха вперени един в друг, после побързаха да се хвърлят в прегръдките си.

— Каква е тая работа? — попита Търнърстик. — Защо се прегръщат?

— Те са братя — отговори Дегенфелд. — Открих, че мандаринът е вторият син на нашия Йе-кин-ли.

Тези думи предизвикаха радостно изумление. Всички се заблъскаха към братята; прозвучаха сърдечни благопожелания на немски, холандски и китайски. Готфрид обгърна двамата с дългите си ръце, притисна ги крепко към себе си и извика:

— Елате до моите гърди, синове на Прелестната среда. Минхер, притиснете момчетата от другата страна! Колко съм Щастлив, дет' мога да ги прегърна.

— Ја (да) — отвърна дебелият, обвинявайки ръце около братята от другата страна, което при неговата пълнота не му се удаде лесно, — ook ik ben gelukkig; ook mij zwelt de borst; ook ik moet mijn armen om hen heenslaan. Ik moet bijna snuiten, zo oneindig ben ik geroerd! (аз също съм щастлив; и на мен ми преливат гърдите; и аз трябва да ги обгърна с ръце. Без малко да се изсекна, така безкрайно съм покъртен!)

От радостно съпричастие по тлъстите му бузи като едри бисерни капки се отрониха сълзи. Дори малкото носле бе въввлечено в чувствата, тъй че накрая се случи онова, за което така деликатно бе намекнал: той се смъкна на един стол, извади своята „Zakdoek“ (носна кърпа) и се „spoot“ (изсекна) така продължително и силно, че „нежните“ звуци, които произведе, погълнаха всякакъв друг шум.

Метусалем, същинският създател на това щастие, стоеше с Рихард настрани и наблюдаваше мълчаливо сцената, додето братята приближиха към него да изкажат благодарността си. Двата бяха жадни да научат взаимно преживелиците си, но за такъв разговор нямаше време, тъй като Хо-чанг обяви, че софрата е сложена. Беше като празник на срещата, една истинска трапеза на радостта.

Горната палуба бе осветена направо тържествено от многобройни фенери. Хо-чанг помоли за разрешение да седне заедно с тях край масата, за да може да ръководи по-добре обслужването на високите гости. Комендантът на кораба и събирачът на данъци не се показаха — беше ги обхванал страх.

На небето блестяха хиляди звезди, а луната току-що се бе изкачила на хоризонта. Нощта бе прохладна и изпълнена с аромати, а тишината ѝ се нарушаваше единствено от равномерните удари на веслата и шума на килватера. Ястията се състояха изключително от „морски плодове“, както би казал италианецът, всички приготвени по китайски специалитет. Беше трапеза, достойна за висш мандарин. Но на никого не бе така вкусно, както на дебелия. Той бе забравил своето умиление, сълзите му спряха и от усилено заетата с работа уста не излизаше нищо възвишено, а сегиз-тогиз някоя въздишка на доволство и висше блаженство. Когато вечерята приключи, той примлясна с език и каза:

— Dat was goed; dat was buitengewoon goed! Zullen wij hier op het schip altijd zo eten, ook morgenochtend? (Това беше добре; това беше изключително добре! Винаги ли ще ядем така на този кораб, също и сутрин?)

Междувременно „Хиляда крака“ бързо напредваше. Той плаваше сага край острова, който китайците наричат „Лу-тзин“, а живеещите в Кантон европейци — „Рай“, и който играе значителна роля в местните предания.

По време на храненето каютите бяха приготвени за спане. Гостите се нуждаеха от почивка. Скоро хъркането на минхер проникна до палубата като въздишките и стонове на цяла дружина умиращи. Само двамина останаха будни — двамата братя, които седяха в една малка камера и си разправяха преживяванията.

На сутринта първи бяха на крак Метусалем и Рихард Щайн. Когато стъпиха на палубата, бяха поздравени благоговейно от Хо-чанг. Той ги отведе до една маса, където чайт вече бе приготвен.

През нощта „Хиляда крака“ бе напуснал главната река и завил в Пе-кианг, Северната река, наричана така, тъй като руслото ѝ общо взето е опънато като конец от север на юг.

Бирникът се появи още по време на закуската. Първоначално той бе възнамерявал да пътува до Ииг-те и по-нататък, но сега заяви, че трябвало да слезе тук, за да отиде до Се-хоай. Но в действителност причината сигурно бе, че вече не се чувства добре на кораба и предпочита да пътува по друг начин. Корабът пристана заради него при едно малко селище, където той се сбогува с дълбоки поклони.

Що се отнася до Шой-пи, който би трябвало да е същинският комендант на кораба, той почти не се мярна на палубата по време на цялото пътуване. Метусалем узна от Хо-чанг, че офицерът е пушач на опиум, и неговото здраве и цялата му духовна дееспособност стават жертва на разяждащата отрова.

През деня пътниците се намираха най-често на палубата и наблюдаваха ландшафта на реката, който в началото наистина не предлагаше голямо разнообразие. Земята беше равна и Пе-кианг протичаше между обширни оризови и засети с други култури полета, напоявани от многобройни канали. Тук и там се виждаха колибите на разположени край брега села или се мяркаше пагодата на някое далечно селище. Това беше единствената промяна.

Едва по-късно, когато реката изпълни дъното на една долина, от чиито страни се издигаха планински възвишения, местността предложи повече очарование. Виждаха се цели селища и отделни къщички, лежащи по планинските склонове, които бяха много добре разработени, тъй като китаецът умее да използва всяко парче плодородна земя. Човек би могъл да помисли, че се е пренесъл на Елба или Рейн. Липсваха само замъците и руините, а и лозята.

Пасажерите не бяха в състояние да проумеят как издържат гребците при тяхната тежка работа. Въпреки слабата оризова храна тези хора се трудеха ден и нощ почти без прекъсване. Само в Инг-те имаше полудневен престой, от който пътниците се възползваха, за да разгледат града. Но те скоро се върнаха на кораба, отегчени до немай къде от жителите. Тук никога не бяха виждали чуждоземно облечени хора и едва пасажерите бяха слезли на сушата и се видяха обкръжени от тълпа, която от минута на минута се увеличаваше по такъв начин, че накрая от цялото селище сигурно никой не остана вкъщи. Но тези хора не се държаха враждебно, о, не, те се отнасяха извънредно почтително към чужденците. Всички глави и гърбове се свеждаха пред тях, ала навалицата в крайна сметка стана толкова голяма, че за понататъшно придвижване не можеше и да се мисли. Хората бяха буквално наблъскани един до друг и връщането можа да се осъществи единство крачка по крачка, изключително бавно.

На петия ден привечер стигнаха до Шао-чеу, град от втори ранг, разположен в южните поли на планината Нан-линг — там, където тя преминава в Та-ию-линг. Оттук нататък реката не беше плавателна за „Хиляда крака“ и пътешествениците трябваше да кажат „сбогом“ на джонката.

Обноските бяха почтителни, а храната — превъзходна. Пасажерите поискаха да се отблагодарят и предложиха на Хо-чанг подобаващ паричен дар. Той обаче го отхвърли, като се позова на строгата заповед на Хо-по-со да не приема никакъв подарък. Увери, че предварително вече е възнаграден богато от него, и тогава Метусалем разпредели сумата между моряците, войниците и гребците. Макар според нашите понятия всеки от тях да получи само някаква дреболия; тези скромни хорица така се зарадваха на този неочакван ком-ча, че се струпаха около дарителя да целуват подгъва на студентското му сако.

Метусалем се осведоми за най-висшия чиновник на града. Той беше мандарин от пети разред, към който освен другите кметове на градове от втори ранг спадаха още придворните лекари и астрономи, и които носеха на шапчицата си кристално топче. Дегенфелд поиска да го отведат при него и нае за целта необходимия брой паланкини.

Градът бе малко подобие на Кантон, само че реката тук бе по-малка, а околността планинска. Уличната организация бе съвсем същата, същите къщи и дюкяни, и същото... любопитно население.

Носачите спряха пред една подобна на палат сграда, ала пътешествениците не слязоха. Тъй като в притежание на Метусалем се намираше специален императорски куан, то беше под достойнството му да посети мандарина. Лианг-си бе изпратен при него да го информира за пристигането на високите гости. Той взе куана, за да го представи на служителя.

Кметът си бе вкъщи и побърза да дойде, за да поздрави със смирена учтивост гостите и предостави жилището си на тяхно разположение.

Но как само се смая, като ги видя да слизат от паланкините! Един така облечен като Метусалем човек изглежда за него бе истинско световно чудо. Той повдигна веждите си толкова високо, че те изцяло се скриха под ръба на шапчицата му, а лицето му изрази едно направо неопируемо вълнение. Виждаше се, че като нищо би се разкрещял от удивление, стига това да се съвместяваше с повеляващото дълбоко уважение.

Същото се случи и с многобройните, стоящи зад него служители, които сведоха глави до земята и си зашепнаха тихи забележки.

— Е — подхвана Готфрид на немски, — кат' че ли ги втрещихме. Дали да не запаля лулата, достопочтений Метусалем? Тя е вече натъпкана.

— Да, запали я — отвърна запитаният. — Това наистина е в разрез с тукашните обичаи, но тъкмо то би трябвало да увеличи дълбокото уважение към нас.

Готфрид поднесе огънче, а Метусалем пхна мундщука в уста и опъна с все сила. Едва после, когато лулата бе „в подем“, той отговори по изпълнен с достойнство начин на приветствената реч на мандарина.

Онзи се поклони още по-дълбоко и покани „светлейшите господа“ да си дадат труда да влязат в къщата. Ньюфаундлендерът

веднага разбра по движението на ръката поканата на чиновника, отпрати се с бавни крачки към вратата и влезе самоуверено вътре. Зад него идваше Метусалем, следван от своя Готфрид, който както обикновено бе натоварен с лулата и обоя. Двамата не сметнаха за нужно да хвърлят поглед към служителите, сред които се намираха няколко мандарини с нисък ранг. Търнърстик разпери ветрилото си, а минхер — чадъра. Те си подадоха после ръце и закрачиха, последвани от двамата братя, зад които тръгна Рихард Щайн — също с вид, сякаш пристига непосредствено от императорската резиденция Пекинг.

Мандаринът не знаеше как да се държи. Да върви зад гостите, не му позволяваше достойнството. Да тръгне пред тях, значи пред кучето и да бъде негов водач, също така малко хармонираше на високото му положение. Ето защо опита да заеме място зад животното и пред Метусалем. Тогава обаче нюфаундлендерът спря, извърна се и оголи с ръмжене зъби. Мандаринът се стресна и се отдръпна, за да тръгне все пак зад гостите си. Поклати глава и изпълнен със страх, опита да си спомни дали в китайската Книга за обичаите и традициите има параграф, който третира как да се държи човек с едно джи-нган, куче-екселенц.

Минаха по широк коридор и също така широко стълбище. Тъй като кучето не знаеше надясно ли да тръгне, или наляво, то спря, а с него и господата. Така мандаринът се сдоби с пространство, излезе напред и посочи наляво, където някакъв слуга тъкмо отвори една врата и се хвърли на земята зад нея.

Нюфаундлендерът отново разбра мандарина. Той се обърна по указаната посока, мина през вратата и влезе в голяма зала, служеща очевидно за приемна. Огледа се за миг и после се изтегна на напомняща диван тапицирана мебел, покрита с жълта коприна. Ако беше свършил тая работа вкъщи, сигурно щеше да отнесе някой и друг удар. Тук обаче Дегенфелд се направи, че не го е забелязал. Той самият се насочи към една от стоящите наоколо подобни тапицерии и се отпусна достолепно на нея, докато Готфрид като верен оръже и наргиленосец застана зад него.

Останалите също си потърсиха подобни места, така че мандаринът беше единственият, който остана прав. Той направи такава слисана физиономия, че гостите му с мъка успяха да запазят

сериозността си. Но той горе-долу добре превъзмогна смущението и попита какви заповеди ще поставят светлейшите господа.

Дегенфелд дръпна порядъчно от лулата и отговори:

— Искаме да отидем през границата към провинция Ху-нан и докато направим необходимите за целта приготовления, ще отседнем при вас. Надявам се, по-късно ще мога да докладвам, че сме били добре дошли при вас!

Случаят най-вероятно бе тъкмо обратният, ала чиновникът се поклонил дълбоко и отвърнал с най-любезен тон:

— Моята недостойност вече каза, че предоставям цялата си къща на разположение на повеляващите господа. Всяка тяхна заповед ще бъде изпълнявана така бързо, сякаш е произлязла от собствените ми устни.

— Така и очаквам наистина. От моя куан сте разбрал, че аз съм чужд по тази места, и ми е необходима само най-добрата информация. По какъв начин могат мъже от нашия ранг да пътуват за Ху-нан?

— Едни толкова високопоставени господа имат избор между коне и паланкини. Аз ще се погрижа за всичко необходимо, ще предоставя на достопочтените покровители добър водач и също един храбър тзинг-вай^[1], които ще ги придружават и закрилят, докато се озоват отвъд границата и получат там друга охрана.

— Един такъв военен ескорт, разбира се, отговаря на нашия ранг, но бих искал да зная дали е необходим.

— Вчера получих доклад, че от Квай-чоу към Ху-нан са настъпили куай-тзе^[2]. Макар да не вярвам, че ще се осмелят да дойдат до границата на нашата провинция, ала считам все пак за по-добре, щом искате да отидете до Ху-нан, да бъдете съпроводжани от военен кортеж.

— Аз не се страхувам от тези куай-тзе, но вашите войници могат да ни придружават. От колко време се нуждаете, за да ни предоставите на разположение добри коне?

— Това може да стане веднага, ако притежаващите безброй деди господа пожелаят да потеглят още днес. На мига ще се погрижа и за провизии, и всичко останало.

Той го изрече с припряност, от която бе видно, че ще му е извънредно приятно едно скорошно заминаване на гостите.

Но Дегенфелд произнесе:

— Такава бързина не е нужна. Днес няма да отпътуваме, но утре с удоволствие бихме потеглили, стига дотогава да може да бъде набавено всичко.

— Ще бъде, височайши господарю. Още заранта ще представя на благородните повелители необходимите ездитни и товарни коне. Притежателите на дълги родословни дървета заедно ли ще желаят да се хранят, или на всеки потомък да бъде сервирано поотделно?

— Ще останем в компания, докато дойде време за почивка.

— В такъв случай ще покажа на доброжелателите техните стаи. После те могат да се съберат в залата за хранене. Само трябва да попитам какви ястия да наредя да приготвят.

— Оставям това на ваше усмотрение. Но ще помоля да разпоредите да бъде изготвен списък на блюдата, които ще получим, за да мога по-късно да го представя и докажа, че куанът на Небесния син е бил уважен в Шао-чеу.

Това бе дипломатически ход от страна на студента. По този начин той при всички случаи си подsigуряваше една много добра вечеря. Мандаринът се поклони в знак на съгласие, след това се обърна към софата, на която лежеше песът, направи темане и в тази посока и попита:

— Трябва ли да заръчам отделна стая и за притежаващия два чифта крака екселенц?

— Не — отговори Метусалем сериозно, макар да би предпочел да се изсмее с глас. — Този екселенц е мой приятел и ще живее и спи при мен.

— А какви ястия обича да яде?

— Тя ще се храни на нашата маса.

— Навярно в нея се е вселила душата на някой прочут прародител, защото има големина, каквато още не съм виждал. Сигурно трябва да се оказва необикновено голямо уважение на нейно превъзходителство?

— Тя наистина е свикнала на особено внимание и държи педантична сметка, ако човек пропусне нещо от него.

— Тя ще остане доволна от мен, защото ще положи най-големи грижи за нейното удобство.

Той се отдалечи, вървейки заднешком към вратата, след като се бе поклонил пред всеки поотделно, включително и пред кучето. След

няколко мига влязоха толкова слуги, колкото бе броят на пътешествениците; всеки бе получил заръка до покаже на един от гостите стаята му.

Метусалем бе въведен в едно наистина великолепно мебелирано помещение. Вътре имаше само едно легло, но скоро два покорни духа внесоха още едно. На въпроса за кого е предназначено, единият обясни:

— Махацият с опашка прародител ще спи в него, за да не се оплаче от господаря на къщата.

Добрите хорица извънредно много се стараеха да перифразират оскърбителните думи „джи“ и „киуен“, означаващи „куче“, за да оказат своята почит към „притежателя на два чифта крака и опашка“. Дегенфелд го възприе като нещо, което се самоподразбира. Та нали нямаше да му навреди, ако на неговата любимка веднъж се удадеше възможност да спи в китайско легло.

Той бе забелязал, че на него и спътниците му бяха определили една редица от съседни стои. Тръгна да ги навести и ги завари събрани при капитана. Бяха предпочели да бъдат заедно. Всеки имаше в устата си запалена лула, а на масата стоеше голяма порцеланова купа с тютюн. На въпроса на Метусалем Търнърстик поясни:

— Да не си мислите, че тук само вие можете да пушите? За съжаление не бях разбран, когато поисках тютюн от обслужващите креатури. Изглежда хората тук говорят ужасен китайски, но накрая Лианг-си все пак стигна до разбирателство с тях какво искаме. Как се чувствате в този дом?

— Съвсем добре, въпреки че не сме много добре дошли, за което не мога да упрекна мандарина.

— Ха! Ние живеем тук на императорски разноски, което никога не ми се е случвало. Но аз се радвам най-вече за утре. Мога да ви кажа, че съм страстен ездач. Ето защо бях във възторг, когато поръчахте коне. Другите също умеят да яздят. Само нашият минхер изглежда не е съгласен с това.

— Защо, минхер ван Ардапеленбоц?

Дебелият склочи ръце над корема си, хвърли един молещ за състрадание поглед към небето и отвърна:

— Als ik paard moet rijden, sterf ik direct. (Ако трябва да яздя, ще умра на място.)

— Но защо?

— Omdat ik nijden kan. (Защото не мога да яздя.)

— Я стига! Ще се научите!

— Ik? Mijn God en Heer! Ik ben een ongelukkig nijpaard! (Аз? Боже мой Господи! Аз съм един нещастен речен кон!)

— Глупости! Човек сяда на седлото, пъха крака в стремената и пуска коня да тича.

— O wee! Indien ik het paard laat lopen, lig ik dadelijk beneden op moeder aarde! (О, горко ми! Ако аз пусна коня да тича, то веднага ще се изтърся на майката-земя!)

— Трябва поне да опитате.

— Neen! Ik dank U zeer! Ik wil niet beneden zitten! (Не! Благодаря много! Не искам да сядам долу!)

Той си остана на това мнение. Когато и останалите настояха поне да направи опит, извика съвсем разгневен:

— Houdt de mond! Geen mens krijgt mij op een paard! Ik wil niet mijn armen, mijn benen en mijn nek breken. Ik ben Mijnheer Willem van Aardappelenbosch en rijd van amtswegen op geen paard, op geen olifant en ook op geen ooievaar; ik rijd op geen dier, uitgezonder op mijn muilen of op mijn laarzen! (Затваряйте си устата! Никой не може да ме качи на кон! Не желая да си счупя ръцете, краката и врата. Аз съм минхер Вилем ван Ардапеленбош и служебно няма да яздя ни кон, ни маймуна, ни слон, нито пък щъркел; не яздя никакво животно, с изключение пантофите и ботушите си!)

При това уверение размахваше така енергично ръце, та човек бе принуден да приеме със свещена сериозност думите му. Същевременно на челото му бяха избили едри капки пот само при мисълта, че ще трябва да язди.

— Е добре, тогава ще ви носят — каза Дегенфелд.

— Ja (да) — кимна удовлетворено дебелият. — Ik neem twee koelies, weike mij dragen moeten. (Аз ще наема двама кули, които ще трябва да ме носят.)

— Имайте предвид, че тези носачи няма да могат да поддържат дълго еднакъв темп с конете. Ще трябва да вземам за носилката ви два коня.

— Hoe zai dat gedaan worden? (Как ще стане тая работа?)

— Единият кон ще върви отзад, другият — отпред, а прътите на носилката ще бъдат здраво закрепени от двете страни на седлата.

— Значи ще бъде между два коня?

— Да.

— Ik dank U zeer! Dat vooraan slaat naar achteren, en dat achteraan bijt van voren. Ik laat mij noch slaan noch bijten! (Благодаря много! Единият ще ме рита отпред, а другият ще ме хапе отзад. Няма да позволя нито да бъда ритан, нито хапан!)

— Но нали ще седите в носилката и конете няма да могат да ви сторят нищо!

— Zo! Zit ik in de draagstoel? Dat is goed; dan doe ik mee! (Тъй! Ще седя в носилката? Това е добре; тогава ще участвам!)

Убеден сега, че нито единият кон ще може да го рита, нито другият — да го хапе, той остана удовлетворен. Та нали винаги мислеше за благоденствието на своята необхватна фигура.

Всички бяха още заедно, когато влезе един слуга и връчи на всеки по един лист хартия — половин лакът широк и два лакътя дълъг — съдържащ покана за вечеря. Тези листа щяха да служат после на масата като салфетки.

При влизането си в залата за хранене бяха посрещнати от мандарина, облечен в галауниформа. Той посочи мястото на всеки един. За седмината гости имаше в наличност осем стола. Но на осмия не се настани домакинът — той застана до една от стените на залата, за да наблюдава прислужниците, всеки от които се грижеше за един от гостите.

Когато всички бяха насядали, мандаринът посочи кучето и каза:

— Няма ли и прародителят да седне? Нали има стол и за него.

Дегенфелд се постара да остане сериозен. Даде знак на нюфаундлендера и той веднага скочи на празния стол и се вгледа съсредоточено в поканата, която неговият слуга положи отпреде му. Всичко това изглеждаше толкова комично, че Търнърстик понечи да се изхили, ала бе смъррен с няколко думи от Дегенфелд.

Сервираха първото блюдо, което се състоеше от превъзходна рибена чорба. Кучето подуши чинията си. Прибавените подправки не му се поправиха и то се отвърна, ала по даден знак и една дума от страна на господаря му, превъзможна чувствата си и послушно излочи до капка чинията.

Съвсем същото се случи и при останалите ястия. Ньюфаундлендерът бе добре възпитан и по-рано вече бе вкусвал някои неща, които други кучета биха отказали. Когато някоя гозба не му харесваше, поглеждаше господаря си и веднага щом този вдигнеше пръст, я изяждаше.

По този начин животното се справи с цялата вечеря и при това бе обслужвано с усърдие и почит, сякаш притежаваше ранга на висш мандарин. Дали домакинът бе дал разпорежданията си, ръководен от ирония, това бе съвсем безразлично на Метусалем. Всичко бе изядено с голямо достойнство, а и кучето прояви достойнство в не по-малка степен от човешките си сътрапезници.

В края на вечерята мандаринът връчи на Метусалем поискания лист с менюто и попита дали може да се радва на доволството на своите високи гости. Получи утвърдителен отговор, и то с пълно право. После помоли за разрешение да се оттегли, тъй като бил „твърде незначителен, за да обременява светлейшите с присъствието си“. Беше му разрешено милостиво и той незабавно си тръгна.

Сега получи и някакъв вид вино, приготвено от ферментирал ориз и поднесено горещо. Не беше вкусна, а блудкава напитка, която гостите опитаха да избегнат, като начаса се оправиха да почиват.

Ньюфаундлендерът никога не бе имал постеля като днешната. Изглежда направо удивено господаря си, когато онзи му посочи кревата, ала не пропусна да изпълни заповедта.

— Да — рече Готфрид, който стоеше при тях, — днес добре ти върви, защото си един прародителски повелител с четири крака и опашка. Ама само да се върнем вкъщи! Там ша спиш кат' по-рано при мен на рогозката и ако нявгаж замечтаеш за Китай, то ша има подтикване с камшик без задушени картофи. Остани със здраве и не се успивай, тъй кат' утре ша отлетим рано от гнездото! Лека нощ и на вас, старий Метусалем! Аз ша почистя лулата, та утре да не направим смрадливо впечатление на Шао-чеу.

Той угаси висящия от тавана фенер и излезе. Още рано-рано на заранта се върна, за да събуди господаря си. Доложи, че долу в двора се намират около дузина коне, които мандаринът бе подготвил за гостите си, та час по-скоро да ги види на път.

Чаят бе изпит в залата за хранене, след което домакинът се появи да помоли „господарите с дългите родословни дървета“ да си дадат

труда да слязат в двора. Дегенфелд преброи петнадесет коня. Седем бяха предназначени за яздене и два за носене паланкина на минхер. Останалите бяха снабдени със самари.

Дегенфелд прегледа ездитните коне. Бяха дребни, грозновати животни, които по-късно обаче се оказаха много бодри и издръжливи. Поводите горе-долу ги биваше, ала седлата имаха неудобна форма, пък стремената бяха тежки и неповратливи. Но нищо не можеше да се направи.

Метусалем възседна едно от животните да го изпробва. За проиграване ездовата школа дума не можеше да става, защото то изобщо не притежаваше някаква школовка, но се подчиняваше доста охотно на юздите и притискането на бедрата.

— Е, не ви ли се иска и вие да опитате един път, а? — попита Търнърстик дебелия.

— Ik? — отвърна онзи, разпервайки отбранително ръце. — Ik niet, waarachtig met! (Аз не, наистина не!)

Всичко, което трябваше да бъде взето, беше вече опаковано. Това бяха храни, няколко шишета ракия и преди всичко значителен брой завивки от различни материи, с чиято помощ пътешествениците трябваше да се устроят възможно най-удобно в странноприемниците.

После мандаринът изведе гостите пред къщата, където чакаше старши лейтенантът с двадесет кавалериста. На гърдите му се виждаше някаква кръпка с очертанията на боен тигър, ала сам той хич нямаше тигров вид. Дребен на ръст, сух, той седеше на същото такова дръгливо конче с опашка като на пудел. Но толкова по-грамаден бе сарасът, висящ от едната му страна. Два огромни пищова надничаха от десния и левия джоб, за които се предполагаше, че имат похвалното свойство да не гърмят тъкмо когато трябва.

Видът на неговия отряд бе също толкова малко кавалерийски. Те бяха облечени и въоръжени кой както му дойде. Един държеше в ръцете си дълга пика, друг — пушка, с цев усукана като тирбушон. Трети имаше някакво смъртоносно оръжие, за което човек не знаеше какво да мисли — арбалет ли е, или капан за мишки. Четвърти носеше боздуган, от който простодушие надничаха разядени от ръжда върхове на пирони. Пети имаше лък без стрели, а шести — колчан, но пък му липсваше лък. По подобен начин бяха въоръжени и останалите. Най-

войнственото у тях бяха свирепите физиономии, които кривяха, и надписът по гърбовете им. Там бе изписано „Пинг“, войник.

— ’сички главни и второстепенни богове! К’ви са пък тия хора?
— заинтересува се Готфрид. — И те ша ни съпровождат?

— Да, така е.

— Че защо пък?

— За да ни закрилят.

— Не го вярвам.

— Че за какво иначе?

— Кат’ ги гледам, струва ми са, че искат да тръгнат не за да закрилят те нас, а ние тях. К’во означава памучният надпис на задния им фронт?

— Войник.

— А-а, виж ти к’ва била работата! Ама че хитреци са тез’ китайци!

— По какъв начин?

— Е, та то е било лесно за разбиране. Тез’ войници не е необходимо да са фехтуват и бият; хич няма защо да рискуват драгоценния си живот. Нужно е само да са измъкнат и обърнат гръб на неприятеля. Кат’ види той после страшната дума „войник“, ша са обърне и ша си плюе на петите от страх. Така чрез едно всеобщо бягство ша бъде спечелена най-блестящата победа. Аз ша отнеса т’ва изобретение вкъщи и ша го пратя с препоръчано писмо на Молтке. Може за таз работа да ми цъфне „Черен орел“ първа степен с брилянт.

— Да, тези хора повече ще са ни във вреда, отколкото от полза, но трябва да ги вземем с нас. Рангът ни го изисква.

— Е, е, к’во ли биха си помислили в Берлин или къде да е в Германия за нашия ранг, ако пристигнем в такваз компания! О, Китай, който съм са заблуждавал в теб! Готвачите ти възхвалявам, ама войниците спокойно можеш да си ги пъхнеш отново в кутията!

Напълно противоположно на тая присъда мандаринът попита Дегенфелд със самоуверен тон:

— Има ли светлейшият повелител в страната си такива безстрашни бойци?

— Нима тези хора се безстрашни? — попита студентът.

— Извън всяка мяра. Те не се боят дори от тигъра, носорога и подивелия слон.

— Дано имам възможност да изпитам мъжеството им по време на пътуването.

— Това би коствало живота на много противници. Кога ще пожелаят достопочтените господа да напуснат града?

— Веднага щом бъдат направени приготовленията.

— Това вече стана и всичко за отпътуването е готово, но нека преди туй преславните си изядат при мен сутрешния ориз.

Под „сутрешен ориз“ трябва да се разбира „закуска“. Тя не се състоеше от толкова блюда, както вчерашната вечеря. Мандаринът не желаше да удължава присъствието на гостите си. Като видя, че те само опитаха ястията, той направи много доволна физиономия. Същата обаче прие мрачен израз, когато погледът му падна върху минхер. Този се бе закотвил, като че изобщо не възнамеряваше да стане, и си похапваше по начин, сякаш се страхуваше, че цяла седмица няма да види храна пред себе си.

Най-сетне затвори с щракане ножа си, пхна го в джоба и произнесе:

— Zo! Hedenochtend zai ik niet meer eten; maar straks moet ik middageten hebben! (Тъй! Тази заран няма да ям повече, но след това трябва да получа обяд!)

Сега се отправиха надолу към двора, за да потеглят на път. Сметка не беше уреждана. Бакшишът също отпаднаше, тъй като на никой високопоставен китаец нямаше да хрумне да възнаграждава услуги, полагащи се на неговия ранг. В резултат благотворното въздействие на куана не бе заплатено също нито за конете, нито за ескорта или пък за взетите провизии.

Метусалем съкрати доколкото бе възможно сбогуването, а и мандаринът с удоволствие подкрепи това старание. Първият изказа благодарност за доброто гостоприемство и обеща да го помене на подходящо място, а последният изрази съжаление, че не е имал възможност да подслони и гощава по-дълго „високопочитаемите благодетели“. После се качиха на конете.

С изключение на дебелия всички по-рано бяха седели на седла. Рихард често бе съпровождал вуйчо Метусалем до манежа и немалко бе яздил там. Така че нямаше защо някой да се опасява, че ще се изложи пред жителите на Шао-чеу.

Носилката бе прикрепена за два коня по посочения от Дегенфелд начин. Дебелият се качи, а Готфрид запали наргилето. След това отрядът се раздвижи, придружен до портата от дълбоките поклони на мандарина и подчинените му.

Навън стоеше огромна тълпа. Пристигането на чужденците не бе предизвикало толкова голяма сензация, тъй като хората не знаеха нищо по въпроса. По някакъв начин обаче се бе разчуло, че при първенеца на града са отседнали знатни мандарини и преди обяд отново ще отпътуват. Тази вест бе привлякла обитателите от къщите им и сега те стояха глава до глава, за да удовлетворят любопитството си.

Мандаринът го бе предугадил и взел своите предварителни мерки. За да може да се осъществи минаване през гъсто скупчената навалица, отпред закрачиха известен брой полицаи, които правеха място, раздавайки необходимите удари с тоягите си. С цел да не се затвори отново преправената просека, отдясно и ляво вървеше по една друга редица блюстители на реда, обработващи по същия начин главите на натрапниците. Между тях се движеше същинското шествие.

Начело яздеше старши лейтенантът, следван от десетима свои герои, които мяхаха наоколо свирепи погледи. После следваше нюфаундлендерът, крачещ надменно и уверено, като че подобни триумфални шествия са част от ежедневието му. След това идваше Метусалем на кон — с пушка на гърба и мундщук в уста, от която изпускаше гъсти облаци дим, а зад него — естествено Готфрид с лулата и обоя. Той бе сподирен от Търнърстик с широко разперено ветрило и до него Рихард Щайн, гледащ ведро и весело към зяпащата тълпа. След тях се виждаше носилката. Двата коня, които я носеха, бяха водени от двама полицаи. Отдясно на паланкина крачеше трети полицаи, носещ разтворения чадър на дебелия като символ на високия сан на притежателя, защото в Китай колкото са по-големи ветрилото и чадърът, толкова по-знатен е собственикът им. От лявата страна на носилката се виждаше тлъстото лице на минхер с шотландската барета. Понеже се бе отказал от седлото, той искаше поне да увери тълпата в своето съществуване и да приеме нейните изрази за вяръност и преданост. Охранените му бузи и обстоятелството, че е носен, наистина създаваха впечатление, че той е най-знатният от чуждоземните мандарини. Ето защо хората често се покланяха пред главата — единствената видима част на „господаря с дългото

родословно дърво“, на което минхер винаги отвърщаше с благоволение и радушно ухилване. Зад носилката язدهа двамата братя Лианг-си и Йин-тзиан, а завършека на шествието образуваха останалите десет кавалеристи, зад които тълпата отново се затваряше и напираше към чужденците.

Така преминаваха по улиците и уличките на града и най-сетне, най-накрая, след почти един час излязоха от източната му порта, където пътят водеше все край водата чак до Шин-хоа — целта на днешната езда.

Пред портата полицаите се върнаха обратно, а минхер получи чадъра си отново затворен. Мнозина жители обаче ги следваха още дълго време, за да изостанат постепенно и поемат назад.

Старши лейтенантът още отсега се държеше изцяло като водач и закрилник на поверените му високи особи. Даваше куп съвсем ненужни заповеди, често съдържащи полярни противоречия, нареждаше на подчинените си да яздят ту пред, ту зад, ту до пътниците, препускаше далеч напред да се огледа и също така често изоставаше, за да се увери, че там не ги застрашава никаква коварна опасност.

Държеше и хората си, и животните под постоянно напрежение и всичко това само за да покаже на „светлейшите“ какъв важен пост му е поверен, и че тъкмо той е човекът, годен за тая работа.

Пътят ту се изкачваше по стръмния бряг, ту отново се снижаваше до реката. Беше добре построен и поносимо поддържан. Вярно, китайското правителство обръща повече внимание на системата канали, отколкото на твърдите пътища, но въпреки това страната в никой случай не е бедна откъм добри шосета. Често те са замислени дори с голямо дръзновение, а препятствията, като реки, долини и дефилета, са прехвърлени от мостове и виадукти, надживели вековете и биха могли да предизвикат удивлението даже на прочути европейски архитекти, още повече че тези строежи са били извършени по време, когато никой у нас не се е осмелил да прокара такива дръзки пътища.

Пътниците забелязаха, че по пътя, който следваха, през десет ли — значи приблизително пет километра по нашите мерки за дължина — има казарма, съоръжена с наблюдателна кула. Бяха построени на такива места, че от едната кула да е възможно наблюдението на двете съседни и с помощта на флагове, издигани на високи пръти, да се

приемат и препращат съобщения. Тези наблюдателници имат най-вече целта да разпространяват бързо новините за размирици — нещо, което е често явление в Китай.

През също така правилни промеждутъци бяха разположени домове за отдих, които се поддържат на държавни разноски, поемат всеки, но особено се използват от пътуващите чиновници.

В близост до всяка от тези постройки стърчаха на видно място три бели каменни колони, които напомняха нашите километрични камъни и още отдалеч обръщаха внимание на пътника за наличието на дом за отмора.

Старши лейтенантът премина в галоп край първия дом за почивка, без да го зачете, ала пред втория спря, поклони се пред Метусалем и каза:

— Ето един много красив Сийе-киа (дом за отмора) и аз умолявам могъщите повелители да отседнат.

Още докато го казваше и скочи от коня, а хората му последваха примера.

— Кой каза, че ще трябва да почиваме тук? — запита студентът.

— Аз — отговори офицерът глуповато учуден.

— Толкова ли сте уморен?

— Да.

— Тогава яздете по-разумно и не напъргайте толкова хората си и конете! Аз нямам никаква причина да слизам.

— Но, пресветли господарю, тук е традиция да се язди двадесет ли и после да се почива!

— Тази традиция не ми харесва.

— Та нали имаме със себе си храна и напитки и можем да ядем и пием. И завивки има колкото щещ, за да се настаним с всичките му там удобства.

— Ако го сторим и следваме вашия обичай, то и след десет дена няма да сме стигнали до целта.

— Нима е необходимо толкова скоро да я достигнем? Нали имаме време!

— Вие, но ние не. Какво е разстоянието от Шао-чеу до Шин-хоа?

— Сто ли.

— При това положение трябва да отсядаме четири пъти и навярно ще стигнем до селището едва вдругиден. Аз обаче искам да

съм там още днес.

— Това е невъзможно, височайши предшественико.

— Ще ви докажа, че дори е много възможно. Ще се отбием само веднъж в някой дом, а именно когато сме изминали половината път, значи петдесет ли.

— В такъв случай ние ще изнемогнем, а конете ни ще рухнат от умора — та те и сега вече залитат!

— Само така ви се струва, защото самият сте изгубил равновесие. Отседнете тук, щом ви е угодно, ала ние продължаваме ездата!

Той подкара коня си в галоп, последван от другите, и дори товарните животни, които нямаха специален водач, хукнаха подир тях.

Старши лейтенантът направи физиономия, каквато навярно никога не бе кривил. Такова нещо още не му се бе случвало. Той имаше голямо желание да следва собствената си глава, но му дойде друг акъл, възседна отново и препусна след избързалите напред, сподирен от хората си. От този момент караше спокойно животното си и се придържаше нацупено на малка дистанция отзад.

По пладне стигнаха мястото, където единият ръкав на реката води надясно към Ши-хинг, а другият — наляво към Шин-хоа. Пътешествениците последваха последния. Местността ставаше все по-планинска. Обработените досега до хребетите планински възвишения, започнаха оттук нататък да показват и гористи върхове — признак, че човек приближава същинските масиви на планините Нанлинг.

Когато бяха оставили зад себе си приблизително половината път, Метусалем спря при следващия хан. Съдържателят — дебел, мръсен китаец — излезе да поздрави новодошлите. Лицето му никак не беше любезно. Вероятно от опит знаеше, че китайските солдати не са посетители, от които може да се припечели много нещо. Но когато видя чуждоземно облечените господа, чертите му приеха съвсем друг израз. Той зина уста и облещи очи, доколкото позволяваха възможностите му, и се вторачи в мъжете, сякаш му се бе разхлопала дъската.

Готфрид скочи от коня, приближи обоя до ухото на човека и изтръгна такива безобразни трели, че оня изкряска ужасен, плю си на петите и се изгуби зад ъгъла на къщата.

— Уредено! — ухили се ваксаджията. — Да вървим сега вътре към удоволствията!

Постройката съдържаше две отделения с различна големина. По-малкото във всеки случай беше предназначено за съдържателя, а по-голямото — за гостите. Готфрид хвърли любопитен поглед в първото, но отскочи стреснато и извика:

— Отвратителна гадина! От тази мадам не желая да ям!

— Как тъй? — попита Търнърстик.

— Фамилната майка се е наместила до едно димящо гърне и държи в скута си една млада лейди, с чиято глава върши досущ он'ва, коет' маймуните толкоз често обичат да правят една на друга. Да са обърнем на другата страна от ужасната гледка!

Там се виждаше голямо, голо помещение, в което се мъдреше само една маса и две пейки. Но само след късо време то изглеждаше обитаемо. Понеже се касаеше за почивка, войниците не останаха откън. Те внесоха покривки и завивки, за да застелят масата и пейките. На пода бяха постлани няколко рогозки и после необичащите ездата кавалеристи донесоха провизиите, които бяха разпределени от Метусалем.

Господата се хранеха на масата, а войниците — на земята върху рогозките. Тъй като един високопоставен китаец не обича да бъде оглеждан при хранене от някой по-нищестоящ, воините бяха насядали така, че да са с гръб към пътешествениците, което следователно не бе липса на уважение, а тъкмо обратното.

След половин час привършили с яденото и Метусалем подкани за потегляне — заповед, на която войниците се отзоваха с отчайваща мудност. Дегенфелд поиска да даде на съдържателя една монета, макар да не бяха взели нищо от него. Лианг-си тръгна да го търси, но се върна, без да го е намерил. От страх пред обоя човекът можеше да се причисли към безследно изчезналите и ето как парата бе връчена на жена му.

Отново продължиха напред, все по-навътре из планините. Пътят ту водеше през дълбоки, тесни, мрачни пропасти, ту се изкачваше по стръмни серпентини към светлите хребети, за да открие гледка към нови бездни.

Пътешествениците напрегнаха максимално конете, за да достигнат целта преди настъпването на нощта. Войниците бяха

принудени да ги следват със същата бързина. Пътят беше безлюден. Тук и там имаше по някоя къща или усамотено селище, чиито обитатели изтичваха любопитно пред вратите и къде удивени, къде уплашени се дръпваха бързо назад, съглеждайки странните конници.

Метусалем яздеше начело — през целия ден не бе проявил желание да разговаря. Спътниците му се придържаха заедно, за да скъсяват пътя в разговори. Те забелязаха, че той посвещава необичайно внимание на местността и се оглежда ту надясно, ту на наляво, сякаш търси нещо.

Така премина следобедът и вечерта вече се канеше да се спусне, когато достигнаха последната височина, от която се виждаше град Шинхоа, разположен на брега на стеснената тук река. Дегенфелд нареди на офицера да избърза с коня си напред и да съобщи на местния управител за пристигането на притежателя на императорски куан. Онзи незабавно се подчини на заповедта.

Поеха бавно по надолнището. Слънцето вече се бе скрило зад планинските вериги и хребетите хвърляха все по-дълбоки сенки в долината. Когато ездачите стигнаха нейното дъно, видяха резултата от мисията, с която Дегенфелд бе натоварил старши лейтенанта. Онзи изглежда да бе разгласил новината на улицата, тъй като срещу тях се задаваше гъста тълпа и се установяваше по двете страни на пътя. Конете бяха пришпорени и препуснаха в галоп към градската порта. Там ги чакаше офицерът, за да ги отведе до жилището на мандарина, до което жителите буквално бяха образували шпалир. Вече се бе стъмнило толкова, че се виждаше едва на няколко крачки разстояние. Но фенери още не биваше да бъдат палени, тъй като все още не бе даден необходимият сигнал.

Както и вчера гостите бяха посрещнати от мандарина пред вратата и после въведени във вътрешността на къщата. Дългата езда бе изморила извънредно много пътниците, несвикнали да седят по цял ден на седлото. Рихард едва свиваше краката си и походката му беше доста вдървена, ала полагаше мъжествени усилия да не даде да се забележи.

При минхер нещата изглежда бяха още по-зле. Той се бе оплакал още през следобеда, но не му бе обърнато кой знае какво внимание. После въздишките му бяха станали по-дълбоки, а стоновете — по-високи, и на въпросите бе обяснил, че вече не може да чувства

крайниците си. Наистина не бе дребна работа за един толкова пълен човек в продължение на цял ден да седи неподвижно в тясната носилка и при това двойно да възприема всички неравности по пътя, тъй като бе носен от два коня. И като поиска сега да слезе от паланкина, не успя. Двама слуги на мандарина започнаха да го теглят, а трети го буташе от другата страна. Когато стъпи на земята, той се олюля и трябваше да бъде подкрепен. За щастие приемната се намираше наравно със земята, така че не представляваше никаква непреодолима мъчнотия да го за-мъкнат дотам. Озовал се вътре, той тутакси се свлече на един стол, склучи ръце над корема, изпусна дълга, стенеща въздишка и затваряйки очи, зашепна полеха:

— Ik ben dood; ik ben gestorven. Mijn ziel is ginds, en slechts mijn lichaam is hier gebleven. Goede nacht, o boze wereld! (Аз съм мъртъв; аз починах. Душата ми е в Небитието и тук остана само моят труп. Сбогом, о, гибелен свят!)

Точно както и вчера бяха посочени стаите на пътешествениците. Дебелият трябваше да бъде отнесен до неговата, където го положиха в леглото. Той остави да се случи всичко това, без и око да отвори.

Съобразявайки се с всеобщата умора, Дегенфелд поръча вечерята в по-късен час от вчера. Всеки искаше преди туй малко да отдъхне и ето как стана, че никой не се поинтересува за минхер. След това ги поканиха на вечеря и те се събраха в залата захранено. Отсъстваше само Ардапеленбош и Готфрид отиде да го доведе. Той лежеше както и преди със затворени очи.

— Минхер, спите ли? — попита ваксаджията.

Никакъв отговор.

— Минхер, събудете са! — помоли Готфрид, като го разтърси.

— Ik ben gestorven (аз съм умрял) — отговори с жален тон холандецът.

— Наистина ли сте мъртъв?

— Ja, op mijn woord! (Да, честна дума!)

— Значи ша трябва да ви погребем?

— Ja, ik moet in de aarde gelegd worden! (Да, аз трябва да бъда положен в земята.)

— Жалко, много жалко! Тъкмо сега, когат' има пастет от дроб и оризов пудинг!

— Leverpastei met rijstpudding? (Пастет от дроб с оризов пудинг?)
— изкряска дебелият и в същия миг стоеше прав като свещ на сред стаята. — Ik ga mee; ik ga snel met! (Идвам с вас; идвам веднага!)

Той улови Готфрид за ръката и го затегли към вратата, въпреки че все още схванатите му крака отказваха да се подчинят на такава припряност. Така стана, че душата на дебелия отново се върна от „Небитието“, и това чудо, това възкресение на мъртвеца бе извършено от извънредно простите, но говорещи много думи — Leverpastei и Rijstpudding.

Както Шин-хоа бе по-малък от Шао-чеу, така и всичко тук имаше по-скромнен вид. Общинската палата беше една обикновена, макар и по-просторна къща. Кметът носеше просто златно топче на шапчицата си и по-малко преливаше на раболепни празнословия. Яденето не бе така обилно, блюдата не така скъпоценни и само двама слуги обслужваха гостите. Мандаринът изобщо не се реши да присъства на храненето.

Всичко това можеше само да бъде приятно на пътешествениците. Така не се чувстваха сковани от церемониалността и можеха сърдечно да разговарят, макар да го вършеха заради слугите с повеляващата сериозност. Но когато тези накрая донесоха ракията и се отдалечиха, Готфрид не можеше повече да таи по какъв начин е избавил минхер от сигурна смърт. Неговият разказ естествено предизвика всеобщо веселие, към което в крайна сметка се присъедини и самият дебелия.

— Значи вий сте безсмъртен, минхер! — възхити му се Готфрид.

— Ik? Werkelijk? (Аз? Наистина ли?)

— Да, защото когат' смъртта ва пипне за перчема, то е нужно само едно пуешко печено или сандвич с аншоа, за да ѝ са изплъзнете. Вий ша сте вторият скитник-евреин и следователно утре можете спокойно да са тръскате пак съвместно с ваш'та носилка.

— Ik dank U zeer! Ik wil niet gedragen worden. Ik zai rijden. (Благодаря много! Не искам да ме носят. Аз ще яздя.)

— Вие? Да яздите? А вчера не ни ли уверявахте със 'сйчки сили, че ша умрете, ако трябва да яздите?

— Dat is ook zo; maar rijd ik, zo moet ik sterven, en word ik gedragen, zo moet ik ook sterven; aizo wil ik liever op mijn paard sterven als in deze ongelukkige draagstoel. (Това е така. Яздя ли, ще трябва да

умра, носят ли ме, пак ще трябва да умра. Тъй че предпочитам да умра на някой кон, отколкото в тази нещастна носилка.)

— Тук имате право — одобри Метусалем. — Защото поне ще умрете на чист въздух и вашата душа няма да ви напусне в мизерния сандък. Ние ще получим тук нови коне. Аз ще ви избира един.

— Ik vlieg echter op de grond, zodra ik opgestegen ben! (Ама аз ще полетя към земята още щом се кача!)

— Ще ви потърся някой много търпелив.

— Ik geloof in geen paard! (Не вярвам на никой кон!)

— В такъв случай ще ви вържем здраво. После нищо няма да може да ви се случи.

— Dat is goed. Ik word op hot paard gebonden. Dan doe ik mee; dan doe ik zeer gaarne mee! (Това е добре. Аз ще бъда вързан на коня. Тогава ще участвам; тогава ще участвам с голямо удоволствие!)

И тъй, беше решено, че дебелият утре ще се появи като ездач. Пътешествениците се развеселиха и на драго сърце биха се позабавлявали още, но предвид днешните, а и очакващите ги утре напрежения, сметнаха за по-уместно да отидат да почиват. Метусалем нареди да предадат на мандарина, който така и не се появи, лека нощ от името на всички и всеки се запъти към стаята си.

На другата сутрин Готфрид отново ги разбуди. Старши лейтенантът вече се бе погрижил да смени вчерашните коне с бодри и Метусалем избра за минхер една стара кранта, чиято възраст навяваше предположение, че надали ще върши младежки лудории. Ардапеленбош бе наместен на седлото, след което поведоха коня да обиколи няколко пъти двора, но той седеше така ужасен, че бе невъзможно да се покаже пред хората. Ето защо бе решено да го изпратят напред в една носилка.

След като бе сторено това, компанията потегли, съпроводена от благопожеланията на мандарина, който бе радостен, че се е освободил от знатните гости и отново става господар на къщата си. Напускането на града наподобяваше вчерашното, макар и в по-малък мащаб. Тълпата придружи пътниците до портата и се върна щастлива, че е видяла такива чудновати чужденци.

Малко след града пътят се изкачваше стръмно нагоре и едва бяха изминали неколкостотин крачки, срещнаха връщащите се носачи на паланкина, които бяха оставили минхер според дадената им заповед

малко по-нагоре насред пътя. Той беше разтворил чадъра си и кръстосал на гърба пушките, на които бе повесил винаги грижовно гледаната от него чанта с различните сортове чай.

— Ik heb als lang geroepen en gefloten (Аз от дълго време ви викам и свиря) — закрещя той още отдалеч. — Maak voort! Ik wil rijden. (Побързайте! Искам да яздя.)

— Много добре и само малко търпение! — отговори Готфрид. — Вий ша са качите достатъчно навреме на седлото и сигур още побързешката ша са смъкнете.

Спряха при дебелия и се постараха да го качат на коня, което при неговото тегло и безпомощност не беше лека работа.

Най-сетне той седеше горе, но как! Метусалем го посъветва да затвори чадъра, с което той обаче не се съгласи, защото тогава, както твърдеше, срещаните хора нямало да разпознават неговия сан. С чадър в лявата и юзди в дясната ръка, започна ездата, и то с много бавни крачки. Въпреки всичко се хлъзгаше ту на едната, ту на другата страна, тъй като не стоеше здраво на стремената и бедрата му не бяха плътно прилепнали, така че върза поводите за лъка на седлото и се хвана за него с дясната ръка. Да бяха курдисали някой павиан на коня, стойката му едва ли щеше да е по-комична. При все това той рече много доволен:

— Zo is het goed. Ik ben een bijzonder miter! (Така е добре. Аз съм превъзходен ездач!)

От радост по ловкостта, която по негово мнение проявяваше, той направи едно пъргаво движение и изтърва стремената. Конят възропта срещу това безпокойство, като се вдигна на задните крака, следствие на което минхер се хързулна надолу. Чу се приглушен звук, като от паднал на земята чувал, и дебеланкото се намери на шосето с вирнати крайници и чадър. За щастие старата кранта не преливаше от темперамент. Тя се обърна, изгледа ездача и спря неподвижна. Останалите се трупаха изплашени край коня и рицаря, а Дегенфелд запита:

— За Бога, минхер, да не би да пострадахте?

— Ik? Heel erg! (Аз? Дори много!) — отговори онзи с все още навирени във въздуха ръце и крака. — Het domme nijipaard heeft mij van achteren verloren. Ik ben dood; ik ben zonder tegenspraak gesorven!

(Гламавият речен кон ме изгуби зад себе си. Аз съм мъртъв, непрекословно починал!)

— Че отпуснете поне ръцете и краката!

— Dat kan ik niet. Ik ben dood! (Не мога. Аз съм покойник!)

— В такъв случай трябва да опитаме да събудим виталните ви сили от гроба. Сред новите ни запаси се намира едно шише ракия. С него ще разтрием трупа ви.

Тогава дебелият чевръсто скочи, направи отбранително движение и извика:

— Raki? Brandewijn? Met de brandewijn zai niet gewreven worden. Ik wil hem drinken. Gedronken is hij beter dan gewrewn. Waar is de fles? (Ракия? Ракията не е за разтривка. Искам да я изпия. По-добре изпита, отколкото разтрита. Къде е шишето?)

Той го получи и направи такъв гълток, че останалите се стреснаха. Метусалем го взе от ръката му и каза:

— Достатъчно. Виждам, че жизнените ви сили отново се появиха. Но как стоят сега нещата с язденето?

— Indien ik de fles mag dragen, rijd ik straks deter dan een officier van de cavallerie. (Ако ми се позволи да нося шишето, ще яздя по-добре и от кавалерийски офицер.)

— Хубаво, нека опитаме! Но поставям условие да не носите бутилката в ръка, а в чантата. И за да идем на съвсем сигурно, ще ви вържем на коня, както решихме снощи.

— Ja; ik wil op het paard gebonden zijn, dan kan ik niet van dier vallen. (Да. Аз искам да бъда вързан на коня, тогава няма да падна от животното.)

Той получи шишето, пхна го в чантата, след което му помогнаха да се качи отново на седлото. Двата му крака бяха стегнато вързани с въже, минаващо под корема на коня. По този начин стойката му укрепна. Той го установи с голямо задоволство и каза весело:

— Zo, nu is het goed. Wij zullen rijden als de stormwind. (Тъй, сега е добре. Ще яздим като вихър.)

Чак зле сега нещата наистина не бяха, но тръгнаха все пак къде по-добре отпреди, толкова повече, че той се бе отказал да разтваря чадъра. Вярно, ако беше видял физиономииите, с които китайските ездачи бяха наблюдавали процеса, с доброто му настроение сигурно щеше да е свършено. То не го напусна дори когато скоро трябваше да

се понесе в тръс и здравата се пораздруса. Нещо повече, бялото му лице се разля в усмивка и той заяви, че е най-добрият ездач в света. Не го разубеди даже фактът, че Търнърстик и Готфрид постоянно се придържат към страните му, за да го подкрепят от време на време.

Слънцето не грееше жарко. Тук горе в планините по-скоро беше доста хладно и въпреки това едри капки пот оросяваха челото на минхер. Той пухтеше като нарвал, но запазваше все пак доброто си настроение.

— Това ще се отрази много добре на здравето ви — отбеляза Метусалем. — Чрез потта се отделя лошата, гъстата кръв.

— Het bloed? Zai mij dat met zwak maken? Zai niet de miltzucht, de tering en de beroerte in mij binnen kruipen? (Кръвта? Няма ли така да отслабна? Няма ли хипохондрията, изтощението и парализата да пропълзят в мен?)

— Напротив! Ще се сдобиеете със светла и здрава кръв и после ще се почувствате много по-жизнен.

— Zai ik ook dikker worden? (А ще стана ли и по-дебел?)

— Надявам се, тъй като добрата кръв развива добра плът.

— Goed vices? Heisa, voorwaarts! Ik rijd het beelal neder! (Добра плът? Ю-ху, напред! Ще помета с коня си цялата вселена.)

Той хлопна радостно коня с чадъра, от което животното направи дълъг скок и полетя в галоп. Такова нещо дебелият не беше искал. Надавайки пронизителен страхлив вик, той се вкопчи здраво в гривата и изпогуби баретата, чадъра и чайната торба. После го чува да крещи:

— Help, help! Pas op! Vaarwel, mijn Holland en Nederland! O wee, ik ongelukkig nijipaard, ik vlieg in de lucht; ik vlieg in de radijsjes en in de peterselie! (Помощ, помощ! Внимавайте! Пазете се! Сбогом моя Холандия и Нидерландия! О, горко ми, аз нещастният речен кон, аз летя във въздуха; летя към репичките и магданоза!)

Останалите препуснаха след него да събират по земята изгубените вещи и да спрат коня му. Когато всичко привърши благополучно, той отново се окуражи, подсуши студената пот от зачервеното лице, нахлупи баретата, провеси пак раницата върху пушките и запита:

— Hola, mijne hern, was dat niet nederlandse dapperheid en heldenmoed? Ben ik niet een roemrijke miter? (Хола, господа, не беше ли

това нидерландска храброст и мъжество? Не съм ли аз един славен ездач?)

— Да — отвърна Готфрид ухилено. — За щастие бяхте вързан и са вкопчихте в гривата, инак кат' нищо щяхте да полетите в магданоза. Съветвам ва да не прилагате веднага мъжеството си. Все още не можете да галопирате.

— Oh, ik moet zo rijden; ik wil dick werden. (Ох, аз трябва така да яздя. Искам да стана дебел.)

— Тук сте на грешен път. От бързата езда човек става мършав. Само бавното яздене създава плът.

— Zo? Werkelijk? Dan zai ik niet meer zo snel rijden. (Тъй ли? Наистина? Тогава вече няма да яздя толкова бързо.)

Оттук нататък той се пазеше още веднъж „да помете цялата вселена“. Подтикваше коня само колкото бе необходимо да поддържа равна крачка със спътниците си. И се оказа, че понася по-добре ездата, отколкото седенето в тесния паланкин. След един час беше придобил напълно задоволителен стоеж, благодарение най-вече, разбира се, равния, спокоен ход на неговата кранта.

А и Метусалем далеч не проявяваше склонност към една бързина като вчерашната. Той яздеше отпред само ходом, но оглеждаше местността още по-внимателно от вчера.

Ландшафтът сега бе станал изцяло високопланински. Яздеха през мрачни долини, обрасли със стари иглолистни гори; после следваха отдясно и ляво тревисти площи, над които се извисяваха възбог голи скали. Преминеха ли през някоя такава клисура, пътят се изкачваше отново по нагорнището, за да се спусне от главозамайващи височини пак стръмно надолу.

Тук също имаше страноприемници, разположени една от друга на споменатото вече разстояние, ала китайският офицер бе взел присърце вчерашния урок и не напираше вече за скорошни почивки. Едва към обяд Метусалем спря пред един от тези Сийе-киа, та коне и хората да отдъхнат един час. От носените продукти бе приготвен като вчера обяд. Съдържателят не бе така боязлив като вчерашния, а Дегенфелд се осведоми много старателно за пътя. Той узна, че след четири часа ще стигнат до границата със съседната провинция, след което ще яздят по един дъвен и световно известен верижен висящ мост.

Бяха взели толкова провизии, че не изядоха и половината от тях. С каква цел Метусалем бе разпоредил това при последния домакин, никой от спътниците му не знаеше. Но когато компанията отново потегли и вече се намираше на път, Готфрид попита:

— Я чуйте, старий Метусалем, физиономията ви мяза кат' на някой мексикански златотърсач. Още от вчера зъркелите ви шарят около пътя. Бива ли да ви предложи моя обой за лескова вилка, кат' онез дет' откриват подземни води и богатства?

— Шегуваш се, но досягаш истината. Тук горе лежи заровено състоянието на нашия Йе-кин-ли.

— По дяволите! И го казвате едвам сега?

— По какви причини трябваше да го разтръбявам? Човек трябва да бъде предпазлив. Снощи посветих Рихард, но не желая още отсега другите да научат нещо, чу ли? Също и синовете на Йе-кин-ли! Ние ще стигнем мястото още преди свечеряване и ще прекараме нощта в следващия дом за отмора.

— А-а, значи зат'ва сте са погрижил за двойно повече провизии!

— Да, затова. Тъй като Йе-кин-ли ми даде много подробен план, то навярно ще намерим мястото, и се надявам златото да си е още налице.

— Значи наистина злато?

— Златни и сребърни кюлчета, каквито и днес още са в обръщение в Китай.

— Колко?

— Цял куп. Превърнато в немски пари навярно за над деветдесет хиляди марки.

— Всички добри духове! Толкоз богат ли е бил тоз Йе-кин-ли?

— Да. Разбира се, той е държал в тайна богатството си, както обикновено се прави тук, тъй като богатите честни лица и търговците биват ограбвани от мандарините, докато не им остане нищо. Сигурно ще има един конски товар.

— Тогаз ми са ще пътьом да са намери основание, аз да бъда определен за наследник!...

Сега пътят минаваше само край непристъпни, лишени от растителност чукари, за да навлезе после в продължение на почти час в тесен, скалист проход. След него се откри голо плато, по което тук-таме се мяркаше някой мизерен стрък трева, и което се снижаваше

дълго и тясно към втори проход. Когато бе прекосен и той, спряха пред един напречен пролом с такава дълбочина, че човек не можеше да види дъното му. Стените се спускаха почти отвесно в тъмната бездна. Нито надясно, нито наляво имаше никакъв изход. Пътят водеше направо отвъд, напреко над исполинската пукнатина, и то по моста, споменат от съдържателя на Сийе-киа.

Това бе верижен висящ мост в същинския смисъл на думата. Шест яки, паралелно опънати железни вериги бяха закрепени здраво за скалите от едната и другата страна, те носеха напречно лежащи дървени талпи, които образуваха опасното платно. Поради тежестта си веригите не са могли да бъдат право опънати. По средата те висяха дълбоко в пролома. Талпите бяха стари и износени. В резултат на гниенето бяха възникнали дупки и междини, през които онзи, който бе дръзнал да тръгне по моста, виждаше за свой ужас под краката си замайващата бездна. При това опасността се удвояваше от обстоятелството, че дръзките строители на този мост не бяха счели за нужно да поставят перила.

Когато Метусалем спря коня си и огледа със загрижен поглед тоя безразсъдно смел виадукт, Готфрид се обади, килвайки назад фуражката си:

— Значи трябва по т'ва да минем отвъд? Бих искал тук да беше типът, изобретил таз славна пътека!

— Защо? — попита Рихард.

— Щях да го призова на дуел на кисела сметана със салата от краставици. Но тъй кат' т'ва за жалост не може да са състои, то искам само да му пожелаая поганската му душа да витае тук в полунощ и от дванайсет до един, сиреч в часа на привиденията, да бъде принудена да притичва от едната до другата страна на моста. Да не би тоз тип да е смятал, че сме въжеиграчи и еквилибристи!

Търнърстик побутна пенснето по носа и изръмжа:

— Катерил съм някоя и друга мачта, ама такъв мост още не. Появи ли се вятър, като нищо ще направиш оверкил в бездната. Какво ще кажете, минхер?

Вместо да се присъедини към оплакванията, запитаният каза:

— Ik verzoek U, mij los te binden. (Моля да ме развържете.)

— Защо? — любопитства капитанът, като се зае да освобождава краката му от въжетото.

— Ik ben Mijnheer van Aardappelenbosch, een dapper Nederlander. Ik kan niet goed, maar ik goed lopen. Ik zai vooraan gaan. (Аз съм минхер ван Ардапеленбош, храбър нидерландец. Не умея добре да яздя, но умея добре да вървя. Ще тръгна пръв.)

Той взе поводите на коня — нещо, което никой не бе очаквал от него — и го поведе по моста. Останалите поискаха да го последват, ала Метусалем им забрани:

— Спрете, не всички наведнъж! Следва да се очаква, че мостът ще се раздвижи като люлка. Аз тръгвам със славния минхер. Други двама могат да ни последват едва когато се намерим отвъд.

Той поведе не само своя кон, но и този на Рихард, за да го облекчи максимално при трудния преход.

Мостът беше приблизително четири метра широк. Но при тази височина, от която окото не бе в състояние да достигне дъното на пролома, при тази дължина от около двадесет и пет метра; и при това лошо състояние на талпите, ширината бе направо незначителна, толкова повече че липсваха перила.

Въпреки всичко минхер крачеше сърцато напред. Конят му го следваше с бавни, предпазливи стъпки. Изглежда бе свикнал на такъв вид пътеки, тъй като пристъпваше извънредно предпазливо и, така да се каже, пробваше да не би някъде да пропадне с копито. Дегенфелд вървеше с двата коня плътно зад него.

Колкото и спокойни да бяха крачките на двамата мъже и трите животни, мостът изпадна все пак в едно люлеещо движение, което стана най-силно точно когато се намериха по средата.

— Да не ви се замая главата, минхер? — попита Метусалем загрижено.

— Neen (не) — отговори онзи. — Ik weet, hoe men het doen moet. (Аз знам какво трябва да се прави.)

— Е, и какво?

— Ik sluit het ene oog en werp het tweede recht voor mij neer. Doet U het ook zo! (Затварям си едното око и гледам с другото непосредствено пред себе си. Направете и вие така!)

По този начин погледът му не можеше да се отклони от моста към бездната. Той имаше право и Метусалем последва примера му. Въпреки клатушканията на шеметната пътечка се добраха благополучно до отсрещната страна.

Последваха ги Готфрид и Рихард, след което Търнърстик и Йин-тзиан. Лианг-си изглежда имаше някакъв спор с офицера. Когато се озова от другата страна, той съобщи, че кавалеристите искали възнаграждение, без което не възнамерявали да рискуват да минат по моста. Той пък се обоснова, че тази трудна за чужденците пътека за тях изобщо не е нещо необичайно. Ето защо им отказал исканото.

Войниците доста дълго се съвещаваха и след това потеглиха в стегнат тръс по моста, последвани доброволно от товарните животни. Той така се разлюля, че човек нямаше как да не помисли, че ездачите ще бъдат запокитени в бездната. Те разбира се, бяха минавали неведнъж и дважд по този път. Когато стигнаха отвъд, офицерът още веднъж помоли за възнаграждение, ала Метусалем му отказа с думите:

— Веднага щом стигнем целта, ще получите ком-ча, но не порано, а и само ако сме доволни от вас. Не забравяйте какъв ранг имаме и че трябва да ни се подчинявате безпрекословно.

След моста се разкри ново дефиле, но то бе много късо. После пътят поведе надолу към гората, до чиято периферия се издигаше един дом за отмора. Дегенфелд спря там.

— Нашият дневен преход приключи — обяви той. — Ще пренощуваме тук.

Китайците тутакси скочиха от конете, подкараха ги към поляната зад къщата и побързаха да влязат после във вътрешността на постройката.

Малко след нея пътят водеше по къс каменен мост, който имаше само един свод и се протягаше над тясна, но дълбока долина. Посочвайки нататък, Дегенфелд каза тихо на Готфрид:

— Недалеч от моста, на брега на това земно хлътване и не съвсем до дъното му, където протича малък поток, трябва да се намира мястото, което имаме да търсим. Сега е малко след четири часа, а се мръква едва след осем. Така че имаме време да го потърсим до настъпването на вечерта. Веднага щом се отдалеча, тръгнете вие двамата поотделно след мен. Така кажи на Рихард. Ще ме намерите под голямото иглолистно дърво, чийто връх виждаш да стърчи там над останалите върхари. На другите ще кажа, че възнамерявам да търся растения.

Високи гневни викове и някакъв умоляващ глас го принудиха да се отправи към стаята. Войниците бяха образували там кръг, в който

трима от тях бяха повалили на земята и притискаха един мъж. Офицерът беше изтеглил сараса си и налагаше с плоското моления за милост човек.

— Какво става тук? — запита Дегенфелд, като разбута кръга. — Какво ви е сторил този човек?

— Не виждате ли, Височайши господарю, кой и какъв е? — отговори лейтенантът. — Няма ли полумесец на елека си?

Малтретираният не беше вече млад, а почти старец. Чертите му имаха характерния китайски отпечатък и облеклото му беше обичайното за страната. Върху елека, който носеше върху прилична на тога роба, беше пришил парче жълт плат, оформено като полумесец. Оръжия по него не се виждаха. Двама от войниците все още коленичеха върху ръцете и краката му, докато третият го опъваше надолу за плитката.

— Виждам знака — отвърна Метусалем. — Какво означава той?

— Че тоя е куай-тзе, когото трябва да налагаме до смърт.

— Какво ви е сторил?

— На нас? Нищо. Но всички куай-тзе трябва да бъдат избити.

— Кой е наредил така?

— Императорът, който е Син на небето и Светлина на разума.

— Е, добре! Има ли Синът на небето силата да отмени своята заповед?

— Да, кой би му попречил? Той притежава цялата власт.

— А където не може да отиде лично, облича с тази власт своя пратеник. Моят куан е доказателство, че аз съм един такъв пратеник. Заповядвам ви да пуснете този човек!

За да разбере човек тази сцена, трябва да знае, че хоей-хоей^[3] от провинция Ху-нан бяха направили опит покрай въстанието на Тайпинг да си извоюват правото на свободно вероизповедание. Но бяха нападнати ненадейно и хиляди от тях бяха избити. Следствие на това те се сплотиха, превзеха столицата Юн-нан-фу и образуваха самостоятелна държава, която правителството и до днес още не е напълно овладяло. Самите те се наричат Пан-тзе, ала противниците им са ги прекръстили Куай-тзе, Дяволски синове.

Потискани и угнетявани от всички страни, те предприемат от време на време под водачеството на неустрашими предводители поголеми или по-малки по численост походи към съседните провинции,

за да се обезщетят за претърпените загуби. Беше станало дума, че тези хора сега се срещат из съседната провинция. Дали лежащият на земята човек принадлежеше към тях, за студента беше съвсем безразлично. Той се почувства задължен да защити малтретирания.

Това изглежда не допадна на офицера, който поклати глава и каза:

— Вие сте високопоставен господин, но все пак чужденец. Когато се касае за някой куай-тзе, ние не сме длъжни да ви се подчиняваме.

— А-ха! Наистина ли? — запита Синьочервеният, при което очите му блеснаха.

— Да. Този син на дявола попадна в ръцете ни и ние ще го...

Той млъкна, тъй като Метусалем прекрачи внезапно към него със заплашителен поглед. После се прокрадна пъзливо странишком и се измъкна през вратата. Войниците му го последваха като пребити кучета. Мохамеданинът се бе изправил. Приблужи до Метусалем, поклони се и заговори:

— Аллах да благослови делата на вашите ръце и делата на краката ви, височайши повелителю. Вие ме спасихте. Препълнете мярата на вашата милост, като и позволите да си отида!

— А сигурен ли сте, че няма да ви се случи нещо подобно по пътя?

— Да. Аз се отбих в този дом, за да отдъхна. Вместо освежаване почти се срещнах със смъртта. Веднага щом го напусна ще съм подсигурен срещу по-нататъшно преследване.

— Тогава вървете и се пазете от подобни срещи! Човекът се отдалечи с дълбок поклон. Войниците не го видяха да тръгва, тъй като бяха избягали зад къщата, откъдето се завърнаха едва след като Дегенфелд ги бе уверил чрез Лианг-си, че няма да им се случи нищо. Офицерът бе осъзнал, че е извършил голямо престъпление спрямо куана на императора. Той буквално допълзя, за да измоли милост, която му бе дадена след едно строго предупреждение.

Метусалем помоли спътниците да се погрижат за приготвянето на храната, докато той самият се поогледа в растителния свят на ландшафта. Малко след като се бе отдалечил, навън се измъкна и Готфрид, последван после от Рихард. Намериха студента под

посоченото дърво. Той държеше в ръката си някакъв лист — плана на търговеца Йе-кин-ли, с който внимателно сравняваше местността.

---

[1] Тзинг-вай — старши лейтенант (Б.а.) ↑

[2] Куай-тзе — „Дяволски синове“, размирни мохамедани (Б.а.) ↑

[3] Хоей-хоей — мохамедани (Б.нем.изд.) ↑

ГЛАВА 15

ИМАНЯРИТЕ И ХОЕЙ-ХОЕЙ

— Хубаво, че дойдохте, та да не си губя времето — каза той. — При мен е скицата на нашия китайски приятел, която, както виждам, е много точно изработена. Като изходен пункт е посочено едно голямо, над хилядагодишно дърво гинг-ко^[1], при което пет зародиша са се сраснали в едно-единствено стебло. Това е гигантското иглолистно дърво тук, чийто ствол има обиколка над девет метра и съвсем очевидно се състои от пет отделни стебла. До него, точно на запад, са отбелязани две други дървета, а именно едно тиму^[2], около което се е увило растението ло^[3] и една дива занг^[4]; всичко това, както можете да видите, е налице — желязното дърво с бръшляна, а също и черницата. По посоката, където се издигат тези дървета, значи на запад, трябва да се извървят четиридесет крачки, за да се стигне така наречената Хоей-хоей-кой^[5], и там би трябвало да стоят някакви ку-тзианг^[6], които сега ще потърсим. От тях трябва да се спуснем право надолу в долината, за да намерим тъй наречения Лао-хоей-хоей-мiao^[7], който е основната цел.

Те извървяха посоченото разстояние в съответното направление и стигнаха до ръба на долината, през която се прехвърляше на четиристотин крачки Надясно споменатият сводест каменен мост. От периферията ѝ видяха няколко полуизветрели камъка от зид, надничащи от меката хумусна почва. Това бяха останките, от които трябваше да се спуснат надолу.

Още не бяха стигнали дъното на клисурата и протичащия там поток и се натъкнаха на своеобразна зидария, която бе така обградена от храсталаци и висока папрат, че отдалеч въобще не можеше да се забележи. Зидът образуваше окръжност, чийто диаметър възлизаше на непълни два метра. Каменният покрив, който можеше да се достигне с ръка, беше изпълнен като купол, за разлика от китайския начин на градеж, а входът бе толкова нисък, че човек можеш да мине само силно

приведен. Постройката имаше полусферичната форма на някоя кафърска или хотентотска колиба и не бе възможно да е била мохамедански храм, т.е. „ли-пай-се“, както биват наричани в Китай джамиите.

— Ние сме на самото място — каза Метусалем — и нека най-напред потърсим ча-дзе, който Йе-кин-ли е заровил тук. Ча-дзе е дълъг, здрав нож, с който се кълца слама. С негова помощ той е направил дупка, в която е заровил кюлчетата си, и за да му са под ръка по-късно този инструмент, го е заровил на някакво място, намиращо се на десет крачки надолу от тази врата, и където корените на една лиой^[8] излизат на повърхността.

Той отмери с крачки разстоянието и се натъкна на дървото и корените, сред които започна да рови с ножа си. Не след дълго измъкна ча-дзе — силно ръждясал, ала все още здрав.

Другите двама до този момент бяха мълчаливи, но изпълнени с очакване да чуят и видят. Сега Рихард попита:

— И къде трябва да е заровено съкровището?

— Там в постройката. Предполагам; че тя е била погребалното място на някой благочестив мохамеданин, така наречено „марабу“, защото Йе-кин-ли, копаейки ямата за кюлчетата си, е изровил почти изцяло изгнили човешки кости, които захвърлил долу във водата. В тази местност има много последователи на исляма, а по-рано ги е имало още повече. Елате с мен в мавзолея!

Пропълзяха вътре. Помещението беше точно толкова високо, че да могат да стоят изправени, а подът бе покрит с плътно наредени дялани камъни. Метусалем погледна плана си и каза:

— Трябва да отстраним шестте камъка, които образуват правоъгълник. След това ще си проличи дали златото и среброто са все още налице, в което впрочем сега вече не се съмнявам.

Камъните прилягаха толкова точно, че им костваше доста усилия, додето измъкнат първия, но когато това стана, другите пет бяха изведени без труд. Подложката се състоеше от твърда земя, която Метусалем разкопа.

Настроението на тримата беше наистина иманярско. Изпитваха някакво трескаво вълнение, което растеше толкова повече, колкото по-дълбоко потъваше в почвата сламорезачния нож. Най-сетне, най-сетне се показаха два предмета, които не принадлежаха към състава на

почвата, а именно две кожени, импрегнирани торби. Последното обстоятелство навяваше мисълта, че те все още се намират в добро състояние. Метусалем измъкна едната с известни усилия и я отвори. Пред тях проблеснаха в златно малки, продълговати кюлчета. Всички носеха държавен щемпел, като доказателство, че сплавта е законно предписаната.

— Слава Богу! — каза Метусалем, въздъхвайки дълбоко. — Тази част от нашата задача следователно е разрешена благополучно.

— Това ме радва извънредно много! — добави Рихард. — Йекин-ли имаше много мизерен основен капитал. Сега кюлчетата ще му бъдат добре дошли.

— И аз мисля, че ша са му добре дошли! — обади се Готфрид. — Де да ги имах аз и на мен щяха да ми дойдат таман. Аламинут щях да разпоредя да позлатят обоя и самия мен а остатъка после щях да инвестирам в ечемичен сок и солена херинга. Ама така ша трябва да си кретам без позлата в моето скромно битие. К'во ша правим сега? Да нарамим торбите и да ги носим в почивния дом?

— Не — отвърна Метусалем. — Ще ги оставим тук.

— Да ги оставим тук! Да не сте нещо мръднал? Т'ва един мошеник нивгаж не би сторил, а аз толкоз по-малко!

— И все пак не можем да постъпим другояче. Убедихме се, че кюлчетата са тук. Това е достатъчно. Но не бива да ги мъкнем с нас, тъй като не знаем на какви превратности ще бъдем подхвърлени. Ще ги скрием пак тук и ще уредим нещата така, че обратният ни път да мине оттук. Тогава ще вземем двете торби с нас.

Другите двама трябваше със съжаление да признаят основателността на неговите доводи. Торбата бе положена отново в дупката и покрита с изхвърлената пръст, която утъпкаха здраво с крака, за да нагласят после камъните. Това стана така внимателно, а малкото останала пръст така грижливо отстранена и заличена, че никой друг не би могъл да заподозре наличието на скривалището.

Сега напуснаха постройката, за да заровят отново ножа. Метусалем бе още зает с това, когато непосредствено до тях прозвуча от храсталака един заповеден глас:

— Та кик хиа! (Повалете ги!)

И в същия миг десетина въоръжени мъже се втурнаха към тримата. Въоръжението им не внушаваше голям страх: стари саби,

няколко още по стари кремъклийки и пики; някакъв размахваше боздуган.

Когато прозвуча викът, Метусалем светкавично се бе изправил. Улови спътниците за ръцете и ги повлече няколко крачки назад, за да спечели пространство и дебелото стебло на върбата да се намира между тях и нападателите. Също така бързо измъкна двата си револвера, който пример Готфрид и Рихард последваха мигновено. Китайците се стъписаха и спряха. Дегенфелд викна заплашително към един от тях, който бе взел пушката си за стрелба:

— Махни пушкалото, иначе куршумът ми ще те уличи по-рано, отколкото твоят мен! Какво сме ви сторили, та ни нападате по този начин?

Онзи, към когото бяха отправени думите и който изглежда бе предводителят, очевидно не хранеше голямо доверие в цепеницата си, защото сведе цевта и отговори с мрачна физиономия:

— Вие осквернихте нашия ма-ла-бу! Какво ровите тук?

Значи постройката наистина беше марабу, гробът на някой отличил се със своята благочестивост мохамеданин. Тъй като на китаеца му е труден звукът „р“, говорителят го бе превърнал в полесното „л“, сиреч Ма-ла-бу.

— Хоей-хоей ли сте? — осведоми се студентът.

— Да.

— Тогава нямате причина да се отнасяте враждебно с нас. Ние почитаме вашата вяра и не желаем да я оскърбяваме.

— И все пак разкопавате тази свята земя!

— Не за да я оскверним. Вървахме през гората, търсейки предписани от Йитунг^[9] растения. Ето че тук видяхме да се подава от земята дръжката на този нож. Измъкнахме го, за да го разгледаме, и аз тъкмо се канех да си го сложа пак на мястото му, когато вие се появихте. Кажете сега дали сме извършили някакъв грях!

— Покажи ножа!

Той го получи, огледа го, проучи после и разровеното място и като не откри нищо, каза:

— Това е ча-дзе, който сигурно някой работник е пхнал тук, за да го намери по-късно, когато му потрябва. Според мен вие търсите пао-нган^[10] — нещо, което не би могло да съществува при един беден

ма-ла-бу. Будамините^[11] са глупави хора, които не почитат нашите обичаи и свети места.

— Ние не принадлежим към тях.

— Не? Че какви сте тогава?

— Ние сме Тиен-шу-киао-мин^[12].

— Ако това е вярно, значи ние сме приятели, тъй като и ние, и християните почитаме един истински бог, чийто пророци са били Мохамед и И-сус (Исус). От вашата вяра и по облеклото ви съдя, че идвате от далечна страна. Имате ли всъщност някакви паспорти у себе си?

— Да, имам един голям, специален куан от Величествения владетел.

Колко непредпазливо бе това изявление, Дегенфелд разбра веднага, тъй като китаецът произнесе:

— Значи ти ме измами, понеже такъв куан може да получи само китаец. Аз ще разследвам строго случая, а сега трябва да ме последвате.

— Да, не би като пленници?

— Да. Всяка съпротива само би ви напакостила, погледнете нагоре към моста!

Едва сега тримата спътници забелязаха, че горе е спрял отряд от около петдесет ездачи, които водеха за юздите конете на другите и гледаха в долината, готови за бой. Въпреки това студентът отговори:

— Ние въобще не се страхуваме от вас, тъй като имаме толкова много куршуми в тези малки оръжия, че бихме могли да ви избием. Но понеже ви казахме истината, то няма от какво да се боим. Така че ще дойдем с вас.

— Тогава тръгвайте и да не се опитвате да ни избягате. Няма да ви се удаде.

Той се обърна към моста и даде знак с вдигната ръка, след който конниците се отправиха към къщата. Тримата бяха взети от останалите по средата. Скоро стигнаха височината и получиха възможност да видят между дърветата разположения край пътя хан. Няколко войника стояха отред. Виждайки приближаващите конници, те начаса побързаха да се скрият зад къщата с викове:

— Куай-тзе лай, куай-тзе лай. Зук ч-кию ни-мен! (Куай-тзе идат, куай-тзе идат. Бягайте бързо!)

Останалите изхвърчаха навън и изтичаха с най-голяма бързина зад къщата към конете. В следващия миг ги видяха да бягат в галоп, и то в посоката, от която те, храбрите закрилници, бяха дошли преди туй със своите повереници.

— Ето че наш'те герои си плюха на петите — изказа се Готфрид. — Кой знае дали нявга ще ги видим отново!

— Наистина трудно — съгласи се Дегенфелд. — Цяло щастие, че не откъснаха със себе си нашите коне и товарните животни!

— Времето не позволяваше. Желая им здраве и дълъг живот, а на нас изход от кашата, в която се набъркахме.

По-голямата част от мохамеданските ездаци препуснаха след войниците. Останалите спряха на пътя да изчакат предводителя. Сред тях се намираше възрастния мъж, когото Дегенфелд бе приел под закрила. Разпознавайки последния, той си проби път с коня и каза:

— Тези трима господа пленени ли са? Те са мои доброжелатели, понеже ме избавиха от смъртта.

— Тези ли бяха? — запита предводителят. — Това ще им спаси живота. Сега остава само да проверим дали наистина са християни, което не вярвам, тъй като притежават специален куан от императора.

Търнърстик, минхер и двамата братя бяха излезли от къщата.

— Какво означава това? — викна първият към студента. — Та вие направо имате вид на пленници!

— И е така — отговори споменатият. — Тогава ние ще ви освободим!

— Не. Нещата ще се разрешат по мирен път. Елате само с нас вътре!

Хората вързаха конете пред къщата и се отправиха към стаята, чийто притежател от страх пред „дяволските синове“ не се мяркаше никакъв. Там взетият под закрила от Метусалем човек трябваше да разкаже как е бил нападен от войниците и как са го спасили странниците. Едновременно с това лицето на водача ставаше все по-любезно. Той огледа изпитателно чужденците и попита:

— От коя страна всъщност сте дошли в Средището на земята?

— От страната на Тао-дзе-куе — отговори Дегенфелд.

— Вярно ли? Аз познавам един Тао-дзе-куе, който е много богат и е приятелски разположен към нас. Той често подкрепя нашите, когато биват гонени и се намират в беда и опасност.

— Как се казва този мъж?

— Тук у нас се нарича Ши^[13], но в своята родина — Сай-тай-най.

— Я гледай! Не притежава ли той един Хо-тзинг^[14]?

— О, дори няколко. На него принадлежи и една местност, където от земята блика някаква течност, наричана Ши-йой^[15], и която може да гори в лампи. Познаваш ли го?

— Разбира се. Този мой спътник, който се нарича Лианг-си, служи при него, а този младеж тук е братов син на Сай-тай-най и иска да го посети.

— Това отговоря, понеже аз знам, че той няма син и е писал в своята страна до сина на брат си. Значи вие пътувате за Хо-тзинг-тинг?

— Да.

— При това положение на драго сърце бихме гледали на вас като на приятели, стига само да не беше тоя куан, за който спомена. Императорът на Чин е наш потисник и когото той обича, ние трябва да мразим.

Дегенфелд побърза да изглади допуснатата грешка, като поясни:

— Може би съм се изразил неправилно тъй като не владее напълно тукашния език. Аз исках да кажа не император, а крал. Ето куана.

Вместо императорския паспорт той извади куана на просешкия крал. Мохамеданинът му хвърли един поглед и възкликна смаяно:

— Той-куан! Той е нашият най-добър приятел и закрилник и неговият паспорт се смята от нас за свещен. Но тъй като ти... — той запъна смутен и после продължи, покланяйки се дълбоко: — Тъй като вие притежавате неговия толкова рядък куан, трябва да сте много изтъкнат и височайш повелител и сте му оказал големи услуги. Гледайте на нас като на свои роби и заповядайте какво трябва да сторим за вас. Да ви показваме ли пътя оттук до Хо-тзинг-тинг?

— Благодаря ви много за доброто предложение, но не е необходимо. Лианг-си познава местността.

— Тогава позволете ни да продължим ездата си, чиято цел наистина няма да ми е приятно да кажа.

— Нямам право да ви питам за нея. Вървете в името на Аллах!

— В такъв случай ще потеглим веднага. Аз бях изпратил напред човека, когато спасихте, за да разузнае дали пътят е свободен за нас и

намеренията ни. Същевременно исках да направя едно благоговейно посещение на ма-ла-бу и бях така заслепен, че ви сметнах за неприятели и осквернители на светилището. Нека Ваша ошастливяваща милост ми прости. Войниците, които загрозяваха вашето пътуване, избягаха и няма да се върнат. На тяхно място искам да оставя при вас мъжа, когото защитихте, да ви придружи до крайната цел. Неговото присъствие ще ви бъде по-полезно, в случай че срещнете някои готови за кавга наши другари, отколкото цяла армия малодушни войници.

Дегенфелд естествено прие с благодарност това предложение, след което превърналите се в приятели врагове се отдалечиха с повторни поклони. Сега съдържателят се появи, за да попита покорно за заповедите на „господарите“. За него нямаше много работа, тъй като пътешествениците си носеха всичко необходимо. Помолиха само за гореща вода за чая.

По време на яденето студентът разпита новия придружител за ситуацията около куай-тзе, за неговото собствено положение. Научи, че човекът по-рано е бил последовател на учението на куанг-фу-тзе, а по-късно, разгневен от потисничеството над семейството му, преминал към хоей-хоей. Бил родом от провинция Квай-чоу, после се изтеглил в Ху-нан, но и оттам трябвало да бяга и от няколко месеца се върнал под закрилата на съмишлениците си по вяра и настоящия начин на живот. Живее в едно село между Кун-янг и Куе-тонг.

— Та това е съвсем близо до нашата пътна цел — обади се Лианг-си.

— Действително. Вие трябва да яздите през моето село и после да свърнете надясно в една странична долина на Лай-кианг, където се намират каменовъглените мини и живее Сай-тай-най. Аз бях наскоро при него. Няма ли при него на служба и един Тао-дзе-куе?

— Не. Този, когото имате предвид, произхожда от една страна, наречена Белгия.

Минхер не разбираше китайски, ала думата Белгия схвана веднага. Той незабавно попита за какво става въпрос и узна, че чичо Даниел е повикал от Съединените щати един инженер, роден белгиец, за да му повери техническото ръководство на предприятието. Тогава възкликна:

— Dat is goed! Dat verheugt mij bijzonder! Spreekt hij ook nederladsch? (Това е добре! Това изключително много ме радва! Говори ли той и нидерландски?)

— Да, говорел френски, немски, английски и също нидерландски.

— Heisa, dan moeten wij maken, dat wij er komen en dat ik met hem spreken kan! (Ю-ху, непременно трябва да отидем да говорим с него!)

След храна пушиха още четвърт час, след което от наличните постелки, завивки и донесеното от съдържателя сено бяха приготвени постелите. Погрижиха се за конете, вързаха ги и си легнаха да почиват. Лианг-си предупреди, че тук в планината има дива кучета и конете трябва да бъдат пазени от тях, ала Метусалем го успокои с уверението:

— Не се безпокойте! Чувате ли каква аларма вдига минхер? Сигурно никое диво животно няма да се осмели да приближи на по-малко от хиляди крачки в окръжност.

И беше прав. Дебеланкото вече така хъркаше, та човек би помислил, че чува покрива да се клати. Подхванеше ли добрият човек веднъж нещо да прави, правеше го както трябва. На утрото потеглиха рано-рано, след като съдържателят получи такова богато възнаграждение, че лицето му засия от възторг. Минхер бе отново вързан на Росинант, а хойе-хоей се зае с товарните коне.

Започнаха спускането от другата страна на планината, което беше по-леко от изкачването през последните два дни. Пейзажът бе съвсем същият, но в обратен порядък.

Метусалем се движеше предимно с мохамеданина. При първия удобен случай го попита дали има деца и получи следния отговор:

— Не, понеже не съм си взел жена. При все това имам семейство, защото при мен живее една моя роднина с двете си дъщери, което ме кара да забравям, че съм бездетен. Мъжът на тази жена бил принуден да бяга, тъй като бил обвинен съвсем неоснователно за участие в бунта.

— Такива случаи в Китай изглежда са много често явление.

— Така е за жалост, господарю. Който бъде заварен на улицата при такава ситуация, бива заловен и осъден, без да се разследва истинската вина или невинност. И роднините трябва да изтърпят в същата степен неговото наказание.

— Това е ужасно и несправедливо.

— Да. Човекът определено бил невинен, ала не само той, но и жена му, синовете, дъщерите му били арестувани.

Последната забележка заостри вниманието на Метусалем. Той се осведоми:

— Бил ли екзекутиран някой от тези хора?

— Не. Мъжът имал приятел, някакъв мандарин, който тайно се заел с клетниците. Първо освободил бащата, а по-късно в интервал от няколко дни — другояче не било възможно-и двамата сина. Последните трябвало да чакат на определено място майката и сестрите.

— Събрали ли са се благополучно с тях?

— За съжаление — не. Мандаринът се натъкнал на пречки, а на момчетата било невъзможно да чакат по-дълго. Те тръгнали и изчезнали безследно. Когато майката била освободена по-късно с двете дъщери, пристигнала с голямо закъснение. Синовете били заминали и тя никога повече не чула за тях.

— Какво предприели после?

— Трябвало да напусне естествено провинцията, тъй като там със сигурност щяла да бъде заловена, и се заскитала като несретница по чужди краища от селище на селище. Така дойде с двете момичета и при мен. Попитах я за името и произхода ѝ. Нейното родово и фамилно име съвпадало с това на моето семейство. Продължих да я разпитвам и узнах, че нейният баща и моят са били братовчеди. Нямах нито жена, нито дете и приех трите при себе си. Не след дълго трябвало да напусна Ху-нан и да се изтегля в провинция Ю-нан, откъдето се завърнах съвсем наскоро.

— Трите също се върнаха и живеят при вас?

— Да.

Напрежението на Метусалем нарастваше все повече и повече. Сега бе така сигурен в нещата си, че попита:

— Името на рода ви е Сен-хо?

— Да.

— А фамилното име Панг?

Китаецът го погледна учудено и отвърна:

— Да, господарю. Как стана тъй че вие, чужденецът, знаете тези имена?

— Мисля, че съм слушал за този случай. Мъжът не беше ли търговец на име Йе-кин-ли?

— Така е.

— Съпругата му се казва Хао-кеу, синовете Лианг-си и Йин-тзиан, а дъщерите Меи-пао и Сим-минг?

Лицето на китаеца ставаше все по-удивено.

— Височайши повелителю — каза той, — аз наистина не зная как да си обясня, че вие, чужденецът, знаете толкова точно тези имена!

— По-късно ще ви разкрия. Като разпитвах за тези връзки и имена, преследвах определено намерение, на което сега още няма да давам гласност. Ще ви помоля да не споменавате пред моите спътници нищо от това, за което говорихме.

Явно очаквал някакво обяснение, китаецът не остана удовлетворен, ала не се осмели да продължи разговора. Но каква радост обхвана доблестния Метусалем, при мисълта, че сега най-сетне, и то съвсем неочаквано, ще намери търсените лица! Но още повече предвкушаваше радостта от предстоящата сцена на разпознаването на разделените от толкова дълго близки и той реши да предотврати възможността двамата братя да го научат предварително от мохамеданина.

Малко след обяд достигнаха град Куе-янг, през който преминаха, без да спират. Два часа по-късно пътешествениците стигнаха до река Лай-кианг, чието русло последваха нагоре по течението, за да прекарат после нощта в една разположена край пътя странноприемница. На другата сутрин продължиха да следват същата посока.

Тази река идва от тясна, разпростряла се надълго верига от хълмове, разклоняваща се от планините Нан-линг и стигаща до град Кин-ган. От десния бряг теренът се изкачва като полегата равнина към веригата от хълмове, докато левият е отделен чрез планинска верига от една разположена на изток просторна и плодородна котловина, където европейският специалист непременно би търсил въглища. Котловината е свързана с реката посредством напречни долини, преломяващи споменатата планинска верига. Местожителството на чичо Даниел трябваше да се намира край протичащата през нея рекичка Джанг.

Че в една богата на въглища котловина е бил намерен петрол, е лесно обяснимо. Впрочем мнението, че в Китай този горивен продукт е непознат, е погрешно, защото в един стар географски труд отпреди

векове — все още малко познатият на нашите учени „Шен-зин-кинг“ — едно място гласи:

„В тази провинция е разположен град Йен-ган-фу, а от земята изтича тъмно, лошо миришещо масло, което хората горят в лампи и фенери, тъй като дава по-добра и евтина светлина от лоените свещи и обикновените маслени лампи.“ Малко след пладне на втория ден видяха неголямо селце на брега на реката и хоей-хоей обясни, че тук е настоящото му местожителство и заедно с него са се заселили още неколцина мохамедани.

А че тук ислямът е намерил почва, макар и оскъдна, можеше човек да разбере по стройната дървена куличка, извисяваща се над върховете на градинските дървета. Това беше минарето на ли-пай-се^[16], издигната от последователните на мохамедовото учение.

От вчера заран Метусалем правеше всичко възможно да предотврати един по-дълъг разговор между хоей-хоей и братята. Така че последните си нямаха никакво понятие, че ще намерят тук своята майка и сестрите си.

Вляво от пътя протичаше реката, която се разширяваше тук като езеро. По водата се виждаха лодки с рибари.

Вдясно се точеха край пътя със задните си градини малките къщички. По прозоречните отвори или нямаше нищо, или на мястото на стъклата бе опъната онази здрава, много прозрачна хартия, най-доброто качество от която се доставя от Корея. Въпреки това селото създаваше впечатление за необичайна състоятелност и чистота.

С това никак не се хармонираше ясно доловимата, напомняща терпентин, миризма. Тя се разнасяше от няколко тъмни, омазнени лодки, пристанали до брега и натоварени със също така тъмни варели. Това бяха петролни варели, които се отправяха оттук с малки лодки към Кин-ган или Чанг-ша, за да бъдат превозени оттам с по-големи речни джонки надолу до Янг-тзе-кианг. Тази петролна миризма бе първият признак, че са наближили целта на пътуването — поселището на чичо Даниел.

Хоей-хоей се извини, че не може да покани господата да пренощуват при него. Къщичката му била твърде малка за толкова много гости. Но ги увери, че биха могли много добре да се установят в местната страноприемница, тъй като в нея имало достатъчно място, а семейството на съдържателя било внимателно и чисто. В замяна на

това настоятелно ги помоли да се нахранят при него, само нека му отпуснели малко време да пригответи необходимото. Той заведе пътниците до сийе-ка и се отправи към жилището си.

От само себе си се разбира, че жителите се бяха стекли да зяпат чужденците. Рибарите също гребяха към брега, за да се курдисат пред дома за отмора.

Последният наистина беше далеч по-чисто поддържан от онези, в които бяха отсядали досега. Съдържателят излезе от вратата и посред продължителни дълбоки поклони приветства гостите с добре дошли. После повика няколко ши-тзе^[17] да се погрижат за конете и се отдалечи бързешком да пригответи своевременно Ча^[18] на посрещането.

Въпреки напрегнатата езда минхер зашари доволен и в добро настроение из стаята, протегна се, опъна се и попита:

— Hoe is hot, Mijnheer Methusalem? Kan ik met goet rijden? (Как е, минхер Метусалем? Не мога ли добре да яздя?)

— Действително — кимна запитаният. — Вие се приспособихте по-бързо, отколкото си мислех.

— Ja, het rijden is zeer goed voor het lichaam. Ben ik niet dik geworden? (Да, язденето е много добро за тялото. Не станах ли по-дебел?)

— Направо изглежда, като че върху коня обиколката ви се е увеличила.

— Zeer? (Много?)

— Даже значително!

Лицето на дебелия просия от радост и той отбеляза:

— Ben ik ook niet gegroeid? (А не съм ли и пораснал?)

— Около няколко сантиметра, види се. Тукашният въздух явно ви понася добре.

— Ja, de lucht is goed, is zeer weldadig. Ik ben oneindig gezond; ik zou gaare hier blijven. (Да, въздухът е добър, много благотворен. Аз съм неимоверно здрав; с удоволствие бих останал тук.)

— Можете да го сторите. Та нали искахте да се установите в Китай, като закупите имот.

— Ja, maar wat en waar? (Да, ама какъв и къде?)

— Купете предприятието на чичо Даниел! Можете да реализирате печалби в Китай и да станете милионер, крал на петрола.

Дебелият спря, зяпна уста от удивление и едва след време отговори:

— Een olievorst, een olieprins! Seldrement! Mijnheer van Aaredappelenbosch een olieprins! Dat is goed; dat is zeker goed! (Петролен княз, петролен принц! По дяволите! Минхер ван Ардапеленбош крал на петрола! Това е добре; това положително е добре!)

Той продължи устремно разходката си, като от време на време си промърморваше някоя дума като „olieprins“ или „zeer goed“. Идеята на Метусалем изглежда намери много благодатна почва при него, макар онзи да я бе изказал само на шега.

Съдържателят донесе ухаещия ча в малки, изискани чаши, от които всеки можеше да изпие само една, тъй като това бе питие за добре дошли. А скоро след това се появи и хоей-хоей, за да отведе гостите си на обяд. Готфрид побърза да запали наргилето и малкото шествие потегли от къщата по вече толкова често споменавания начин и порядък, което накара домакина да се почувства неизразимо горд и направи на насъбралите се отвън изключително голямо впечатление. Те отвориха широко уста и малките си цепнати очички, но не посмяха да изрекат гласно нито дума. Мълчаливи и изпълнени с благоговение, последваха гостите, докато тези влязоха в къщичката на мохамеданина, и се наредиха пред нея.

Малката постройка съдържаше една колкото скромна, толкова и чисто подредена предна стая и едно по-малко заедно помещение, което изглежда бе и женска стая, и кухня. От женските обитатели никой не се показва. Това поначало си е китайски обичай, на който тук толкова повече се държи, ако стопанинът на къщата е влязъл в редовете на исляма. В останалото обаче хоей-хоей не прояви ни най-малка следа от предписаните за мохамеданите адети при хранене. Всичко се извърши по китайски маниер. Той не седна край масата, а остана прав, за да обслужва гостите.

Когато беден човек гощава някой път у дома си богат, трябва да се бръкне по-дълбоко в кесията. А малкото селце бездруго не можеше да предложи голям избор.

Един оживен разговор подправи скромния обяд. Домакинът видя, че гостите са доволни от него, и остана във възторг. Тогава Метусалем се обърна внезапно към него:

— Виждаме, че сме наистина добре дошли при вас и ви изказваме сърдечна благодарност. При такива случаи обичаят на нашата страна предписва една вежливост, която ние и тук бихме желали да проявим, ало ни позволите.

— Да позволя? О, господарю, само заповядайте и аз ще се подчиня.

— Наистина ли? Това много ни радва. В нашата страна е предписано след храна лично да се благодари на стопанката и дъщерите на къщата. Ето защо помолете трите цветя на вашето семейство да се появят, за да можем да им изкажем своята благодарност и почителност!

Ужас пробяга по лицето на домакина.

— Господарю, само това не, само това не! — помоли.

— Защо?

— Защото е в разрез с тукашните порядки.

— О, не, понеже могъщият Тонг-чи от Куанг-чеу-фу също доведе при нас своята съпруга.

— Това е против правилника на моята вяра.

— Вашите дами също ли са преминали към исляма?

— Не.

— Е, тогава и тази причина не е състоятелна. Досега вие наистина се показяхте като гостоприемен. Да не би да искате да помрачите тази слава и да ни оскърбите, отхвърляйки молбата ни?

— Не, повелителю, аз не желая да ви оскърбявам. По-добре да престъпя предписанията на нашата страна. Ще доведе следователно жените.

Той се отдалечи в задното помещение.

— Не биваше да изисквате това от него — укори го меко Лианг-си. — Та то е изцяло в противоречие с местните разбирания.

— Зная много добре — усмихна се Метусалем. — Въпреки всичко си имам основателни причини и по-късно вие със сигурност ще дадете одобрението си.

Тази къса размяна на реплики бе преведена на немски и следователно разбрана от другите.

— Но какво се е случило? — поиска да знае Търнърстик.

— Какво не е бивало да правите?

— Поисках да видя женските обитатели на къщата, за да можем да им благодарим.

— И това тук е грях? Той ще ги доведе ли?

— Да.

— Много мило — обади се Готфрид. — Ний естествено ша са държим кат' обиграни светски люде. Нали тъй, минхер?

— Ja. Ook ik zai haar mijn complimenten maken. Ik kan dat zeer fraai en uitstekend maken. (Да. Аз също ще отправя комплименти. Мога да го правя много красиво и изискано.)

Мина доста време, преди китаецът да се върне. Та нали дамите трябваше да облекат най-хубавите си премени. Най-сетне той влезе с тях и застана отстриани на вратата, за да им направи път.

Лицата им имаха типично китайски черти и бяха гримирани според обичая на по-заможните съсловия в бяло и червено. Веждите бяха толкова удължени с помощна на четчица и черна боя, че се събираха при основата на носа. Косата беше повдигната с гребени и многобройни игли кажи-речи до формата на пеперуда. Горната дреха прилепваше плътно около врата и се спускаше до земята на широки дипли. Ръцете бяха скрити дълбоко в ръкавите. Стъпалата не се виждаха, но не бяха изкълчени, както можа да се разбере от вървежа и стойката на дамите, макар да бяха направили само няколко крачки.

Те се поклониха пред гостите, без да продумат. Въпреки грима младежките черти на дъщерите си личаха. Лицето на майката показваше ясни следи от дълбока печал и грижи.

Всички присъстващи се бяха изправили. Още преди Дегенфелд да вземе думата, Търнърстик пристъпи напред, поклони се с достойнство и поде:

— Май лейдис и медмоазел, ние се чувстваменг извънреднонг щастливи от вашата появанг. Ние ядохменг й пих-менг и с настоящето казваменг...

— Ik ook, ik ook (аз също, аз също) — прекъсна го припряно минхер, като се поклони на свой ред, доколкото позволяваше телесната му форма. — Ook ik heb gegeten en gedronken. (Аз също ядох и пих.)

— Замълчете и не ме смущавайте в моя превъзходен китайски! — сопна му се с досада капитанът.

Той поиска да продължи, ала Метусалем този път бе по-бърз от него, взимайки мигновено думата, разбира се, на китайски:

— Зная, че наруших много обичайте на вашата родина, като пожелах да ви видя, но исках да ви поднеса нашата благодарност и извиненията ни за грижите, които ви създадохме. Освен това има и втора причина, която ме заставя да говоря с вас лично. По-точно казано, трябва да ви предам едно писмо.

Последните думи той отправи директно към майката, която го изгледа учудено.

— Писмо? От кого? — попита почти нечуто.

— От онзи, когото навярно от дълго време смятате за безследно изчезнал.

Известно време очите ѝ бяха приковани втренчено към него, след което се опря с две ръце на дъщерите си и пошушна, предугаждайки истината:

— От моя... моя съпруг и господар!

— Да — отвърна Метусалем. — Достатъчно силна ли сте да чуете съдържанието на това писмо? Седнете, моля!

Поднесе ѝ стол и тя се настани. Тази вежливост тутакси намери двама подражатели, които искаха да покажат, че също са учили как да се държат пред дами. Търнърстик пробута своя стол към едната дъщеря и каза:

— Моля, фройлайнинг, седнетенг и вие! Пожелавамонг ви приятна почивканг!

Минхер също занесе своя на другата дъщеря и помоли с най-захаросаната си усмивка:

— Meijuffrouw, ik verzoek, dat ook gij op een stoel gaat zitten, op mijn stoel. Ik geef u deze stoel zeer gaarne. (Госпожице, седнете, моля, и вие на стол, на моя стол. Отстъпвам ви, го с удоволствие.)

Двете момичета не разбраха нито дума от казаното, но им стана ясно какво се има предвид. Те седнаха от двете страни на майката, а двамата галантни кавалери отстъпиха извънредно доволни, при което Търнърстик нашепна на дебелия:

— Великолепни момичета, наистина! Разбраха ме дума по дума. Изглежда в къщата се говори отличен китайски.

Дегенфелд беше извадил от портфейла си един плик, съдържащ споменатото писмо на Ие-кин-ли. Тъй като в Китай жените дори от високите съсловия не умеят да пишат и четат, понеже не получават уроци, той подаде писмото на стопанина и каза:

— Моля, прочетете го на глас!

Човекът взе листа и едва хвърлил поглед върху първите редове, възкликна високо:

— О, Всемогъщество на Провидението! О, Доброта на Небето! Наистина е така; този Височайш господин каза истината. Да чета ли?

Той отправи въпроса към жената, намираща се в състояние на дълбоко вълнение. Трепереше с цялото си тяло и не можеше да произнесе едно гласно „Да“. Ето защо само с кимване на глава му даде да разбере съгласието ѝ. Онзи прочете:

„До Хоа-кеу от фамилията Панг, род Сен-хо, изгубената съпруга на моята душа и майка на моите изчезнали синове и дъщери. От Йе-кин-ли, избягалият от Чин.“ Това бе адресът на писмото. Четецът не продължи нататък. Екнаха четири вика — от двамата сина и двете дъщери. А майката бе изпаднала в несвяст от радост.

Почтеният Метусалем не бе помислил, че човек не бива да поднася такива новини на нежните жени без необходимата подготовка. Двете дъщери обвиха ръце около майката и заридяха.

— Дойде ѝ твърде много, твърде изненадващо. Да отидем във вашите покои — каза хоей-хоей.

Вдигна на ръце изпадналата в безсъзнание жена и я изнесе. Девойките го последваха, а двамата синове се втурнаха към Метусалем и Йин-тзиан го попита устремно:

— Господине, писмото от нашия баща ли е?

— Да — отвърна запитаният.

— И тази жена е нашата майка?

— Тя е. А нейните дъщери са Меи-пао и Сам-минг, вашите сестри.

— О, небеса, о, чудо! Нашата майка и сестрите ни! Ела, братко, да вървим при тях!

Те побързаха след близките си. Останалите не знаеха какво се бе случило. Дегенфелд им обясни накратко. Съобщението му ги изпълни с голяма радост и дълбоко вълнение, на които дадоха израз с отрадни слова. Търнърстик сне пенснето и потривайки очи, рече:

— Каква среща! Каква сцена! Но от ваша страна, Метусалем, беше много несправедливо да знаете, а да мълчите и хитрувате зад гърба ни. Ние също бяхме съвсем неподготвени и колко лесно бихме могли и ние да изпаднем в несвяст!

— Ако и не чак т'ва — обади се Готфрид, — защото аз не съм приятел на безсъзнанието, но 'се пак аз тоже съм недоволен от вас, старий Метусалем. След кат' ма направихте довереник на златната афера, то можехте и при таз по-нататъшна работа да ми дадете някой потаен, многоречив знак. Съвсем безотговорно е един възрастен мъж да те катурва току-тъй от едно усещане в друго! Колко лесно може да напакости т'ва на една мека душа. Пък човек има и сърце! Така ли, минхер?

— Ја (да) — отговори дебеланкото, който държеше в ръка шотландската си барета и бършеше с нея сълзите на умиление, бликнали от малките очички. — Ik heb ook een hart, en mijn hart is good, zeer good. Ik moot snuiven en snuiten, dat deze mensen elkaar gekregen hebben. Ik ben daardoor zo zwak geworden, dat ik zitten moet. (Аз също имам сърце, а моето сърце е добро, много добро. Трябва да се издухам и изсекна, защото на тези хора бе дадено да се съберат. Така ми прималя от това, че се налага да седна.)

Той поиска да се отпусне на стола, ала Метусалем го спря:

— Не сядайте пак, минхер! Нашето присъствие тук само би попречило. По-добре да оставим тези добри хора сами, като безшумно се отдалечим.

Напуснаха тихо стаята. Навън се бяха събрали още повече хора, които им сториха почтително път и ги придружиха, докато стигнаха страноприемницата.

---

[1] Гинг-ко — *Salisburya andiantifolia* (Б.а.) ↑

[2] Тиму — желязно дърво (Б.а.) ↑

[3] Ло — бръшлян (Б.а.) ↑

[4] Занг — черница (Б.а.) ↑

[5] Хоей-хоей-кой — Мохамеданската теснина (Б.а.) ↑

[6] Ку-тзианг — останки от каменен зид (Б.а.) ↑

[7] Лао-хоей-хоей-миао — Мохамедански храм (Б.а.) ↑

[8] Лиой — китайска върба (Б.а.) ↑

[9] Йитунг — медицината (Б.а.) ↑

[10] Пао-иган — скрито съкровище (Б.а.) ↑

[11] Будамини — будисти (Б.а.) ↑

[12] Тиен-шу-киао-мин — привърженици на религията на Небесния господар, християни (Б.а.) ↑

[13] Ши — камък (Б.а.) ↑

[14] Хо-тзинг — огнен кладенец (квалифицира въглищните мини, но също и петролни извори и други подобни) (Б.а.) ↑

[15] Ши-йой — буквално „каменно масло“ (Б.а.) ↑

[16] Ли-пай-се — джамия (Б.а.) ↑

[17] Ши-тзе — момчета-прислужници (Б.а.) ↑

[18] Ча. — чай (Б.нем.изд.) ↑

ГЛАВА 16

ПОД ЗАКРИЛАТА НА ПРОСЕШКИЯ КРАЛ

Минхер бе така покъртен от умиление, че помоли Метусалем хем да вземе да се погрижи за една добра, обилна вечеря. Синьочервеният направи знак на съдържателя да приближи, за да му даде необходимите указания. Тъкмо се бяха събрали и обсъждаха нещата, отвън прозвучаха високи възгласи и стоящите пред къщата хора се втурнаха по улицата.

— Каква е тая работа? Какво викат там? — попита Дегенфелд гостилничаря.

— Не можах да разбера добре думите. Ще надникна да видя какво се е случило — гласеше отговорът.

Той излезе пред вратата, ала веднага се върна и се провикна радостно:

— Знаете ли, височайши господарю, кой е дошъл?

— Разбира се, че не. Кой?

— Той, Той, никой друг, а самият Той!

— Я гледай! Кралят на просяците?

— Да, кралят на просяците. Тъй като е вече късен ден, той няма да продължи, а ще иска да остане при мен. Трябва да го поздравя с „добре дошъл“!

Той се отдалечи бързешком.

Метусалем обясни на спътниците си кого очакват хората вън и те приближиха с него до отворения прозорец, за да видят този толкова прочут и влиятелен мъж.

Гласовете на приближаващите ставаха по-високи и по-високи. Чу се конски тропот, а след това се появиха, обкръжени от народа, десетина много добре въоръжени конници, които най-малко от всичко правеха впечатление на просяци. Конете им бяха от благородна кръв, а облеклото навяваше мисълта, че са много състоятелни хора.

Дрехите на най-знатния сред тях бяха съшити изключително от коприна. Носеше драгоценна шпага, а сбруята на коня му бе обкована с

масивно сребро. Наброяваше може би шейсет години и имаше много достолепен вид, за което немалко допринасяха дългите сплотени мустаци, достигащи до гърдите. На шапчицата си нямаше топче — сигурен знак, че не е мандарин, но въпреки това неговата поява навярно предизвикваше същото страхопочитание, както тази на някой висш имперски чиновник.

Той скочи от седлото с младежка пъргавина и се упъти към вратата на странноприемницата, където бе посрещнат от съдържателя с дълбоки поклони. Той не се отнесе с него като към нискостоящ, а по много дружелюбен начин — както това би станало между равноправни: склочи ръце и като се поклони, ги положи на раменете на стопанина.

Студентът се отдръпна от прозореца и зае със спътниците си една от определените за посетители пейки. Малко след това кралят на просяците влезе със своите придружители. Той изглежда остана изненадан да заvari тук такива знатни чуждестранни гости и поздрави присъстващите с дълбок поклон. Те се изправиха и също се поклониха.

— Идвам, за да остана тази нощ при вас — каза Той на съдържателя. — Имате ли свободни стаи за спане?

— За съжаление, не — отвърна смутено запитаният. — Дадох ги на тези милостиви господа. Височайши закрилнико.

— В такъв случай ще спим тук, в общото помещение.

Тогава Метусалем забеляза вежливо:

— Могъщият крал на бедните и нуждаещите се не бива да се лишава от удобства заради нас. Ние с удоволствие ще му отстъпим една стая.

— Нима знаете кой съм? — попита кралят.

— Току-що разбрах, но и отдавна вече зная каква почит трябва да ви отдава човек.

— Е, тогава навярно сте чул и че Той никога не престъпва законите на вежливостта. Би било нарушение на добрите нрави, ако злоупотребя с вашето великодушно предложение.

— Но не повеляват ли тъкмо тези добри нрави всеки по-млад да отстъпва пред по-стария?

— Да, но и нискостоящият пред високопоставения. А познатният от нас двамата сте вие.

— О, не, вие сте крал.

— Само един крал на бедните и злочестите! Мога ли да узная вашите сияйни имане?

— Иманета ни са вписани в този куан на императора.

Подаде му паспорта, получен от Тонг-чи. Той го разгъна и като видя печата и подписа, се поклони три пъти почти до земята. Когато стигна до края, поклони се още веднъж, сдипли паспорта и му го върна с думите:

— Това е най-високата препоръка, която човек може да получи при нас. При все това се осмелявам да ви предложа и моите скромни услуги.

— Вашето благоволение е сърдечно добре дошло при мен, понеже зная, че приятелството на могъщият Той често постига повече от един такъв куан.

— Това е вярно. От време на време ми се отдава възможност да бъда полезен на някого. Вашите блестящи имена имат чуждо значение, но едно от тях ми е познато. Кой от вас е господин Сай-тай-най?

— Този млад мъж тук, наричан от нас Рихард, което в Китай би се изговаряло като Ли-ха-ле-де. Той е племенник на господин Сай-тай-най от Хо-тзинг-тинг, когото може би познавате.

— Познавам го и го уважавам. Вие вероятно възнамерявате да го посетите?

— Да, утре сутринта ще продължим пътуването си, за да му заведем братовия син, когото е поканил.

Той кимна приятелски на гимназиста и още веднъж увери пътешествениците в своята закрила, която може би щяла да им бъде от полза.

— Че тази закрила е много силна, вече го узнахме — отбеляза Дегенфелд. — Ние се намирахме в голяма опасност, но веднага щом удостоверихме, че вашата могъща десница се простира над нас, неприятелите се превърнаха в приятели.

Той направи учудено движение и попита:

— Кой бяха тези хора?

— Куай-тзе. Срецнаха ни по път.

— Куай-тзе действително са приятелски настроени към мен и привържениците ми. Но как успяхте да се позовете на мен? Как им доказахте, че съм ваш закрилник? Та това и на мен самият е неизвестно.

— Показах им втория куан, който притежавам.

Даде му в ръката документа за закрила и свободен пропуск и бе удоволствие да се наблюдава лицето на Той.

— Как? Моят собствен куан! — възкликна. — И то куан първи клас, от който съм издал твърде малко! От един определен знак разбирам, че това е куанът на моя зет от Куанг-чеу-фу!

— Имате предвид Ху-тсин, бижутера. Удаде ни се да му окажем една малко услуга и когато той чу, че възнамеряваме да се отправим към вътрешността на страната, където могат да ни очакват трудности или дори опасности, ни снабди с този куан.

— Оказали сте услуга на моя Ху-тсин? Тя не може да е била обикновена, тъй като заради някоя делнична услуга той не би се разделил с паспорта. Мога ли да науча какво се е случило и как сте се запознали с него? Тъкмо носят чая. Каня ви най-покорно да го изпие с нас. Същевременно ще можем да разговаряме за моя зет.

— С удоволствие бих ви разказал, но се касае за събитие, за което може да се говори само доверително.

— Тези мъже са мои офицери, мои приятели, от които нямам тайни. Те могат да чуят всичко, което имате да кажете.

Съдържателят беше донесъл набързо приготвения чай. Имаше чаша и за всеки от чуждоземните гости, това съответстваше на китайските обичаи. Бяха му поръчани и лули; тютюн придружителите на Той имаха в себе си, когато малките чашки бяха изпразнени, а лулите запалени, Метусалем подхвана разказа си.

Започна с мисията, с която го бе натоварил Йе-кин-ли, и направи къс оглед на всичко, което бяха преживели до този момент. Китайците се проявиха като много внимателни слушатели. Когато приключи, Той се надигна, направи пред пътешествениците дълбок, почтителен поклон, чийто пример неговите „офицери“ последваха незабавно, и заговори с тон на безкрайно уважение:

— Това, което сега чухме, е сигурно свидетелство, че в отечеството на достойните за възхищение господа живеят хора, които са изключително начетени, неустрашими и разсъдливи. Съобразителността и смелостта, с които сте спасили моя зет, ни задължават към най-голяма благодарност. Ние ще сторим всичко възможно да докажем нашата признателност и молим за благосклонното ви разрешение да яздим утре към Хо-тзинг-тинг във

вашето светлейшо общество. И умолявам по-нататък всички вас да бъдете мои гости на днешната вечеря. Аз ще разпоредя веднага за необходимите приготовления.

Метусалем повдигна възражение, ала напразно. Просешкият крал се отправи към кухнята, за да даде заповедите си лично.

По време на тази пауза Дегенфелд сподели със спътниците си съдържанието на разговора. Те естествено се зарадваха, че са спечелили приятелството на този мъж, а дебелият зададе един съвсем неочакван въпрос:

— Mijnheer Methusalem, zai deze gpede koning ook mij in zijn armen nemen? (Минхер Метусалем, този добър крал ще вземе ли и мен под крилото си?)

— Имате предвид дали ще ви закриля? Разбира се!

— Dat is zeer goed, want hij zai mij helpen ingeval ik de steenoil коор. (Това е много добре, защото той ще ми помага, в случай че купя нефта.)

— Ама вие наистина ли имате такова намерение?

— Ik zai heel Ho-tsing-ting kopen. De lucht is hier onvergelijkelijk goed. De lucht maakt mij dik. (Аз ще купя целия Хо-тзинг-тинг. Въздухът тук е несравнимо добър. Въздухът ме прави дебел.)

— Но цената, ако чичо Даниел изобщо се съгласи да продава, ще бъде много висока.

— Dat denk ik ook, maar ik heb geld! (И аз така си казвам, но аз имам пари!) — и смигна съучастнически.

Той отново влезе и Метусалем изпрати човек да покани на вечеря от името на просешкия крал двамата братя и хоей-хоей. След известно време те дойдоха — все още в плен на преживяното — и запреливаха в благодарности към Метусалем. Вечерта още не беше настъпила, а съдържателят се нуждаеше от един по-дълъг срок за приготвяне на яденето. Това време навярно би могло много добре да се запълни с разговор. Та нали имаше толкова много за питане, разказване и обясняване. Но той щеше да е скучен за онези, които не разбираха китайски. Ето защо опитаха да се занимават по друг начин.

Дебелият беше пристъпил към прозореца, от който имаше изглед към наподобяващото езеро разширение на реката. Той наблюдаваше движението по водата. Своеобразният начин на риболов особено привличаше вниманието му. С други думи рибарите не си служеха

нито с въдици, нито с мрежи, а със специално приучени птици, които ловко улавяха за тях рибите и им ги носеха. Тъкмо един от тези така наречени водни гарвани се бе потопил отново и се появи с плячка в клюна, той плесна тлъстите си ръце и възкликна:

— Heisa! Daar heeft weer zo'n gans een baring gevangen! (Ю-ху! Там една от онези гъски отново уловки херинга!)

— Херинга? — изхихика Готфрид. — И откъде пък видяхте, че е херинга?

— De haring is toch een vis! (Херингата нали е риба!)

— Да, риба е в действителност, ама не 'сички риби са и херинги. Досегаж 'се съм мислил, че херингите ги ловят само в морето. Тук има други риби — шарани и пъстърви.

— Wat? Karpers en forellen? (Какво-о? Шарани и пъстърви?) — провикна се дебелият. — Daavan moot moot is eten! Ik ga buiten aan het water en koop vissen. (Трябва да ям от тях. Отивам вън при водата и ще си купя риба.)

— При т'ва положение бих предпочел 'се пак сам да си ги хвана!

— Vangen? Ikzelf? Kan ik dat? (Да хвана? Аз самият? Мога ли?)

— Защо не? Та нивгаж ли не сте ловил риба?

— Neen. (Не.)

— Е, тръгвайте тогаз с мен! Ша идем вън и ша наемем една лодка с принадлежащата към ней птица за един час.

— Ja, wij zullen gaan. (Да, да вървим.)

Той грабна чадъра си, пушките и дори раницата. Готфрид му направи забележка, че тези неща не са необходими, а, напротив, само ще пречат, но думите му не бяха взети под внимание. Дебелият не можеше да се раздели лесно с вещите си.

Търнърстик и Рихард също се присъединиха към тях. Тълпата значително се бе разредила, така че стигнаха необезпокоявано до брега. Там направиха знак на една лодка да приближи. Призовавайки всичките си познания по китайски, Готфрид съумя да бъде разбран, а като тикна в ръката на човека толкова пари, колкото сметна че са необходими, оня се ухили с цялото си лице и покани „господарите“ с дълбоки поклони да се качат на превозното му средство.

В лодката имаше място най-малко за осем човека. Над бордовете й бяха поставени пръти за водните гарвани, които въобще не се уплашиха от чужденците. Китаецът откара клиентите си доста навътре

и спря, за да започне риболова. На дъното на лодката имаше няколко съда, съдържащи уловената риба. Един празен бе напълнен с вода, за да поеме сегашния улов, който щеше да принадлежи на чужденците. По един повик на господаря гарваните се издигнаха във въздуха и се стрелнаха във водата.

Думата „гарван“ всъщност е погрешен израз за тези дресирани още от яйце чу-че. Правилното име е „корморан“ или „шарбе“ (*Phalacrocorax sinensis*). Те са отлични гмурци и дори изминават значителни разстояния под водата, докато уловят плячката си.

Биват обучавани не само за индивидуален, но и за задружен риболов. При последния се разхвърчават във въздуха и образуват кръг, след което всяка птица се спуска отвесно във водата и подгонва рибата в средата на кръга, където я улавят с клюна и отнасят в лодката.

Такъв един чу-че може да улови доста голяма риба. Ако все пак му е много тежка, надава къс грак, при който му долита на помощ втора, че и трета птица.

За да не изядат сами плячката, на гърлото им бива поставян железен пръстен или кожена каишка. Когато ловът приключи, рибарят сменя пръстените, давайки им по този начин позволение да се погрижат сега и за себе си.

Само след четвърт час съдът бе толкова пълен, че не можеше да побере нито риба повече. Имаше и няколко змиорки; останалите бяха от вида на шараните, и то със значителна големина.

— Получи са хубав улов — рече Готфрид. — Ша го занесем на съдържателя да го вмъкне във вемерята.

— Ja, deze visvangst is zeer goed (Да, риболовът бе много добър) — изрази съгласие минхер. — Laten we aan land gaan. Ik zeif zai deze vis braden. De vissen moeten in boter en uien gebraden worden. Ikzelf moet doen. (Да тръгваме към сушата. Аз самият ще приготвя рибите. Те трябва да се подлучат и изпържат в масло. Аз лично ще го сторя.)

Готфрид даде знак на рибаря да гребе към брега. Още не бяха го достигнали и капитанът стана от мястото си. За него, като моряк, това не бе нещо необикновено, а по-скоро саморазбираемо. Минхер безгрижно последва примера му. С очи отправени копнееща към съда, съдържащ рибата, той не взе под внимание, че в следващия миг лодката ще се удари в сушата. Беше застанал на носа, където превозното средство бе най-тясно. Удар, тласък... дебелият изгуби

равновесие. Надавайки крясък, той полетя с широко разперени ръце през борда към водата, която тук не бе по-дълбока от човешки бой.

Лодкарят веднага хвърли въжето на Готфрид да върже лодката и скочи след минхер. Последният беше изчезнал за няколко мига, но след малко китаецът изплува с него и загреба към сушата, където го положи на тревата. Докато Готфрид връзваше лодката, Търнърстик улови плаващата във водата шотландска барета.

Дебелият не беше изгубил нито чадъра, нито пушките с висящата на тях войнишка раница. Сега той лежеше, изпънат в цял ръст, със затворени очи и прогизнал до кости. В никой случай не бе изгубил съзнание, тъй като кашляше и плюеше.

Намиращите се наблизко жители на селото притичаха и всички протегнаха ръце да отнесат пострадалия в странноприемницата. Когато го внесоха в стаята, Метусалем и останалите немалко се уплашиха. Минхер бе сложен на една пейка, а Търнърстик разказа какво се бе случило.

Нестихващите силни кихавици на пострадалия не оставяха никакво съмнение, че цялото нещастие се състои само в една студена баня. Това успокои Метусалем и той помоли минхер да стане от пейката.

— Ik kaan niet; ik ben verdronken! (Не мога. Аз съм удавен.) — каза онзи и остана да лежи.

В това време влезе притежателят на лодката, носейки рибата. Неговото облекло не бе пострадало от водата, тъй като се състоеше само от една изплетена от трева набедрена престилка.

— Ето че и рибата пристигна! — обяви Готфрид. — Ама пък не е възможно да отпразнуваме смъртта на нашия добър приятел с тържествен пир. Значи не са нуждаем от шараните и змиорките. Нека човекът ги хвърли отново в реката и им дари свободата!

В миг дебелият скочи и изкряска:

— De vissen weer in het werpen? Deze vissen moeten in den keuken en in de braadpan, gij ongelukkig nijipaard! (Да хвърли рибите отново във водата? Тези риби трябва да се занесат в кухнята и да се сложат в тигана, нещастен речен кон такъв!)

— Мислех, че сте мъртъв! — изхили се наруганият.

— Dood? Ik ben niet dood. Ik moet mijn vissen braden, in boter en in uien! (Мъртъв? Не съм мъртъв. Аз трябва да изпържа моите риби в

масло и лук!)

— Използвайте тогаз възможността да прострете и себе си над огъня, та да изсъхнете! Та вий сте са превърнал на истински капчук! — посъветва ваксаджията.

Едва сега дебелият плъзна поглед по себе си и към локвата, образувала се под краката му.

— Rechtvaardige hemel, wat is dat! (Праведни небеса, какво е това!) — възкликна. — Ik ben een ongelukkig nijipaard. Oh, mijn kleren en mijn linnengoed! Mijn jas en mijn broek, mijn vest en mijn fraaie das! (Аз съм един нещастен речен кон. Ох, дрехите, бельото ми! Сакото и панталонът ми, жилетката ми и красивата кърпа на врата!)

— Да, вий изглеждате много добре! Самата смърт не може да е така изпосталяла!

— Zo dun en den ik? (Толкова ли съм слаб и мършав?) — изкряска уплашено онзи. — Oh, mijn ledematen, mijn mggegraat en mijn ribben! Mijnheer Methusalem, wat zegt het woordenboek van het verdrinken en verzuipen? (О, мои крайници, гръбнак и ребра! Минхер Метусалем, какво казва речникът за удавените и потъналите?)

— Че човек веднага трябва да си смени дрехите и изпие няколко чаши горещ чай, ако не иска да отнесе някое възпаление на вътрешностите, та даже да умре — отвърна усмихнато запитаният.

— Ik wil met sterven, en ik wil ook geen ontsteking van mijn ingewanden. Geeft mij thee en kleren! Ik hoop, dat ik niet sterven zai, omdat de lucht hier so goen en gezond is! (Аз не искам да умирам и не искам също възпаление на вътрешностите. Дайте ми чай и дрехи! Надявам се, че няма да почина, защото въздухът тук е толкова добър и оздравителен!)

На това изпълнено със страх и настоятелност желание бе веднага откликнато. Дегенфелд отведе нещастника при съдържателя, който незабавно се зае с него. После рибарят получи бакшиш за спасителната операция. Превърнат в немски пари той бе почти нищо и все пак човекът никога не бе имал подобна сума в ръката си. Благодарността му не знаеше граници.

Когато минхер се появи отново в общия салон, видът му бе извънредно забавен. Да се намерят панталони за него беше нещо невъзможно. В Китай пълнотата действително се смята за красота, но за съжаление в цялото село и околностите му нямаше човек, който би

могъл да се мери с минхер по отношение тази красота. По тази причина нито една от доставените дрехи не му се бе оказала по мярка. Но така или иначе тоалет трябвало да бъде набавен, и то такъв, че да е съизмерим с достойнството на „Чуждоземния праотец“. Ето защо съдържателят изпратил човек при бонза, който разполагал с единствения тук достоен за внимание изтъкнат предмет, а именно завесата от божия храм на селото. За щастие тези селски пастири на душите обикновено не са прекалено строги и ето как човекът проявил готовност да предостави на разположение святото перде за споменатата несвята цел, но наистина само защото чужденецът бил приятел на просешкия крал.

Завесата имаше мръсна на цвят лакова основа, на чийто фон бяха изписани какви ли не фантастични твари, но така дебело, че коравата кажи-речи като дъска картина едвам се диплеше. По-скоро изглеждаше, като че дебелият се бе обградил с някаква извънредно неправилно фугирана китайска стена, от която само ръцете и главата горе дръзваха да се покажат на дневна светлина.

На тази глава се мъдреше високо, остро, подобно на захарница, войнишко кепе, на чиято предна част бе прикрепена окарикатурената фигура на дракон. От двете страни висяха наушници, които минхер акуратно бе вързал под брадичката си.

За да не се разкъса коравият стенопис, той влезе полека и предпазливо приближи. Приятелите му трябваше да положат неимоверни усилия да не се изсмеят с глас, защото тази страховита обвивка правеше почти двойна и бездруго забележителната фигура на дебелия.

— Hier ben ik weer, mijne heren (Ето ме отново, драги господа) — каза той, изпълнен с достойнство. — Mij gezondheid aan de voeten reikt. Wanneer eten wij? (Моето здраве пак е много добро и аз така огладнях, че стомахът ми се смъкна до стъпалата. Кога ще ядем?)

— Скоро, достопочтений ми — обади се Готфрид. — Ама да не са каните да седнете?

— Neen, dat ik kan niet. (Не, няма как.)

— Защо?

— Omdat mijn keizermantel breekt. (Защото кралската ми мантия ще се разкъса.)

— Тогаз наистина ша трябва да стърчите прав, додет' изсъхне вашият тоалет. Пушката ви ний вече почистихме. А войнишката торба трябваше направо да излеем.

— Wat? (Какво?) — попита бързо и нервно. — Was daar zoveel water in? (Толкова ли вода имаше вътре?)

— Да.

— O mijn ongeluk! Wat zai ik doen? (О, нещастният аз! Какво да правя сега?)

Той го изрече с такъв жаловит тон, сякаш наистина се касаеше за най-голямата беда. Поиска да вземе лежащата на пейката раница, ала не успя, тъй като „кралската мантия“ му пречеше да се наведе.

— Какво има? — попита Метусалем. — Защо сте така уплашен?

— Wat er is? Lieve hemel, ik heb mijn bankwissels daarin! (Какво има? Мили Бозке, банковите ми вексели са вътре!)

— Банковите ви вексели? Да не би да са вшити?

— Ja; ik heb ze daarin verstoppt. Oh, wat ben ik geschrokkrn! (Да, бях ги скрил вътре. Ох, как ме е страх!)

— Тогава ги извадете, иначе ще се съсипят.

— Dat verhoede God! Maakt open, maakt open! (Боже опази! Отваряйте, отваряйте!)

Хитрецът значи носеше парите си под формата на ценни книжа, пъхнати в невзрачната раница. И това е било причината никога да не я изпуска от очи.

Дегенфелд бързо отпори хастара, който за щастие се състоеше от навосъчено ленено платно и доста добре бе понесъл влагата.

— Steek U de wissels voor korte tijd in uw zak! In mijn keizwrmantel is geen zak. (Сложете векселите временно във вашия джоб! Моята кралска мантия няма джобове.)

Така и в това отношение нещастieto премина добре. Водата не бе навредила и на баретата. Търнърстик я бе изстискал и нахлупил на кръглата като гюлле глава на шишкавия домашен бог, курдисан на трон в ъгъла на стаята, за да изсъхне на това достопочтено място.

Междувременно навън се бе стъмнило и съдържателят донесе няколко лампи — истински петролни лампи с широка горелка и цилиндър, втори сигурен признак, че се намират близо до чичо Даниел. След това масата бе подготвена за храна и донесено първото блюдо — рядка супа от пържени рибени перки.

Следващите ястия се състояха от приготвена по различен начин риба и също така разнообразно варено, печено и пържено месо от онова животно, което мохамеданинът и евреинът презира, докато китаецът го отглежда в големи количества. Един австрийски поет дори му е посветил нещо като пелтешка ода, чиято първа строфа гласи:

„Познавам пре... пре... прелестно едно животно, на което ця... цялата си по... почит аз отдавам.

Във все... всеки сел... селски двор живее то и във все... всеки им... мот под аренда даван.

В Бако... ко... конската гора е то родено и живее от това, ко... което изяде.

Вкусно е то... то... топло и вкусно е сту... сту... студено, стига само сочно изпечено да е...е.“

Че минхер не е единомислен с мохамеданите, а с онези разсъдливи народи, които на драго сърце отдават пълната, дължима чест на това благородно зурлесто създание, доказва той с въодушевление. Посягаше ли посягаше, додето имаше какво. Останалите бяха сити, но той продължаваше да яде. А когато внесоха на голям поднос коронното блюдо на менюто, при което съдържателят извика високо и триумфиращо: „Си-ао-т'юн!“, дебеланкото не разбра наистина китайското наименование, ала разпозна младото същество по хрупкаво изпечената кожица и възкликна заплепен:

— Een klein, gebraden varken! Dat is goed! Dat eet ik op! (Малко, печено прасенце! Това е добре! Ще го изям!)

Той се нахвърли с такова настървение, сякаш троха не бе сложил в устата си. И го вършеше правостоящ, тъй като не можеше да седне. За да не му прехвърлят цялата работа, другите също си сложиха по едно малко парче, но станалото наистина беше „opgefeten“ (изядено) от храбрия дебеланко.

Накрая имаше ракия и оризово вино. Компанията по-бъбри още известно време в пушене и лули, а Лианг-си и Йин-тзиан отидоха да навестят още веднъж майка си и сестрите.

Настана време да се оттеглят да почиват. Той удържа на думата си — не се повлия от настоятелните молби на чужденците да му отстъпят една стая. Той и спътниците му щяха да спят в общия салон.

Спалните помещения впрочем се състояха от четири голи стени и ниски тръстикови рами, които с помощта на донесените завивки

трябваше да бъдат превърнати в легла. Бяха предназначени по за няколко души. Метусалем се бе събрал с Рихард, а Готфрид — с минхер. Последният намери дрехите си изсъхнали и незабавно се освободи от езическата мантия, като промърмори:

— Dit gordijn heeft mijn lichaam stukgewreven. Ik bedank daarvoor en zai nooit weer in water vallen! Gesteld dat de lucht met zo goed was geweest, dan was ik nog voor middernacht dood; ik was gestorven aan de ontsteking van mijn long en lever! (Това перде разрани целия ми труп. Благодаря за това и вече никога няма да падам във водата! Да не беше въздухът толкова добър, още преди полунощ щях да съм мъртъв; щях да почина от възпаление на белия и черния дроб!)

— Да, т'ва е вярно — съгласи се Готфрид, подхилквайки се тайно. — Тъдявашният въздух е превъзходен. Явно е във висша степен лековит.

— Dat is zij, en daarom zai ik hier blijven. (Такъв е и ето защо ще остана тук.)

— Ама вий сериозно ли? Настина ли са тъкмите да закупите предприятието на чичо Даниел?

— Ja, ik koop de hele fabriek; doch nu wil ik slapen! (Да, аз ще купя цялата фабрика. Сега обаче искам да спя!)

— Хубаво, ама не хъркайте!

— Ik? Dat doe ik nooit. Ik slaap zeer stil en mooi; dat kynt U geloven! (Аз? Никога не го правя. Аз спя много тихо и кротко, можете да си го отбележите!)

Но след десет минути той вече хъркаше така, че Готфрид цяла нощ сънува земетресения и канонади.

Когато на другата сутрин пътешествениците влязоха в общия салон завариха Той изцяло погълнат от търговска дейност. Още вчера беше разпратил куриери до околните селища и техните сиан-йос^[1] бяха дошли в ранни зори да му предадат данъците, с които се откупуваха от неговите подчинени — просяците.

Пазарлъкът и търговията бяха много оживени, но в тях взимаха участие единствено онези негови офицери, в чийто район влизаха тези селища. Той винаги изричаше само последната, решаваща дума и Метусалем намери, че сумите, които биваха плащани, бяха изключително скромни. Отчетено по наши пари, от семейство се искаше едва по грош. Несемейните, самостоятелни лица даваха само

половината и в замяна тези селища биваха освобождавани за цяло тримесечие от всякакво просяшко посещение. Един китайски Той не търпи в царството си бедняк, който върви на просия за собствена сметка.

След като закусиха, при което минхер отново се впусна храбро в сражението, потеглиха на път.

Лианг-си и Йин-тзиан естествено яздеха с тях. Дебелият помоли днес да не го връзват и по време на цялата езда се държеше доста поносимо на седлото.

Който от населението можеше да тича, съпроводи отряда до извън селото, където един приток на реката бе прерязал тясна странична долина в планинската верига. Тази долина трябваше да следват, за да стигнат до споменатата равнина, богатата на въглища. Той увери, че още на втория ден следобед ще са в Хо-тзинг-тинг.

Метусалем се движеше предимно край този мъж, който напълно естествено бе отличен познавач на китайските порядки. От него имаше какво да научи и получи най-изчерпателна информация за всичко, което го запита. Но от време на време се присъединяваше и към спътниците си, които пътуваха вкупом, понеже не можеха да се разбират достатъчно с придружителите на просяшкия крал. Рихард Щайн и Готфрид бяха разменили по няколко думи и реплики с тях. Дебелият дори не се опита да се обърне към хората с трите или четирите китайски думи, които беше запометил. Въпреки това той беседваше много добре с тях, като им кимваше сегиз-тогиз приятелски, или доброжелателна усмивка озаряваше тлъстото му лице. Търнърстик, разбира се, не бе пропуснал възможността да блесне с прочутите си езикови познания, но естествено не бе разбран и се подрусваше в тръс след малкия отряд възмутен и мърморещ.

Метусалем отново бе насочил коня си към своите съотечественици, където Рихард тъкмо казваше на Готфрид:

— Какви очи ще облещи чичо, като види пристигащите от невиделица немци! Това той веднага ще познае по студентските ни униформи.

— Подобни се носят и в университетите на други страни — намеси се Дегенфелд. — Впрочем на мен не ми се иска веднага да му кажем какво искаме и кои сме.

— Защо?

— За да го изненадаме после толкова повече. Той действително ще види, че сме се посветили на следването, но...

— Ik ook? (Също и аз?) — прекъсна го дебелият.

— Не, защото вие сте се посветил единствено на любимото хранене. Но ние бихме могли да се представим като английски студенти, намиращи се на околосветско пътешествие.

— En ik? Wat ben ik? (А аз? Аз какъв съм?) — попита минхер.

— Вий ли к'ъв сте? — ухили се Готфрид. — Вий естествено не сте никой друг, а дебелият кафърски главатар Цете-вайо, когото са каним да отведем с нас в Лондон, та да го научим как са прави хубав английски коледен пудинг!

— Zo! En gij, wat zijt gij? Gij zijt dat ongelukkige nijipaard, dat ik in London wil laten zien, namelijk voor geld, een silling van iedere heer van goeden huize en een halve silling van iedere baardsscheerder, penselmaker en hogeschoolfagot blazer! (Тъй! А вие! Вие какво сте? Един нещастен речен кон, когото се каня да показвам в Лондон, естествено срещу заплащане — един шилинг за господин от добра къща и половин шилинг за всеки подстригвач на бради, цапач на картини и университетски духач на обой!)

— Много добре! — захихика Готфрид. — Тук здравата ме населихте и аз признавам, че си го заслужих. Значи ний хубавичко бихме могли да се показваме взаимно за пари. Нали?

— Neen! Ik weten, wat ik in Ho-tsing-ting zijn zai. (Не! Аз искам да знам какъв ще бъде в Хо-тзинг-тинг.)

— К'ва роля да изпълнявате? Яжте и пийте! От т'ва по-добро, здраве му кажи.

— Ja, dat is goed; dat laat ik gaarne gelden. Gij zijt mijn vriend, en ik heb U zeer lief. (Да, това е добре. С удоволствие се съгласявам. Вие сте мой приятел и аз много ви обичам.) — При тези думи, които добрякът не изрече иронично, а напълно сериозно, протегна ръка на Готфрид и онзи сърдечно я разтърси.

— Правилно — одобри Метусалем. — Приятелите не бива да мерят със златни везни всяка казана на шега дума. А ти, Готфрид, по-добре сдържай езика си! И към мен понякога ставаш прекалено дързък.

— Нищо таквоз не ми е известно, а к'вото казах на минхер, беше едно малко и много справедливо отмъщение.

— За какво?

— Зарад' парния му трион.

— Аха! Хъркал е през нощта?

— Хъркал! Що за мек и снисходителен израз! Той бичеше! Цепеше трупи и ги режеше на дъски — трупи дебели и дълги кат' морски фар, к'ви летви и ламперии само летяха!

— Neen (Не) — протестира дебелият. — Det kan ik niet. Daarvan weet ik niets. (Такова нещо не мога да направя. Не знам нищо по въпроса.)

— Е, да, защото' спите кат' бъчва, която не помръдва, колкот' и да са мъчиш да я поклатиш. Опитах 'сичко, запуших ви даже носа, ама и т'ва не помогна, защото' тогаз захъркахте с устата. Как успявате да го постигнете, не би могъл да ми обясни никой плетах на чорапи или шлосер, които имат 'се пак много шумни занаяти. Никогаж вече няма да ма имате като кротък, спокоен другар! Бях изпълнен с отрова и злъч и ето как ми са изплъзна дебелият кафър, без много да пита предварително за разрешение. Ама така както стоят нещата, даже и в най-лошия случай 'секи трезв съдия ша му отсъди смекчаващи вината обстоятелства. Та нека го прескочим и минем незабавно към дневния ред! Говорехме за чичо Даниел и за плана да се представим кат' английски студенти. Но сетне при к'ъв повод ще узнае истината?

— При първия подходящ. Не може да се каже предварително — рече Дегенфелд.

— О, напротив! Да допуснем, той е отишъл да почива и заспива, без бичкиджийницата на минхер да му грабне за своя сметка праведната дрямка. Ша сънува той и к'во? Кат' добър немец естествено своята прекрасна родина. И докато' покрай неговия дух преминават Прусия, Саксония, Бавария, Вюртемберг, Баден и Липе-Детмолд заедно с градчетата на Ханзата, ша подкараме ний под прозореца на уютната му стаичка една немска серенада, един терцет, както у дома толкоз често сме пели, когат' не са ни предразнели случайно и на тримата едновременно гласовете. К'во ша кажете за таз шикозна идея?

— Не е лоша.

— Нали?

— Да, дори е много добра — изказа съгласие Рихард. — Ще изберем някоя от нашите великолепно песни, които майка винаги е

слушала с удоволствие. Но на коя да се спрем?

— Естествено на някоя нежна — отговори Готфрид, — тъй кат' музикалното посвещение ша бъде отправено към потънало в нощен сън лице. Например песничката:

*„Край една пастирка малка
две агънца на ливадата пасяха,
на която тучна детелина
и бели парички растяха.“*

— Млъкни! — засмя се Метусалем. — Трябва да е нещо крепко, защото моето гърло за друго не става. Някоя здрава, чисто немска песен, каквито е съчинявал Арндт.

— Тук веднага се явява една подходяща — вметна Рихард. — От Арндт е точно и би трябвало да ошастливи всеки немец, който я чуе в чужбина — „Какво е за немеца отечеството?“.

— Да, това е то, нея ще изпеем. Тъкмо за моя бас. „Какво е за немеца отечеството?“ — Последните думи той не изговори, а изпя с познатата на всички мелодия, и то с такъв гръмлив глас, че конете се сепнаха, а ездачите се обърнаха стреснато към него. Той се разсмя, наслаждавайки се на ефекта от гласовите си данни, и продължи:

— Ние знаем всички стихове, а и няма да се провалим, тъй като тримата сме я пели безброй пъти на три гласа — ти напева, Рихард, Готфрид междинния ромон, а аз основните и органовите тонове.

— En ik? (А аз?) — обади се минхер. — Ik wil ook meezingen! (Аз също искам да пея с вас!)

— Вий? — попита Готфрид. — Нима можете да пеете?

— Oh, zeer goed, zeer fraai. Ik kan zingen en fluiten als een merel of nachtegaal. (О, много добре, много красиво. Мога да пея и свиря като някой кос или славей.)

— Ама не на немски!

— Ook duits. (Също и на немски.)

— Къде сте са учил?

— In Keulen. Ik was daar medelid van de Lyra. (В Кьолн. Бях член там на „Лира“.)

— Значи на ня'кво певческо дружество?

— Ja. Wij hebben daar op zaterdag-avonden gezongen. (Да. Пеехме през съботните вечери.)

— Така! Ама песента, дет' я имаме предвид, сигур не я знаете, а?

— Wat is des duitse vaderland? Oh, dat kan ik ongemeen fraai zingen. („Какво е за немца отечеството?“ О, мога да я пея необикновено красиво.)

— А що за глас имате?

— Een zeer gunstige en bijzondere. (Много подходящ, отличен.)

— Имам предвид бас ли пеете, тенор, или баритон?

— Ik zing zeer hoog; ik heb tenmiste diskant en ook nog hoger. (Аз пея много високо. Имам най-малкото сопран, а и още по-висок.)

— К'во-о! Сопран и още по-висок? Тогаз сигур пеете кат' пикола?

— Jawel; ik zing ook fluit; ik zing veel beter dan de leeuwerik en de kwartel. (Да, така е. Аз пея и като флейта; аз пея много по-хубаво от чучулигата и пѣдпѣдка.)

— В такъв случай вий сте истински уиикум и аз съм любопитен да ва чуя.

— Zai ik nu dadelijk zingrn? Ik begin direct! (Още сега ли да пея? Започвам веднага!)

— Да, изпейте нещо хубаво!

— Dan zai ik zingen een duitse zangwijze, namelijk: morgenrood, morgenrood. Niet? (Тогава ще изпея една немска мелодия, а именно: „Утринна зора, утринна зора“. Бива ли?)

Дебелият се прокашля няколко пъти много подчертано, за да прочисти гърлото си, после пѣхна прѣст зад вързаната около врата кѣрпа, та да се увери, че там няма нищо, което би могло да запре тоновете. После затвори очи и извика:

— „Orgepast, orgepast“ (Внимавайте, внимавайте!) — сякаш някаква опасност наближаваше към слушателите, и отвори уста да пусне на воля песента. Тогава обаче Метусалем го помоли:

— Не сега, не сега, минхер! Нека по-добре изчакаме до вечерта.

Той се опасяваше дебелият да не стане за посмешище. Този затвори отново уста, отвори очи и каза равнодушно:

— Ik heb niets daartegen. Ik kan ook 's avonds zingen. Het klinkt eveneens goed. (Нямам нищо против. Мога да пея и вечерта. Ще звучи също добре.)

Задоволен от този резултат, Метусалем насочи коня си отново към краля на просяците, при когото настина щеше да се смее по-малко, но пък щеше да научи повече.

---

[1] Сиан-йос — селски кметове (Б.а.) ↑

ГЛАВА 17

„КАКВО Е ЗА НЕМЕЦА ОТЕЧЕСТВОТО?“

Отрядът отдавна беше оставил зад себе си планинската верига и се намираше в просторна, необозрима шир, на чиято зеленина изпъкваха къщичките на многобройни села. Гори нямаше, но в близост до заселищата се виждаха немалко овощни дървета. Полетата бяха отделени едно от друго чрез плетове култивиран бамбук. Добре поддържаният път водеше край споменатия приток, докато го изостави в източна посока, за да се насочи към басейна на река Джонг, край чийто североизточен изворен ръкав бе разположен Хо-тзинг-тинг.

Малко преди обяд направиха почивка, колкото да напоят конете. После отново продължиха. Ставаше все по-видно какво място приближаваха. Малки каручки, натоварени с въглища или петролни варели, пресрещаха пътниците. Минаваха отделни работници е изчернени лица, а из въздуха се носеше онази не особено приятна миризма, неизбежна край петролните предприятия.

— Dat ruikt goed (Ухае добре) — отбеляза минхер. — Dat mag ik wel; dat is zeer gezond voor de borst en de longen. (Харесва ми. Много е здравословно за гърдите и белите дробове.)

Влюбил се веднъж в местността, сега на него му харесваше всичко, което предлагаше.

— Да — кимна Готфрид в знак на съгласие. — Петролната миризма е отлично средство против отслабване. Ако бях болен и с хилаво телосложение, щях да си остана в Китай.

— Ja, zeker! Ik ben zwak, en ik Blijf daarom hier. (Да, вярно! Аз съм слаб и затова оставам тук.)

— Много добре ша сторите, защото при тоз оздравителен въздух човек не се нуждае ни от чай, ни от речник. Тук бързо-бързо ша са възстановите.

Сега яздеха през едно село — последното преди Хо-тзинг-тинг. До страноприемницата тъкмо възсядаше коня си един ездач — мъж на около трийсет години, облечен по китайски, но не носеше плитка.

— Хер, хер ван Беркен, тук ли се срещаме с вас? Към къщи ли ще яздите? — извика му на немски Лианг-си.

Човекът не беше забелязал конниците. Сега обърна лице към тях. Когато погледът му падна върху Лианг-си и краля на просяците, чертите му светнаха от радост. Насочи коня към тях, подаде ръка на първия, поклони се на последния и каза на китайски:

— Каква изненада! Най-сетне, най-сетне се връщате, драги Лианг-си! Помислихме, че ви се е случило нещастие, тъй като отсъствахте много по-дълго, отколкото бе уговорено.

— И не сте се лъгали. Попаднах сред пиратите.

— По дяволите! Трябва да разкажете. Как се освободихте?

— Сам нямаше да успея. Освобождението си дължа на тези чуждестранни господа, които искат да се запознаят с хер Щайн: четирима англичани и един холандец — минхер ван Ардапеленбош, който извънредно много се зарадва, като узна от мен, че във ваше лице ще види един хер от Белгия.

— Как? Вие сте нидерландец, минхер? — попита учудено инженерът на немски, понеже знаеше, че Лианг-си го владее добре.

— Ja, ik ben een Nederlander (Да, аз съм нидерландец) — отвърна дебелият. — En gij, wat zijt gij? (А вие, какъв сте?)

— Белгиец, родом от Мехелен. Аз съм инженерът на хер Щайн.

— Dat is goed! Dat is zeer fraai! Spreekt gij ook hollands? (Това е добре! Това е много хубаво! Говорите ли и холандски?)

— Да.

— Dan moeten wij hollands spreken! (Тогава нека говорим на холандски!)

— На драго сърце! Много ще се радвам да си послужи отново с този език.

— Ik ook. Wij zullen zeer goed spreken. Hoe is het eten in Ho-tsing-ting? (Аз също. Ние ще си поговорим много добре. Как е яденето в Хотзинг-тинг?)

— Het eten? (Какво е яденето?) — отвърна белгиецът, донякъде учуден от този ненадеен въпрос. — Ik kah het slechts loven. Wij eten naar de Chinese, maar ook naar onze vaderlandse keuken. (Мога само да го похваля. Ние се храним и по китайската, и по нашата родна кухня.)

— Dat is zeer goed van deze oom Daniel! (Това е много добре от страна на този чичо Даниел!)

— Ge noemt hem oom, Onkel? U kent ook zijn voornaam? Hoe komt U-erbij om hem oom te noemen? (Вие го нарекохте „чичо“? Знаете и малкото му име? Как стана така, че да му кажете чичо?)

— Daar...aangezien...oTOdat... (Защото... с оглед на... като...)
— запелтечи дебелият смутено, осъзнавайки, че е издал нещо, което сега-засега трябваше да остане все още в тайна.

— Аз ще ви кажа — притече се на помощ Метусалем на немски.
— Ние наистина не възнамерявахме да говорим още сега за тези неща, но вие няма да ни издадете, а и може би ще се нуждаем от вашата помощ. С други думи ние не сме англичани, а немци.

— Немци, ах! Но да не би и...?

— Е, какво искате да кажете? Но да не би и...?

— От родния край на моя работодател?

— Да, оттам идваме.

— А този млад хер сигурно е племенникът на господаря? — и посочи Рихард.

— Да, той е. Казва се Рихард Щайн.

— Каква изненада! Майно херен, приветствам ви от все сърце. Смятайте се за сърдечно добре дошли! — Той разтърси ръцете им и продължи: — Но как ви е било възможно да дойдете дотук в това облекло?

— Защо да не е било възможно?

— Трябва да сте предизвиквали огромна сензация. Та вашите фуражки даже в родината ви правят впечатление, а какво остава тук!

— Е, да, хората действително ни оглеждаха с голямо внимание. Понякога ставаха и досадни, ала истински неприятности и пакости не са ни създавали.

— Това ме учудва! Този хер пък даже носи и фагот!

— Да, винаги го нося със себе си! — кимна Готфрид. — А и защо да не ми е под ръка? Той ми е израсъл на сърцето, защото произхожда от кръстника на моя прадядо, и така е бил наследяван от деца и внуци. Т'ва е университетска вещ. Ако развинтя горе мундшука и запуша дупките, за коет' са нужни тъкмо дванайсет пръста, то мога да го ползвам кат' пушкалка, значи може да ми служи кат' огнестрелно оръжие.

— Изглежда сте весела компания? — засмя се Ван Беркен.

— Да, таквиз сме! И що да не сме? Имаме чиста съвест и пари си имаме, страшно много пари — т'ва го казвам не аз, а нашият Метусалем. И после...

— Метусалем? — прекъсна го учудено белгиецът.

— Та ний още не сме са представили. Аз съм именно Готфрид фон Буйон, комуто езичниците някога си отворили толкоз много работа.

— По времето на, кръстоносните походи?

— Да, че кога иначе! А тоз хер е оня Метусалем, който още в Стария завет си е спечелил почетно споменаване. Вярно, от тогаз той е станал още по-стар, ама изглежда от т'ва духовните му сили никак не са пострадали. Той е един добър, мил...

— Замълчи! — прекъсна го посред думите Дегенфелд. — Аз сам ще се представя, защото от твоя брътвеж никой няма да разбере нищо. Между другото китайците заминаха напред и трябва да ги настигнем. Вие навярно също смятахте да потеглите за Хо-тзинг-тинг, хер ван Беркен?

— Такова беше намерението ми — отговори запитаният.

— Да тръгваме тогава! По пътя ще ви осведомя за най-необходимото.

Той бе продължил бавно с хората си, навярно за да не пречи на поздравленията. Останалите бяха спрели до страноприемницата и сега всички препуснаха бързо. Пътем Метусалем разясни на инженера причините и развоя на пътуването до настоящия час. Когато привърши, последният възкликна:

— Та това е истински роман, човек би могъл да го опише в книга! И, не ми се сърдете, всички вие сте направо особняци!

— Шт! Думата „особняк“ при нас е запретена. Тя съдържа голямо оскърбление. Но вие го казахте с добро намерение, така че няма да стигаме до дуел. Е, да, може да сме малко особени, но иначе много добри момчета, на които навярно ще сторите услугата временно да премълчите кои сме и какво ни води насам?

— Естествено! Няма да издам нищо. Но трябва да внимавате чичото да не отгатне! Той е станал половин янки, хитрец, който бързо прозира хората.

— Ще бъдем предпазливи. Но, кажете, общуването с китайците не му ли създава неприятности?

— По-рано дори значителни. Сега всичко е преодоляно, и то отчасти с помощта на краля на просяците, притежаващ влияние, за което и понятие си нямате, макар да ви се е предоставило доказателство. Хер Щайн сега е един от най-уважаваните мъже в провинцията и се радва на приятелството и закрилата на най-високопоставените мандарини. Предприятието му достигна такива размери, че моите сили вече не са достатъчни. В най-близко време ще дойде и брат ми, който е също такъв инженер, и ще бъде назначен като втори технически ръководител. Въглищните находища и особено петролните извори станаха истинска благодат за цялата околност. Ние даваме работа само на бедни хора, които ни препоръчва Той. Тези китайци изпитват голяма любов и признателност към нас. Построили сме им уютни работнически жилища и ревностно се стараем да задоволяваме всички техни справедливи искания. По-рано дори е било малко опасно да се живее сред тези хора, ала хер Щайн се е приспособил към техните обичаи и възгледи и само в краен случай дава да се разбере, че мисли и чувства различно от тях. По-късно му се удало да спечели приятелството на Той, а сега е даже и под закрилата на мохамеданите, които се бунтуват и правят страната несигурна. Изкусен дипломат е и умее да превърне в изгодни и най-неблагоприятните условия.

— Но е болен?

— Да, ала повече духовно, отколкото физически. Макар да не иска да го признае, аз все пак бих могъл да твърдя, че носталгията по родината е онова, което тайно го подяжда. Сигурно щеше да се върне в Германия, ако предприятието му не го задържаше тук така здраво. За него е свещен дълг то да остане на работниците такова, каквото е сега при него. Възнамеряваше да го продаде, но няма да се намери купувач. Един китаец не би притежавал нито необходимия капитал, нито опита, каквито трябва да има притежателят на едни такива огромни инвестиции.

— Oh, ik heb geld! (0, аз имам пари!) — обади се тогава минхер.

— Gij? (Вие?) — попита белгиецът.

— Ja, ik heb geld ten eerste geld, ten tweede geld en ten gelde ook wieder geld! (Да, аз имам пари, първо пари, второ пари и трето пак пари!)

— Dat klinkt precies zo, alsof ge als koper zoudet willen optreden. (Та това направо звучи, като че се явявате купувач.)

— Dat wil ik ook! Ik heb veel geld! En ik heb ook opvoeding en onderwijs gehad; ik ben niet dom; ik been een wijs mens, een zeer wijs mens! (Това и възнамерявам! Аз имам много пари! Получил съм също възпитание и образование. Аз не съм глупав, аз съм мъдър, много мъдър човек!)

— Dat geloof ik hel graag van U; maar is dat de reden om Ho-tsing-ting te kopen? (На драго сърце ви вярвам, но това ли е причината за искането ви да купите Хо-тзинг-тинг?)

— Neen. Ik wil Ho-tsing-ting kopen, omdat hier de lucht zo goed en gezond is. Ik ben ziek en zwak; ik wil hier weer gezond worden, gezond en dik! (Не. Искам да купя Хо-тзинг-тинг, защото тук въздухът е толкова добър и здравословен. Аз съм болен и слаб. Искам тук да стана отново здрав, здрав и дебел!)

Ван Беркен плъзна удивен поглед по снагата на мнимия болен и рече усмихнато:

— Nu, ik denk dat U zich hier wel weer vet kunt eten. (Е, мисля, че тук ще можете пак да се поохраните.)

— Dat denk ik ook. Ik wil eten en drinken, dat ik zo dik als een nijpaard word! (Така мисля и аз. Искам да ям и да пия, та да стана дебел колкото речен кон!)

Белгиецът изглежда разбра що за образ има пред себе си. Той хвърли развеселен поглед на Метусалем и навярно с удоволствие щеше да продължи разговора, ако тъкмо в този момент не бяха застигнали Той, с когото нали също трябваше да поговори.

От селото, през което току-що бяха минали, до границата на Хотзинг-тинг имаше само още четвърт час езда. Полята свършиха. Виждаха се голи насипи, по които стърчаха дървени шахтови къщички — каменовъглените мини. По-нататък се извисяваха високи, своеобразни скели, повечето снабдени с навеси. Това бяха стари борверки, които сега не работеха.

На едно възвишение се издигаше представителна сграда. Беше построена по китайски стил, ала немците все пак почувстваха в нея нещо родно.

— Това е домът на господаря — поясни инженерът. — А там, вдясно и ляво на равнината, виждате работническите поселища. Те се

отличават, както ще забележите, с голяма чистота. Толкова са здравословни и удобни, че и един немски работник би бил доволен да може да живее тук.

— А к'ва е оная тарапана дет' са е насъбрала там горе пред жилището? — поиска да знае Готфрид. — Трябва да има барем неколкостотин човека!.

— Над петстотин. Това са работниците, които получават заплатата си. Днес смяната завърши рано, защото утре ще се празнува.

— Да няма няк'ъв божи празник?

— Не, частен. Хер Щайн има рожден ден, през който той никога не позволява да се работи.

— Рожден ден. Чу ли, Рихард! Знаеш ли какво ша му поднесем ний? Най-доброто, коет' може да получи, а именно теб.

Рихард не отговори. Той изобщо предпочиташе обикновено да си мълчи. Сега приближаваше мигът да види чичо си. Това най-много го вълнуваше. Очите му бяха овлажнели и той сърдечно съжаляваше, че няма да може да се хвърли в обятията на роднината си.

Хората бяха забелязали приближаващите. Работниците горе при къщата започнаха да викат и ликуват, че идва Той. Мнозина тръгнаха насреща му, за да са първите, които ще го поздравят; останалите образуваха шпалир, през който ездачите се насочиха към мъжа, застанал до една покрита с монети маса. Той пристъпи към тях и приветства Той по китайски маниер, както се прави между равноправни.

Щайн беше висок и сух, над шейсетгодишен. Не носеше плитка наистина, но косата му се спускаше дълга изпод шапката. Беше сребристобяла. Остро изрязаното лице бе дълбоко прорязано от бръчки — следите на дълги душевни и телесни напрежения. От това лице се виждаше, че мъжът притежава твърд, независим характер, но въпреки това от него струеше някаква ведра благодат.

Появата на Той и хората му за него бе нещо обичайно. Но когато очите му се спряха на другите, той повдигна учудено вежди и възкликна:

— Нгуот! И-йин! (Какво виждам! Това са чужденци!)

— Да, европейци! — отговори Ван Беркен.

— Облеклото навява това предположение.

— А аз считам за свой дълг да ви ги представя, тъй като аз съм този, който пръв се запозна с господата, на които дължа живота си — намеси се Лианг-си. — После ще го научите в подробности. А сега преди всичко техните имена. Този господин, който е предпочел да носи облеклото на китайски мандарин, е морският капитан Фрик Търнърстик, с чийто кораб останалите господа правят околосветско пътешествие. Те са студенти от университета б...в...в...

Неговите географски познания тук му изневериха.

— В Оксфорд — притече му се на помощ Метусалем.

— Да, в Оксфорд. Ето че пак забравих тази трудна дума. Това са господата...

И той назова имена, които в момента му хрумнаха, и за които знаеше, че са английски. Само минхер беше представен като натурален холандец.

Представянето естествено се състоя на китайски. Той обясни, че тези чужденци са му оказали голяма услуга, поради което се радват на специалното му приятелство. От него Щайн узна, че са дошли със собствените си очи да видят неговото прочуто предприятие.

Той ги поздрави със сърдечно добре дошли — при това на английски — като ги покани да бъдат негови гости и останат, докогато им харесва.

Когато те слязоха сега от конете, работниците веднага се заеха да отвеждат животните в обора. Гостите бяха поведени лично от стопанина към приемната зала. Тя беше най-голямата стая в партера, подредена изцяло по китайски образец, и съдържаше много маси и столове, което даваше да се предположи, че чичо Даниел често има многобройни гости.

Той ги помоли да се настанят временно, докато даде разпорежданията си, и се отдалечи. Той и Лианг-си тръгнаха с него, без да ги е поканил. Сигурно имаха намерение да му обяснят, че сегашните му гости заслужават особено уважение и внимание.

— Значи т'ва е чичо Даниел — рече Готфрид. — Допадна ли ти?

Рихард, към когото бе отправен въпросът, не отговори. Той не беше в състояние да каже и една дума — толкова голямо бе вътрешното му вълнение.

— Глупав въпрос! — разсърди се Метусалем.

— Да, сега аз съм мистър Джоунс от Оксфорд. Оттам би трябвало да идва интелигентността! По-духовито име Лианг-си не би могъл да ми избере. Впрочем на мен тук ми харесва изключително много. Само дет' чичо Даниел ми изглежда много непредпазлив човек. Да остави толкоз пари вън, и при туй китайците са наобиколили масата!

— Никой не би взел оттам и най-дребната монета — отвърна Ван Беркен, който бе останал при тях. — Те толкова обичат господаря си, че веднага ще отритнат от себе си онзи, който посегне и на една ли. Всеки човек е добър, ако подходите правилно към него.

Скоро чичото се върна с Той и Лианг-си. С двойно по-учтив тон каза на немците, че е научил колко им е задължен Лианг-си, и повтори молбата да останат възможно по-дълго при него и да се считат като членове на семейството му.

— Истинско семейство аз нямам — добави. — Моите работници представляват семейството ми, а на добре дошлите гости, каквито сте вие, гледам като на свои роднини, докато са при мен. И тъй, чувствайте се като хазаи на моя дом и не премълчавайте нито едно желание, което бих могъл да изпълня! Сега ще ви посоча стаите, които ще обитавате.

Той ги качи на първия етаж. Там ги заведе най-напред в собствения си апартамент, мебелиран напълно по европейски. Състоеше се от всекидневна, спалня и кабинет и очевидно му доставяше голямо удоволствие, защото обясни на Метусалем, че тук човек можел да се чувства като у дома, в отечеството си.

— Имам още една такава стая — каза, — предназначена за европейци. Понякога се случва да ме посети някой такъв от Кантон или Хонконг, или пък някой мандарин, отбил се мимоходом при мен, да изяви желание да поживее веднъж по европейски маниер. Такива господа получават въпросното помещение, в което ще се настаните сега вие, мистър Уилямс.

Именно така бе наречен студентът от Лианг-си. Той получи една прелестна стаичка за гости, в която наистина и един мандарин би могъл да се почувства много добре. В съседство щяха да живеят Рихард и Готфрид, а до тях — Търнърстик и минхер. Метусалем говореше нелюбопитно английски, а Рихард бе изучавал този език като втора специалност. Двата можеха да минат за англичани, а също и Търнърстик. Но не така стояха нещата с Готфрид, който наистина

говореше завалено стотина думи, ала не биваше да изрече нито една, защото иначе чичо Даниел щеше да забележи, че няма как той да бъде мистър Джоунс от Оксфорд.

Сега домакинът се извини, че трябва да се отдалечи за малко, тъй като имал ангажимент с работниците. Щял обаче да им прати господин Ван Беркен, който с удоволствие ще им прави компания.

Малко по-късно им бяха поднесени разхладителни напитки, а след това дойде Ван Беркен да ги осведоми, че ще им служи като водач, в случай че поискат да разгледат предприятието.

— Ja, ik wil de olie zien; ik ga nwe. (Да, аз искам да видя земното масло. Идвам с вас.) — обади се дебелият.

Останалите също изразиха съгласие. След дългото седене на седлата една разходка щеше да е много приятна и ето как започнаха обиколката си край разпрострелите се нашироко съоръжения на предприятието.

Никой от тях досега не бе виждал по какъв начин се добива петролът и как се преработва. Ван Беркен ги развеждаше навсякъде и им показваше всичко. Те имаха чувството, че се намират в някой петролодобивен район на Америка. Много скоро съумяха да си създадат представа за значението, което чичо Даниел имаше за тази околност, а и за цялата провинция.

Минхер беше изцяло пленен от огромното предприятие. Той се заслуша с голямо внимание, когато Ван Беркен изброи какви доходи носи то на притежателя. Разглеждаше всичко с удвоено внимание и най-заплетеното наглед съоръжение възбуждаше интереса му, говореше си сам, от някои места изобщо не можеше да се откъсне и накрая поде решително:

— Zegt gij eens uw breeder spreekt ook nederlands? (Кажете, вашият брат също ли говори нидерландски?)

— Jaffia. (Да.)

— En hij komt werkelijk naar Ho-tsing-ting? (И наистина ще дойде в Хо-тзинг-тинг?)

— Zeker. Hij zai al de vollende week in Kanton arriveren, waar ik hem zai afhalen. (Разбира се. Още следващата седмица ще пристигне в Кантон, където ще го посрещна.)

— Dan blijf ik hier en koop al de olie. Ik krijg vervolgens twee mensen hier, waarmee ik nederlands kan spreken. (В такъв случай оставам

тук и купувам цялото земно масло. Ще имам двама души, с които ще мога да разговарям на нидерландски.)

— Dus zoudt U ons als ingenieurs behouden? (Значи ще ни задържите като инженери?)

— Ja, op mijn eer, daarik niets weet van olie. (Да, имате думата ми, защото аз нищо не разбирам от земно масло.)

— Nu, U zoudt zich ook geheel op ons kunnen verlaten. Hot zou mij genoeg doen wanneer de koop tot stand kwam. (Е, вие също бихте могъл изцяло да се осланяте на нас. Ще се радвам, ако покупката се осъществи.)

После ги заведе в собственото си жилище, което се състоеше от партера на една приветлива къщичка, чийто горен етаж вече бе подреден за неговия брат.

Минаха няколко часа, преди да се върнат в главната постройка. Вечерта вече бе сгъстила мрака си и през прозорците — тук те имаха стъкла — струеше светлината на лампите. Пред къщата беше тихо и спокойно, но долу в и пред работническите жилища изглежда цареше голямо оживление. Това си имаше своята основателна причина и добро намерение.

Лианг-си бе разказал на неколцина от майсторите, че дължи живота си на чуждоземните мандарини. Той беше обичана от всички личност. Ето защо тези майстори бързо бяха разпространили вестта и сега цялата, голяма работническа колония бе заета с приготовления, целящи да покажат тяхната почит към чужденците.

Подобно нещо в Китай е невъзможно да мине без фойерверк. Китаецът е роден пиротехник. Всичко, всичко трябва да ознаменува той с фойерверк и правителството не създава ни най-малки пречки. Докато в другите държави възпламеняването на фойерверки се нуждае, по добре обосновани причина, от разрешението на властите, то в Китай с това ежедневно се забавлява и старо, и младо, без някой да име нещо против. Излиза си човек от къщната врата и бива заобиколен от горящи скачащи жаби. Завива зад ъгъла и насреща му се извиват изпускащи искри змии. Съзира напълно удивен на небето пълната луна по време на новолуние и едва след няколко минути забелязва, че тя е изкуствена — измамлива имитация. Преди да бъдат затворени уличните порти, навсякъде се виждат фойерверки от тела, които подскочат, избухват, стрелят, летят, свистят, и всичко това на съвсем

тесни улички, чиито къщи се състоят от суха като барут гредова конструкция.

Изцяло от само себе си се разбира, че и работниците от Хотзинг-тинг бяха изкусни във фойерверките. Те се готвеха да покажат след падане на нощта изкуството си на чуждестранните гости.

Метусалем не бе седял дълго в стаята си и се появи чичото да го покани лично на трапезата. Другарите му бяха също така уведомени и ги последваха в голямата трапезария, намираща се в приземния етаж. Нейните стени бяха изцяло китайски, ала двете дълги маси по средата имаха двойно по-голяма височина от китайските и бяха подредени съвсем според европейските разбирания. Имаше ножове, вилици и лъжици, а не пръчици за хранене. Между фините прибори от китайски порцелан бяха поставени винени шишета със златни и сребърни гърловини, при чийто вид дебелият дръпна Готфрид за ръката и му нашепна:

— Ziet gij deze flessen? Dat is wijn! (Виждате ли тези шишета? Това е вино!)

— И още как! Мисля даже, че е шампанско. Е, аз няма да са посрамя!

— Ik ook niet, waarachtig niet! (И аз няма, наистина!)

До една от стените се виждаше едно пианино. Ван Беркен обясни на Метусалем, че го е получил от чичо Даниел като коледен подарък, но при условие, че то ще остане тук. Чичото бил голям почитател на музиката, ала не умее да свири. Голяма радост му доставяло, когато инженерът го настроил.

Той вече беше тук с хората си. Бяха се настанили край трапезата, чието почетно място бе отредено за Метусалем.

Повечето ястия бяха приготвени по европейски, тъй като чичото беше наел от Хонконг един френски готвач.

Произведенията на този майстор от никого не получиха такива пламенни адмирации, както от минхер. При всяко ново блюдо червендалестото му лице ставаше с един тон по-тъмно. Той не намираще достатъчно думи да отдаде заслужената похвала на гозбите, а когато пък към тавана излетя тапата на първото шампанско, беше готов да прегърне целия свят от блаженство. Тъй като не бе представен като англичанин, а като холандец, спокойно можеше да си служи с

матерния език, в резултат на което чичото вмъкваше от време на време по няколко немски думи в разговора.

Когато се намериха най-сетне пред десерта, последният се изправи, пристъпи към инструмента, отвори го и помоли инженера да изсвири нещо. Този прие поканата с удоволствие. Изсвири един лек танц — най-доброто, което умееше, но въпреки това предизвика удивлението на всички присъстващи китайци.

Навън работниците се бяха насъбрали пред отворените поради царящата жегата, прозорци. Те едва се осмеляваха да дишат. Но когато Метусалем се настани, без да го канят, пред инструмента и пръстите му дръзко полетяха по клавишите, удивлението стана два пъти по-голямо. Той беше много добър пианист и след като прозвуча последният акорд, отвън проехтяха акламациите на слушателите. Но после пък се започна един грохот, съскане, свестено, трясък... фойерверкът бе подхванат.

Гостите излязоха пред къщата. Онова, което видяха, надмина и най-смелите им очаквания. Китайците започнаха с най-популярните неща — жабките, фишеците, огнените колела и ракетите. После престъпиха към по-трудните. Ракетите образуваха думи и картини. Издигна се една светеща сфера и след нея втора. Двете избухнаха. От първата се изстреля дълга огнена змия, а от другата — пламтящ дракон, който я последва във все по-стесняващи се кръгове, докато двете глави отново се пръснаха, за да се появят стотици малки змии и дракони. Един сферичен книжен фенер, в който изглежда гореше свещичка, се издигна лениво. Високо горе той замря, от вътрешността му се измъкна една луна и започна да кръжи бавно около него, а после и звезди, които описваха по-широк кръг. Той се сдоби с шипове и лъчи и се превърна в ослепително слънце, на чийто блясък можеше да се прочете и най-дребният шрифт.

Както работниците се бяха дивили преди туй на клавирните изпълнения на Метусалем, така и той се удивляваше сега на техните пиротехнически постижения, които приключиха едва след час.

Зрителите се върнаха в стаята, където чичото пак загърмя с тапите. Дегенфелд бе помолен да посвири още веднъж. Той даде знак на Рихард и този седна пред инструмента. Така можеха да чуят и него, а той имаше добра школовка. Докато момчето свиреше, Готфрид прошепна на капитана:

— Къдет' са обичани 'сички, само Готфрид ли ша е мразеният? Аз това ша дам най-доброто от себе си.

— Вие? — изхихика капитанът. — И да не би пък с вашия обой? Е-е, хубава история би се получила.

— Тъй! Смятате ма неспособен за нищо? Чувал ли сте ма барем веднъж?

— За съжаление — да!

— Да, само когат' съм процедил нещо за майтап. Днес обаче ша ма чуете истински за пръв път и тогаз ша ви затворя аз устата, защото от смайване няма да можете да го сторите без таз помощ. Внимавайте!

Той се измъкна тайно, за да донесе обоя си, и се върна тъкмо, когато Рихард свършваше.

— Хайде заедно, а, момко?

— Добре — кимна запитаният. — Ама не някоя глупост!

— Не, а „Когато лястовиците политат към дома“, знаеш я вече! Хайде започвай!

Като видя какво става, Метусалем се надигна от мястото си, изпълнен с подозрение. Готфрид го забеляза и направи успокоителен жест. Студентът се отпусна отново, защото сега знаеше, че ваксаджията няма да върши щуротии.

Готфрид много рядко изсвирваше някое сериозно парче, но когато го правеше, човек оставаше прехласнат. Той беше по свой начин артист на инструмента, от който привидно не умееше да изтръгне нито един верен тон; познаваше всички добри и лоши качества на своя обой. Беше ги изучил както някой ездач опърничавия си кон, който не се подчинява на никого, ала се превръща в отличен бегач веднага щом господарят му се метне на седлото.

Рихард често беше свирил с него. Знаеше всичките му любими парчета, към които се числеше и споменатото. Той започна интродукцията, после встъпи Готфрид. Последният изсвири скромно до края мелодията на познатата, непретенциозна, но задушевна песен. Последва лек съпровод, после по-труден, а след това потекоха перлените звуци на шестнадесетинки и тридесет и дветинки ноти толкова меко и нежно, толкова чисто и характерно, че и най-взискателният познавач би бил принуден да признае, че не е очаквал нито от Готфрид, нито от стария му фагот-обой да са способни на

такова нещо. Това действително бе изключително постижение, и то на инструмент, чието значение за солист обикновено се пренебрегва.

Слушателите седяха безмълвни. Чичо Даниел бе дълбоко развълнуван. Една чисто немска мелодия, изпълнена по този начин, нямаше как да не окаже могъщо въздействие на този копнеещ по родината мъж. Той с мъка се овладя да не заплаче и когато Готфрид свърши и облегна фагота си до пианото, възкликна:.

— Excellent! I am very grateful to you, Mr. Jones! That is a german melody. How is it that you can play them? (Прекрасно! Изключително много ви благодаря, мистър Джоунс! Това е немска мелодия. Можете ли да изсвирите и други такива?) — Той естествено говореше на английски.

— Yes — отговори Готфрид.

— And did you learn them in England? (И в Англия ли сте ги научил?)

— Yes.

— So people also play and sing there german songs? (Значи там свирят и пеят немски песни?)

— Yes.

— Please, would you playing one more? (Бихте ли изсвирил още една, моля?)

— Yes.

Това „Yes“ беше единствената английска дума, за която той добре знаеше, че я изговаря правилно. Метусалем го избави от затруднението, като помоли Рихард да изпълни няколко немски песни.

Гимназистът се отзова на поканата, но се въздържа да ги изпее. Та нали чичото още не биваше да знае, че гостите му владеят немски.

При все това мелодиите оказаха въздействието си върху домакина и той съвсем се натъжи. Забелязвайки, че понижава така предишното весело настроение на гостите си, той се извини:

— Моля за извинение! Немецът си остава меланхолик, където и да отиде. Аз обичам отечеството си, ала условията не ми позволяват някога да го видя отново. Колкото пъти си го помисля, ме избива на тъга. Изкарайте сега по-добре нещо бодро, весело.

— Yes — съгласи се Метусалем. — Mister Jones, will you play once more that famous one which, I believe, is called „Auf dem

Bauernhof“! (Мистър Джонс, я изкарайте онова фамозно парче, което струва ми се, е озаглавено „На селския двор“!)

Готфрид разбираше английския къде-къде по-добре, отколкото го говореше. Той знаеше какво има предвид Синьочервения.

— Yes — каза, като отново посегна към инструмента. А на Рихард прошепна тихо: — Върши си своята работа добре, а мен не отклонявай толкоз често от такта, както обикновено. Ако парчето бъде изсвирено добре, ша видиш как китайците ша са държат за търбусите от смях. Да почваме!

Рихард изсвири много сериозното, съдържащо дори съдържано достойнство встъпление. После Готфрид вдигна фагота си и в следващия миг отново го свали — беше изкукуригал петел. Звучите прозвучаха така измамливо, че китайците се заоглеждаха по ъглите да видят птицата, а дебелият се обади:

— Een haan! Ik zie hem ni't! (Някакъв петел! Не го виждам!)

Готфрид отново поднесе мундщука към устните и... цяла дружина гъски се разкряха, патици заквакаха, гълъби загукаха. Едва сега незапознатите с изкуството на Готфрид хора видяха и чуха, че тези гласове излизат от неговия инструмент. Измуча вол, кон зацвили, после изврякаха няколко кози. Някаква котка измяука силно, а след нея заджавка куче. Котката буквално изпищя, а кучето лаеше и виеше, та се късаше. Всичко това създаваше ужасна какафония, която обаче спазваше така точно такта, че всеки тон хармонираше със съпровода. Тези гласове и други се повтаряха в най-различни вариации и порядък, докато накрая започнаха да се разнасят толкова бързо един след друг и привидно един през друг, че слушателите наистина си запушиха ушите и се превиваха от смях.

— Тъй — прошепна Готфрид, — добре се справи, Рихард. Сега ела! Ний не сме почитатели на он'ва разделение на труда, според което ний само да свирим, додет' другите пият.

След последното музикално изпълнение ведрото настроение отново бе взело връх и продължи, докато никой, с изключение на дебелия, не искаше повече да пие. Той пожела да отиде да си легне и масата беше раздигната.

— Ik eet en drink ook niets meer — рече дебелият, — maar slapen kan ik ook nog niet. Ik moot met U spreken, Mijnheer Stein. (И аз не мога

да ям и пия повече, но не ми се и спи още. Трябва да говоря с вас, минхер Щайн.)

— За какво? — попита чичото.

— Dat zai ik U zeggen. Laten we naar Uw kamer gaan! (Ще ви кажа. Да отидем във вашата стая!)

— С удоволствие, щом вие го желаете. Но изчакайте тук, моля, докато придружа останалите господа!

Тогава дебелият се сети, че нали ще трябва да пее. Беше обещал да се включи в серенадата. Това бе причината да каже:

— Ik kan het ook morggen. Ik wil nun slapen gaan. (Мога да го кажа и утре. Ще отида да спя като другите-)

И тъй, той се присъедини към останалите и чичото ги разведе по стаите им. Когато се озова с Метусалем в отреденото му помещение, домакинът отбеляза:

— Това беше една изключително приятна вечер, за която нямам думи да ви изразя благодарността си. Такива часове тук никога досега не съм преживявал.

— Наистина ли сте се отказал окончателно да видите отново родината си?

— Да. Няма да намеря купувач. И трябва ли да напусна своето творение, работниците си?

— Нямате ли роднини, които бихте могъл да повикате? Тяхното присъствие поне малко-отмалко ще замести родината.

— Действително. Имам роднини, а и на мен вече ми мина същата мисъл. Писах им.

— И те ще дойдат?

— Не зная, тъй като не съм получил отговор. Може би са безследно изчезнали.

— Я стига, в Германия това все пак не е така лесно.

— Защо? Имах брат, който беше учител. Той навярно е починал. Неговата вдовица не би могла да преживява с децата от мизерната пенсия. Те са се разделили — един насам, друг нататък, и сега никой не може да бъде издирен. Ще бъда наказан, задето толкова години не им пратих вест за себе си.

— Е, човек никога не бива да губи напълно надежда.

— Това е вярно, но аз съм роден в един часа на утрешния ден, или по-точно на днешния, тъй като минава полунощ, и ставам на

шейсет и шест години. Така че не остава много време за надежди и чакане. Вашето присъствие ще направи този път рождения ми ден истински ден на радостта. Ние ще го отпразнуваме — за тая цел имам време. Моите хора няма да работят и аз ще наредя да им разпределят ядене и напитки. Спете сега спокойно и до радостна среща след събуждането!

Той си отиде.

— Още преди събуждането, даже още преди засипването — засмя се тихо след него Метусалем.

Той почака още четвърт час докато всичко в къщата се успокои и понечи после да отиде при Рихард и Готфрид. Но в този момент вратата се отвори тихо, последният подаде глава и запита:

— Чакате ли ни? Можем ли да влезем, уважаеми приятелю и другар по серенада?

— Да, влизай! Къде всъщност са другите?

— Следват ме отзаде. Сега ша видите целия Корпус на отмъщението.

Той тикна вътре Рихард, Търнърстик и дебелия. Отвън обаче стояха още Лианг-си, брат му, Ван Беркен и кралят на просяците.

— Добре! — рече Дегенфелд. — Значи събрахме се всички. Домакинът в стаята си ли е?

— Да. Дианг-си беше облегнал една стълба до прозореца и са направи на шпионин. Чичото таман си легна да спи, ама ний няма да го оставим.

— Тогава да вървим! Но тихо!

— Ik ook? (Аз също?) — попита минхер.

— Да, трябва да сме заедно.

— En ik zaï ook meezingen? (И ще пея с вас?)

— Не. По-добре да мълчите, драги мой!

— Oh, ik kan zingen, ik kan zeer goed zingen! (О, аз мога да пея, мога да пея много хубаво!)

— Възможно е. Но още не сте ни представил доказателство, така че ще е по-добре само да слушате.

Горящата преди туй в коридора лампа беше угасена. Господата обаче си носеха свещите, значи осветление имаше достатъчно. Промъкнаха се крадешком до вратата, зад която се намираше всекидневната на чичото. Дегенфелд натисна тихо дръжката и отвори.

Тримата — Метусалем, Готфрид и Рихард — влязоха. Вляво от тях бе вратата за спалнята на чичото. Тя беше само притворена и светлината от свещите падна вътре през процепа. Той я видя и запита на китайски:

— Кой е там?

Вместо отговор прозвуча биреният бас на Метусалем:

„Какво е за немеца отечеството?“. Готфрид и Рихард подеха мощно. Но още след първите десет-дванайсет такта самите наостриха учудено уши. Те не пееха сами. Към техните три гласа се бе присъединил един чудно хубав тенор, един тенор, толкова звънлив, толкова ясен и въпреки цялата си нежност толкова мощен, че те се обърнаха.

Отзад стоеше дебелият и пееше задно с тях:

„Къде като край Рейн повета цъфти?

Къде като над Белт чайката лети?“

Да-а, можеше да пее този минхер, и то как! Имаше глас и то какъв! Метусалем му кимна поощрително и тогава той изчисти гласа си от всяка боязливост и го отпусна в пълната му сила. Получи се великолепно съзвучие.

Когато песента свърши, чичото застана на вратата. Лицето му представляваше една голяма въпросителна. Сбръчканите му страни бяха поруменели, а очите блестяха от възмущение. С почти треперещ глас извика:

— Вие пеете тази прекрасна песен! Пеете на немски! Значи разбирате и немски! Защо не ми го казахте по-рано?

— За да ва изненадаме — побърза да отговори Готфрид. — Поднасяме ви таз серенада за рождения ден и осъществяваме съкровено ви желание, погледнете тоз добър момък, тоз... о, уви! Той е вече в обятията му! Край на моята красива реч!

Рихард не бе съумял да се сдържа повече. Още докато Готфрид говореше, беше изтичал към Щайн и го прегърна с думите:

— Чичо, скъпи чичо, аз съм твой племенник!

Чичото стоеше вцепенен от радостна уплаха. Ръцете му висяха отпуснато.

— Моят племенник... ти... си моят племенник? — заекна.

— Навън! — прошепна Дегенфелд на останалите, изтиквайки ги назад. — Сега тук ние сме излишни.

Той бутна вратата след себе си. Отвътре звучаха гласовете на чичото и племенника — хлипащи и ликуващи същевременно. В коридора Готфрид запита:

— Къде отиваме междувременно?

— Междувременно? — отвърна Синьочервеният. — За „междувременно“ естествено не може и дума да става. Отиваме да спим.

— Т'ва би било крайно несправедливо, тъй кат' чичото скоро ша ни потърси, за да ни благодари.

— Искаш благодарност за твоя втори панаирджийски тенор? Засрами се!

— Е-е, не съм имал таквоз нещо предвид. Ама той ша иска да говори 'се пак с нас. Ша трябва да му разказваме!

— За тая работа времето утре ще е по-подходящо от сега. Впрочем Рихард може и ще му разкаже всичко. Да оставим двамата насаме!

Той отиде в спалнята си и си легна. Волю-неволю другите трябваше да последват примера му. Още не беше заспал и на вратата се почука. На неговия въпрос отговори гласът на Рихард:

— Вуйчо Метусалем, трябва да дойдеш при чичо Даниел.

— За какво?

— Трябва да слезем долу в трапезарията да разказваш.

— Другите къде са?

— Ще заведе и тях, но дойдох първо при теб.

— Тогава ги остави да почиват и ме извини! И аз имам правото да не ме безпокоят, пък и ти също можеш да разкажеш. Утре е дълъг ден, рожден ден, който ще отпразнуваме. Ще трябва да съм си отспал. Лека нощ!

Рихард бе принуден да си тръгне с този отговор. Доблестният Метусалем обаче заспа със съзнанието, че този час е изпълнил задачата си докрай.

На сутринта го разбуди повторно чукане. Погледна часовника си. Слънцето вече ярко грееше, но бе едва седем часът.

— Кой чука! — попита раздразнен.

— Аз — отговори Готфрид. — Искях да уведомя, че дебелият минхер...

— Какво е станало с него?

— Тъкмо т'ва е, коет' не знам. Изчезнал е безследно.

— Глупости!

— Възможно, т'ва е само няк'ва глупост! Ама той наистина е заминал.

— Че кога пък?

— Т'ва не знае нито даже Буда.

— Почакай, идвам!

Облече се набързо и излезе. Отвън стояха Готфрид, Рихард и Търнърстик.

— Най-сетне! — рече първият. — Кой би помислил, че такъв един дебеланко ша е способен на такваз магария!

— Доколкото знам, той спа в една стая с капитана. Трябва все пак да му е казал нещо!

— И през ум не му мина — отговори Търнърстик. — Захърка като някой морж, така че с часове не можах да мигна. Накрая намерих малко спокойствие. Когато се събудих после, беше офейкал.

— Отишъл е да се поразходи.

— Той? Тоя поспаланко? Никога няма да му хрумне.!

— Къде са всъщност вещите му?

— Взел си е пушката, торбата, чадъра, накратко казано — всичко! И тъкмо това е, което толкова ме безпокои.

— Ба! Как може да си мислите, че минхер ще ни зареже. От вещите си той никога не се разделя. Че ги е взел със себе си, не е доказателство, че е искал да офейка.

— Но е станал преди нас!

— Това наистина е доста необичайно за него. Чичо Даниел станал ли е вече?

— Сигурно — отговори Рихард. — Ние седяхме до разсъмване в неговата стая. После ме прати да спя. За себе си обаче каза, че навярно няма да може да заспи.

— Да разпитаме и търсим.

Осведомиха се от прислугата за дебелия — никой не го беше виждал. Излязоха от къщата да го търсят. Но бе напълно излишно, защото едва бяха оставили вратата зад себе си и го видяха с двете пушки на гърба и повесената на тях войнишка раница. До него крачеше чичо Даниел, с когото явно провеждаше някакъв много

усърден разговор. Когато двамата съгледаха чакащите, тръгнаха към тях с бързи крачки. Чичо Даниел се провикна още отдалеч:

— Добро утро, хер Дегенфелд! Добро утро, майне херен! Вече на крак? Това ме радва, защото толкова по-рано ще мога да ви благодаря от цялото си сърце! Кой би могъл да си го помисли и заподозре! Кой...

— Моля! — пресече го Метусалем. — Наистина няма причина за чак такава особена благодарност. Доведохме ви племенника, в замяна на което се радваме на гостоприемството ви. Значи сме квит!

— Не е вярно. Не мога да се съглася. Вашето присъствие даде на моя живот едно съвсем ново, щастливо направление, особено след като говорих сега с този хер.

— С минхер ван Ардапеленбош? А, да, тъкмо него търсим. Я кажете, минхер, какво правихте днес!

— Heden? (Днес?) — попита дебелият.

— Да, тази заран.

— Toeten ben ik opgestaan. (Ами станах.)

— Хубаво! И после?

— Toeten ben ik weggegaan. (Ами излязох.)

— Тъй! Защо?

— Waarom? Daar ik al de olie kopen wil. (Защо? Защото искам да купя всичкото земно масло.)

— Да — потвърди чичо Даниел. — Минхер ван Ардапеленбош може би иначе има качеството да си поспива добре и дълго, ала днес едно палецо желание не го оставило на мира. От радост аз не можах да заспя. Когато се разсъмна, поисках да направя една разходка и срещнах на стълбището минхер. Явно бях добре дошъл за него, защото сега му се отдаваше възможност да ми каже онова, което не бе съумял да каже вчера, поради включването си в серенадата.

— И вече сте се споразумели?

— В значителна степен. Той иска да се консултира с инженера и да се порови из книгите.

— Това наричам аз експедитивност! Вие сте човек със замах, минхер!

— Ja, ik ben dapper. Ik ben zwak, en ik wil dik en gezond worden. De lucht is hier zeer goed. (Да, аз съм храбър. Аз съм слаб и болнав, а искам да стана дебел и здрав. Въздухът тук е много хубав.)

— Е, за мен това е добре дошло — рече Щайн. — Аз считах за невъзможно да намеря купувач. А ето че минхер ван Ардапеленбош изяви готовност да закупи предприятието и на мен ми олекна на сърцето. Моите работници ще се сдобият с добър господар, а аз ще мога да се завърна в родината. Ще го препоръчам на закрилата на Той, а за хоей-хоей съм убеден, че ще бъдат благоразположени към моя приемник също както към мен. За езика няма защо да се притеснява, тъй като инженерът го говори, а доколкото е необходим китайски, за да се разбира с работниците, скоро ще го усвои. Разбира се, такива неща не се уреждат за ден-два и нито за седмица. Но нали имаме време и колкото по-дълго останете при мен, толкова ще ми е по-приятно. Сега да вървим на закуска и след това ще ми разкажете за родината и пътуването си!

Върнаха се в къщата. Дебелият вървеше бавно отзад и си бърбореше:

— En ik doe het toch. Ik koop al de olie en heel Ho-tsing-ting! (И ще го направя аз. Ще купя всичкото земно масло и целия Хо-тзинг-тинг!) — Той остана на мнението си и този, и следващите дни.

Оглеждаше и изучаваше всеки предмет, и същевременно проявяваше учудваща подвижност и издръжливост. Неговото добродушие и общителност скоро му спечели привързаността на работниците. Той не можеше наистина да говори с тях, ала знаеше китайския поздрав и неговото „чинг-чинг“ прозвучаваше още отдалеч за всеки срещнат. При това кимаше така любезно с глава и така сърдечно се усмихваше, че те буквално бяха принудени да го обикнат.

Изтекоха три седмици и сделката бе сключена. Този ден се превърна в нов празник за гостите, мандарините, които съставиха и подписаха договора за покупко-продажба и за работниците. Минхер закупи всичко, така че чичото вече нямаше задръжки със заминаването си.

От само себе си се разбира, че Рихард бе писал междувременно на майка си. Метусалем също писа на Йе-кин-ли, съобщавайки, че е съумял да изпълни своята коанг-кеоу. Писаха му също така и Лианг-си, и Йин-тзиан. Чичо Даниел бе изпратил тези писма по сигурен бързоходец до своя съдружник в Кантон, който трябваше да ги препрати по първия заминаващ кораб.

Не е трудно да си представи човек с каква тъга се разделяше Щайн със своето творение, но от друга страна го облекчаваше мисълта, че се завръща в свидната родина. На немците също бе трудно да се сбогуват с Хо-тзинг-тинг. Бяха обикнали много дебеланкото и се разделяха с него с тъжното убеждение, че вече никога през живота си няма да видят този добряк.

Отначало те се бяха притеснявали, че не е човекът, който ще ръководи безметежно едно такова предприятие в сърцето на Китай. Но скоро се убедиха, че въпреки добротата и привидната си безпомощност той е много способен и делови бизнесмен. Неговата безпомощност се разпростираше само до частния му начин на живот. Като търговец еша си нямаше. Това го успокои по отношение неговото бъдеще.

И когато сега спряха конете си пред неговия дом, за да си вземат сбогом, от очите му се отрониха едри, бисерни сълзи.

— Ik kan met meerijden; ik moet hier blijven (Няма да мога да яздя с вас, трябва да остана тук) — каза той. — Ik kan het niet helpen, ik moet snuiven en snuiten. Reist met God, mijn lieve, godevrienden, en denktsomtjids aanuwzwwkeAardappelenbosch! (Не мога да си помогна, трябва да се издухам и се изсекна. Пътувайте с Бога, скъпи мои, добри приятели, и си спомняйте понякога за вашия хилав Ардапеленбош!)

В селото, в което живееха съпругата и дъщерите на Ие-кин-ли, предстоеше още едно сбогуване. Бяха поканили хоей-хоей, комуто бяха толкова признателни, да тръгне с тях за Германия, ала той не можа да се реши. Сега трябваше да се разделят с него.

— Ако бях богат или поне заможен, щях да го възнаградя — сподели Лианг-си със Синьочервения.

— Как?

— С някоя сума, която би му спестила грижите в живота.

— Какъв размер би трябвало да има тази сума?

— О, ако имах пари, щях да му дам сто хиляди ли!

Тази сума звучи чудовищно, ала превърната в немски пари прави само 641 марки. Метусалем бръкна в един таен джоб на куртката си, измъкна една кесия и я олекоти с известен брой английски златни монети. После ги подаде на китаеца с думите:

— Това е малко повече от сто хиляди ли. Дайте му ги. Аз ви ги заемам.

Лианг-си направи физиономия, сякаш е видял невъзможното да се превръща във възможно.

— Хер! — възкликна. — Та това е направо страхотна сума! Как всъщност бихте могъл да знаете, че някога ще съумея да ви я върна?

— Зная.

— Навярно защото смятате че баща ми има добър бизнес в Германия?

— Не само затова. Сто хиляди ли в Германия не са много. Там например един месар коли вол, който струва тъкмо толкова. А има коне, чиято цена надхвърля един милион ли. Вашият баща следователно би могъл да ми върне парите. Но вие ги имате и тук в Китай.

— Ние? Тук?

— Да, ви не го знаете и аз не съм говорил досега по този въпрос. Баща ви е бил тук много богат човек.

— Бил е, но при арестуването са му иззели всичко.

— Не. Той много умно бил закътал парите си, а като избягал, ги заровил.

— Вярно ли? Той ли ви го каза? Знаете ли къде се намират?

— Да.

Братята, защото Йин-тзиан също присъстваше, станаха огън и пламък. За китаеца никоя друга дума няма такова добро звучене, както двусричната „пари“.

— Но междувременно някой друг, някой непознат, може да ги е намерил! — извика Лианг-си.

— Те са още там, зная го със сигурност.

— О, небеса, о, всемир, о, земя! И го казвате толкова спокойно! Не би ли трябвало в случая да подскачате от радост?

— Не. Много е хубаво човек да притежава пари, но съществуват и по-големи ценности. Човек може да е богат откъм страна на чест и слава, удовлетвореност, щастие, здраве, та и още къде по-големи. Аз посетих мястото и се уверих, че парите са си още там.

— Къде?

— Горе в планините, където бяхме отседнали в сийе-киа и ни нападнаха хоей-хоей.

— И нищо да не ни кажете!

— Имах си основателна причина: известието, че имате там заровено съкровище, щеше да ви отнеме спокойствието. Виждате сега, че без риск мога да ви заема сто хиляди ли.

— Щом е така, приемам ги и ще ги дам на хоей-хоей. Нека го направят щастлив.

Радостта на човека, когато получи златните монети, изобщо не подлежи на описание. Той танцуваше из стаята, правеше лудешки скокове във въздуха и целуваше ръката или подгъва на дрехата на всеки, до когото се добереше. Този дар във висока степен омекотяваше тъгата, с която се разделяше с жените, приети някога от него като бежанки-просякини.

Нощта прекараха отново в местната странноприемница, понеже Той бе помолил да го чакат тук, тъй като искаше да придружи и осигури безопасността на пътешествениците до Кантон. Той дойде през нощта с неколцина ездачи и на утрото потеглиха — мъжете на коне, а трите жени ползваха носилки. Багажът им предварително вече бе изпратен с този на чичо Даниел в Кантон.

Естествено и сега чужденците правеха навсякъде същата сензация, както на идване. Те предпочитаха да отседнат не в малките селища, а в усамотените домове за отмора.

Когато стигнаха до онзи, край който Метусалем бе претърсил с Готфрид и Рихард старото марабу, вечерта вече наближаваше, така че трябваше да останат тук. Дегенфелд уведоми всички спътници, че е дошъл моментът да се изкопае съкровището. Той ги отведе в клисурата и до къщичката. Всеки поотделно пролази вътре, за да опита да отгатне къде трябва да се търси. Чукаха по пода и стените да открият някъде кухня — напразно. След това Метусалем извади камъните и измъкна двете торби. Двамата братя се втурнаха да ги отварят. Дегенфелд позволи да го сторят, но отбеляза:

— Тези кюлчета принадлежат на вашия баща. Вижете ги, пребройте ги, за да ми свидетелствате по-късно, че не се е изгубило нито едно парче. Но после ще ги съхранявам изключително аз. За целта ще взема един товарен кон със самар и покривало.

Кюлчетата бяха преброени още на място, след което Дегенфелд завърза торбите и нареди да ги отнесат в странноприемницата. От този миг нататък с нощната почивка на братята бе свършено. Страхуваха се

от разбойници, каквито изобщо нямаше, и надзираваха с аргусови^[1] очи мястото където спеше Метусалем редом с торбите.

Пътуването продължи по съвсем същия път, по който бяха дошли. На сутринта стигнаха до опасния мост, а вечерта — до Шин-хоа, но този път минаха транзит през града, за да пренощуват в първия сийе-киа.

По този начин пътешествениците спечелиха малка преднина и можаха да стигнат още следващия следобед в Шао-чеу, където бяха получили военния ескорт по пътя за насам.

Метусалем отиде при мандарина и беше посрещнат от него още по-почтително отпреди — последица от присъствието на просешкия крал. Понеже се касаеше да наемат речен кораб, трябваше да останат тази нощ при него. И Той действително намери една джонка, чийто шкипер хранеше към него такова благоговение, че изяви готовност да подготви, плавателния си съд до сутринта.

Метусалем върна на мандарина конете и всички предмети, които войниците при бягството си бяха изоставили. За заплащане не стана въпрос. Когато попита за старши лейтенанта, получи уклончив отговор.

На сутринта пътешествениците бяха придружени до реката от голяма свита, където джонката лежеше в пълна готовност. Тъй като не искаха да я напускат преди Кантон, се бяха запасили богато с провизии.

Хо-чанг на речния съд склони да пътува и през нощта. Ето защо, а и понеже плаваха по течението, обратният път бе осъществен по-бързо.

Беше ранно утро, когато пристигнаха в Кантон. Тук чужденците и Йин-тзиан не биваше да бъдат видени. Той се нагърби да потърси Тонг-чи и Хо-по-со и да им изкаже благодарността на благополучно завръщащата се в родината компания.

След два часа вече се бе върнал с Хо-по-со и съобщи, че за преследване на Йин-тзиан не е ставало дума. Хо-по-со помоли да напуснат Кантон колкото може по-скоро, като за тази цел щял да им предостави специална джонка.

Не мина много, един бърз ветроходец приближи на гребла и пристана борд до борд с джонката на Шао-чеу. По този начин

пасажерите съумяха да се прехвърлят, без да привлекат вниманието на намиращите се по близките кораби китайки.

Настъпи моментът да си вземат сбогом с краля на просящите и Хо-по-со. Дължаха много благодарности на последния и още повече на първия. Докато шкиперът на джонката даваше, заповедите си, Хо-по-со уреди нещата с няколко поклона. Независимо че дължеше живота си на чужденците, той сърдечно се радваше, че те се връщат в родината си. Дегенфелд поиска да върне Той-куана на просешкия крал, ала бе помолен да задържи паспорта като спомен. След това кралят подаде ръка на всички, обеща да поздрави зет си и Тонг-чи и преди всичко да се грижи за минхер и се сбогува после със сърдечност, от която бе видно, че искрено е обикнал чужденците.

Малко по-късно екипажът вдигна двете платна и джонката се понесе към Хуемпоа, за да се отправи през Бога Тигрис към Хонконг, чието пристанище достигнаха в зорите на следващото утро. Там се разплатиха с джонката, след като багажът бе прехвърлен на клипера на Търнърстик. Самите пътешественици обаче се отправиха към хотела, в който се бяха запознали с почтения минхер. Съдържателят се ухили доволно, като ги видя да се проправят път през навалищата начело с нюфаундлендера към неговото заведение. Търнърстик този път бе предпочел да върви. Нямаше охота пак „да търчи в носилката“. Но дамите бяха отнесени до хотела в паланкини. Поради неподозирано бързото и благополучно протичане на начинанието, Готфрид предложи да не напускат Китай, без да са отпразнували сбогуването още веднъж на чаша благороден ечемичен сок. Когато това похвално намерение бе осъществено, Търнърстик се отправи към кораба си, за да погледне дали всичко е наред. Той скоро се върна и съобщи, че фрахтът е разтоварен, на борда е взет нов и още на следващия ден могат да вдигнат ветрилата.

Пътуването с параход щеше да бъде по-бързо и навярно по-удобно, ала добрият Търнърстик ги бе молил толкова дълго, докато накрая обещаха да ползват неговия кораб на връщане. Той искаше, а това щеше да е в голям негов ущърб, да придружи приятелите до родния им град, за да се запознае с Йе-кин-ли и майката на Рихард и... да вземе своя дял от славата, която очакваше там завръщащите се пътешественици.

На борда на клипера трябваше да бъде изготвен изчерпателен доклад за преживелиците и да бъде изпратен напред с първия заминаващ параход. Търнърстик спа през нощта на борда. Другите останаха в хотела. Когато на сутринта пристигнаха на клипера, той беше свалил мандаринското облекло и отново облякъл южнокаролинския фрак заедно с кърпата за врат и папионката. През нощта собствената му кабина бе очарователно подредена за дамите, а и за мъжката част от пасажерите се бе попрестарал да намери добри места.

Командирският му глас звучеше бодро по палубата. Котвата бе прибрана, платната вдигнати. Тласкан от отлива и бриза, стройният клипер се плъзна извън пристанището.

Всички пътници стояха на палубата, отправили погледи към древната, необикновена страна, която навярно никога вече нямаше да видят. Когато тя се канеше да изчезне, Търнърстик сне пенснето и като прекара ръка по очите, заговори:

— Странна земя с още по-странни хора! Ни един път не могат да поговорят правилно на матерния си език; ни най-малко понятие си имат от едно правилно китайско окончание! И въпреки това със съжаление се сбогувам с нея. Може би само защото трябваше да оставим тук дебелия.

— Т'ва ша е! — съгласи се Готфрид. — Да не ми беше чак толкоз скъп обоят, щях да му го оставя кат' спомен от неговия Готфрид. И на мен раздялата ми навява тъга, ама от друга страна пък мисълта, че сме удържали наш'та конг-кеоу, ма изпълва с блаженство. Зат'ва по дяволите траурните чувства! Поздравих Китай с „чинг-чинг“ и са сбогувам сега с него с „чинг-леао“, коет' означава повече от: „Да те закриля Бог, Страна на дръпнатите очи!“ Сърдечно ма е жал за теб, защото' току-що ти изгуби завинаги своя прекрасен Готфрид!

---

[1] Аргус — великан със сто очи (гр.мит.) — Бел.VHorse ↑

ГЛАВА 18

КОНГ-КЕОУ, ЧЕСТНАТА ДУМА

Непонятно, напълно необяснимо! Господа професорите и доцентите стояха, клатеха глави и не можеха да намерят обяснение на чудовищния факт, че и днес не се бе явил ни един-единствен слушател. Такова нещо никога не беше бивало. Такова нещо не се поддаваше дори на мъдростта на иначе неопровержимия Бен Акиба!

И все пак обяснението лесно можеше да се намери, стига да поразпиташе човек в „Приносителя на запис от Ниневия“. Нещата имаха следната проста причина: Вълнението в академичния свят от внезапното изчезване на Метусалем постепенно бе улегнало. Чувстваха липсата му наистина, но не говореха повече за него. И ето че от Китай пристигнаха писмата до фрау Щайн и Йе-кин-ли — докладът за щастливия развой на авантюристичното начинание. Запленени, получателите нарушиха в радостта си досегашното мълчание. Сега се разбра накъде е заминал Синьочервения и какво се е канел да върши там. Ако го бяха узнали по-рано, хората щяха да го осмееят. Но тъй като сега обяснението бе дошло заедно с вестта за успеха, то удивените хвалебствия нямаха край и завръщането на героя се очакваше с напрежение. Считаше се за напълно естествено да му бъде устроено едно достойно посрещане.

Подозирайки го, Метусалем се бе споразумял със своите спътници да изненадат близките си. Всички бяха дали ободрението си — също и Готфрид фон Буйон, ала тайно той не бе съгласен със спогодбата. Смяташе, че си заслужава да има едно тържествено посрещане, и ето как тази заран раздавачът на телеграми получи за предаване една депеша с адрес „Приносителя на запис от Ниневия“. Когато съдържателят отвори телеграмата, прочете:

„Довечера Метусалем идва влака десет часа. Четири господа три китайки двама китайци един полукитаец едно куче Готфрид фон Буйон“

Завръщането на двамата най-добри постоянни посетители хвърли съдържателя в такова радостно възбуждение, че той веднага даде гласност на депешата, следствие на което неговата възбуда завладя с невероятна бързина цялото академично съсловие. За лекции не можеше и да се мисли. То се събра в „кръчмата“, за да вземе важно решение, и скоро всички въжари в града бяха усърдно заети с приготвянето на празнични факли от меки кълчища и гъста смола.

Метусалем и понятие си нямаше какво вълнение цари у дома заради негова милост. Той бе взел цял вагон втора класа, та да могат спътниците му да се настанят удобно. Двете торби с кюлчетата лежаха на мекия плюш, грижливо вързани в покривки, понеже не бе пожелал да ги повери на багажното отделение.

Така пътуваше доволно и безгрижно към родината и малко преди пристигането се надигна от мястото си, за да види през отворения прозорец най-първо светлините на гарата.

— Да запалят ли лулата? — попита Готфрид. — Натъпкал съм я вече.

— Да, всичко трябва да е наред.

Готфрид се подхили тайно и му подаде мундщука. Дегенфелд започна да пуши. Ваксаджията закопча раницата на гърба на кучето и пхна в устата му неизменната бирена чаша. Пронизителна свирка, сигнал на камбана, пищене и стържене на колела... влакът спря.

— Всички дяволи! — изруга Синьочервеният. — Каква е тая работа? Вън гъмжи от фуражки във всички цветове. За кого е предназначен този панаир?

Но хората вече бяха видели главата му. Вратата се отвори с трясък и от неколкостотин гърла прозвуча едно гръмовно „Salve Methusala!“. Измъкнаха го от купето, обградиха го ликуващо и го забутаха напред. Той чуваше викове като: „Къде са дамите? Къде са автентичните плитки? Къде е полукитаецът? Ето кучето, пуснете го да мине! Вземете торбите! По дяволите, колко са тежки! Да не би монети да има вътре?“ В този миг бяха запалени факлите. Той забеляза три украсени коли. Видя също, че китайките бяха вежливо отведени и настанени — всяка в отделен файтон. Поиска да се възпротиви, но напразно. Започна да ругае с все глас. Висок смях бе отговорът и той трябваше да се помири.

Музикалният корпус поведе шествието. Следваха дванадесет членове от управата на студентската корпорация с ешарпове и лъскави рапири. Зад тях тепаше кучето с войнишката раница и бирената чаша. После идваше Метусалем, кипящ от гняв като вулкан. По петите му крачеше Готфрид фон Буйон с наргилето, обоя и доволна усмивка на лукавата физиономия. Следваха Рихард и чичо Даниел, облечен в европейски дрехи. Следващият беше Търнърстик с мандаринския тоалет, пенснето на носа и ветрилото в ръката. Личеше му, че се чувства като героя на деня. Сега идеха на ред Лианг-си и Йин-тзиан в родната си носия, следвани от трите коли. Зад тях вървяха няколко носачи, които носеха двете торби и част от багажа на дамите в колите. А завършекът образуваше едно едва ли не безконечно шествие от студенти с факли в ръка. Факлоносци крачеха и от двете страни на триумфаторите.

Ето как се движеше шествието през града, докато стигна жилището на фрау Щайн и Йе-кин-ли.

Те естествено бяха научили за пристигането на близките си. Стояха заедно на вратата, когато челото на шествието се зададе под съпровода на тържествения марш. Но тогава порядъкът на очакваните с такъв копнеж бързо се разтури.

Кучето се озова заедно с раницата и чашата с няколко бързи скока в къщата и изкачи стълбите. Рихард се хвърли със силен радостен вик в обятията на майка си. Братята пристъпиха с почителни крачки към Йе-кин-ли, когато оприличиха по облеклото като своя баща. Дегенфелд, Готфрид и Търнърстик отвориха вратичките на файтоните, за да подкрепят дамите при слизането и ги отведат при търговеца. После всички тези лица изчезнаха в къщата, последвани от носачите с техните вещи. Преносвачите скоро се върнаха, другите естествено — не.

Какво изобилие от радост и блаженство обхващаха сега тези стени, онези, които останаха на улицата, можеха добре да би представят. По време на последната сцена те се бяха държали мирно и продължаваха още известно време да мълчат. След това обаче прозвуча — първо поотделно, а после — всеобщо — викът: „Метусалем на прозореца!“ Той бе повтарят, докато Метусалем се показва там горе.

— В „Приносителя“! — викнаха му. — Вземи и Готфрид!

— Днес не, тази вечер не!

— Няма да тръгнем преди туй. Ще чакаме. Или искаш котешки концерт?

— Откачени типове! Е добре, идваме.

Той даде съгласието си само защото чувството му за деликатност го посъветва да предостави засега двете щастливи семейства сами на себе си. Скоро се появи на вратата с кучето, Готфрид и Търнърстик, който естествено смяташе за напълно справедливо да се наслади докрай на празника. Те отново бяха включени в редиците и под звуците на музиката поведени към „Приносителя“, чиято голяма, ярко осветена зала едва побра участниците във факелното шествие.

Какво се изпи там, пя, разказва, на какво се дивиха и... смяха? Хм, шушука се нещо за някакъв прочут Тър-нинг сти-кинг Куо-нган та-фу-тсианг, за фамозни окончания, за едно пенсне, което никога не иска да остане на носа, за някакъв псевдомандарин, който пил брудершафт с всички присъстващи и ги заговарял после поотделно с обръщението „минхер дебели“. Какво от това е за вярване, знаят онези, които са присъствали, факт е, че тъкмо когато живеещият на „Хумболдтщрасе“ пекар подреждаше на витрината редовете пресни земелки, трима мъже и едно куче, носещо празна бирена чаша, завиха край ъгъла на „Пфефергесхен“ и след продължително дрънкане с ключа се изгубиха в къщата, в която Метусалем от години държеше своята „студентска квартира“.

Шушука се по-нататък, че Търнърстик изкачил стълбите с помощта на паланкин, по-точно паланкин от четири ръце, което той, ако действително се е случило, навярно е сторил само за по-голямо удобство. Но със сигурност се знае, че когато бил сложен в леглото на Готфрид, захъркал веднага здравата и разбудил сам себе си, извикал разгневено: „Не хъркай, дебеланко! Аз искаминг да спя! Да пием за побратимяване, Готфрид! Наздраве, Метусалемунг!“ Той остана цяла седмица при своите приятели, но още на първия ден бе сменил дългата китайска роба с южнокаролинския фрак. После се върна в Хамбург, където клиперът му лежеше на котва.

Ако някой е бил на мнение, че Метусалем ще поднови редовните си, ежедневни „тегели“ до „Приносителя“, то много се е лъгал. Е, да, той всеки ден излизаше с Готфрид и кучето по точно предишния начин и последователност, но само веднъж и не към прочутия стар локал, а към един усамотен страничен път. Попитаха ли го защо е въвел този

нов порядък, отговаряше: „Ik wil niet drinken. De lucht is hier zeer goed.“ (Не искам да пия. Въздухът тук е много добър.) Хората естествено поклащаха глави и след няколко напразни опита да го насочат отново по стария, отъпкан маршрут го оставяха да си върви спокойно по пътя. А „de lucht“ (въздухът) изглежда действително много добре му понасяше. Лицето му малко по малко придобиваше по-светли краски, а носът все повече и повече се приближаваше по облик до онези носове, които не са станали синьо-червени, следствие „удар от сабя“.

На един от по-ранните събрания по чашка, казват, доверил сериозно: „Бил съм глупак. Човек трябва да има други цели, не пиячката, която единствено разсипва тялото и духа. Не се нуждае от служба, защото съм богат, но искам да живея за пример на доблестния младеж Рихард Щайн, за да не се впусне по моя предишен път. Той трябва да учи двойно — веднъж своето и втори път онова, което аз съм пропуснал.“ Чичо Даниел живее със своята снаха и децата ѝ като рентиер от лихвите на състоянието си. Дегенфелд е на квартира при тях. Фрик Търнърстик ги посещава всяка година, за да „провери дали Метусалем все още не е научил китайския“. А минхер пише всеки месец.

Който тръгне по Главната улица, ще му направи впечатление причудливо оформената табела, съдържаща фирмата „Лианг-си, дрогерист“. Магазинът е бляскаво обзаведен с помощта на известните златни кюлчета, а звънчето на вратата подрънква почти непрекъснато от ранна утрин до късна вечер.

Двете сестри Меи-пао и Сим-минг посещават един институт, за да научат по-бързо немски и получат немско възпитание.

Който живее сега, когато са минали няколко години, в Университетското градче, има възможността да наблюдава трима студенти, които със сигурност нито веднъж не са пропуснали лекция. Те винаги вървят под ръка. Средният има висока, плещеста фигура и трябва вече да е прехвърлил четирийсетте. Вторият е с приятно, открито, румено лице, а на горната му устна тъмнее мъхът на малки мустачки. Третият притежава монголски черти, чиито очертания обаче не бият на очи. Тези трима са Метусалем, Рихард Щайн и Йин-тзиан. Те се състезават в следването — последните двама от усърдие за бъдещата си професия, а първият, за да ги вдъхновява фактът, че той, възрастният, седи по време на лекции между много по-млади, отначало

предизвикваше леки усмивки, него обаче това не можеше да смути. Той бе дал честна дума на самия себе си, че ще им служи за ярък пример, и както бе удържал обещанието си в Китай, така удържаше и тази дума, тази негласна:

„КОНГ — КЕОУ“

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.